صورة عن الأصل

[redacted]

הצופה

ב"ה, יום ששי, י' אדר־ב' תשמ"ו (21.3.1986) • שנה נ' • גליון 14042 • המחיר: 0.69 ש"ח, כולל מע"מ
עתון התנועה העולמית של המזרחי והפועל־המזרחי ✱ מייסד ועורך ראשון, הרב מאיר בר־אילן ז"ל

זמני הדלקת הנרות
עש"ק פרשת ויקרא, י' באדר ב' תשמ"ו

	ירושלים	תל־אביב	חיפה	באר־שבע
עש"ק	5.13	5.31	5.23	5.29
מוצ"ש	6.27	6.29	6.28	6.28

זכור את יום השבת לקדשו

מוגש בברכה ע"י בנק טפחות
זמינו בכל רחבי הארץ

היום — פרשת ויקרא

	יום ששי	שבת
הפרק:	יואל כ"ד	אסתר א"ב
המשנה:	כלים ה, א"ב	כלים ה, ג"ד
הדף — בבלי:	סוטה לג	סוטה לד
ירושלמי:	יומא ס	יומא י
ההלכה:	קכו, א"ג	קכז, ד"ב
רמב"ם:	עבודת כוכבים וחקותיהם ד"ו	עבודת כוכבים וחקותיהם ד"ש
הזריחה:	5.39	5.38
השקיעה:	5.53	5.54
סוף זמן ק"ש:	7.57	7.57

נמשך המצוד אחר המתנקשים בעובדי השגרירות בקהיר

לוויתה של אתי טל־אור הי"ד תיערך היום בבאר־שבע ✡ מצבם של הפצועים — יציב ✡ מובארק מסר לשר שריר על סלידתו מההתנקשות ונהרצותו לשיפור היחסים

מול פעמים רבות תיאור מפורט מעמדו של שני המתנקשים ו־ ביקש עזרת האזרחים באיתורם.

כידוע, ארגון „המהפכה המצרית" לקח על עצמו את האחריות למעשה, כבר"ג להתנקשויות הקודמות ב־ עובדי השגרירות אטרקצ'י וקידר.

המשטר המצרי חזר והביע סלידו־ת במעשה ההתנקשות. הנשיא מו־ בארק נפגש עם שר התיירות אברהם שריר והביע בפניו התחייבותו ל־ מסילת השלום ולהרחבת הקשרים בין שתי המדינות.

יעקב שליש, שליח עתיים במצ־ רים מוסר כי חוסני מובארק הב־ טיח לשר התיירות אברהם שריר, כי תהליך השלום יימשך, וכי הוא הורה להסיר כל מיגבלה באשר ל־ קשרי המסחר והתיירות עם יש־ ראל.

השר שריר הטעים בסיום שי־ חתם, כי היתה זו פגישה חמה, ידי־ דותית ומעשית שארכה יותר מ־ שעה ורבע. „יש למובארק רצון מלא לבצע את הסכם השלום. נשיא מצרים הביע צער על המקרה ה־ טראגי ביריד הבינלאומי. אך ציין שזהו ללא ספק מקרה בודד, אשר יכול לקרות גם במקומות אחרים ואין בו להצביע על שינוי כלשהו באווירה הטובה השוררת כיום ב־ יחסי שתי המדינות".

„התקרית בביתן הישראלי פגעה מאוד במצרים, לדברי הנשיא מו־ בארק, אשר הודיע, כי הוא עושה כמאמצים ללכוד את מבצעי הפשע. לדעתו, מדובר באלמנטים זרים ו־ הוא הביע תקווה שבמוקדם או ב־ מאוחר, הם ייתפסו ויועמדו לדין" — אמר השר אברהם שריר.

השר שריר אמר עוד, כי בתום הפגישה, הוא העביר לנשיא מצ־ רים שדר מראש ממשלת ישראל, שמעון פרס, המבקש כי מצרים ת־ צא בהצהרה פומבית, אשר תצביע על המאמצים הנעשים לאיתור ה־ רוצחים וכן לקידום השלום בין שתי המדינות.

השר שריר החליט לקצר את בי־ קורו במצרים ולשוב אמש ליש־ ראל לאחר שקיים עוד פגישות עם ראש ממשלת מצרים ועם שר החוץ שלה בשעות הערב.

סופרנו המדיני בירושלים מוסר כי שר החוץ יצחק שמיר, אמר אתמול כי לאחר הרצח ביריד הספ־ רים בקהיר, הוא מקווה שמצרים תנקוט אמצעי בטחון להגנת יש־ ראלים. זהו הרצח השני של עו־ בד שגרירות ישראל בקהיר והרו־ צחים הקודמים לא נתפסו עד היום, הוסיף.

נציג ישראל בשיחות על עתיד טאבה, שהתנהלו אתמול בקהיר, אמר בראיון בטלוויזיה כי ההת־ נקשות לא תפגע בדיונים אלה ו־ הם יימשכו כסידרם.

העיתון המצרי „אל־אהרם" מסר כי חילופי אש אירעו בין המתנק־ שים לבין אחד הישראלים בעת ה־ פיגוע הקטלני.

„אל אהרם" מספר, כי בתוך ה־ מכונית הישראלית הפגועה מצאו החוקרים אקדח, שממנו נורו כל הכדורים. מתוך כך מסיקים החוק־ רים, כי מישהו מנוסעי המכונית השיב אש לעבר התוקפים.

עוד מוסר העתון, כי שיירת ה־ מכוניות של שר התיירות הישראלי אברהם שריר, אשר ביקר ביריד ה־ בינלאומי זמן קצר לפני ההתנק־ שות עזבה את המקום כ־25 דקות לפני הפיגוע.

ארונה של אתי טל־אור בת ה־24 מבאר שבע שנרצחה בהתנקשות ב־ קהיר — הובא אמש ארצה. היא תובא למנוחות היום בבית העלמין בבאר־שבע.

כתב עתיים מציין, כי הארון היה אמור להגיע קודם לכן, אולם ה־ מצרים עיכבו את העברת הגופה לצורכי חקירה.

מצב הפצועים — יציב

מצבם של שלושת הפצועים ש־ נפגעו בהתנקשות בקהיר הוא יציב ואין נשקפת סכנה לחייהם. מצבם מוגדר כ„בינוני" — זאת מסר סגן מנהל בית"ח שיבא ד"ר י. קריילר לכתב עתיים.

להודעה מסר, כי הפצועים — אורי זיו, אמר שבר ידו — קיבלו בקהיר טיפול מניח את הדעת וגם הצוות הרפואי הישראלי שיצא ל־ מצרים — זכה לשיתוף פעולה מלא בקהיר.

כתב עתיים מוסר, כי הנפגע אורי זיו נפגע בשתי ידיו ונותח אתמול בבית החולים. הנפגע בן 31 מבאות מודיעין הועבר להתאוששות.

אתי יפת בת 26, נשואה, נפגעה מקליע בלסת ורסיסים בכתף שמאל. אף היא נותחה והועברה למחלקה כירורגית בתל־השומר.

דוד אזרזה נפגע בזרוע ובירך ש־ מאל. הוא נותח בקהיר והוצא מגופו הקליע. אשתו שלומית עובדת גם היא בשגרירות הישראלית בקהיר.

ארבעה מחבלים נהרגו על גבול רצועת הבטחון

ארבעה מחבלים נהרגו בתקרית שהיתה אתמול על גבו־ לה הצפוני של רצועת הבטחון.

כתב עתיים בצפון מוסר, כי חיילי צד"ל גילו בין הכפרים עיד־ שית וחריס, שבצפון רצועת הבט־ חון, חוליה של מחבלים בדרכה לחדור לתחומי הרצועה. אנשי צ־ ד"ל ירו לעבר החוליה ובחילופי הירי נפגעו מספר מחבלים, ב־ של האש הכבדה לא ניתן היה למ־ נות את נפגעי המחבלים. רק עם רדת החשיכה, כשהשתרר השקט ב־ איזור, הוצאו גופות המחבלים. סבורים כי כמה מחבלים גם נפ־ צעו.

חילופי האש נמשכו שעות ארו־ כות, לסירוגין, והיו מעורבים בהם גם חיילי יוניפי"ל מהיחידה האי־ רית שטענו, כי האש של צד"ל נוהלת גם בסביבות המוצבים שלהם.

אנשי צד"ל הסבירו, כי נוכחותם של המחבלים בקירבת מוצבי יוני־ פי"ל מאלצת אותם להפעיל אש גם כלפי האיזורים הסמוכים לעמ־ דות יוניפי"ל. אולם ביוניפי"ל הת־ ייחסו בחומרה רבה לירי צד"ל והשיבו אש לעבר מקורות הירי. מאש זו לא נפגע איש.

„מחובת הציבור הדתי־לאומי לשלוח מיטב חבריו לבחור ולהיבחר"

בקריאה זו יצאה מליאת העדות יגר־פריבס, שדנה בתוצאות המיפקד לקראת הוועידה

מאת שאול שיף, סופרנו לענייני מפלגות

מליאת „ועדות יגר ופריבס" התכנסה ביומיים אלה לדון בתו־ צאות המיפקד לקראת ועידת ה־ תנועה הדתית־לאומית.

בישיבה שארכה למעלה מ־3 שעות, סוכם עם כל הפעולות ש־ נעשו עד כה על־ידי „ועדות יגר־ פריבס", ונבחנו רעיונות להגברת מעורבותם של חוגים ו־ מגזרים שונים בתנועה הדתית־לאומית בבחירות לוועידת התנועה ובמוסדו־ תיה עצמה.

הדוברים בישיבה מנו הדגישו כי כל המאמצים שהושקעו עד כה להבראת התנועה ושיקומה, עלו־ לים להיות לשוא, אם לא ייראו ב־ וועידה „פנים חדשות", ואנשים חד־ שים לא ירעננו את שורות התנו־ עה וישתלבו בה.

ראשי הוועדות ציינו, כי ניתנו סיכויים הוגנים לכל יהודי דתי־ לאומי לבחור ולהיבחר. ומכאן ו־ הלאה, מחובת הציבור הדתי לאו־ מי להשתתף בהליך ולשלוח את מיטב חבריו לבחור ולהיבחר ולהתייצב בראש התנועה הדתית־לאומית.

מודעי: אם יעלו את השכר יהיה „שלום על ישראל"

בקריאה לחברי ההסתדרות הפו־ ריים להסכים לעוד שנה של נפל בשכר, השמיע אתמול שר האוצר יצחק מודעי בהופעתו בבמת העיתונאים בבניין „בית הסופרים" בתל־אביב.

„עלינו על הדרך ולפנינו שנה של הדבקות בדרך להמשיך בה. אם לא ננצל את התקופה הזו, אינני רואה אפשרות של עלייה על מסלול צמי־ חה. כי לא תהיה עוד קרן אמריקנית „למימון" — אמר שר האוצר. הוא הזכיר כי השנה עוד נקבל 750 מיל־ יון דולר מהאמריקנים, וזו תהיה השנה האחרונה שנקבל סיוע זה.

שר האוצר תקף את אלה שרוצים לשנות את תקציב המדינה, שנת־ קבל בקריאה ראשונה לפני כ־6 שבועות, ואמר, כי אי אפשר להציע לוותר על צעדים בסעיפים כאשר אין אלטרנטיבה למען אותם. הוא אמר, כי גם אם יבוצע הקיצוץ ב־ מלואו, יכולה כל התכנית הכלכלית כולה ללכת לאבדון, וחבל על המא־ מץ ועל הסבל כולו.

בתחילת הרצאתו אמר שר האוצר, כי התכנית הכלכלית שהצליחה מת־ קבלת בעולם כאחד ההישגים ה־ גדולים.

מר מודעי הביע את חרדתו מקיום בחירות חדשות, כי זה יביא לכך שכל המאמצים יעלו בתוהו, בעוד שהתכנית הכלכלית צריכה „לעמוד על רגליים דקות". הוא טען כי אם יעלו את השכר, יהיה „שלום על ישראל", כי שער המטבע לא יישאר יציב בעוד שעתה כח הקנייה של השקל הוא יציב.

הממשלה תדון במצב יהודי בריה"מ

מאת סופרנו בכנסת

הממשלה עומדת לדון בקרוב בנושא מצבם של יהודי בריה"מ והתוויית קווי פעולה בעניין זה, אמר שר הקליטה יעקב צור, ב־ תשובה להצעה בכנסת.

השר הדגיש שלאחרונה הגביר השלטון הסובייטי פעילותו נגד תנועה לאומית יהודית קטנה ש־ בברה"מ. עצם לימוד הלשון ה־ עברית מוגדרת שם כעבירה נגד השלטון. הוא תמך בקו האומר שבהתייחס לבריה"מ שבשינוי ביחסה לישראל נראה לא חידוש יחסים מדיניים עמנו, אלא ביחסה לאחי־ נו היהודים אשר שם. השר ציין כי נתבע להרשות לארבע מאות אלף דורשי עליה, שהגישו בקשות, לע־ לות לארץ. גם הביע הזדהות עם ולאדימיר ליפשיץ, שאתמול החל משפטו שם.

את הנושא במליאה העלו חה"כ א. ורדיגר ו־ד. בר־יאיר.

פרס לשמיר: שחל הפר הוראותי בעניין התבטאותו על „חרות"

מקורבי מ"מ ראה"מ: הסבר מפוקפק ובלתי אמין

מאת סופרנו המדיני בירושלים

ראש הממשלה שמעון פרס אמר אתמול למ"מ ראה"מ יצחק שמיר כי השר משה שחל, הפר את הוראותו, לענות בכנסת על נושא ועידת חירות רק במשפט אחד: ועידת „חירות" זה לא ענין הנוגע לממשלה. במקום זה הכין שחל נאום של 4 עמודים והילך אותו קודם לעיתונאים קודם ש־ עלה לדוכן הנואמים.

מר שמיר מחה בפני פרס על דברי שחל בכנסת בתשובה להצעה לסדר היום של ח"כ יוסי שריד, בו תקף את „חירות". הוא ראה בזה הפרה חמורה של ההסכם. מר פרס השיב שהוא לא ידע קודם על נאו־ מו של שחל ובודאי לא ידע ששחל פרסם את הנאום לפני שנאם בכנ־ סת.

מקורבי שמיר אמרו אתמול כי תמוה מאד שיש קשר בתקשורת בין מר פרס לבין השר שחל שהוא מ־ באכסניה, וכהלך זה מסמל אבדן שלי־ טה של פרס על שרי הממשלה.

מחוגי „חירות" נמסר אתמול כי תשובת פרס לשמיר ביחס לנאום שחל, נראית מפוקפקת מאד ובלתי אמינה.

מר פרס עצמו נזהר מלהגיב על ההתרחשויות בוועידת „חירות".

חוסיין: מאמצי השלום של ירדן הגיעו למבוי סתום

קהיר (ע"צ, רויטר) — חוסיין מלך ירדן הבהיר אתמול אחה"צ בקהיר, כי מאמצי ה־ שלום של ירדן במזרח־התיכון הגיעו למבוי סתום.

בשיחה עם עיתונאים לאחר ש־ יחה ממושכת עם נשיא מצרים, חוסני מובארק, אמר חוסיין בין היתר: „היה לנו כשלון חמור ו־ נקלענו למבוי סתום, לפי שעה, וזהו זמן לחשבון נפש לכל הנוג־ עים בדבר באיזור".

ככל הנראה התכוון חוסיין לקרע בינו לבין ראש אש"ף, יאסר ער־ פאת.

חוסיין, שהגיע לקהיר בשעת לפני הצהריים, נפגש עם מובארק לשיחות שנמשכו 4 שעות.

מובארק ניסה, כזכור, בשבועות האחרונים להביא להתקרבות מחו־ דשת בין המלך חוסיין לבין ער־ פאת. אולם כאשר נשאל חוסיין על ידי עיתונאים, האם עלו מאמציו של מובארק בנושא זה, השיב המלך: „איני סבור כי זה היה הנושא של שיחותנו". כמו אחר אמר כי דיווח למובארק על „כל ההתפתחויות האחרונות ועל העמדות השונות".

כאשר נשאל המלך חוסיין על ידי עיתונאים, האם חלה התקדמות כלשהי ביחסים שבין ירדן וה־ פלשתינאים, השיב: „המצב הוא כפי שאתם רואים אותו — שום דבר חדש".

אל חוסיין נתלוו לקהיר ראש ממשלת ירדן זאיד אל־ריפאעי, שר החצר עדנאן אבו עודה, וראש לשכת המלך, מרואן אל־קאסם.

„ישראל תגיע לשלום חרף הרצח — את השלום ורצוננו בו לא ירצחו"

— אמר ראש הממשלה והוסיף בהביעו תקווה שממשלת מצרים תתפוס את האשמים ברצח בקהיר

הטרוריסטים ושונאי ישראל עקביות המבקשים להצית אש במזרח ה־ תיכון לא יכבו את מאמציה של ישראל למען השלום. ישראל תגיע לשלום חרף מעשי הרצח" — אמר ראש הממשלה שמעון פרס במועצת תנועת ה־ מושבים של מפלגת העבודה ש־ נערכה אתמול בבית החייל ב־ תל־אביב.

מר פרס הטעים כי הנשיא המצ־ רי חוסני מובארק פועל באילוצים לא מבוטלים וגם הוא צריך, כמו ישראל, לכרות את הרוע האיראני המאיימת על אזורנו.

ראש הממשלה אמר כי האירוע הקשה במצרים הכאיב מאד על־לבבי, שכן מצרים היא המדינה הערבית היחידה עמה השלום אתנו עומד ב־ מבחן. הוא הוסיף כי כאשר אומרים שלום, הדבר מצריך מאבק עם ה־ מתנגדים לשלום וציין כי גם ממש־ לת מצרים ונשיאה מובארק רואים את השלום בבחירה הטובה ביותר באיזור.

מר פרס הביע את בטחונו שממ־ שלת מצרים תתפוס את האשמים והוא הוסיף כי ישראל „לא תבהל את כיתתו יורה ברחמה או שתהיה בפניה, כי את השלום הם לא ירצחו ואף לא את רצוננו לשלום".

„המזרח התיכון מלא כוחות ה־ שואפים לשלום ובכוחות שבתנים על מלחמה ואנו יודעים מי הם הכוחות האלה. אין אנו פסימיסטים, החיים בעננים, ואנחנו נפעל כדאי ולא ניבהל מהספקנות והאיומים מב־ חוץ", אמר ראש הממשלה.

שמעון פרס הטעים, כי חלק מה־ מנהיגים הערבים הרוצים לחיות בשלום, כרוב העם, מפחדי הפילה בעולם הערבי, הם למעשה הקורבנות של הטרוריסטים.

עוד ציין מר פרס, שבכשלון ה־ שיחות בין ירדן לפלשתינים, איש אינו מאשים את ישראל. הדמות של ישראל במערכה גם על העם היהודי, היתה תקופה של התרחקות ואנו צריכים לחזור לתקופה של התקר־ בות עם העם היהודי, אמר.

בהתייחסו לוועידת חרות, אמר, כי ועידת חרות אינה צריכה לבנות את עתידה על חורבות חרות. „כי מזה לא תחשה". מפלגת העבודה תבקש את אמון הבוחרים, כיוון שהיא עשתה, צריכה ותעשה את הדברים הדרושים לעם ולמדינה", ציין מר פרס.

ראש הממשלה שמעון פרס אמר כי החקלאות בישראל היא על סף ההתמוטטות. „החקלאים מצליחים לגדל הכל, אך אינם יכולים לגדל ריבית ומחיר גבוה של מים", אמר פרס. אשר לכור בונה, מבנה בית ספק, מספנות ישראל. אלפאט יצוי — יש לפטר אלפי אנשים ואין זה קל, אמר.

בעניין הכסף היהודי ליהדות דת אמר מר פרס, כי הסכום הוא 9 מיליון דולר. בעיסת הבחירה בי־ שראל, גם לדתיים יש מה לומר.

אלפיים חברי בני־עקיבא עלו אתמול לבירייה

קרוב לאלפיים חברי שבט ה־ ראייה (כיתה ה') של תנועת בני־ עקיבא השתתפו אתמול במבצע ה־ מסורתי של העליה לבירייה ביום תל־חי־בירייה.

יום זה צוין בסימן ציון 40 שנה למאבק ההירואי של חברי הפל־ מ"ח הדתי וחברי בנ"ע ושאר תנו־ עות הנוער על גורלו של היישוב הגלילי בירייה.

חברי שבט הראייה סיירו בגליל במשך היום כ־4 מוקדים הכביינים מורשת ההתיישבות והמערכה ה־ דתית בגליל — בבית שערים, צי־ פורי, תל־חי וחיצים.

בשעות הצהריים התכנסו בשני טורים גדולים והעפילו לכבודה בר־ ייה בעקבות הצ"ים לבירייה לפ־ ני 40 שנה. סמוך לבירייה התקיים טקס חגיגי גדול שלוה בכתובות אש ושירת המנון התנועה לסיום הארוע.

מן הראוי לציין כי הנהגת בנ"ע, בשיתוף עם הקרן הקיימת, פועלת מהתקופה האחרונה להקמת מרכז סמינריונים תנועתי עבור תנועת בנ"ע במסגרתו תחזור מורשת ה־ התיישבות והמערכה היהודית ב־ גליל.

הובעה תקווה שעד הקיץ הוש־ לם הקמתו של השלב הראשון של המרכז.

תחזית מזג האוויר

התחזית: עלייה בטמפרטורות ו־ ירידה בלחות.

הטמפרטורות החזויות: ירושלים 9—16, רמת־הגולן 9—16, נהריה 10—20, צפת 8—14, חיפה 13—19, טבריה 9—30, עפולה 8—21, השומרון 10—17, תל־אביב 12—31, לוד 10—21, ירחו 10—25, עזה 11—20, באר־שבע 9—22, אילת 14—32.

שלמה הילל: אני מוקיר ומכבד אנשי תורה ומצוות

מאת סופרנו יונה כהן

„אני כבנו של מי שהיה רב ראשי ליהודי עיראק, אני מוקיר ומכבד אנשי תורה ומצוות, פועל נגד קיצוניות וקורא לריסון עצמי מכל הצדדים" — אמר יו"ר הכנסת שלמה הילל לסופרנו יונה כהן.

בראיון עם סופרנו הפרלמנטרי יוצא היו"ר נגד אלה שהאשימו נגדו ותארוהו כמתנגד לדתיים, ומציין כמי שגדל בבית של תורה ומסורת הוא מוקיר ומכבד שומרי מצוות. יחד עם זאת, הוא מוטרד מהידרדרות היחסים בין דתיים לחילוניים במדינה, ובתפקידו הממלכתי רואה חובה לעצמו למנוע החרפה ולקרוא לריסון עצמי.

בתשובה לשאלות סופרנו הסביר היו"ר כי אין ולא היתה מצידו התנגדות לביקור יו"ר ועדת הפנים או חברים בתוכה אצל הרבנים הראשיים בלשכתם. אך לא לישיבה רשמית של הוועדה. הוא עצמו, הלל, בהיותו יו"ר ועדת הפנים, הלך אל הרבנים הראשיים לבירור בעיות מסויימות.

„לא מנעתי ציון הולדתו ה־850 של הרמב"ם בכנסת. השתתפתי ופתחתי כנס בינלאומי בכנסת לציון ביוש־בותו. את נימוקי לאי קיום ישיבה מיוחדת של המליאה, הסברתי במכתבי לחה"כ ז. המר", הטעים.

הראיון במילואו — בעמוד 3 בגליון זה.

אוסטריה תחזיר יצירות אמנות שנשדדו מיהודים בתקופת הנאצים

יותר מ־40 שנה אחרי תום המלחמה העולמית השניה החליטה אוסטריה לנסות, זו הפעם השניה, להסדיר את הח־ זרתם של כ־8000 יצירות אמנות וחפצים אחרים, אשר נשדדו על ידי הנאצים מיהודי אוסטריה בין השנים 1938 ו־1944.

ההחלטה התקבלה לאחר סערה שקמה ברחבי הקהל בעולם לרגל מאמר שהתפרסם ב־1984 בעתונות האמריקנית. בו הואשמה אוסטריה כי נטלה לעצמה את הרכוש השדוד.

בעקבות אותו מאמר, אישר הפרלמנט האוסטרי הצעת חוק הפותחת את הנושא מחדש. מטרת החוק החדש היא — להחזיר לבעליהם יצירות אמנות שערכם הכולל נאמד בכ־50 מיליון שילינג (כ־2.85 מיליון ש"ח).

מומחים מציינים, כי מדובר בתמונות יקרות־ערך, ביניהן יצירות של פראנץ האלס ובריגל, וכן רישומים, תחריטים, ספרים, מטבעות, מרבדים ורהיטים, המאוחסנים מאז 1932 במינזר מאוק באאוזרבאך בקירבת וינה וכן במחסניהם של מוזיאונים שונים ברחבי אוסטריה.

לרגל המבצע להחזרת הרכוש הוכנה רשימת אינוונטר של כל החפצים שבהם מדובר. רשימת האינוונטר משתרעת על 35 עמודים. החוק קובע כי אפשר יהיה להגיש את התביעות עד 30 בספטמבר הקרוב. כל החפצים אשר בעליהם החוקיים או יורשיהם לא יימצאו עד תום המועד יוצאו למכירה ותמורתם תוקדש לארגונים יהודיים שונים.

כדי להקל על הגשת התביעות, תוצג רשימת האינוונטר בכל השגרירויות האוסטריות בעולם וכן תפורסם בכמה עתונים יהודיים. (יונה, ע"צ).

מכבי ת"א גברה על אליצור נתניה 97:104

מאת סופרנו בתל־אביב

קבוצת הכדורסל מכבי־ת"א גברה אמש במשחק הראשון ב־ מסגרת הגמר־פלייאוף על אליצור נתניה בתוצאה 97:104.

המשחק, שנערך בהיכל־הספורט ביד־אליהו לעיני עשרת אלפים צו־ פים התנהל בתחילה במאבק צמוד. המחצית הראשונה הסתיימה ביתרון למכבי 46:56. גם במחצית השניה שמרה מכבי על יתרון גבוה שנע בין 15 ל־20 נקודות. כ־5 דקות לסיום חל ריפיון בשחקה ואלי־ צור צמצמה הפער אך שחקני מכבי הצליחו לשמור על יתרונם עד ל־ סיום.

מחנות לוי—שרון החרימו את ישיבת מזכירות „חרות"

מאת שאול שיף, סופרנו לענייני מפלגות

מחנות לוי ושרון החרימו אמ־ מול את ישיבת מזכירות „חירות" שהתכנסה בתל־אביב.

השר אריאל שרון עצמו הופיע בישיבה. הדגיש בסבבה כי הנרעת ה„חרות". „מחנה שרון־לוי" הח־ רים את המפגש בטענה שאין עוד תוקף למוסדות „חרות", שכן ה־ ועידה צריין בפיצוצה ורק ה־ מוסדות החדשים יהיו מוסמכים לדון ולהחליט בנושאים שיעמדו על סדר יומם.

במהלך ישיבת המזכירות התנהלו חילופי דברים קשים בין אריאל שרון לבין משה שבב. שרון טען כי לפעמים אלימות מילולית קשה יותר מאלימות פיזית ואילו השר משה נסים ביקש משרון לחדול מלהתגבב ולהתייחס בין היתר למעשים עצמו בתנועת לוי—שרון בהלך יצידת „חרות".

עברו י"ד שנים של כאב ללא מרפא מאז נפל בננו האהוב

אליהו (אלי) אביבי ז"ל

נתייחד עם זכרו בבית הקברות הצבאי בקרית שאול, ביום חמישי ט"ז באדר ב' תשמ"ו (27.3.86), בשעה 3.30 אחה"צ.

הלימוד לעילוי נשמתו ייערך באותו יום, בשעה 5.00 אחה"צ, בביתנו ברח' הרצל 75 בפתח־תקוה.

ההורים
יוסף ושולמית

מרכז לחינוך תורני
ישיבת זכרון יעקב

ביום ראשון י"ב אדר ב' (23.3.86) בשעה 7.00 בערב יתקיים מספד מר על הרבנית

מרת מינה חיה עזריאלי ז"ל

באולם בית המדרש אשר בקרית הישיבה ברח' הזית, זכרון יעקב.

ישאו דברים:
הרב הגאון ר' יקותיאל עזריאלי שליט"א, רב המושבה
הרב הגאון ר' אליהו קושלבסקי שליט"א, אב"ד באר שבע
הרב הגאון ר' זבולון גרז שליט"א, אב"ד רחובות
הרב הגאון ר' שלום מאיר ווינגרטן שליט"א, ראש הישיבה

לפני ההספדים ילכדו מסכתות לעילוי נשמת הרבנית המנוחה ע"י אחד מבניה.

[illegible]

„טיולי גשר"
רח' בן יהודה תל־אביב, טלפון: 3—2—201441

נופש פסח למשפחה הדתית בישיבת נחלים

נותרו מספר מקומות לנופש פסח המתקיים בקמפוס המפואר של ישיבת נחלים

- 5 ארוחות ליום
- תפריט עשיר — גלאט בשר (לא שרויה)
- הרצאות פעילות חברתיות לילדים ולמבוגרים
- מחירים נוחים.

ההרשמה ב„טיולי גשר" או בישיבת נחלים
טלפונים: 905751, 910968, 915831

הסתדרות הפועל המזרחי בישראל / הועד הפועל

ישיבת הועד הפועל של הפוהמ"ז

תתקיים אי"ה ביום חמישי ט"ז אדר ב' תשמ"ו, (27.3.86), בשעה 15.30, באולם הישיבות בבית ציוני אמריקה, רח' דניאל פריש 4 — תל־אביב

בהשתתפות:
פרופ' חיים דורון, יו"ר ההנהלה המרכזית של קופ"ח
שירצה על הנושא:
הבריאות בישראל בעידן המשבר הכלכלי

נציגינו באגודים המקצועיים ובמרכזי קופ"ח, חברי הסניפים ומנהלי הבתים בחלקת המרפאים — מוזמנים בזה

להברת המערכת

נעמי גולן-גוטקינד ומשפחתה

ברכת מזל טוב נאמנה
בהגיע הבן הבכור אסף־ינון למצוות

הצופה

לזכרי' ושושנה פרידמן

ברכות לחתונת הזהב

מאת: עליזה ויצחק גינצבורג
צפורה לאה ואילה
שמואל ונחמה פרידמן
יהושע ורינה
רבקה ובן־ציון אקשטינן
איילת, חגי, אסף ושלומית

אולפנת בני עקיבא — אבן־שמואל

האזינו נא לתכנית

„מלוה מלכה"

„משנכנס אדר מרבין בשמחה"

שהוקלטה באולפנה אבן־שמואל
שתשודר אי"ה במוצש"ק, 22.3.86,
בשעה 20.05, ברשת ב'

מרכז לחינוך הדתי בישראל

חגיגות יובל ה־80

לחינוך הדתי לאומי בארץ ישראל

במעמד
כבוד נשיא מדינת ישראל מר **חיים הרצוג**

ובהשתתפות:
שר הדתות ד"ר **יוסף בורג** נשיא התנועה העולמית של המזרחי—הפועל-המזרחי
ח"כ **זבולון המר** (שר החינוך לשעבר) מזכ"ל המפד"ל
מר **יעקב הדני** מנהל החינוך הדתי במשרד החינוך והתרבות

יתקיים אי"ה מופע ססגוני ומרהיב הכולל חזיון אור־קולי,

באולם: היכל התרבות בת"א

ביום שלישי כ"ח אדר ב' תשמ"ו 8.4.86, בשעה 20.15

בהשתתפות האמנים: דודו פישר
בני עמר
יעקב בנאי
תזמורת משטרת ישראל
מקהלת „מדרשיית נעם" — פרדס חנה וכפר סבא
תזמורת המנדולינות — ראש העין

באולם הכניסה נקיים הקהל מהשעה 19.30 **תערוכת הישגים** של כל מסגרות החינוך הדתי אשר תלווה בנגינה ובשירה של תזמורות ומקהלות ממוסדות החינוך הדתי.

מחיר הכרטיס — 8 ש"ח. לקבוצות מאורגנות (למעלה מ־20 כרטיסים) — 6 ש"ח
כרטיסים יושגו: במשרד הכרטיסים „קסטל", טל' 444725 ובימי המשרדים.
תל־אביב, רח' אבן גבירול 157, טל' 03—446595 • ירושלים, רח' המלך ג'ורג' 54, טל' 02—249732, 248113 • חיפה, רח' החלוץ 59, טל' 04—662514.

[illegible]

של הצופה

הרצח בקהיר

התקפת הרצחנית על דיפלומטים ישראלים בלב ליבה של בירת מצרים, ביום ביקורו של שר התיירות, שצריך היה לסמל ראשית מיפנה ביחסי הנורמליזציה בין ישראל למצרים, לא רק שהביאה עימה אבל ושכול אצל הנפגעים ובני משפחתם, אלא גם עוררה שוב דאגה רצינית בכל הקשור בעתיד היחסים בין שתי המדינות.

ראוי להזכיר כי זו ההתקפה השלישית על דיפלומטים ישראלים, תוך פחות משנתיים, ואם נוסיף על זה את הרצח האכזרי בראס-בורקה הרי שלפנינו תמונת מצב עגומה שהיא ההיפך הגמור מנורמליזציה.

גם אם נקבל את ההנחה שממשלת מצרים מעוניינת בקיום יחסי שלום תקינים עם מדינת ישראל קשה להתעלם מהדם היהודי השפוך על-ידי בני עוולה במצרים.

הרוצחים שביצעו את הזוועה רובם מהללים תופעה. הם אף מוזים את עצמם באמצעות הודעות בכתב לכלי התקשורת העולמיים כחברים בארגון ששם לו מטרה לרצוח אזרחים ישראליים, כדי להביא בדרך זו לביטול הסכמי „קמפ-דייוויד".

לפנינו מעשים חמורים ביותר. קשה לשחרר את שלטונות הביטחון המצריים מאחריות, או לפחות מהתרשלות במילוי תפקידם, בכל הנוגע באבטחת חייהם של דיפלומטים ישראלים.

יתר על כן, שלטונות מצרים, לא זו בלבד שלא נקטו אמצעים מתאימים כדי להפסיק את התעמולה האנטי-ישראלית בכלי התקשורת המצריים, אלא לעיתים מזומנות אף הזדהו, אם לא במישרין הרי בעקיפין, עם דברי המסיתים. דבר זה לא אחת אף מצא את ביטויו בנאומיהם של אישים מצריים, שלא חסכו דברי ביקורת קשים על מדינת ישראל וראשיה.

יש איפוא לפנות אל ממשלת מצרים ולהבהיר לה בצורה חד-משמעית כי ישראל לא תוכל לעבור לסדר היום על אירועי הדמים כל עוד לא ינקטו השלטונות המצריים צעדים ממשיים כדי לשים קץ למעשי הרצח ולהביא להפסקתה של התעמולה האנטי-ישראלית בכלי התקשורת המצריים.

אמנם הרצח האחרון בוצע בתקופה של זעזועים פנימיים שעברו על ממשלת מצרים, בעקבות התמרדותם של אנשי משטרת הביטחון, שהניפו את נס המרי נגד משטרו של הנשיא חוסני מובארק, בכל זאת אין בצירוף מקרים זה כדי להפחית מחומרת המעשה שבתוצאה ממנו קופחו חייה של אשה ישראלית מהמשלחת הדיפלומטית של מדינת ישראל בקהיר. דבר זה מחייב את ממשלת ישראל להיערכות מדינית מחודשת שלא להתנוור מאיתותי ה„נורמליזציה" המגיעים מקהיר.

יש לזכור כי האיתותים הללו קשורים לא במעט במשא-ומתן על עתיד טאבה. כך שעלינו להתייחס אליהם כאל „נורמליזציה" התלויה בדבר. אפילו אם אין לקשור את הבוררות על עתיד טאבה באירועים האחרונים, אין להיתפס לפזרה על טבר בוררות כדי לספק את רצונו של הנשיא מובארק. העניין טעון שיקול דעת רחב בכל האספקט, תוך העמדה במבחן את כוונת כוונותיה של מצרים להביא לנורמליזציה ביחסי שתי המדינות.

עם כל הרצון להביא לשיפור היחסים עם מצרים, על ישראל לנהוג לפי הכלל היהודי הקדום: „כבדהו וחשדהו". ויש לנו מה לחשוד ובמה לחשוד.

התגרות מבישה

הצעת החוק הקנטרנית המכוונת לפגוע במעמדם ובסמכותם של בתי-הדין הרבניים שהוגשה על-ידי שתי חברות-כנסת — האחת מסיעת המערך והשניה מסיעת מפ"ם — ואשר זכתה ברוב דחוק של קולות האופוזיציה ואנשי המערך שבקואליציה, מצביעה על תכנית המתרקמת להביא לביטולם של חוקי ואישיות ההוגים במדינת ישראל על-פי דת משה וישראל. גם אם לבסוף הצעת חוק זו, שהועברה לוועדה בקריאה טרומית, תיגנז — עצם העובדה יש בה כדי לחשוף את פרצופם האמיתי של כמה מאנשי המערך ושותפיהם מ„התחיה" ומפ"ם להביא לביטולו של ה„סטאטוס-קוו" בענייני דת ומדינה.

אם עד כה היו סבורים כי ניתן לסמוך על המערך ועל סיעות המזוהות הלאומיות בגרונן בכל הקשור באחדות ישראל, הרי שבאה הצעת החוק הקנטרנית והוכיחה כי במלחמה האנטי-דתית קיימת קואליציה משמאל ומימין המבקשת אפ-אם להסיר ממדינת היהודים את צביונה היהודי, בלא להתחשב כלל שזה יפגע בשלמות העם, לא רק בישראל אלא גם בתפוצות ישראל.

אין זו הפעם הראשונה שאלמנטים אנטי-דתיים חוברים יחדיו כדי להעלות על סדר יומה של הכנסת הצעות קנטרניות המכוונות לפגוע במעמדם של בתי-הדין הרבניים ובעצמאותה של ההלכה היהודית. אולם עד כה הקפידו בדרך כלל אנשי המערך שלא להיגרר אחריהם. גם אם הם עצמם נמנים על אלה החותרים בבוא יום, כאשר לא יצטרכו לתמיכתן של הסיעות הדתיות, להביא להפרדה בין דת ומדינה. הפעם, הם עשו זאת. לא מן הנמנע איפוא שיש במעשה זה משום רמז, כי גם במערך עומד לשנות את מדיניותו, כדי להביא לביטולו של ה„סטאטוס-קוו" שנקבע עם הקמת המדינה. רמז לכך ניתן למצוא בדיונים בוועדה המכינה את ההחלטות לקראת ועידת מפלגת העבודה שעל סדר יומה הצעה להנהיג נישואין אזרחיים במדינת ישראל.

היהדות הדתית לא תוכל להתייחס בשוויון נפש למעשים כגון אלה. אין להסתפק במחאות, גם לא בפגישות עם ראש הממשלה כדי להביא לביטול „רוע הגזירה". זה הזמן להתגייסותם של כל שומרי מסורת ישראל — החרדים לדמותה ולאופיה היהודי של מדינת היהודים, כדי לחשוף את פרצופן האמיתי של המפלגות החילוניות העויינות לשומרי מצוות ומבקשות לצוד כפנחס — במירוץ אחרי הקולות של הדתיים.

מה שאירע השבוע בכנסת צריך לפקוח את עיניו של הציבור הדתי שאם לא יידע לעמוד איתן על משמר היהדות, לא רק שמדינת ישראל תאבד את זהותה היהודית, אלא יהודים רבים לא יוכלו למצוא את מקומם במדינה שחוקיה עומדים בסתירה מוחלטת ל„אני מאמין" היהודי שלהם.

שומרי תורה ומצוות אינם יכולים לסמוך, לא על המערך, לא על הליכוד, גם לא על „התחיה" שיבנים מתוך חבריה הם דתיים, בכל הקשור בשמירה על אופיה היהודי של המדינה.

זה הזמן לפנות בקריאה אל כלל ישראל — אל כל אלה שלא נטשו את אמונתם בתורת ישראל: „לך כנוס", כדי למנוע הפרדת הדת ממדינת ישראל.

הכנסת ב„פורים-שפיל"

מליאת הכנסת הפכה השבוע ל„פורים-שפיל". הדמויות הבולטות במחזה היו שר האנרגיה, איש תנועת ר"צ והטלוויזיה. שלושתם הגישו לנו מחזה שמתאים אולי לפורים, אך בשום פנים ואופן לא לבית הנבחרים של מדינת ישראל. הם העלו נושא שאין לו כל קשר לכנסת ומקומו בעולמם של ליצנים ובדחנים.

המגישים עשו את מלאכתם במלוא הרצינות כאילו מדובר בעניין הנוגע לעם ישראל ומדינתו וראוי הוא כי הדיון ייעשה לא רק בין כותלי משכן הכנסת אלא בכל בית ובית בארץ.

מילא, שאותו חבר-כנסת מר"צ כדרכו נהג גם הפעם וניצל את הבמה הרמה, כדי להשפיל אחרים. על-כך אולי ניתן לעבור לסדר היום, בפרט שחלק נכבד מהצעותיו שהוא מרבה להעלות לסדר היום ומנאומיו הם ברוח זו. אבל מה לו לשר האנרגיה, חבר בכיר בממשלה, ל„פורים-שפיל" זה. בשם מי הוא הופיע במחזה — האמנם בשמה של הממשלה ועל דעת ראש הממשלה?

השר הנכבד לא הסתפק בנאום בעל-פה, אלא אף דאג להפיץ את רעיונותיו בכתב בין אנשי התקשורת, כדי שבשורתו תגיע אל כלל ישראל.

ומה היה הנושא הנדון?

— כמובן, עניין ה„רוטציה". העילה להעלות נושא זה על סדר יומה של הכנסת: ועידת תנועת החרות.

המשבר בתנועת החרות אינו עניין לדיון בכנסת, כשם שאיש לא יעלה על הדעת שהכנסת תקיים דיון על התרוצצות בתוך המערך, או במפלגות אחרות. ואם בכל זאת החליט שר האנרגיה, משה שחל, כי זה המקום וזה הזמן להשמיע נאום תקיף נגד השותף הקואליציוני ולהציגו כ„פושט רגל", הרי שלא הדאגה לצרכי המדינה הינחתה אותו. אלא המגמה לפרק את האחדות הלאומית הכתיבה את נאומו.

ואין זאת שאלה של קיום הסכם „הרוטציה" או ביטולו, זהו חלק בלתי נפרד מרצונה של אותה קבוצה במפלגת העבודה הפועלת ללא ליאות למיכוך בכיוון השמאל ולחדש את השותפות עם האופוזיציה השמאלנית של מפ"ם, ר"צ ושינוי.

יש להצטער שגם הטלוויזיה הממלכתית הפכה לכלי שרת בידיהם. היא הפעילה את האורות ואת המצלמות כדי להנציח מעמד זה שהפך לחוכא ואטלולא את הכנסת.

הגיע הזמן שיושב-ראש הכנסת, המצווה לדאוג לכבודה, יתן דעתו למה שאירע ביום רביעי האחרון, כדי לשים קץ להשתוללות הזאת.

בדין שגם ראש הממשלה יקרא לסדר את שר האנרגיה ויסביר לו כי עדיף שיתרכז בענייני משרדו וימנע מלהופיע בכנסת כדובר של הממשלה.

אם במת הכנסת תיהפך לבמה של ליצנים, הרי שיהיה בזה ראשית קץ לדמוקרטיה הישראלית. כי אז הציבור הרחב אף הוא יתייחס אל דיוניה ואל חוקיה כאל „פורים-שפיל".

שיראק נתמנה לראש ממשלת צרפת

יפרסם צווים לביטול הלאמות ושיטת הבחירות היחסיות

(עיט, רויטר) — נשיאה הסוציאליסטי של צרפת, פרנסואה מיטראן, פתח אתמול דף חדש בתולדות צרפת כשמינה את מנהיג הגוליסטים, ז'ק שיראק לתפקיד ראש הממשלה, ארבעה ימים בלבד לאחר נצחונם הקטן של מפלגות הימין המרכזי בבחירות הכלליות ביום א'.

סקס ה[illegible] בארמון הנשיאות [illegible] זו הפעם במשטרים השונים [illegible] בין ראש המדינה וראש ממשלה המשתייכים למחנות פוליטיים יריבים.

שיראק, ראש עיריית פאריס בן 53, תפס את מקומו של ראש הממשלה הסוציאליסטי לורן פאביוס בן 39, אשר ממשלתו עשתה בצרפת חמש שנים — תקופה ארוכה יותר מכל ממשלה שכיהנה אחרת בצרפת.

שיראק נפגש עם [illegible] לאחר 45 [illegible]

לקראת הרכבת הממשלה, שחלו לאחר פגישתו הראשונה עם הנשיא מיטראן ביום ג'.

שיראק שוחח אתמול תשעים דקות נוספות עם הנשיא מיטראן, לפני ההודעה הרשמית על מינויו. הוא יצא את ארמון אליזה בפנים בוטחות, אך סירב להצהיר הצהרה כל שהי.

למנהיג הגוליסטי המשימה הקשה של בחירת שרים לממשלתו, שיהיו קבילים בעת ובעונה אחת על דעתו, על הנשיא מיטראן, ועל דעתן של מפלגות ר.פ.ר. ואו.ד.פ. — בנות בריתן של הגוליסטים בבחירות לאסיפה הלאומית.

מיטראן, המבקש להגן בכל מחיר על זכות הנשיא לטפל בקביעת מדיניות החוץ והביטחון. הטיל וטו על מועמדיו הראשונים של שיראק לכהן כשרים בתחומים אלה — ז'אן ליקנואה ופרנסואה ליאוטר — שניהם מנהיגים במפלגת או.ד.פ. שיציץ למרכז.

זמן קצר לאחר שהוטל עליו בארמון הנשיאות תפקיד ראש הממשלה, הודיע ז'אק שיראק שהנשיא מיטראן הסכים את ממשלתי החדשה לקצר בתהליכים פרלמנטריים ולמשול באמצעות צווים, על מנת להשיג תוך זמן קצר שתי מטלות בעלות חשיבות ראשונה במעלה — ביטול של צווי הלאמה שנעשו בתקופת השלטון הסוציאליסטי, וביטול שיטת הבחירות היחסיות, שעל פיה התנהלו הבחירות הכלליות ביום א'.

עוד אמר שיראק כי בעת הצורך תכונס מושב מיוחד של הפרלמנט, על מנת להעביר תכנית זו.

דובר ארמון הנשיאות, ז'אק-לואי ביאנקו, הודיע לפנות ערב על הרכב הממשלה החדשה, בתוספו שהיא תתכנס לראשונה בארמון הנשיאות בשבת, בראשותו של הנשיא מיטראן.

הממשלה החדשה מורכבת בעיקרה ממנהיגים מן הימין והמרכז. יהיו בממשלה 14 שרים במעמד מלא, 15 מזכירי מדינה, ו-8 שרים זוטרים.

תיק החוץ של צבירי [illegible] קד בידיו של ז'אן-ברנאר ריימון — דיפלומט מקצועי בן 60, המכהן כשגריר צרפת במוסקבה מאז תחילת שנת 1985.

אנדרה ג'ירו, סנטור בן 56 ממפלגת ר.פ.ר. זכה בתיק ההגנה.

פרנסואה לאוטר, סגן נשיא מפלגת או.ד.פ., נתמנה לשר התרבות. למשרד של הכלכלה נתמנה אדואר באלדור — יועצו הכלכלי הקרוב ביותר של ראש הממשלה החדש.

בירושלים מעריכים שמדיניות צרפת לא תשתנה

מאת סופרנו המדיני בירושלים

הקוה שמדיניות צרפת כלפי ישראל לא תשתנה עם חילופי ראש הממשלה ושר החוץ בעקבות הבחירות האחרונות בצרפת — הביעו חוגי משרד החוץ.

המדיניות האחרונה נקבעה על ידי הנשיא פרנסואה מיטראן. עקרונית לא שינתה צרפת את מדיניותה כלפי הסכסוך הקודם במזרח-התיכון, אבל מיטראן שינה את הסגנון ואף ערך ביקור ראשון של נשיא צרפתי בישראל. יחד עם זאת, באו"ם הצביעה צרפת תמיד לפי עמדת הערבים ולא לפי עמדת ישראל.

בממשלה הצרפתית הקודמת, שהיתה מורכבת מחברים של המפלגה הסוציאליסטית, היתה השפעה מכרעת לעמדתו של הנשיא. גם לגבי קביעת המדיניות כלפי ישראל. אך ספק אם הנשיא יוכל להשפיע גם כאשר הרכב ממשלה חדשה, שלא תהיה מבוססת רק על שרים מן המפלגה הסוציאליסטית אלא שהרוב בה יהיה במפלגות הימין בצרפת.

עלייתה של ישיבת לה-פן, מדאיגה חוגים בישראל יען את יהדות צרפת, חרף העובדה שהיא מצוינת בהצהרותיה הגזעניות. יותר משמאלנים להוקא באשר ליהודים.

בביקורו האחרון של ראש הממשלה פרס אצל מיטראן בצרפת. התעניין מיטראן אצל פרס בנוגע מעלת ממשלת אחדות לא היתה יעילה בגלל משקל מפלגות אל ייתר. ואף משום שזהו בראש [illegible] אחרי הבחירות בצרפת, כאשר המפלגה הסוציאליסטית תאבד את הרוב שלה בפרלמנט.

התפוצצות במרכז קניות בשאנז־אליזה בפריז

פאריס (רויטר—עתיים) — התפוצצות עזה זעזעה אתמול לפנות ערב מרכז קניות בשדרות שאנז-אליזה שבמרכז פאריס. במשטרת צרפת שבפיה עד כה הי[illegible] סיפה, כי כעשרה בני אדם נפגעו.

ההתפוצצות אירעה זמן קצר לאחר שמנהיג המפלגה הגוליסטית ז'ק שיראק יצא את ארמון הנשיאות, מקום שם הטיל עליו הנשיא פרנסואה מיטראן את הרכבתה של ממשלה חדשה. בשעת מסירת הידיעה לא ברור, מה גרם להתפוצצות.

בזכור ההתפוצצה ביום ב' מצצה רבת עוצמה ברכבת מהירה דוהרת לפאריס. את האחריות לפיגוע פשע זה קיבלה על עצמה קבוצה קיצונית, הדורשת לשחרר מן הכלא הצרפתי שלושה אסירים ערביים.

ממקורות משטרת פאריס נמסר מאוחר יותר כי ההתפוצצות גרמה למותו של אדם אחד ולפציעת 22 — 11 מהם פצעים קשים.

הכוונה ערבית קיצונית, „האיחוד למען אסירים פוליטיים ערביים במזרח התיכון", קיבלה על עצמה את האחריות לפיצוץ.

משקיפים טוענים כי הפיצוץ של אתמול מצביע על הגברת הלחצים השיעיים המופעלים על צרפת, על כנת שזו תכנע לדרישות השיעיות, שהועלו כתנאי לשחרור שבעת בני הערובה הצרפתיים בלבנון.

ד"ר ולדימיר לפשיץ, פעיל עלייה, נידון ל־3 שנות מאסר במחנה עבודה

שלוש שנים במחנה עבודה בפיתוי הופלו — על פעיל עלייה מלנינגרד, ד"ר ולדימיר לפשיץ. האשמה: „הפצת העמדה אנטי-סובייטית".

לבניין בית-המשפט בלנינגרד הגיעו כמאה יהודים, פעילי עלייה, כדי לעודד רוחו ולחזק את ידיו של לפשיץ במהלך המשפט. אף לא לאחד מהם הותרה הכניסה לאולם ובקושי רב הצליחו אמו, רעייתו ובנו להידחק לתוך האולם.

בתחילת הדיון תבע לפשיץ להעביר את דיון המשפט לאולם גדול יותר כדי שחבריו יוכלו להיכנס, בקשתו נדחתה. כן נדחתה בקשתו להיות פרקליט לעצמו. ולדימיר נראה חיוור כתוצאה מאישפוזו לאחר שהוכה קשות בכלא ד' נאמר שהוא סובל מאף שבור. „ב"הוכחות להאשמותיו" של לפשיץ הביא בית-המשפט הסובייטי העתקי פניות שלו לסובייט העליון בדבר יחסיו של אורחותיו הסובייטית, פניותיו לראש הממשלה, שמעון פרס, ולמ"מ יצחק שמיר ועוד.

שוד התלונה היא העביר את משמרו לבדיקה, יבשם אמיר היה הי מסמך להיות כולה לסמים. שלטון שוד התלונה התליש לערוך למסמך בדיקה חוזרת, ואז נתגלתה בו עיסקה יבה חשיה.

לטענת פעיל העלייה, הקופסה הושתלה בתוך המזוודה, לאחר שהוא מסר אותה כדי שתיבדק לרכבתו. הוא האשם בחזקת סמים ובבית ובבית אמו לצרכי חיפושים. עוד נמסר כי שני אנשים שנעצרו יחד עמו שוחררו כעבור זמן קצר.

מבאוריק נשוי ואב לתינוק בן חמישה חודשים. הוא נסע לגרוזיה לביקור אצל חברים.

יצוין, כי זהו המקרה הרביעי של נידון להאשים פעילי עלייה בחזקת סמים. אחד המקרים הדומים הוא של יולי אדלשטיין שנשפט על החזקת סמים ונדון לשלוש שנות מאסר.

עד נמסר מן המרכז למידע על יהודות בריה"מ, כי להחרת מעצרו של מבאוריק, ב-15 למרס, נעצר גם בצלאל שרלושילי, בן 23, באשמת התחמקות מגיוס.

חוה יערי כפרה באשמת רצח התיירת מלה מלבסקי

מאת מרדכי בן-טל, כתב עתיים

חוה יערי כפרה אתמול באשמת רצח התיירת האמריקנית מלה מלבסקי, עם ההתחש הדין בבית המשפט המחוזי בתל-אביב.

סניגוריה של הנאשמת, עורכי הדין עדנה קפלן ודוד מקרין, הגישו לנשיאת בית המשפט, השופטת חנה אבנור השופטים יוסף גורדון ישראל גלעדי, כי הם דוחים את כל סעיפי כתב האישום נגד חוה יערי, לפטע מספר עובדות הקשורות באשמת.

בנשיאת בית המשפט המחוזי השופטת חנה אבנור הודיעה, כי עורכי הדין המבקשים להכניס תיקון בסעיפי כתב האישום, רשאים לשלוח הודעה על כך לבית המשפט והענין כולו יישמע עם התחדש המשפט שייפתח בשבוע הבא.

חוה יערי הואשמה ע"י פרקליט מחוז תל-אביב עדיר פניה לבורין כי ב-10 במרס 1985 בשעה 6 בערב נסעה בבכונית בצלה ביחד עם הברתה אביבה גרנות ועם המנוחה התיירת מארה"ב מלה מלבסקי.

במהלך הנסיעה להוף תל-ברוך, נאמר בכתב האישום „הלמו הנאשמות על ראשה של המנוחה במכשיר כהה, פצעו אותה, והמטו אותה. ב[illegible]

במרבית סעיפי כתב האישום, הו בתיהרים ליהיה על חוה יערי עם הנאשמת השניה ברצח, חברתה, אביבה גרנות, יחסיה עם המנוחה מלה מלבסקי ובפרשת הרצח עצמו.

נזכיבוזיו — כפרו שני הסניגורים בשם מרשתם.

עוד נמסר על פרשת החנפה אביבה גרנות גם להאשם בכך שגנבו בין דצמבר 1983 לדצמבר 1984 52,000 דולר מחשבונה של המנוחה מלבסקי בבנק הפועלים סניף המלך ג'ורג' בירושלים באמצעות ישראכרט מזויף.

סגן הקונסול האמריקני ביקש להיות נוכח בדיון המשפטי אך לא הותרה כניסתו. נאמר לו שאין מקום באולם. גם שגרירויות הולנד התיישה שהיא מאפשרת לנציגים שלה להיות נוכחים במשפט, אך השלטונות הסובייטיים אסרו זאת עליהם.

ביוצאו מבית-המשפט התקבל לפשיץ בתשואות רמות ע"י כל פעילי העלייה שהמתינו לו כ-6 שעות עד לגמר הדיונים. הם הריעו לו על עמידתו הגאה והמכובדת בהלך המשפט. השלטונות פתחו תיק נגד רעייתו של ולדימיר בשל סירובה להופיע כעדה במשפט בעלה.

משפחת לפשיץ מסורבת לעלות מחמש שנים. לבועצה הציבורית למען יהודי בריה"מ נודע כי שני יהודים נוספים נעצרו השבוע — אחד ממוסקבה ואחד מגרוזיה. עד-כה אין יודעים באיזו האשמה.

מורה לעברית ממוסקווה, אלכסיי מגאריק, בן 27, נעצר לפני שבוע בשדה התעופה של טבליסי, בירת גרוזיה, בחשד להחזקת סמים — מוסר כתב עתיים.

מפרסים, שהגיעו אתמול למרכז למידע על יהודי בריה"מ בירושלים, נודע כי בעת שהגיע מגאריק ל[illegible]

הגיע סניגורו של דמיאניוק *
עדות ש„איוואן האיום" נהרג במרד

מאת אריה מאיר, כתב עתיים

עורך הדין מארק אוקונור מארה"ב, שייצג את ג'ון דמיאניוק בערעורו נגד הסגרתו מארה"ב לישראל, הגיע אור לאתמול לארץ.

עדות נוספת, שלפיה במסמך, לפיה נהרג „איוואן האיום" ב-2.8.43 במחנה ההשמדה טרבלינקה מגיעה בידי מורה פרידמן, מנהל מכון לדוקומנטציה בחיפה.

פרידמן, שהרצה אתמול בפני חוג ניצולי שואה בטבריה, סיפר להם, כי בשנת 1947, בהיותו מנהל מכון הדוקומנטציה בווינה מטעם ה„הגנה", נמסרה לו עדות ע"י פליט יהודי בשם אליהו רוזנברג, שהצליח להימלט מטרבלינקה בעת המרד. עפ"י אותה עדות, הכתובה בשפה היידית והמשתרעת על פני 5 עמודים, מספר אותו רוזנברג, שכנראה חי היום בתל-אביב, על מעלליו של „איוואן האיום" ועל כך שבעת פרוץ המרד הרגו אותו המורדים במכת את הפירה בראשו. רוזנברג, שחתם על העדות בנוכחות מזכירו של פרידמן, ד"ר קרוס רייגל, שהוא היום פרופ' ב„בלינסון".

מר פרידמן הדגיש, כי ניתן לאמת את זהותו של איוואן דמיאניוק העצור בישראל באמצעות הקדרות של פושעי המלחמה הנאצים, שהיו בטרבלינקה ושמשפטם נערך בשנת 1959 בגרמניה. ארבעה מהם נידונו למאסר עולם והשאר לעונשי מאסר של 12—15 שנה.

הצדות של רוזנברג נשלחה בזמנו להנהלה הכללית בלודוויגסבורג, המשמשת כמאת הראיות בסשפטי הרוצחים הנאצים בטרבלינקה. פרידמן מסר, כי הוא עומד לשלוח המקור את החומר המצוי ברשותו לשר המשפטים משה נסים כדי שיועבר לידי הצדות הקשר את דמיאניוק.

פרידמן, שאימו ואחותו נרצחו בטרבלינקה, טוען, כי עדותם של אלה שעבדו בשרפות בטרבלינקה אינה יכולה להיות אמינה משום שהם שיתפו פעולה עם הרוצחים.

כתב עתיים מוסר, כי אתמול נפגש הפרקליט עם דמיאניוק בכלא איילון. הוא שמע ממנו פרטים על חקירתו בשלושת השבועות האחרונים.

19 נפצעו בתאונה בנגב המערבי

19 בני אדם נפצעו, בתאונת דרכים שאירעה אור לאתמול בצומת הכבישים נתיבות-עזה-אשקלון בנגב המערבי, כאשר רכב מסחרי התנגש במשאית. שניים מנוסעי המכונית המסחרית נפצעו באורח אנוש, ו-2 שניים אחרים באורח בינוני.

היו תושבי באר שבע. נפצעו 8 אנשים, מהם 4 קל, באורח אנוש נפצעו חיים אלחייני ורפאל נעמן, בן 59. רעייתו, צביה נעמן, בת 48 ובתו אסתר נעמן בת 19 — באורח בינוני.

אמבולנסים של מד"א מיישובי הסביבה פינו את כל פצועי התאונה למרכז הרפואי „סורוקה" בבאר שבע. מהנהלת בית החולים נמסר, שמרבית הפצועים טופלו ושוחררו אתמול לבתיהם. ארבעת הפצועים באורח קשה ובינוני אושפזו להמשך טיפול.

כתב עתיים מוסר, כי סמוך לשעה 11.45 בלילה הגיעה מכונית ממהירת מסוג „טרנזיט", שהיתה נהוגה על ידי שלמה מדינה, אל הצומת. לפתע התנגשה חזיתית בטנדר טויוטה, שהסיעה פועלים לרפיח. מעוצמת ההתנגשות התהפכה הטויוטה, ו-11 מנוסעיה נפצעו באורח קל.

תאונה נוספת אירעה אתמול בצהריים בצומת „עמק שרה", ביציאה מבאר-שבע לכיוון דימונה. שתי מכוניות התנגשו בצומת וכתוצאה מכך נפצעו שניים פצעים קל. ביניהם גם מנהג במכונית המסחרית, שכל נוסעיה

ערב התרמה למחלקה גסטרואנטרולוגיה לילדים שבבית־חולים „בלינסון"

מאת סופר „הצופה"

ערב אמנותי של הכנסות קודש למחלקה לגסטרו-אנטרולוגיה לילדים בביה „בלינסון", יערך ביום רביעי הקרוב בבית המקבטיל.

במחלקה זו, המטפלת במחלות דרכי העיכול בילדים ובכלל מחלות פה, ושט, כבד, מרה, הזרם, נמצא, גדילה התפתחות מבוצעים אלפים טיפולים מדי שנה.

היחידה לגסטרואנטרולוגיה לילדים בבלינסון, נפתחה ב-1978 עם שובו של ד"ר גבריאל דינרי, ראש המחלקה, שהשתלם בנושא זה בארה"ב. אילו הצטרפו ד"ר אילן והבי ויורם רוזנבך, שגם שניהם מומחים ברפואת ילדים: בגסטרואנטרולוגיה.

ד"ר דינרי מסר לכתבנו, כי מחלות הגסטרו מצוות, בתקופות שונות של השנה, בעיקר בקיץ, כי שליש מכלל מחלות הילדים. בגלל מיגוון המחלות והעובדה שמדובר בילדים, יש צורך במיכשור כיוחד הן לשלב הדיאגנוזה, הן לטיפול והן למעקב.

רופאי המחלקה ציינו, כי הציוד שברשותם ישן וכיום אי-אפשר לקבל תקציבים מהרשויות. הם הסיפו כי בכספי הערב האמנותי בכוונתם לרכוש, בין השאר, מכשיר „קולונוסקופ" המורכב מסיבים אופטיים אותם מחדירים דרך הפה ובאמצעותם ניתן לחסוך ישירות ולאבחן המחלה, מכשיר אחר לבדיקת החומציות, ללא כאבים לילד — מכשיר זה כוהה את הבדיקה האמינה ביותר לנושא ועוד. עלות כל אחד מהמכשירים מגיעה לכ-9 אלף דולר.

ד"ר דינרי ציין, כי המחלקה שבראשותו היא היחידה בארץ שהוכרה לכתן התמחות בגסטרו-אנטרולוגיה לילדים.

בערב האמנותי, שנערך בארגון חוג ידידי המחלקה בראשות שייד ביידה דסקין יבולו בופע אומנתי בביום נעמי סילפה, אמן — עוזי הבאורי ועוד. מסעדת „זה דמינטרנה" תרמה את הקוקטייל. והאולם נתרם ע"י משפחת פולק ב„פולגת".

בפורור, ההכנסות קודש לרכישת מכשור, התרומות ניתן גם להפנות לבנק איגוד פ"ת (13-070), חשבון 421370.

מסיבה שנתית של מוסדות „אריאל" נערכה בחיפה

„ראש הממשלה שמעון פרס, שהשתתף בשבת בהלוויית ראש ממשלת שבדיה אולאף פלמה, הנהג ברגל לטקס ההלוויה נהג ביהודי גאה היודע לכבד בעיני גויי העולם את היום המקודש של האומה", אמר ר' ישראל לבנון — יו"ר המועצה הדתית, במסיבה החגיגית השנתית שנערכה במלון „שולמית" לכבוד מוסדות „אריאל" ולכבודו של נשיא המוסדות — הרב הראשי שאר-ישוב כהן.

השתתפו במסיבה אורחים מכל חוגי הציבור, ראש העיר, וסגניו, רבנים, דיינים, שופטים, אנשי אקדמיה ומוזמנים רבים.

ראש הממשלה גם נהג בהגינות כאשר הצהיר בביקורו האחרון בחוץ פה שאין להפעיל את הרכבל בשבת כי יש בכך הפרה של הסטטוס קוו, ואני מאמין שראש העיר יקבל דעתו, כשם שקדמו — אבא חושי ז"ל קיבל בזמנו דעתו של דוד בן-גוריון ז"ל, הוסיף מר לבנון.

נשיא מוסדות „אריאל", הרב הראשי שאר-ישוב כהן קרא לאחדות ולליכוד העם, לקרב ולא לרחק ושיהיה טוב טבים מתאהב על ידינו, בהיות „דרכיה דרכי נועם וכל נתיבותיה שלום".

נשאו דברים גם הרב הראשי בקריית-חיים, ראש העיר — אריה גוראל, פרופ' ימימה ברנבוכר, ויוסף מנדלביץ.

בתכנית האמנותית השתתפו נגנים ואמנים בעלי שם. הנחה את הערב מרדכי פרידמן. ארגן הרב משה פרידמן, חבר המועצה הדתית ומנהל „אריאל" בחיפה.

אגדות ,הברית ההסטורית' ואחרות

בקצה העט

מאת צב

מאיר בראלי פרסם השבוע ב„דבר" שורת מאמרים בנושא היחסים בין היסטוריים להיום. במאמר הראשון (מיום 17.3.86) מנפץ מר בראלי את ה„אגדה" של „הברית ההסטורית" שרצו לחשוב בת התאור היחסים בין הפועל המזרחי — המפד"ל לבין ההסתדרות — המערך במקופה יותר. לענין זה ברצוני להקדיש במור זה אי אלה הבהרות.

הכינוי האומרי „ברית היסטורית" שניתן למרקם היחסים שבין הפועל-המזרחי לבין ההסתדרות או בימיים המדיניים-מפלגתי של פועלי ארץ ישראל — לא נולד בבית מדרשו של המחנה הדתי-הלאומי, כפי שאמנם מציין מאיר בראלי במאמרו. את ה„ברית" הזאת המציא המערך והכנסה לשימוש נפוץ, כדי להבליט את המטייה של המפד"ל שהרך המסורתית שבה הלכה עד המהפך שחל ב-1977, עם עלייתו של הליכוד לשלטון. מבקרות ראותו של הפועל המזרחי והאחרכן, עם הקמת המפד"ל, בו היתה להבריח השעה מבריעה, לא היתה שום הבחנה הדתית-לאומי אף לא היה שום ניסיון להבהות כשותף לברית כזאת. אך גם לא היתה „ברית", כמשמעותה המקובלת — אכן היה מיפגש השוב בין הציבור החילוני לדתי במגמה של התייחסויות חשובה הנוגעת לבנין המדינה.

אחרי שכשכה קבוצת ההסתדרות הכללית להתרתח הצעירה, הפועל-המזרחי והראשונה בקאשה כוונתה לדכא את ניצני ההתארגנות של הפועל הדתי — היה זה מהנמנע ששני הצדדים לא ייפגשו — אם לא ייתגשו עוד — בתחומים שונים של יצירה כגון: עליה (והעפלה), עבודה, התיישבות קיבוצית ומושבית, בריאות והגנה. היה מהנמנע שנקודות המיפגש התכופות, הן יהיו מוקדים להתקרבות ולהשפעה הדדית. התהגבות העשייה ושתפות המטרה, הכו כה זוקות ומצוות, שסכבו בחבק הרבה גרעינים שיבטויים, ב-קודה או באקראי, סיבות סובות להבנה. האם הזו אלה יכים של ההזדהות האמיתית והטרגסה כשאיפות לאומיות וגאולות, לא היו סימבאות ריקות מתוכן. מבור לקרוא במאמרו משפטים כ-גון: „הפועל המזרחי שיתף פעולה עם ההסתדרות, אחרי שנכשלו נסיונות אחרים שלו, בשנות השש-רים להתחברות בה". אינני יודע היכן שאב מר ב' אינפורמציה מסולפת כזאת. כל השנוע יחוס כוונה כזו להפועל המזרחי, יצוחק, האמת היא הפוכה אבל לא כדאי לבוא עתה לענין זה.

לעובדה זו נבון שהשתתפות הפועל המזרחי בקואליציות הממשלתיות של מפא"י-המערך לא נבעה מהזדהות רעיונית. אילו היה מר ב' מוסיף את המלה „בלבד" יכלה זאת להלות כל האמת. עד המהפך של 77 הבריזה ממשלה בפני המפד"ל, היתה: קואליציה עם מפא"י-המערך או אופוזיציה. אין מלא שהציבור הדתי-לאומי שהתמיד מאז בתמיכה את הנהוג של הנשיא, את השיתוף על הפליגוג ושבכמות של דרך זו הגיע כמה שהגיע. לא ראה לנבון לעבור באמצעיה עקרה ולו גם כאשר חילוקי הדעות בינו לבין מפא"י לא נעלמו אלא, אדרבה, התעצמו בנבכר דאוות הישלטון של המערך.

הוליכים במפד"ל, אחרי מלוחמת ששת הימים ושינויים בחלכי הרוח במנן שורות המפלגה הדתית-לאומית, בהשפעת „הצעירים" של המפד"ל, אמנם הגבירו את הניכור בין שני השותפים ב„בריתי" אבל גם כאן טועה מר ב' בכתבו כי ב-77 „נוצר לראשונה מצב שנתן למפד"ל ברירה בין קואליציה בראשות בגין לבין התייצבות משותפת עם המערך ה"ש. אילו תברה עם המערך לא היתה קמה ממשלה בראשות בגין וזה היה בפעם הראשונה בתולדותיה. בה יכלה המפד"ל לבחור בין ימין ושמאל והיא בחרה בימין".

לא מיניה ולא מקצתיה! העלאת אפשרות של קואליציה המערך—ר"ש, היא אשליה שכלל לא עמדה — ולא יכלה או לעמוד — על הפרק. הלא העיר של מיפלגת ד"ש היה מכוון ללידע של ה"מערך! מאז עברו רק 9 שנים וכולנו זוכרים שלא היתה או אפשרות לשום קואליציה אלא זו שבראשות הליכוד! האלטרנאטיבה של מר בראלי לא הינה קיימת כלל.

מטילא לא מדויק להגיד שאחת הסיבות לפניית ימינה היתה ש„הליכוד ועצום בגין בראשו התייש לדתיים הצעה מפתה שהצעתם לא קיוו לקבל מהמערך. במלים אחרות: בגין „עבר את השקף בויתורים לדתיים". כשבוהו — זה גבון חלקית; כסיבה — לא. אין ספק שמצמד המפד"ל בממשלת הליכוד, אפילו אחרי הבחירות לכנסת העשירית, כשמספר לאשר נגוד, היה מכובד ללא כל השוואה למעמדה בממשלת המערך. כששיא היה צמוד של ראש הממשלה דאז יצחק רבין, לזרוק את המפד"ל מהממשלה על דבר של מה בכך ולהבריז על בחירות חדשות שבעקבותן איבד המערך את השלטון. המערך כמו שעמד בראש השלטון עד בחירות 77, דרש את כל העמדות לעצמו ולא הסכים לעולם להלק את השלטון עם שר שותפים. גם מי שהתנגד הגד ולהתנגד נגבש לשלטון הליכוד (כמו כותב שורות אלה) חייב להודות שמבחינת השיתוף של גורמים אחרים והם המפד"ל, היה הליכוד בראשותו של בגין גדיב מאד. אכן, „הנדיבות" הזאת יצרה אשליה במפד"ל עד שלא הרגישה בירידתה, אבל זו לא אשמת הליכוד.

בסיכומו של המאמר (או המאמרים) מגיע מר ב' למקום מפגש אחד, שם הוא יכול למצוא בעלי ברית אחרים ומוכרים, כולם ממחנה השמאל הקיצוני: הוא מכה מזו על הכסף הרב ש„הדת שולה למשק המדינה"; על תיקון החוק למניעת הגולה; על החוק לנישואין וגירושין; על הדרישות של הדתיים בעניין מיהו יהודי ועוד. בנושאים אלה כבר התפלמסו די ועוד יתפלמסו ואין כאן המקום להאריך.

אגב, בקשר ליחסי ההבנה ששררו זמן ניכר, בין הפועל המזרחי לבין אנשי מפא"י, ראוי לספר אפיזודה מהעבר הקרוב-רחוק.

בתקופת טרום-המדינה, ההגה היתה ידועה כי חיפה האדומה ובה שלט שלטון בלתי מוגבל אבא חושי ז"ל, שלא היה מבוסר כאדם ושאהד במיוחד את הציבור הדתי אבל היחסים ביננו היו קורקטיים, אף שלא נמנע מריבות הדדיות. הנה, סיפר לי ר' ישראל דינגר, שכיהן כמזכיר הפועל המזרחי בחיפה בשנות השלושים הראשונות את הסיפור דלקמן:

כידוע, מבנה ההסתדרות בחיפה שוכן ברחוב החלוץ בצדד הכרמל. הרחוב מקביל לרחוב החלוץ, אבל יותר נמוך, הוא רחוב סירקין. ברחוב זה הובילה סמטה קצרה לשכונה הערבית דאז ואדי סאליב (שנתפרסמה אחרי קום המדינה). בבית ישן שנבנה בסגנון ערבי שכן סניף הפועל המזרחי בעיר. (אני כיתגתי כמזכיר הסניף הזה בשנים 36—37, ולא פעם ספגנו אני, העובדים האחרים ובאי הבית, מטר אבנים וגם יריות שהגיעו לי שברנו בכניסה (פיציאה מהבית).

מספר ר' ישראל דינגר: באחד מערבי השבת באב, אחרי התפילה והקריאה איכה, עלינו לרחוב החלוץ והתיישבנו במרפסת של מסעדת קלכהיים המפורסמת מאד. מול המרפסת היה קיוסק למכירת סודה. בעל הקיוסק המשיך למכור סודה ומשגיע אחד מהחברים וביקש לסגור את הקיוסק בגלל צום ת"ב — סירב ואפילו פתח בגידופים נגד הפונה.

במקרה נזדמן שם אבא חושי וסיפרו לו על המקרה. ניגש לבעל הקיוסק יחד עם האיש שפנה קודם אליו בבקשה לסגור ושאל: האיש הזה פנה אליך וביקש שתסגור את הקיוסק? השיב לו: כן; הוסיף ושאל: ואתה סירבת לעשות זאת ועוד פתחת נגדו בגידופים? השיב: נכון (ועוד הוסיף גידופים הדברי בלע). בו במקום אמר לו אבא חושי נחרצות: בתשעה באב הבא הקיוסק שלך יהיה סגור!

רפיק חלבי - מולך (שידורי) ישראל

רק בימים אלה נזדמן לי לעיין בפרטיכל של ועדת החינוך והתרבות של הכנסת מיום 16.10.85. באותה ישיבה הופיע מר חלבי (אני מצטט מדבריו בישיבה): „על תקן של איש ועד עובדים ולא של עורך מבט לחדשות".

וכך אמר בהמשך דבריו מר חלבי:

„יש בטלוויזיה תכניות צנו באוצה מילוים. בכל רשימת המבוטרים אין אף אחד מהתכניות החדשות. התקציבים שלהם גדולים. הדברים הם מנוצל לפרוטורציה בצורה מוזרה לפחד".

בשתי עשרות מלים חטא מר חלבי כמה חטאים: ראשית, „התקציבים שלהם" אינם גדולים ומי שאומר זאת אינו אומר אמת.

שנית, גם עובדי „התכניות הדתיות" נמנים על ציבור העובדים שמר חלבי כביכול אמור להגן עליהם, לכל הפחות אינו רשאי להתקיפם.

שלישית, כאשר הוא מופיע על תקן של „איש ועד עובדים" אין לו זכות להתערב ולגנות את תוכן השידורים, ובכללם התכניות הדתיות.

רביעית: מר חלבי כאיש המנה הדרוזית (עם כל הכבוד לה) זקוק לקיזה גדושה של טעם לא טוב, להתערב ולגנות, במיוחד, את התכניות הדתיות. זה לא תפקיד שוועד רשאי לתהוב בו את אפו.

המחיצי שבשורות השידור לא נמצא איש מוסמך, לא מההנהלה ולא מציבור העובדים, שיסכור את פיו באותה ישיבה או אחריה.

העובד התגובה במקרה זה, אינו מהווה תעודת כבוד לציבור הדתי.

גם גלי צה"ל במשטינים?

ידיד הנאמן עלי סיפר לי כי בשבת שעברה שודרו בגלי צה"ל סיפוריהם של שלושה בחורים „שחזרו בשאלה" (כלומר: יצאו להרבות רעה מ-מבוהנה הדתית). במישדר זה התכוונו „גלי צה"ל" לאזן את התהליך המתחולל לעינינו של „חזרה בתשובה".

לדברי ידידי היה במישדר רצוף התקפות גסות על יהדות חרדים שהואשמו בכל מיני מעשים התוכחמיים מבעורות ומתועבות.

כאמור שאיני יכול להעיד אלא רק כאיש מפי איש — הנני פונה בזה מוטבית לסיעת המפד"ל בכנסת ומציע לה לבקש משר הביטחון את טרט ההקלטה. האחר קבלתו — להגיב בהתאם.

האם הערבים ברחו או גורשו?

מכיוון שהספר טרם הופיע, אף שכבר נכתבו מסביבו מאמרים החוקר אף רואיין בטלוויזיה — צריך להמתין עד שנוכל לקרוא מה שכתוב בו שחור על גבי לבן — קיבלתי אינפורמציה כלשהי מהמתבר באמצעות תורגנו, מכר הזיק שלי, ומתמציות דבריו עולה שלא כתב בספר מה שמייחסים לו וכי, להערכתו, כחמישה אחוזים בערך מהפליטים ברחו משום שנדהפו לכך; כשבעים אחוזים — ברחו מיוזמתם מאימתם של פגעי המלחמה ואילו עוד כעשרים וחמישה אחוזים — בהשראה המופתי ומרעיו. כלומר: ההערכה כי הפליטים הערבים לא גורשו אלא ברחו מרצונם, יהיו הסיבות שגרמו לכך כאשר יהיו, נכונה ביסודה. הרי לא יעלה על דעתו של אדם שהתקיפה כמאבק, תוך התקפה או בהתגוננות, ייימנעו מכך מהחשש שהדבר יפריע לערבים! ומה גם שגם הערבים דאז, היו למעשה חיילים וחמסו להשמיד את היהודים.

כאמור, מן הדין להמתין ולראות מה בדיוק כתוב במחקר של ד"ר בני מוריס אבל, למרבה הצער, הצרות הרשעת שלפיה יש הרהורים והרהורים הוקא מצד חוקר יהודי, על ההנחה שהערבים לא גורשו ושהיהודים. גרמו לכך בזדון, צלולה להוות פגיעה ניכרת בטיעון היהודי ההתנערות מבעיית הפליטים, בעייה המהווה מכשול אנטי-יהודי כאחד בזירה הבינלאומית.

המחקר, כפי שפורסם, נותן פתחון פה להוות נוספת נגד ישראל. יש לקוות שישראל לא הישאר חייבת ותפרסם מחקרים ומסמכים שיעמידו את הדברים על אמיתותם.

עד עתה היה מקובל — ואפילו לא מוטל בספק ספקא — כי בעיית הפליטים הערבים שנוצרה במלחמת הקוממיות וששת הימים, נתאפשרה ביציאת מאמתם הם. אכן, מדיעבד לא היו ביניהם רבים שהצטערו על בריחתם מפני כוחות צה"ל — אבל לכתחילה היהודים לא גרמו לכך. לא הורו. להם סיבה לכך, משום שהיהודים לא איימו עליהם ואף אפילו צווח גלוות ורשמיות שלא יברחו. מסתבר, שהערבים שידעו בדיוק מה יעשו ליהודים אם ינצחו — הניחו שזאת ייעשה להם על ידי היהודים אם המערבים ינצחו, כפי שאמנם ניצחו. המנהיגים הערבים דאז ובראשם המופתי הירושלמי, ששיתף אתר כך פעולה עם הנאצים בהשמדת יהודים — הם שהורו לערבים לברוח, מתוך הנחה שהגלגל יתהפך לטובתם ויחזרו לרצוח ולהמוס את הרכוש היהודי. מרבית תושבי ישראל היו עדים להתפעה וסיבותיה היו ידועות בזמנו לכל. מאז לא נשתנה דבר בהקשר של יהודים בכלל ובוודאי הבטחון בפרט, שנמנעו תמיד להימנע מלפגוע באוכלוסיה הבלתי לוחמת.

הנה קם חוקר צעיר, ד"ר בני מוריס, בן ל-שבט וותיק הכביר. במשרד החוץ (שגריר לשעבר בניו-זילנד), הגיך קמברידג' שם גם זכה בתואר ד"ר להיסטוריה וסופר מדיני של „ג'רוזלם פוסט" הירושלמי, וכתב ספר בשפה האנגלית שיופיע כעבור כמה חודשים בהוצאה בריטית, מכנו שלה שהחוקר מצא, אחרי עיון במסמכים שונים, שהדבר לא היה כמתואר עד עכשיו על שלטונות ישראל, כשו צעדים מכוונים שידחפו את הערבים לבריחה.

קצת דרך ארץ, רבי אורי זוהר!

סופר לי כי באחת האסיפות למען החינוך העצמאי של אגודת ישראל — קרא הרב אורי זוהר שלא לרשום ילדים לבתי הספר הממלכתיים-דתיים מפני שתלמידיהם יוצאים לתרבות רעה.

המסורת היהודית אוסרת להזכיר „זוהר בי" תשובה את עברו ומה גם שאין לכתוב שורות אלה כל פקפוק ביושר לכוונת אמונתו והתבטאו-יותיו. אבל עליו להבין שיהדות דתית ותנוער דתי התקיימו במדינה גם לפני שאורי זוהר חזר בתשובה, והיו נמנים שהציבור הדתי עמד יחיד במערכה ואילולא ציבור זה ומערכת החינוך שהקים, טיפח וטיפת, מצבה ועמדה של היהדות הדתית היתה גרוע בהרבה ואולי אפילו לא היה מי שיקלוט את העוזרים בתשובה וגם לא את אורי זוהר. עוד לפני שאורי זוהר עסק בביזיון קל ואולי גם בהשחתת הנוער — כבר עסקו חכמים ושובים מפנו בהוחדת ערכים דתיים למרבית הנוער ואלה ויורשיהם ממשיכים עתה בביסוס החינוך הזה. חינוך להמנים אינו בידור קל (ורחוק משמע).

הלגמיר שכל בני ישראל היו נביאים, תלמידי חכמים או, לפחות, דבקים באמונתם ובמצוות. לשולת הנשירות מבין יוצאי החינוך הממלכתי, עדיין היהנך זה הספק היחיד לחינוך הדתי והקנייה ערכים דתיים, להמוני הילדים, כן ירבו, שלא יוכלו להיקלט במסגרת אחרת, מסיבות שהרב אורי זוהר יודע אותם.

אולם, אולי מותר לו לכבוד הרב אורי זוהר להזכיר שאז, כשם שבהקצעת חייו הקודמת, לא ידע ולא הבין הכל, הוא צודק יותר על המידה לסביבתו האוירונה דאז, תוך ניתוק גמור הוא הבנה מכה שהמרחקם בתרחוק כמה צעדים מתחת לאפו — אולי גם עתה, הוא חייב עוד ללמוד הרבה כדי להבין דברים והפליכים המתחוללים מחוץ לתחום הצר מחוה — יהיה חשוב ככל שיהיה — והלכן אין הוא מוסמך עדיין לפסול מה שאחרים יקדמו לו בנב.

הצביעות של מאיר וילנר

כאשר מאיר וילנר מזכיר המפלגה הקומוניסטית בישראל חזר מהשתתפותו בוועידה הקומוניסטית במוסקבה — פורסם באחד העתונים שהוא התערב לטובת שחרורה ועלייתה של אידה נודל לישראל.

כאשר נשאל ב„ערב חדש" אם וכיצד התערב לטובתה, השיב בצורה לאקונית:

אני לא התערבתי אבל שמעתי שנשיא הקונגרס היהודי התערב לטובתה ואמר לו שלא יוכלו לאפשר זאת מפני שידועים לה סודות צבאיים (אגב: תשובה כמולפה: הסובייטיים עצמם אומרים לה: „אולי את לא יודעת סודות מדינה — אבל אולי שמעת משהו").

אמר זאת ולא הוסיף, כך ניסה להרוץ את אכזריותה של המעצמה האדירה מלפני אשה קטנה, חולה וחיוורת שאפילו אגב של חוקר אינו צריך שוד לפחוד ממנה.

הצופה

מוסף של שבת * * * * *

חוק עלבון לישראל

מאת משה אישון

הצעת החוק נגד „גזענות" הפכה למוקד של ויכוחים בין המחייבים והשוללים את החוק. המחייבים, כדרכם, מדגישים את חשיבותו כדי למנוע תופעות גזעניות במדינת ישראל. השוללים רואים בו סכנה לא רק להלכה היהודית שעלולה להיפגע כתוצאה ממנו, כפי שחוגים מסויימים מנסים להציג זאת, אלא עיקר התנגדותם נובעת משלילת השימוש במושג גזענות בחקיקה הישראלית, המזכיר לנו את ימי האופל של שלטון הנאצים. אין איפוא לראות בוויכוח שלפנינו עימות בין דתיים לחילוניים, אלא ויכוח עקרוני הנוגע לכבודו של העם היהודי ולכבודה של מדינת היהודים.

ד"ר יצחק קיסטר, שהיה שופט בבית המשפט העליון, משפטן בעל שם ומעמד, בהתייחסו להצעת החוק הנ"ל אמר: „עצם הכנסת המלה „גזענות" לחוק העונשין והגדרתה כרדיפה, השפלה, ביזוי או איבה, גרימת מדנים, עוינות או אלימות, והכל בשל השתייכותו ללאום, או לגזע, או לדת, זה עלבון נורא ואיום. המלה „גזענות" שייכת לנאצים וכיצד אפשר כלל להשוות יהודי לנאצי?". שאלתו זו של ד"ר קיסטר מדגישה את מהות הוויכוח אשר — כאמור — אינו בעל אופי דתי דווקא, אלא בעל אופי מהותי שכל יהודי ויהודי בדין שיקום ויתריע נגד השימוש במלה „גזענות" בחקיקה הישראלית. לא זו בלבד שיש בה משום תזכורת לעבר, של אותן השנים שהיו רצופות רדיפות ורציחות נגד בני עמנו, אלא גם משום הכתמת שמם של היהודים, כאילו אף הם נוהגים לפי תורת הגזענות הנאצית. הילכך, מן הראוי שהציבור הדתי הניצב עתה בראש המאבק נגד חוק זה יימנע מהדגשת הצד הדתי, כאילו ההלכה נתונה בסכנה אם יתקבל החוק, אלא יקום ויאמר את דברו נגד החוק, מתוך דאגה לכלל ישראל ולשמה הטוב של מדינת ישראל.

ההלכה היהודית איננה בסכנה. אין חוק בעולם שיכול לפגוע בה, כי לא על-פי חוקים המחוקקים על-ידי רשות חילונית אנו חיים, אלא על-פי חוקי התורה שהם יסוד חיינו וקיומנו. ממילא אין מקום לבקש תוספת להצעת החוק בה יאמר כי ענייני ההלכה הם מחוץ לתחום של „חוק הגזענות". מי שמסתפק בתיקון מסוג זה פוגע בהלכה היהודית, שהרי מכלל הלאו שההלכה איננה בגדר של חוק הגזענות, עלול להשמע ה„הן" כאילו אפשר להעלות על הדעת שההלכה היהודית נושאת בקרבה אלמנטים גזעניים.

גם ה„עסקה" בין המערך והליכוד שהושגה בינתיים ואשר לפיה יצביע המערך בעד תיקון החוק האוסר פגישות עם אש"ף בתמורה להצבעת הליכוד בעד הצעת החוק נגד גזענות איננה מביאה כבוד לאלה שחברו יחדיו בבחינת: שמור לי ואשמור לך.

הנושא רציני מכדי להגיעו בידיהם של פוליטיקאים ותועמלנים. „פשרות" באמצעות „עסקות" שלא תמיד הן כשרות ביותר מבחינת המוסר הציבורי וכבוד ישראל.

אין כל קשר בין שני החוקים המוצעים. לכן יש להפריד ביניהם ולאפשר דיון לגופו של עניין, על-פי צו מצפונם של נבחרי העם.

עניין הפגישות עם אש"ף — הוא בעיה בפני עצמה, כי מי שחרד לבטחונה של מדינת ישראל ודואג לכושר עמידתה בזירה הבינלאומית חייב לשלול פגישות מסוג זה. אולם, למרבה הצער, לא זו בלבד שאינם שוללים את הפגישות, אלא יש כאלה שאף נותנים את הסכמתם שבשתיקה למפגישים מסוג זה. זאת נוכחנו לדעת גם בזמן האחרון, כאשר דובר מוסמך במשרד ראש הממשלה אישר, כי עורך השבועון „העולם הזה" יצא לרבת-עמון על דעתו של שמעון פרס כדי לפגוש שם את אנשי אש"ף ואת אנשיו של המלך חוסיין.

למעשה, לפי החוק הקיים במדינת ישראל ניתן להעמיד לדין מי שמקיים מגעים עם האויב, או יוצא לביקור בארצות האויב. לא דרוש איפוא חוק מיוחד כדי למנוע פגישות עם אש"ף, או ראשי ארגונים אחרים של המחבלים. אפילו אם הצעת החוק שלפנינו תיצור תנאים מחמירים בנידון, גם אז ימצאו מליצי יושר בממשלה ומחוצה לה שידאגו ליוצאים מן הכלל, כך שלא יחול שינוי ממשי בין מה שהיה לבין מה שעתיד להיות אם יתוקן החוק.

לא כן בכל הנוגע להצעת החוק נגד „גזענות". במקרה זה — עצם הדבקת תווית של „גזענות" ליהודים יש בה משום פגיעה. נראה שיוזמי החוק התעלמו מההשלכות והתמורות שיהיו לחוק זה על מדינת ישראל. הם ודאי שכחו, או הסיחו את הדעת במודע מאותה החלטה נוראה של עצרת האו"ם המשווה את התנועה הציונית עם התנועה הנאצית הגזענית. ברגע שהכנסת תאשר את הצעת החוק נגד גזענות יקבלו כל דורשי רעתה של מדינת ישראל לצהול ולומר: אכן בדקנו בהצבעתנו באו"ם כי במדינה הציונית — היא מדינת ישראל — נהוגים חוקים גזעניים המופעלים נגד התושבים הערביים שחיים בתוכה. כי ממטיל דופי במדינת ישראל ורואה בה מדינה גזענית אף יוכל להסתייע בחוק המוצע כדי ליצור דעת קהל עוינת למדינה זו בזירה הבינלאומית.

האם זאת כוונת המחוקק הישראלי?

אין להניח שזה רצונו. הצעת חוק זו נולדה שלא בטהרה. היא פועל-יוצא של דאגת יתר, כביכול, לדמוקרטיה מצד חסרי שורשים המבקשים לבולל את תושביה היהודים של מדינת ישראל עם התושבים הערביים שהם מיעוט בתוכה. הצעת החוק באה כהמשך לתכנית ה„מפגשים" בין נוער יהודי לנוער ערבי, ביוזמתו של שר החינוך והתרבות. גם זה חלק בלתי נפרד מההסתה האנטי-דתית המתנהלת בראש תרבותיה של מדינת ישראל במגמה להציג את הדת היהודית כדת של „גזענים".

בדיקה ולו גם קלה ביותר תוכיח שלא קיימת סכנת גזענות במדינת ישראל ואין כל יסוד לטיעונים כאילו בני המיעוטים היושבים בתוכנו מקופחים, או סובלים ממגמות גזעניות המשתלטות על מדינתנו. ומי שאומר כן אינו אלא מוציא דבה על עם ישראל ומדינתו. עם שאמון על תורה המצווה: „ואהבתם את הגר, כי גרים הייתם בארץ מצרים" אין להחשיד בו במגמות גזעניות. עם שלפי השקפת עולמו היהודית מצווים לכבד כל אדם שנברא בצלם אלוקים אינו עם של גזענים.

*

זכויות הפרט במדינת ישראל מוגנות על-ידי החוקים הקיימים. מי שפוגע בזולת ניתן לתבוע אותו לדין, לא רק על פגיעה גופנית או ערכית, אלא גם על הסתה. כך שאין כל צורך בתוספת חוקים כדי להגן על הדמוקרטיה וזכויות הפרט. ואם בכל זאת [illegible] להחוקק חוק חדש נגד „גזענות", הרי שיש לבדוק בשבע עיניים את מניעיהם, שלפי דעתנו אינם בתום לב. מעשה זה, כפי שציינו, משתלב במגמה הכללית הבולטת לציון שמטרתה להביא להתבוללות יהודית בארץ-ישראל.

ושוב, אין זאת שאלה דתית בלבד במובן המצומצם של המלה, אלא שאלה לאומית ממדרגה ראשונה. העם היהודי היושב בציון עלול לאבד את זהותו הלאומית אם יינתק ממורשת היהדות וביום מן הימים אף ימצא את עצמו מנותק מבני עמו אשר בארצות הגולה.

ההבדלה בין ישראל לעמים איננה גזענות. זהו חלק בלתי נפרד מתודעתנו הלאומית ומאמונתנו. היא גם איננה מקפחת בני עם אחרים ומתייחסת בכבוד ובדרך-ארץ לכל מי שנברא בצלם אלוקים. יתירה מזו, העם היהודי מקבל אל שורותיו כל מי שמתגייר כהלכה, בלא לבדוק את צבע העור שלו או מוצאו האתני. ממילא אין מקום לדבר על „גזענות" בכל הקשור בעם היהודי, בתורתו ובמדינתו. לעומת זאת הנאצים — הוגי רעיון הגזענות הקפידו לשמור על „טוהר הגזע". כשהם רואים בכל השאר אנשים נחותים שדמם הפקר.

יהיה זה לכבודה של מדינת ישראל אם הכנסת תחליט להוריד מסדר היום את הצעת החוק האומללה ששמה „גזענות"; ואם חוק זה בכל זאת יובא לפניה יהיה זה לכבודה של הכנסת אם תוריד אותו מסדר היום ברוב גדול, שלא לערבב את שמה של מדינת ישראל עם חוקים שהיו נהוגים בגרמניה הנאצית ושעם ישראל היה הראשון היחיד שנפגע מהם בצורה הקשה ביותר. בהזדמנות זו ראוי להוסיף שלא רק הצעת החוק נגד „גזענות" פוגעת בעם, אלא גם השימוש במטבעות לשון המשוות בין מעשים חריגים הנעשים אצלנו לבין התנהגותם של חיות הטרף הנאציים — יש בו משום חילול שמו של עם ישראל.

בשנים האחרונות זוהי כמעט תופעה שכיחה להגדיר פעולה כלשהי להשלטת סדר ביהודה ושומרון — כפעולת עונשין הדומה לזו שהיו נוהגים לבצע הקלגסים הנאציים באירופה. גם התנגדות למפגשים בין נוער יהודי לנוער ערבי מוצגת כ„גזענות", בעוד שבסך הכל מדובר ברצון לשמור על זהותו היהודית של הדור הצעיר, בל יתבולל בין עמי נכר.

אם נעלעל בקטעי עתונים של השנים האחרונות נמצא כי הכינוי המביש „נאצי" מודבק לא אחת ליהודים על-ידי יהודים, אף על פי שאין כל דמיון בין השניים.

יתכן שהחוק נגד ה„גזענות" נולד בין היתר בגלל חוסר הזהירות בכל הקשור בשימוש במטבעות לשון מאוצר המלים הקשור בתקופת שלטון הנאצים, בעת עולמוס ציבורי, או עימות בין בעלי דעות ואידאות שונות. לפיכך, לא די להביע התנגדות להצעת החוק נגד „גזענות", אלא יש לפתוח במסע הסברה מקיף כדי לבער מתוך הלקסיקון שלנו את השימוש במלים נאציות, בוויכוחים בין יהודים ליהודים. יש לעשות זאת גם שלא לחלל את כבודם של שישה מליון יהודים שנפלו קורבן מיד חיית הטרף הנאצית; וגם למען הדורות הבאים, כדי שיידעו את גודל המרבדיה שהנאצים עוללו לעם היהודי. אם לא נעשה זאת עלול להיווצר מצב שבנינו ובני בנינו לא יחושו כלל, כי היתה פעם שואה ולא יידעו להעריך את גודל נוראותיה בשעה שאנו נרבה להתנצח בינינו לבין עצמנו על „גזענות" המסומנת כביכול באורח החיים היהודי ונכנה יהודים בשם נאצים, או גזענים. דיבורים מסוג זה עלולים להפוך את עמנו — הנרדף — ללעג ולקלס בעיני העולם כולו. האם זה חפצנו?

*

כבוד ישראל מונח עתה על כף המאזניים. אם לא ייגמל בעוד מועד מבולמוס הגזענות, או יותר נכון משימוש בביטויים השייכים ללקסיקון הנאצי שאין להם כל קשר עם העם היהודי, לא רק שכבודנו יחולל, אלא אנו עלולים להגיע למצב שמדעת או לא מדעת נבחים את העם היהודי בחותם הנאצי.

לאמיתו של דבר, די אם נפתח שני ספרים שנתחברו על-ידי סופרים ישראלים והם גם יהודים, כדי להיווכח כי אבן מגמה זו כבר החלה לשלוט בספרות העברית החדשה.

בנימין תמוז בספרו „פונדקו של ירמיהו" מתאר את היהודי הדתי כמי שנוהג כלפי בני המיעוט הערבי בדרך שנהגו הנאצים. בצלליתו הספרותית הוא גם מציג תמונת מצב כיצד בפונדקו של ירמיהו מייצרים גז מרעיל, כדי לספל בבוא יום באויבים...

ואילו עמוס קינן בספרו „בדרך לעין-חרוד" מתאר את הצבא הישראלי ככת של רוצחים את בני המיעוטים. התמונות — אותן התמונות כפי שהן מתוארות בעדויות על זוועות הנאצים בימי מלחמת העולם השניה באירופה.

דימוי של קלגסים נאציים — כך מתוארת דמותו של צה"ל.

שני הספרים שהזכרנו אינם חדשים. אולם מעטים בלבד הקדישו תשומת לב לאותם הדימויים המאוסים מאורחות הנאצים ומובאים עתה בתיאור התנהגותם של היהודים.

וכשם שמצוה גוררת מצוה, כן עבירה גוררת עבירה, כן לימדונו חכמינו ז"ל. גם במקרה שלפנינו — בולמוס הגזענות שנהגת עלינו גורר אחריו שיכרון בדיבורים נאציים בעת ויכוחים פוליטיים או חברתיים, בין יהודים ליהודים.

בדין איפוא כי נראה את הנולד וננקוט צעדים בעוד מועד כדי לעצור בעוד תופעה זו שהיא הרת אסון בעבור כל אלה שלא הסירו מעצמם את דמותם ואת צלמם היהודי.

מכל מקום, ברוח זו עלינו להתייחס גם לחוק נגד „גזענות", המונח על סדר יומה של הכנסת. עלינו לבחון אותו בעיניים פקוחות, כשהוררים משיקולים קואליציוניים, כי אין זה נושא לקואליציה או לאופוזיציה. לפנינו ענין הנוגע לכלל והשלכותיו לגבי העתיד גדולות לאין-שיעור, לנוכח מה שחורבים כל אלה שסיסמתם היא: חוק נגד הגזענות — עכשיו.

עלינו להיות מודעים להיבטים ההיסטוריים של חוק זה שלא לגרום בכייה לדורות.

ואחרון-אחרון, גם עלינו, שומרי תורה ומצוות, להיזהר מכל מאמר בהצגת הוויכוח מסביב לחוק כוויכוח בין דתיים לחילוניים. כאמור, הבעיה שאנו ניצבים בפניה איננה מצטמצמת בארבע האמות של ההלכה; לפנינו בעיה לאומית בעלת חשיבות עליונה ובהתאם לכך עלינו לטפל בה.

הצעת החוק נגד גזענות בניסוחה הקיים היא אנטי-יהודית ואנטי-לאומית. והיטיב להגדיר זאת ד"ר יצחק קיסטר, שופט בית המשפט העליון בדימוס, באומרו כי זהו עלבון נורא ואיום. למען כבוד ישראל נסיר נא עלבון זה מבני עמנו ומדינתנו.

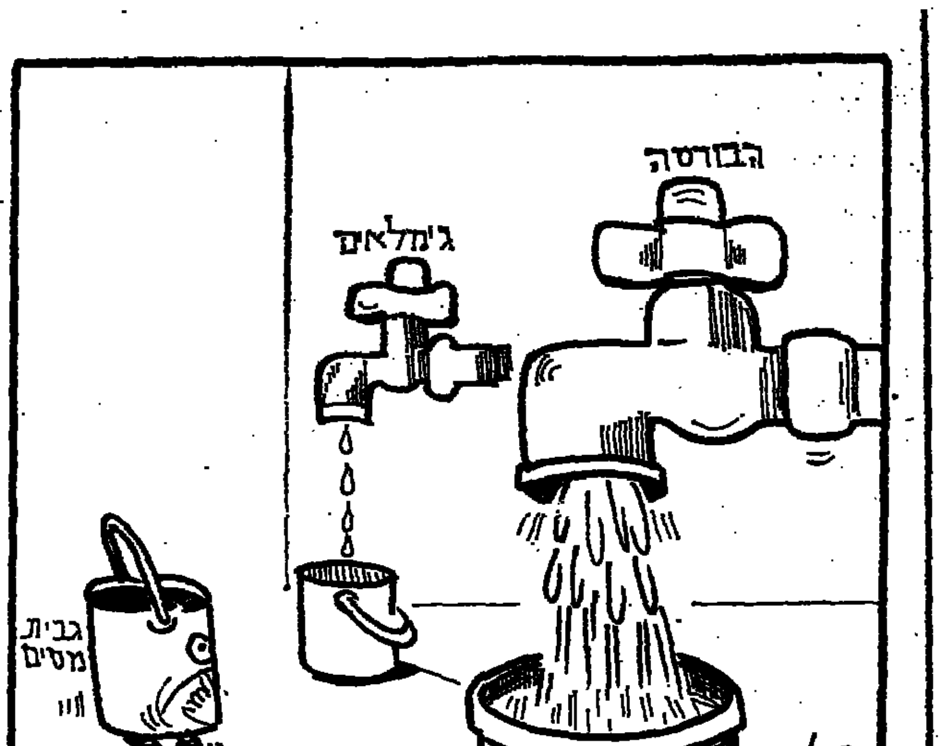

באין כתובת בעולם הערבי

מאת יעקב אדלשטיין

המגעים המדיניים בזירת המזרח התיכון נמצאים היום ב„תקופת הרהורים". זאת לאחר כשלון המו"מ עם ירדן, עקב סירובו של אש"ף להשתתף במו"מ על בסיס ההכרה בהחלטות 242 ו-338. אש"ף העדיף את האחדות הפנימית שלו, ואת האחדות של העולם הערבי, על פני הסיכוי להגיע למו"מ של שלום.

חוסיין מחפש שותפים למו"מ, וכאלה אינם נמצאים בשדה הראיה שלו. בלי שותפים לא מוכן חוסיין להתייצב למו"מ עם ישראל, בשים שהוא חש בסכנה הנשקפת לו עצמו ולממלכתו הזעירה. באותו זמן הוא מנסה, וגם מצליח, לקשור קשרים עם כל הגורמים בעולם הערבי, על אף היריבויות הפוליטיות ביניהם.

על אף הכחשותיו של ראש הממשלה, שמעון פרס, שהוא לא ידע על העמדה האמריקנית החדשה ביחס לשיתוף אש"ף בוועידה בינלאומית, אם יכיר בהחלטות 242 ו-338, אומרים גורמים אמריקניים מוסמכים ביותר, שמידע זה נמסר לממשלת ישראל בדרגים בכירים ביותר. אם כי הם אינם מוכנים עדיין לאשר כאן שינוי במדיניות ארה"ב. מאחר שהעניין אינו אקטואלי היום, לא נגלו בכך כלי התקשורת כדי לבדוק את אמינות ההצהרות של מר פרס.

היום אין כתובת למו"מ בעולם הערבי. ההצהרות על „האפשרות הירדנית", אם היה כזאת, נגנזו בשלב זה. חוסיין לא מוכן לכך. גם אם ירצה, להיכנס לבדו למו"מ, ואש"ף נשאר לשבת המפתח. אלא שהוא לא גורם שישראל יכולה להידבר עמו. בלעדי אש"ף אין היום גורם בעולם הערבי שמוכן להיכנס למו"מ מדיני.

זה באשר לזירה הירדנית.

✱ הוויכוח על כתב הבוררות

בזירה המצרית ממשיכים לנהל חדשות בין המשלחות על נושא טאבה והנורמליזציה. כצפוי, הגיעו שתי המשלחות לנקודת קיפאון במו"מ, שרק הדרג המדיני יהיה מוכן לטפל בה.

המשלחה המצרית איננה מוכנה לשטר בוררות על טאבה, אלא לפי התנאים שלה. לפי עמדת מצרים, צריך הבורר לענות רק על שאלה אחת: היכן עבר קו הגבול בשנת 1948. ולא היכן עבר קו הגבול ההיסטורי באיזור טאבה. לפי עמדה זו, אם ישראל תסכים לה, אין לבורר שום ברירה להחליט מיד שטאבה שייכת למצרים. נציגי מצרים לא מסכימים גם שבמסגרת הבוררות יהיה גם שלב הפישור. הם מוכנים לפישור מלאכותי מחוץ לבוררות. כך שאין יכולה כל משמעות לשלב כזה של פישור כאשר ברור מראש שמצרים לא תסכים לשום פשרות. מצרים גם לא מסכימה לכך שהבורר יוכל לפסוק על הגישה לטאבה של הצד המפסיד.

בלי הסכם בוררות אין הסכם על נורמליזציה של היחסים והוצאתם מקפאונם. בוודאי שאין מה לדבר על פגישת פסגה בין פרס למובארק, דבר שפרס כה השתוקק לו, עוד קודם מיום הרוטציה. אך מובארק מתחמק בהקיצת פגישה כזו.

הדרג המדיני בישראל שוב יכנס למאבק על עניין טאבה. יש להניח, שגם המערך לא יהיה מוכן לוותר על עמדת ישראל בעניין הצגת השאלה לבורר. בשים שאם ישראל תקבל את העמדה המצרית, כי אז פירוש הדבר, ויתור ברור על איזור טאבה לטובת מצרים, תוך על הוצאות הבורר.

אני צופים לכן למאבק מחודש בקבינט המדיני על נושא טאבה והנורמליזציה. בשים שהמצרים לא יוותרו על עמדתם.

✱ אוטונומיה חד-צדדית אינה מציאותית

הדיבורים על אוטונומיה חד צדדית שוב אינם מציאותיים לאחר רצח ראש עירית שכם זאפר אל מצרי. מועמדים לתפקידים אלה מסרבים לקבל את ההצעה, מתוך החשש לחייהם.

המלך הירדני לא איבד את תקוותו לשוב ולשלוט ביו"ש. המועמדים הללו רצים לרבת עמון כדי לקבל הסכמה של חוסיין ושל אש"ף.

בנאומו האחרון אמר המלך חוסיין: „העם הירדני האחד בשתי גדות הממלכה הירדנית ההאשמית". באוקטובר 1977 הכריז המלך: „שני העמים הם למעשה אחד. האמת היא שירדן היא פלסטין ופלסטין היא ירדן".

בשנת 1950 הועברה החלטה במועצת האומה הירדנית, לפיה: „שתי הגדות איחוד איחוד מלא, כל אחת חלק במדינה אחת, הממלכה הירדנית ההאשמית". הכרזות אלה מביעות את הכוונות האמיתיות של חוסיין.

עדיין אין רואים קרע בין חוסיין לערפאת, אלא המשך הצנה בקשרים.

אמנם קיים הסכם בין חוסיין לאש"ף, אבל ערפאת לא התום עליו. זה היה הסכם כלפי חוץ. ירדן מסכנה, שמה שסוכם ופורסם מוכם על דעת ערפאת. אי חתימת ההסכם בצורה מקובלת גרם לכך שוועידת ראשי מדינות ערב, שהתקיימה בקזבלנקה בשנת 1985, לא סמכה ידה על ההסכם. יש סבורים שנוח לחוסיין שהבעיה הפלשתינאית לא תיפתר. בכך הוא ממשיך להיות האחראי לגדה. מדינה פלשתינאית ביו"ש מהווה סכנה גם לחוסיין.

אילו הוחזרה הגדה לירדן, היתה ירדן הופכת להיות ממלכה פלשתינאית, מאחר שהפלשתינאים מהווים רוב מוחלט בשתי הגדות, 2.5 מליון.

ועידת רבאט בשנת 1983 שללה מהמלך חוסיין את הזכות לדבר בשם הפלשתינאים והסמיכה לכך את אש"ף בלבד. אך חוסיין ממשיך לראות עצמו דובר הפלשתינאים. ההחלטה נשכחה, ועידות רשמיות שכיבולים לברית המועצות, כאילו היא עמדה מאחורי החלטת ערפאת שלא להכיר בהחלטות 242 ו-338, ובכך למנוע את השתתפותו בוועידה בינלאומית. ערפאת חיפש באמצעות הקרמלין להתפייס עם האסד הסורי. אך אסאד דוחה את הגישושים. יש לו הנהגה חליפית לאש"ף בדמשק. ערפאת, בבחירה זו התאחדו המבורות: אסאד יגבה הקרמלין בהתנגדים לכל שיחות נפרדות בין ירדן וישראל, או בין ישראל לבין כל גורם ערבי אחר.

✱ מלחמת איראן—עיראק והחומייניזם

בזירה אחרת, מלחמת איראן-עיראק: בהתבל הריב בין העולם הערבי המוסלמי לא מתגלית יותר במלחמה זו. אין נטייה לפשרה. חומייני לא בן לשים פשרה, ובינתיים מקריבה איראן במלחמה זו את מיטב בניה, עיראק משתמשת בנשק כימי. הר"ע לם שרית.

בבחינתה של ישראל חשוב שהמלחמה זו תימשך כדי שהרתעה להיות זו כבה עיתר כוחות בעצר הצדדים. אלא שקיימת בכך גם סכנה לישראל. שני הצדדים הלוחמים לובשים כבוחה אדירה. יום אחרי סיום המלחמה יהיה לפני המלחמה.

מלחמה זו שימשה גורם למלחמה הבוזה הגדולה בעולם הארץ האמריקני לכבוש אישור השעלה בשל לשעדיה. הסכנה היא, כי התפתחות איראן בחוכבר עיראל תהיה סכנה לכל מדינות המפרץ. מלחמה זו גם בסיעת לישראל בעקיפין בשדי העשית הלב שהוא למגדת לעברית, תוך השבחת השבסוך הישראלי—ערבי. זה עימד בניגוד לסגמה הערבית להציד סכסוך זה בראש בזירות החושית בשלם.

מלחמה בעולם הערבי הן נצחיות. בימים אלה הכריע נשיא פאקיסטאן, שהיא מדינה מוסלמית, הצהרה האומרת שהגיע הזמן שהערבים יכירו בישראל ולא להמשיך במלחמה בנה שאין לה סוף ותכלית. אך ספק אם מישהו בעולם הערבי מוכן לשמוע הצהרות כאלה. המלחמה מבחינת אף היא משוגעת ומוחלטת הבהירות שאינן נפסקות, כמקובל בעולם הערבי. הופעת ה„חיזבאללה" בלבנון הביאה מצב חדש בגבול עם ישראל. המנסים להחדיר בגבול הצפון שוב אינם מחבלים פלשתינאים אלא שיעים קנאים בהשראת חומייני ותנועתו.

זוהי בזה הדשה שעד עתה לא ידענו עליה. החומייניזם היא הופעה חדשה שעלינו להתייחס אליה בכובד ראש. הופעה מנאית שמסוגלת לרשום לזכותה מקרי הבלה רבים, שהיום אינם מכוח הצו הקדוש. דתיי המלחמה בגורם קנאי זה עדיין בעיצומו, היא שואף להרחבת המלחמה. ואנו לא תמיד צריכים לספק לו את הנימוקים לכך.

לאחר הבחירות בצרפת

מאת ד"ר נפתלי אילתי

הבחירות לאספה הלאומית בצרפת, נתנו רוב לימין — הגוליסטים והמרכז. בין מתנגדי השלטון הסוציאליסטי מתנהל זה כשנה ויכוח: מה יהיה אחרי נצחון הימין? שעה שהנשיא הוא סוציאליסטי, שנבחר לשבע שנים, האם יוכל להמשיך ולעבוד עם הרוב הימני שניצח את מפלגתו?

בעקבות תוצאות הבחירות לרשויות המקומיות מלפני כשנתיים, תוצאות הבחירה החלקית לפרלמנט וסקרי דעת הקהל, שניבאו רוב גדול לימין, עשו הסוציאליסטים מאמץ לקדם את פני הרעה, ע"י שינוי שיטת הבחירות הקיימת. במקום בחירות אישיות של המועמדים הנקבעים לפי מספר האוכלוסיה שבמחוז, ובשני סיבובים, הנהיגו שיטת בחירות מחוזית פרופורציונלית, כלומר מפלגה שלא היתה מקבלת אף מנדט לפי שיטת הבחירות הקודמת תוכל עתה לקבל מנדט מכל הקולות שנצטברו לרשימתה במחוז, והבחירות מתקיימות בסיבוב אחד. דבר זה נעשה בצידודו של הנשיא.

לפי שיטת הבחירות הקודמת רוב המועמדים הופיעו ברשימות מפלגתיות, או בשמות של רשימות בעלות אופי מדיני, אלא הואיל והבחירות היו אישיות, הבוחר בחר את האיש שבחר בו. אבל ברשימה שבבחירות יחסיות המפלגות יותר חופשיות להכניס מועמדים הנאמנים להן, מה שאין כן בבחירות אישיות, כי אז המפלגות נאלצות לתת הסכמתן למועמדים המוכרים אישית לציבור הבוחרים שבמחוז. שינוי שיטת הבחירה גרם לתסיסה גם בקרב הסוציאליסטים ולהתפטרותו של שר החקלאות מישל רוקאר, אחד האישים הבולטים ומבעלי המוח החריפים ביותר שבמפלגתו. התפטרותו של רוקאר עשתה רושם גדול באמצעי התקשורת והשבועונים נתנו את תמונתו בשעריהם. אך הוא נשאר לויאלי למפלגתו ועבד למענה בבחירות.

כפי הנראה סמכו הסוציאליסטים על פילוגים בתוך מחנה הימין. רשימות רבות שלהם היו מופיעות בסיבוב הראשון והיו מתאחדות לפני הסיבוב השני. לכן ביטלו הסוציאליסטים את הסיבוב השני והתבססו על המסורת של כמה רשימות הימין בסיבוב הראשון. בכל זאת לא הצליחו לגבור על הימין גם אחרי שינוי שיטת הבחירות. אך יש הסוברים, כי בלי שינוי זה היו נוחלים הסוציאליסטים תבוסה שלמה.

האבטלה וההלאמות במרכז תעמולת הבחירות

פרנסואה מיטראן הצליח להיבחר לפני חמש שנים לנשיא צרפת, בעיקר תודות להבטחתו להקטין את מספר המובטלים, שמספרם הגיע לכשני מליון. אך במשך חמש שנות שהותו כנשיא גדל מספר המובטלים בעוד כחצי מליון איש. פירושו של דבר, הנשיא הסוציאליסטי לא רק שלא ביצע את הבטחתו אלא שבעיית האבטלה החמירה במצבו.

לפי תחזית של קרן המטבע הבינלאומית יגדל מספר המובטלים בצרפת בעוד אחוז וחצי במשך השנה הזאת. כשנשאל מיטראן לפני כחצי שנה כמה זמן עוד דרוש לשם הקטנת האבטלה? ענה זה כמה חודשים שמספר המובטלים אינו בעלייה, תודות לפעולות הממשלה, והוא מקווה שהאבטלה תרד. אך המציאות הוכיחה את ההיפך. בחודשים האחרונים גדל מספר המובטלים ותהי המכה הקשה ביותר לסוציאליסטים.

מתנגדיו של מיטראן טוענים גם שהלאמת הבנקים והמפעלים הגדולים רק החמירה את המצב הכלכלי ובגללה נפלטו עובדים מעבודתם. ההלאמה גרמה לבריחת הון פרטי לחוץ לארץ, הבנקים והמפעלים המולאמים צברו גרעונות גדולים ובתוצאה מכך נסגרו מפעלים והאבטלה גדלה. מה עוד שלבעלי הבתים נסיון רב בניהול מפעלים ועסקים, ויש להם עניין אישי בהצלחת עסקיהם. בעוד הפקידים הממונים מנהלים את המפעלים המולאמים הם חסרי נסיון, ויעדם הוא רק הקריירה שלהם. אומנם בעלי ההון התעשרו, אבל גם עובדים לא הפסידו.

יתרה מזו, מאשימים את מיטראן שעשה את ההלאמות רק מטעמי יוקרה, כדי להוכיח שהוא סוציאליסט. למעשה מיטראן איננו סוציאליסט מקורי. הוא הצטרף למפלגה רק לפני למעלה מחמש עשרה שנים. מתנגדיו הוותיקים במפלגה טוענים, שאין לסמוך עליו, כי הוא נולד במשפחה בורגנית, קיבל חינוך קאתולי, ואחרי מלחמת העולם השניה, היה חבר פרלמנט גם מטעם מפלגות מרכז-שמאל. כדי להוכיח את נאמנותו לסוציאליזם הוא הלאים את הבנקים והמפעלים הגדולים. מעשה שהחמיר את המצב הכלכלי.

אלה היו הנושאים המרכזיים בתעמולת הבחירות נגד השמאל, כדי לזכות בקולות מן המובטלים. למען האמת ייאמר: יש אחראים לדבר. המובטלים הם אנשים ראשית כל לקיומם, לשיפור תנאי חייהם ולקיום במברה. את המובטלים מעסיקה יותר בעיית התעסוקה ולא אידיאולוגיה וסוציאליזם, טיפול נכון יותר בבעיית התעסוקה.

לעומת זאת, כמעט שלא היו הבדלים בין הימין והסוציאליסטים במדיניות החוץ. לקראת ועידת הפסגה הגרמנית-צרפתית, שהתקיימה לפני כשנה בבון, הזמין הנשיא את נציגי האופוזיציה. אחרי הפגישה הזאת הצהירו נציגי הימין, „שכמעט אין הבדלי דעות ביניהם. כולם היו תמיד דעים, כי אירופה צריכה להיות כוח מדיני בפני עצמו ולא גרורה של ארצות-הברית". לאמור — המשך הקו הגוליסטי במדיניות חוץ.

לשאלת הדו-קיום עם נשיא

שאלת שיתוף הפעולה בין הנשיא לממשלה מן הימין עלתה עוד לפני כשנה. והעמיד אותה בלוא חורלתה איש המרכז ריימון באר, ראש הממשלה לשעבר בימיו של ז'יסקאר ד'אסטן.

באר לא היה איש פוליטי לפני כניסתו לתפקיד ראש הממשלה. הוא היה פרופסור לכלכלה ואחרי כן היה נציג ארצו בשוק האירופי המשותף. הנשיא ז'יסקאר ד'אסטן שאף הוא איש כלכלה מובהק, העדיף איש כלכלה כראש ממשלה, כי הבעיות הכלכליות והאבטלה שהלכה וגדלה דרשו את פתרונן המיידי. באר נבחר לראשונה כחבר הפרלמנט לפני חמש שנים ויצא מהחול לעסוק בעניינים פוליטיים. ז'אק שיראק, ראש הגוליסטים, והנשיא לשעבר ז'יסקאר ד'אסטן ראש הימין המתון, אשר באר משתייך למפלגתו, הם בדיעה כי לפי החוקה יוכל הנשיא להמשיך בתפקידו. לדעתם הצטרף גם ראש הימין הקיצוני ז'אן מארי לה פן.

אך באר לא הרפה מהדעה הזה וטען: לפי חוקת המדינה, מחזיק נשיא המדינה כוח רב בידיו, וראש הממשלה רק מבצע את מדיניותו. בעבר היה נשיא המדינה מטיל על מדינאי לכונן ממשלה והלה התייצב בפני הפרלמנט לבקש את אמונו. כיום לפי חוקת הרפובליקה החמישית הגוליסטית, הנבחר ע"י הנשיא לכונן ממשלה, ולאו דווקא חבר הפרלמנט, אינו צריך לבקש את אמונו של הפרלמנט. אך הרשות שמורה לפרלמנט להביע אי אמון בממשלה. בחוקה לא כתוב שהנשיא חייב למנות ראש ממשלה מן הרוב ולכן הוא יכול למנות ראש ממשלה הרצוי לו. הפרלמנט יכול עם הזמן להגיש הצעת אי אמון, אלא שלאחריה יכול הנשיא למנות שוב ראש ממשלה כרצונו. אם הפרלמנט יגיש שוב אי אמון, בסמכותו של הנשיא לפזר את הפרלמנט. בבחירות חדשות קשה לדעת כיצד יפול דבר. לכן לדעתו של ריימון באר צריך מייד להודיע ברבים, שלא יהיה שיתוף פעולה עם הנשיא, דבר שיאלץ את הנשיא להתפטר עם נצחון הימין.

לפני כשנה התייחס מיטראן לנושא זה והודיע בצורה ברורה, שאינה משתמעת לשני פנים: בחוקת המדינה אין זכר לכך, שאצטרך להתפטר אם האופוזיציה תנצח בבחירות. קבלתי מנדט מן העם לשבע שנים ואמלא את חובתי עד הסוף לפי מיטב מצפוני. כשגבר הלחץ מצד הימין, ריכך הנשיא את עמדתו ושבוע לפני הבחירות אמר: אין בחוקה רמז למנות ראש ממשלה איש הרוב. בכל זאת כדימוקראט מבין אנוכי, שיש צורך להתחשב בדעת העם ואמנה ראש ממשלה מן הרוב שייבחר.

הודעה זו הרגיעה רבים, שלא יהיה משבר מיידי אחרי הבחירות. גם אחרי הבחירות חזר מיטראן ואמר שימנה ראש ממשלה מן הרוב. אם כך הדבר לא יהיה מקום למשבר, בכל אופן לא בתקופה הראשונה. אך אין כל ספק שיתגלו במשך הזמן חילוקי דיעות בין הנשיא לבין ראש ממשלתו מן הימין ואז התפרצות תיראה. האם מיטראן יוותר את [illegible] ויכריז על בחירות חדשות או שיתמיד [illegible]

יהודים וישראל במערכת הבחירות

שינוי שיטת הבחירות לא נתקבל בשמחה אצל היהודים, כי הוא טומן בחובו חיזוק הקיצונים. בשיטת הבחירות האישית, קיבל את המנדט מי שהיה לו רוב קולות באזור הבחירות שלו. כשמחלקים את הקולות של כל המחוז בדרך פרופורציונאלית יכולים גם קיצונים לזכות במנדט מהקולות שצברו רשימותיהם בכל המחוז.

מנהיג הימין הקיצוני, ז'אן מארי לה פן בהיותו סטודנט בימי הרפובליקה הרביעית נבחר לפרלמנט ברשימת פוז'אד. רשימה של המעמד הבינוני שקיבלה למעלה מחמישים מנדטים והתמוטטה. היא נלחמה במנדס פראנס. כאז נעלם מן האופק המדיני וחזר לחיים המדיניים אחרי נצחון הסוציאליסטים לפני חמש שנים.

ואת עיקר מאבקו הוא מנהל נגד העובדים הזרים, ביחוד נגד העובדים מצפון אפריקה. היא הצליחה לעורר בחוגי ההמונה שלו היחס רבים בין העובדים, בעיקר פועלים. בטענה שהם אוכלים את לחם העובדים הצרפתים. אם יש צורך בפועלים זרים לעשות עבודות שהצרפתים קצים בהן — טען — צריך להגביל את אלה בקוקטות בגורים בשכונות הערים. להסכמים עם ממשלות בארצות שבהן באו להחליף...

(סוף בעמוד 4)

„פרופסור" ככינוי גנאי

מאת יצחק דויטש

בהתנצחות שהיתה בוועידת „חרות" השתמשו בהרבה מלות גנאי, אשר הנייר איננו סובל אותן. אבל השומעה קריאת גנאי אחת שראוי לעמוד עליה ולבחון את המשמעות וההשלכות שיש לה- „הפרופסור" — התריס דוד לוי נגד משה ארנס.

הצליל וההתגצבה שבה נאמרה המלה הזו באה לזכר: הנה בידו צלילי, דוהה, ברהיב. יום לאחר מכן — בעקבות הבסתו של ד"ר בנימין זאב בגין בהתמודדות נגד אריאל שרון — אמרו במסדרונות הוועידה: „היה דוקטור, נבחר פרופסור".

בוועידת, תגובת החרות היו הרבה דברים שצריכים להדאיג אותנו — מעבר לשיקולים מפלגתיים. אבל ההתבטאות הזו נוגעת לשורש בסיסי בתפיסת עולמנו. כאן הועבר מסר, שנקלט מהר ונהפך לפרוט על נימות רגישות ביותר. התבטאות זו היתה בת לגלול כולל בהשכלה, בהרחבת דעת, בלימודים אקדמיים ובתואר אקדמי. פרופסור הוא תואר שצריך להתבייש בו. הרי כך הורבצה המלה ה-פ-ר-ו-פ-ס-ו-ר.

* ■ *

היהדות ייחדה תמיד מקום כבוד לתורה ודעת. נכון, קודם כל תורה במשמעותה הדתית: „והגית בם בשבתך, בביתך, בלכתך בדרך, ובשכבך ובקומך". התלמיד-חכם הוא הר בשביל. וזו הבינה להרצה. ההשכלה הגבוהה היא שאיפה להמונים, לא רק בישראל אלא בעולם כולו. 13.3 אחוזים מבני 14 ומעלה באוכלוסיה היהודית בארץ הם בעלי השכלה גבוהה. השיעור עלה בהדרגה ובקצב מהיר: רק בשנת 1981 הגיע שיעורם ל-6.4 אחוזים. 65,050 תלמידים לומדים היום באוניברסיטאות לתארים השונים: יותר מהם דוקטורים ופרופסורים הרבה. בין בוגרי האוניברסיטה יש שיעור גדול יותר של יוצאי אירופה ואמריקה, אך בסך הכל הולך ומצטמצם הפער וילידי ישראל מצויים במקום לא רחוק מהם. בהדרגה עולה גם שיעורם של יוצאי אסיה ואפריקה בקרב בעלי ההשכלה הגבוהה, ביחוד בדור שני ושלישי. התפתחות זו היא מהמגמות החשובות ביותר של מדינת ישראל. היא המבטיחה את צמצום הפער בין העדות; היא המבטיחה את עליית רמת החיים על בסיס בריא כלכלי וחברתי.

* ■ *

היתרון במכלה הוא אחד הכליה לישראל את הצדיינות מול שכניה. הודות להשכלה הגבוהה יכולנו להתמודד בזירה הצבאית. בגללה אפשר היה להגיע להישגים הטכנולוגיים. כך התאפשרה בנייה הרפואה, וכך הגענו להישגים בחקלאות ובתעשיה.

הפרופסור זוכה להיות חם אצל יהודים אולי יותר מאשר אצל עמים אחרים. כאשר המדובר הוא בתחום הרפואה, הרי בכל בקיה של „בעיה רצינית" מבקשים ללכת אל „הפרופסור" רבים זאת במאמץ ובמחיר כיסתי. גם באירונאוטיקה ובמדעים אחרים הדברים אינם שונים. אין זה מקרה שפרופסורים בתחומים אלה זכו לפרס במחן ישראל.

לא תמיד יש לקבל על הסף את דעתו של הפרופסור. כאשר ברווה לריקול דעה בין נותן הצעה לבין שצריך לקבל אותה. זאת ברפואה, בכלכלה ובכל התחום אחר. אבל מקבל הצעה יכול להחליט רק אם שמע את ניתוחו של בעל המקצוע.

אין כמובן לתת עדיפות לדעתו של פרופסור, בעל מומחיות בנושא אחר, לגבי נושאים אחרים. אבל בוודאי שאין בהשכלתו וידיעותיו כדי לפגום בדעתו.

* ■ *

סגן ראש הממשלה דוד לוי שואף להיות ראש ממשלה. האם כדי שבבקש להנהיג את המדינה הוא רוצה שהיא תיסוג מבחינת רבותה: שהיא תהיה פחות משכילה, שיהיו בה פחות פרופסורים ופחות דוקטורים? בדרך הזו היא יצעיד אותה קדימה — בביטחון, בכלכלה, ברפואה, בטכנולוגיה? כהו המסר הזה של „הפרופסור" בנימת הלעג? האם כך הוא רוצה לקדם את בני עדות המזרח? האם הוא מבקש מהם להימנע מלהיות משכילים, שלא יהיו ביניהם פרופסורים? האם בני עדות המזרח מעוניינים לקלוט מסר זה? זה יעצור את מבנה? זה יקדם את מעמדם?

בעידנא דריתחא נאמרו דברים רבים שבכיסופי של דבר מצטערים עליהם. אולם דומה שבמקרה זה ביטא סגן ראש הממשלה דוד לוי דברים המבטאים השקפת עולם ותפיסה בסיסית. כדאי שימצא זמן להבהיר לעצמו ולנו את דעותיו המציאות בנושא השכלה, משכילים, לימוד וחינוך. הטוב שיציג לנו את ערכים הביקור בנושא זה, שהיא בסיס ביהדות ובישראל.

י"ר הכנסת שלמה הלל בשיחה עם סופרנו הפרלמנטרי יונה כהן —

אני מוטרד מאוד מההידרדרות ביחסים בין דתיים לחילוניים

שני סוגים של שאלות דוחקות הביאוני לראיון את יו"ר הכנסת, שלמה הלל: (א) עניינים הקשורים לסדר עבודתה של הכנסת, סעיפים בתקנון הכנסת, שמכבר הוכח שהם טעונים שינוי; (ב) הצורך לברר עמו ישירות פשר עמדות שנקט ובשל כך התחיל מצטייר כחסר אהדה לציבור הדתי.

שלמה הלל, כבן 65, יליד עיראק, פעל לעליית היהודים של יהודי עיראק במדור העפלה ובמבצע "עזרא ונחמיה", בשנים 1946—1950; [illegible] 1959—61 [illegible] בכנסת השניה [illegible] בשנת 1984 לאחר הבחירות לכנסת נבחר ליו"ר הכנסת ה־11 ב־60 קולות [illegible].

עידכון התקנון

[illegible]

צמצום התערבות הבג"ץ

[illegible]

דיון הולדת הרמב"ם בכנסת

[illegible]

מי ילך אל מי? ועדת הפנים והרבנים הראשיים

[illegible]

ישיבת מליאה בחולו של מועד!

[illegible]

האם היו"ר פועל נגד הציבור הדתי?

[illegible]

לאחר הבחירות בצרפת

(מאת מיכאל [illegible])

[illegible]

הנשיא הציל מתבוסה

[illegible]

מאת נ. גולן

בירייה – תל־חי של בני עקיבא בת ארבעים

מי שניצב אתמול ליד מצודת בירייה בגליל העליון בשעת צהרים בהירה, והשתכל לצפון ראש פינה או לכיוון חצור – לבו החסיר פעימה.

משני הכיוונים, בטור אין סופי ארוך, השתרכו במעלה ההרים, אלף בנים ובנות – מזה ואלף בנות ובנים מזה, כאילו עמדה ההיסטוריה מלכת ארבעים שנה, כאילו אותו טיפוס לילי קשה, בבוץ ובגשם, בי"א אדר תש"ו של שלושת אלפי חניכי בני עקיבא, קיבוצניקים ובני עיר לעבר בירייה ההיא – היה רק חזרה גנראלית לטיפוס של אתמול, העליז, באור היום המלא, לעבר בירייה של היום, בירייה השמ"ו.

הקמת המצודה ע"י חברי הפלמ"ח הדתי

אגב, לו אני הייתי המתכננת של טקס ארבעים השנה לבירייה, לא הייתי בוחרה להניחו שבם הרואה שעלי אתמול החבריה בי רק סיור במבצר ובמניאון ועל הגיה אור קיר של מגיני בירייה. אני הייתי מלווה בפיסגת הגבעה את יהודה ניצן, אריה קרול ורפי אילן. השלישיה שבירייה ההיסטוריה היא חלק בין הבריגיה האישית שיחים ונותנת לשלושה לספר את סיפורם האישי, כפי שסיפרוהו לי השבוע.

לפעמים — כמו בלתי אכבעי עם חתיכת היסטוריה בבדיות בעל ודם מבגיקה לנוער חוויה לא קטנה מזו של התשובות. באריה האבו של תל־חי או כהיבות האש בבירייה.

יהודה ניצן הוא, כמובן, ההולייה הראשונה בסיפור שאספר עכשיו על בירייה.

בלילות כפתיחה, כאילו הקפיצה מבצבי שפיחים בהם הוא שקיע היום אל ימיו כמפקד המחלקה הדתית בפלמ"ח היא אצלו דבר שבשיגרה. [illegible] מלים ספורות, הוא מצליח לשחזר אותה הבירה בה הוא עומד מתוח בתוך קול "הקול הבגדי, יצחק שדה, מפקד הפלמ"ח ושומע אותו אומר: יש לי תפקיד מיוחד בשבילכם. אתם צריכים לעלות לנקודה 909 בצפת לצפת, כדי להגן מכנה על דרכי הגישה אל צפת.

ושלום (ניצן): הקו זהו מקומה — תלך! (נקודה 909, לציון מספר הכשרים שהיא גבוהה מעל הים, היתה רק אחת מתוך שלושה מיצבים בהתנים שהוקמו באותן שנים בדרום הארץ ובצפון. גבולות, לביבות ובית־אשל, ובגליל: בירייה. רכות נפתלי וחוקוק).

סיקלנו אבנים ובנינו טראסות

בחוזה אל יהודה ניצן: "נסענו לצפת, אני חברי, והתמקמנו במלון "תל־אביב". פייל מגנה קיבל על עצמו לבנות את המצודה בנקודה 909, היא בירייה. ואנחנו פועלי הבניין. שבועיים נהגנו להתאמן אימונים צבאיים, ושבועיים היינו הולכים לאתר, מרבסים בבוץ ובליה, ומניחים אבן על אבן. עובנו ביגו"ת את המלוח ועברנו לבית ההבראה של קיבוצי עכס בית שאן שהיה על חר כנען ולשומצודה הושלמה — לקחנו אליה ונעשינו פועלי יעור של הקרן הקימת. סיקלנו אבנים, בנינו טרסות, נטענו עצים, ואותו יער בירייה קיים עד היום.

החיים בבירייה — לא היו קלים. כיון שכשתוכנו בשטח — קפצו לצמתנו ערבים מן הסביבה. עם מקלות וסכינים וטענו: זה השטח שלנו! הבאנו אז את אנשי קקי"ל עם מפות ומסמכים להראנו להם שהאדמה היא רכוש יהודי, שזה שנקנה ושייך לקק"ל. גם הנשק שנשאנו איתנו — עזר בעבודת השמירה.

פגיול, מהר כנען, התבוננו בנו. יום יום, אנשי הלגיון הערבי, מסביבנו — היו נוסעים ונועלים [illegible]

נשק זה הוא נשק מגן

ומה 3 רה בינתיים לפלמ"חניקים הדתיים המצריים? הם הוכבים בן לילה לגיבורי היישוב. גיבורי היום. משפט מפורט בדקדוקנות לא רק ע"י התקשורת הארץ ישראלית, אלא גם ע"י צהגנות חו"ל. נאומו של יהודה בלום לפני שופטיו מודפס בכל עתוני הבוקר של יום ראשון. בלום־ניצן אמר:

"נשק זה נשק מגן הוא, עלינו לשמרה כדי לשקל, לנטוע, ולבנות בה ישוב שורה ובית אותן לנו לאהינו הנרדפים... והגנה על עצמנו חובה עלינו היא. צורך הכרחי לנו... היינו מתבייישים לעמוד בפניהם כאנשים שאינם יכולים להגן על עצמם..."

הרב מ' צ' נריה מחבר מזמור: "בירייה הלא תשאלי לשלום אסירייך / אשר משמר זהר לילם ויומם — לבנות גוייך..."

בסוף השמונים במחנות שבסוף הצפון מגיע צרי קרית שמואל מודעה בנושה: "לאסירי בירייה — שנת שחרור וגאולה — הבוקא גם ג' תחומים חכמים" של היישוב מתגייסים לעזרה. הרב מאיר ברלין, הרבנים הראשיים הולכים מאיר פרוליס ללא לאות להשגת חנינה לאסירים היושבים בכלא עכו, עד לבית הפלוגה הלונדון מגיעים השתדלנים: "אחרי שכמו חוצי בכלא עכו ובכלא ירושלים — יצאנו לחופשי" מסכם ניצן את סיפורו.

ומה קרה לאותם שלושה אלפים שעלו בי"א באדר ובנו את בירייה ב'? מדבמם הכתר בתרי הנה. הם חוזרים הביתה והמשאירים מאחוריהם חבורה שלנים שוב את המבנה עבר יום — והשיחרוריות הבריטיות הזרות. בשרשראות השריון נקרעת הבירות. נהפלים הצריפים, ההסתדרה, הבצאדים אל האומה בשיחייה ובשיחתורותיהם נקרעים מן השמש אחד אחד.

נתן אלתרמן מחבר מיד את "השור השביעייה המפורסם שלו על בירייה:

"הוא שיסה את גבו בשדה מלוא קומה / ועינו כטכלי הבריקה / ואדמת העולים הפראית, הי קדומה / אוזה בו, תפסה ההילוכה /

משה שמיר כותב בפאתום אופייני, ב"על הי חומה" — "שלא שיקחנו מכאן קוצם אם לא יצפרכו לפרק אותנו מכאן אבנים אבנים וצופרן ציפורן, צפנתו ובשרנו בגו האדמה."

"אלפי מפקדת ההגנה מחליטה: מקימים את בירייה בשלישית. רק נושא הנושם הבריטיים את השטח — תורים האנשים לשוחה ומקימים מבסור אוהלים (אחר טאם בית כנסת), מקימים שוב חומת אבנים, פורשים מהלאות, נוטעים שלוש מאות שתילי עצים. הבריטים מטילים מצור על המחנה. המצור מגיע לשיאו. אחרי מריש עלקשים, המצעד ארבעה ימים בין ראש גיש הגליל העליון לבין הבריטים — מושגת הסכמה. השומרים חייבים להתפנות אבל עשרים ושש יהודים ראשים להישאר בבירייה ולשמח את היישוב.

בארץ גואה השמחה: ניצחון! רגע הסטורי, בפוריה השנה — ההולש סופית שבירייה נשארת יהודית.

צריך לעשות משהו...

וכאן מצטרף לסיפור אריה קרול, חבר "סעד". "באותם ימי מאבק על בירייה הייתי מרכז סניף בנ"ע בירושלים, ועמדתי על סף חזרה אל הקבוצה, קבוצת עלומים, שישבה בהרצליה.

בבירייה נשארו בינתיים אנשי פלוגה מקבוצה של ישובי הגליל. המרכז החקלאי פנה למוסדות הקיבוץ הדתי ומציע לה ליישב את בירייה באנשיה. בקיבוץ הדתי אומרים: אנחנו מעלים ישובים על הקרקע לפי מפה גרשית. בירייה אינה משתלבת באף אחד מן הגושים שלנו...

אבל בהנהלה הארצית של בני־עקיבא מתפרנים. היותכן! בכלא עכו יושבים חברה שלנו שנאסרו בגלל בירייה ואנחנו נשאיר את המקום בידיהם של מושבניקים חילוניים מהגליל! צריך לעשות משהו..."

וקרול — עושה. הוא נוסע מסניף בני־עקיבא אחד למשנהו מדבר בלהט על בירייה ומקבץ מתנדבים. "המונוגראש" ביותר שנענו לו היה גרשון שטם בן ה־18 ורפי אילן מעין־צורים בן ה־17 וחצי. היתר — בנים ובנות בני שש עשרה בערך. אכן — היו גם חמש בנות.

ההורים רותחים על קרול הרוצה למשוך את בניהם לבירייה המסוכנת. בירושלים הופסים אותו נוג הורים ומאיימים: אם לא תניח לבן שלנו אנחנו הולכים לסר. אי. די. (הבולשת הבריטית) ומלשינים...

אבל, יאיר אהרוני מחבר את פואמה המפורסמת יפה את רוח אותם ימים:

"אכא אני הולך, אל תבכי לעצבוני, כי הלוך אלך... אל תנסי לעצרני ב"כבד את אביך ואת אמך" — קודש הוא אך צו האומה קודש ממנו..."

קרול: "לקחתי תרמיל צד, עליתי לאוטובוס ונסעתי עם החבריה' שלי לצפת. ומצפת ברגל — לבירייה. אנחנו מגיעים לבירייה ואחת החברות במקום אומרת: הנה עוד גן ילדים בא לבקר אותנו...

כעסתי: חבריה, מה איתך? אנחנו אנשי בני־עקיבא ובאנו להחליף אותכם.

אנשי הפלוגה המקובצת, כוותיקי "השומר" בני חמישים, בני ששים, נועצים בנו עינים. המפקד לוקח אותי הצידה ושואל: ידידי בן כמה אתה?

ואני: חבר, אני בן אדם מבוגר, אני כבן מן עשרים ושנים.

המפקד: אתה יודע מה שאתה לוקח על עצמך בביאך לכאן?

אני: בוודאי!

המפקד: נו, טוב. אז הנה הנשק שלנו, שישה רובים והנה פגם האותות ושהיה לפם למולי". קרול חשב שהוא ישאר בבירייה שבוע ויחזור

בשער של "בירייה ב'" בי"א אדר ב' תשמ"ו

מבט שוטרי המשטרה הצבאית הבריטית, אבל בינתיים — איש לא הפריע לנו לעבוד. כך המשכנו עד פברואר 1946. בוקר אחד, אני מתעורר ורואה את המחנה שלנו מוקף כולו חיילים ושוטרים. מפקד בריטי ניגש אלי ומראה פקודת חיפוש.

הייתי שקט, ידעתי שהנשק שלנו מוחבא בסליקים טובים. נתתי להם לחפש. מה שלא לקחתי בחשבון זה שהיה בשטח סליק פתוח מוצלה של מחלקה אחרת, שהשתתפה בפעולה על משטרת צפת. את הנשק הזה גילו גששים ערביים ושל המקום — אסרו את כולנו.

במהומה שנוצרה — הצלחתי להבריח השנים מהחבורה שלנו, הם רצו במורד הולכו ברגל עד איילת השחר כדי להודיע מה קרה. אנחנו בינתיים צעדנו, כשבויים, לעבר משטרת כנען..."

בחוברת בשם "בירייה" שליקט וערך חיים פלס, בהוצאת מחלקת ההדרכה של בני עקיבא ובסיוע אגף הנוער של משרד החינוך, מצאתי הסבר נוסף. לי' מפת"צ לכרשת מבצרה של הפלוגה הדתית שישבה בבירייה.

הכל בגלל שני כלבים

לפי החוברת הזו — שני כלבים הם האשמים בכל הפרשה.

הראשון, כלב הבית של המצודה, כלבם של הפלמ"חניקים הדתיים, שניתק בוקר אחד את כבליו והסתער במעלה ההר בעקבות הוליית הסיור שיצאה מבירייה להר כנען. בסיור עצמו לא היה שום דבר בלתי רגיל. מחנה הלגיון על הר כנען היה יעד קבוע לסיורי הלילה של הפלוגה, ורוב הסיורים שנעשו בהשאי עברו בשלום. הפעם לא בגלל מסמר קטן אלא בגלל כלב קטן "התפרצ'ר" הכל. החבורה לחשו לכלב חזור הביתה, אבל העקשן נצמד אליהם ולא חזר. השומרים הערביים הבחינו בתנועותיו הבהולות והמהירות של הכלב ופתחו באש. הם לא פגעו בפלמ"חניקים אלא דווקא באחד מקציני מחנה הלגיון עצמו. גם הכלב נפגע וזב דם ברוח חזרה למצודה.

בבוקר — התאספו על ההר משמרות שוטרים וצבא יכלי רכב. הערבים במחנה טענו שהיהודים מבירייה, ירו לעברם ופצעו להם את הזקיף. עקבות הדם של הכלב מבירייה הובילו את הבריטים לעבר המצודה. כלב שני, הפעם כלב משטרה, הוביל את הבריטים למצודה ולסליק שבמחצבה, שלושים מטר מהיישוב. בקיצור בגלל שני הכלבים מצאו את עצמם יהודה ועשרים ושלושה חבריה להחזרת בבית הסוהר בצפת, הועמדו למשפט וקיבלו ארבע שנות מאסר בכלא עכו.

ועל המאסר הזה — רעשה הארץ. היסול נקודת ישוב יהודית נחשב למעשה שאסור להבליג עליו. מיברוהים להקים את בירייה מחדש. אבל איך? מצאו אפשרות. כי שנה, בי"א אדר, נוהגו חניכי תנועות הנוער לעלות לתל־חי. לספר את סיפור הלוחמה הגבורה של גיבור הגדוד יוסף טרומפלדור. התגבה יומה את "מבצע בירייה". שלושת אלפים בני נוער, מבוגרים ואפילו קשישים באשר ביישובי הגליל העליון. בלילה, אור לי"א אדר, החלו כולם להעפיל לעבר בירייה ובבוקר, נוכח עיניהם הנדהמות של וקיפי שאנר יצ'ן — היתה המצודה מכוסה בים אדם.

החברה שלו בהרצליה. למעשה — נשאר שלושה חודשים. בלילות אימן את בני ה־18 שלו בנשק. בימים — סיקלו אבנים או רכבו על החמור לצפת לקנות מצרכים. לצפת הלכו עם כסף ועם החמור ומצפת חזרו עם כסף והחמור עמוס כל טוב. הצפתים מרבו לקבל כסף מהילדים הגיבורים של בירייה. הבריטים היו מופיעים כל בוקר למיפקד בבירייה. תוספת כוכור, היה שנשארים בבירייה רק 26 יהודים והם דאגו שמא יגניבו למקום עוד מתיישבים. לכן הבריטים וכן החבורה של בני־עקיבא לביקורים יום־יומיים של המוני בית ישראל.

לילה אחד נודע לקרול, באמצעות רץ מהמפקדת הגליל העליון שהבריטים לא יסתפקו במיפקד נוכחות אלא יחפשו בבירייה נשק. מי שנתפס אז עם נשק ביד — דינו היה מוות. קרול שולח את הגביה, באמתלא כלשהי לעין זיתים, ובעזרת של גרשון שטם בלוגר הוא בורר באותה הטרסות, הטמיננו את הנשק על החמור והחל לצעוד לעבר הסליק. אבל החמור, לא רגיל למסע הכבד, מסרב לזוז. אנשי הלוויה למעלה, על ההר, מאדירים זרי שיר לעבר השיירה המשונה עם החמור. קרול הצוץ, החמור מתחיל לנוע לפתע. נעירה חמור שוד דבג את כל השלם. מה עושים? קרול לוקח בבריון ודוקר את החמור. ויפה קרה שוטפת אותו למחשבה של "הבן יהודי" שהוא ערב לו אישית בשבי ההלך, אם יאסרו אותו, מי ישמור על אותו הבן? לבסוף — נגמר הטיול בשלום ורק שלמרות הבוקר, בשוב הנוער מכוין זירוז הם שרים אלים את מקומם: מה זה? מאין צמחו לך שערות לבנות על הראש?

אריה קרול שוב את בירייה כאשר יצחק לב בא להחליף. הוא מגויס להנהלה הארצית של בני־עקיבא ומתגעגע לבירייה, כמו כל עם ישראל — גם לנו נמשך למקום שהשף לסמל הגבורה היהודית. יום אחד הוא נוסע לביקור ומוצא את החבורה' שלו רועדים מקור בלי שמיכות ובלי מעילים. בהחלטה נמהרת חוזר קרול לשרונה, היא הקריה, בת"א. מתפרץ לחדרו של שמעון אבידן שהחל באותם ימים לארגן את חטיבת גבעתי, ומספר לו מה קורה בבירייה. אבידן נותן פתק: נא לתת לאריה חמישים שמיכות וחמישים מעילים. להתילים, לספק נתונת בצירה קטנה: התמהגות קרול נוגש אל מתנה הטנדרים של רוכב עליה בדרום תל־אביב הם אומרים לו: לבירייה? השתגעת? אתה רוצה שירצחו אותנו בדרך...

לבסוף, כאמור, הוא תומס בגאורנו של אחד הנהגים הרעש עליו: ארבעים בנים ובנות קופאים מקור בגליל השומרים לך על ארץ ישראל ואתה מסרב להוביל אליהם מעילים ושמיכות? כן, המשמעות והלב היהודי הרחום, בשיתוף עוזרו, נרתמים לסעור ולבעיון לפעות הגלילה.

למחרת — הגיעה השעה לחזור מבירייה לתל־אביב. גשם ולעפנות. הסנדד לא נדלק. החבריה' דוחפים את המכונית לסורד ובמורד מוכרה להם אבנים של שתי מכוניות עם ערבים. המטירים אש תופת על הטנדר, על הנהג, על קרול וההורה שורחפים. פלמ"חניקים שיושבים בבית פוסל מבירייה בפתרונש ושולחים תשוריין לעבר בירייה. אחד אחד סוגקים לעבר המשוריין, תחת אש, ונכנסים לתוכו. רק הנהג מרהוב עליה שוכב ואומר הלא זה. הוא אומר הוא מתלמל, אני לא יכול לקום. קרול שולף אקדח וצועק: נתן. אם אתה לא קם אני יורה בך במקום... הנהג מתנער ורץ לעבר המשוריין, רק נכנסנו כולם פנימה — והטנדר מתפוצץ, עולה באש. הנהג מרהוב עליה, אב לחמישה, חוזר לתל־אביב בלי מקור הפרנסה שלו, בלי הטנדר שהוקרב קורבן למען בירייה, אבל אל דאגה — קרול, בנ"ע, ובעלי קשרים אחרים דאגו להשיב לו טנדר אחר.

בירייה בשביל בנ"ע – כתל־חי

רפי אילן מעין צורים היה אחד החניכים שאריה קרול קיבץ מן הסניפים. אילן מספר: "הייתי אז חבר סניף בנ"ע בפתח־תקווה, חבר פלמ"ח שאמור היה להצטרף אל הפלוגה הדתית שעלתה לבירייה, את הפלוגה אמרו ביום חמישי ואני הייתי אמור לעלות לשם ביום הראשון שאחריו. כששאירה בא אלינו — התנדבתי מיד, הייתי חבר בגרעין האי של התנועה. הגענו לבירייה והתמקמנו במחנה עם צריפים. האם היה לנו קשה? האם סבלנו מקור? בגיל 17 — לא קשה שום דברי. השתוללנו מצב רוח טוב, היינו כל הזמן בהרגשה של שמחה עצומה. ולא היה רגע בלי מבקרים. כל הקיבוצים של צפת נהנו לערוך טיול לעבר הנקודה שלנו, שהיתה אז המקום המפורסם ביותר בארץ.

התקשורת עשתה פעמים פבירייה, היה אז אביב (עלינו לבירייה בראש חודש ניסן) וכל סיולי בית הספר בגליל — עברו אצלנו. כבוש לא היתה, והילדים והילדות השתרכו בשבילים, יום אחר יום, לפאתיהם, עד שהגיעו אלינו. כשהגיעו — היו נועצים עיניים בשני הצריפים המסכנים, הרעועים והפלובים שלנו, בתורן עם הדגל, בגדר האבנים וב־17 הבנים והבנות, (14 בנים ו־3 בנות) שהיו שם. זו היתה ההתיישבות הקטנה ביותר והעלובה ביותר בה נבחתי מעודי. אבל את מצב הרוח האיתנה שהיה לנו או לא אשכח כל חיי. בירייה נעשתה בשביל בני־עקיבא כמו תל־חי. חברה' שלנו שהיו מודמנים לסניפים במרכז הארץ היו מסתובבים כמוזהים. בכל סניף תלו על הקיר סיסמאות על בירייה. בכל סניף שרו או דקלמו את שירו של הרב נריה על בירייה. בכל סניף דקוד הורה־בירייה. פעם, בשובי מביקור אצל בורי בפ"ת, נקלעתי לתחנה המרכזית בת"א. היה תור נורא ארוך לאוטובוס לגליל אבל כששמעו האנשים מאין אני מיד דחפו אותי לראש התור: גיבור בירייה! לא משוש!"

רפי אילן נשאר בבירייה עד ר"ח סיון. בתאריך הזה עבר, על פי "הוראות מגבוה", ליישב את גוש עציון. את בירייה לא שכח, את בירייה לא יכול לשכוח. לא הוא ולא שום חבר בנ"ע ששהה במקום.

מספר ניצן־בלום: "היה לנו ברור שאת פרשת בירייה אנחנו מוכרחים להנציח למען עצמנו ו־ ילדינו ולמען הדורות הבאים. הרוח החיה בפעולת ההנצחה היה השר מיכאל חזני המנוח. ביטוי כשר השני. אינני יודע אם בלעדי הדחף, המפוח ובעיקר הכוח הביצועי שלו היה נעשה דבר. אבל חזני נתמנה לעמוד בראש ועד ציבורי שגם אני הייתי חבר בו. שיקמנו את המצודה, בנינו בה חדרי לימוד ומוזיאון הנצחה ותכינו לראות את האתר כמקום עליה לרגל קבוע לבני־עקיבא לדורותיהם".

בירייה אכן היה וקיימת — בתנועות בני־עקיבא. מי שנכח בה אתמול, ראה זאת בפועל: אלפיים הבנים והבנות, נרגשים מקבלים תעודת הבר, נועצים עיניים צעירות בכתובת אש שאותיותיה מצטרפות למלים: "ה' יבנה הגליל — הרואה לבירייה", ולומדים כי בירייה היתה יהודית מימי המשנה והגמרא דרך ימי הבינים והמאה ה־15 (ר' יוסף קארו סיים בבירייה את כתיבת שולחן הערוך "אורח חיים" כפי שכתב במשפט החותם את הספר) — ועד עצם היום הזה.

هكذا عن الأصل

ח"כ ד"ר אליהו בן־אלישר, לשעבר שגריר ישראל במצרים:

אסור שההתנקשות תשפיע על יחסי ישראל–מצרים

ההתנקשות שהיתה שלשום סמוך לביתן הישראלי ביריד הבינלאומי בקהיר, הוא הנסיון החמישי לפגוע בישראלים מאז יוני 1984. וזהי הפעם השלישית שנסיון ההתנקשות הצליח.

ההתקפה השבוע גבתה מחיר דמים כבד. צעירה שעבדה בשגרירות נהרגה ושלושה אחרים נפצעו.

מיד אחר ההתנקשות הגיעה לסוכנות הידיעות בקהיר הודעה מטעם ארגון „המהפכה המצרית" ובה נאמר: „אנו מגנים את ממשלת מובארק, שהיא סופגת כל הצה צלבנות בשם המצרי מצד ממשלות ארה"ב וישראל". ההודעה גם גינתה את ממשלת מצרים על „שהעניקה לישראל התוקפנית את הזכות לפתוח ביתן ביריד המסחרי בקהיר".

ראש־הממשלה שמעון פרס הביע זעזוע מהמעשה הנפשע. [illegible] באוויר.

על ההתנקשות בקהיר שוחחנו עם ח"כ ד"ר אליהו בן־אלישר, שהיה שגריר ישראל במצרים.

ש. ההתנקשות אתמול — החמישית בשנה וחצי האחרונות — האם יש בה כדי להעיד על כשלונם של שירותי הבטחון המצריים באבטחת ישראלים? הרי לא סוד הוא שהישראלים במצרים מהווים מטרה לטירור?

ת. לצערי, זה מעיד על כשלון מפני שמדובר בפיגוע השלישי שלא בא על פתרונו. הראשון — רצח אטרקצ'י, אחריו פציעת צבי קידר ועתה הרצח של אתי טל־אור. בכל זאת, מדובר בדיפלומטים זרים. לא שמעתי שנרצחים דיפלומטים של מדינות אחרות מלבד ישראל. אולי אין מספיק הגנה על אנשינו.

נוסף לכך, זה זמן רב שבמצרים מסתובבים גורמים חופשיים המעוניינים לפגוע בישראלים.

ש. האם אתה רואה קשר בין המקרה הנוכחי לבין התמרדותם של כוחות הבטחון המצריים לפני מספר שבועות?

ת. אי־אפשר לדעת, אך זה לא נראה כך. כל גשכה שהפגיעות באנשינו היו כבר לפני זמן רב.

ש. אולי יש קשר לביקור של שר התיירות במצרים?

ת. גם־כן לא. לעשיית פיגוע דרוש תכנון רב, מפורט ומדוייק. נראה שהיתה כאן סמיכות דברים.

ש. מה חלקה של הסתת כלי התקשורת המצריים לישראל במעשה הרצח?

ת. בהחלט ייתכן שיש קשר מסויים שכן היא יצרה אווירה של עויינות, התרת דם. בכל שמרבה להפיץ ארס — הדבר יכול להשפיע וכן להיפך.

ש. כיצד עלולה להשפיע ההתנקשות על יחסי ישראל־מצרים?

אסור שתשפיע, הרי זה לא נעשה בכוונה ע"י השלטונות. מדובר בטרגדיה אך היא אינה קשורה ביחסי המדינות. גם השלטונות המצריים אינם רוצים באירועים כאלה. כי בסופו של דבר זה חוזר אליהם.

ש. לכל מקום לא שמענו מנהיגים ישראלים דרישה חריפה לשלטונות מצרים להדק את השמירה. מדוע? מה לדעתך היה מתרחש במקרה הפוך?

ת. שלא נדע מה היה מתרחש. קודם כל היתה קמה צעקה נוראה בתוך מדינת ישראל. כולם היו מותחים ביקורת, דבר שני — ברור שהמצרים היו מותחים ביקורת ובצדק. ראה, אם מדובר במקרה אחד בודד — זה חמור. אבל בשניים שלושה מקרים זה חמור שבעתיים. שלושה פיגועים בדיפלומטים ישראלים אומרים דרשני. באשר לבטחונם של ישראלים במצרים. אני לא הייתי ממליץ כעת לישראלים לנסוע למצרים.

ש. התגובה הישראלית, מספיקה לדעתך?

ת. בהחלט לא. צריך לדרוש מהשלטונות המצריים, כמו בכל מדינה, שאם לא מסוגלים למנוע מקרים כאלה, לפחות שיגנו יותר טוב על הדיפלומטים האורחים הזרים.

*

הרב יוסף כפיר, מ"מ ראש ישיבת „אור עציון": ממפקדים בצה"ל שמענו רק שבחים

ח"כ רן כהן, מפקד־חטיבה במילואים, התבטא בשבוע שעבר באחד העתונים כי היה מעדיף שלא לפקד בצבא על קצינים מבוגרי הפנימייה הצבאית הדתית שבאור־עציון, שכן אלה, לדבריו, „עלולים" להחדיר בחייליהם קיצוניות לאומית ודתית.

אחריו חברו לסיעה ח"כ יוסי שריד, בישיבת ועדת חוץ ובטחון של הכנסת בה אמר כי תלמידי הפנימיה מתחנכים ברוח השקפותיו של ח"כ הרב דרוקמן העומד בראש הישיבה וכי החינוך הניתן בפנימיה זו תואם את השקפת „גוש אמונים".

הרמטכ"ל, רב־אלוף משה לוי, שזומן לישיבת הוועדה, יצא נגד דברים אלה ואמר כי חיילי ישיבות ההסדר נחשבים בצה"ל כחיילים מצויינים ומשרתים ביחידות הקרביות וקבע כי יש מקום וצורך לפנימייה הצבאית הדתית. הרמטכ"ל הוסיף שראוי שמציבור כזה יתוגכו להיות מפקדים בצה"ל. ביחס לחינוך הניתן ב„אור־עציון" אמר, רא"ל לוי כי צה"ל אינו מתערב בתוכן החינוכי של הישיבה, כשם שאינו מתערב בתוכן החינוכי של הפנימיה הצבאית בחיפה והוסיף כי רק כאשר יתרחשו שם דברים הנוגדים אמת מידה ממלכתית או מנוגדים לחוק — יתערב בהם צה"ל.

ח"כ הרב חיים דרוקמן, העומד בראש הישיבה „אור־עציון", יצא בישיבת ועדת חוץ ובטחון חוצץ נגד ההסתה של רן כהן, המשרת במילואים בתפקיד מפקד חטיבה ונגד דבריו של יוסי שריד.

הרב אמר כי השניים הסתמכו על מאמר מגמתי ביותר שהתפרסם ב„הארץ", שכלל שקרים וחצי אמיתות, שכל מגמתו היתה להשחיר את פניה של הפנימייה הצבאית הדתית ולהכפיש את שמה.

בעניין זה שוחחנו עם הרב יוסף כפיר, מ"מ ראש־הישיבה „אור־עציון".

ש. ח"כ רן כהן, שהוא מפקד חטיבה, (מיל.) התבטא כי הוא מעדיף שלא לפקד על בוגרי הפנימיה הצבאית הדתית. מה אתה שומע מהמפקדים הבכירים בצה"ל על החיילים הדתיים?

ת. אנחנו יודעים מבוגרינו הרבים, שקצינים ומפקדים שיצאו אליהם חיילי ישיבות ההסדר ובוגרי ישיבות תיכוניות. חיילים אלה חוזרים במוטיבציה ואין איתם כל בעיות משמעת. הם משרתים ביחידות הקרביות של השריון וההי"ר. אחרי מלחמת יום־כיפור הבחין האלוף אביגדור בן־גל שביחידות שברמת הגולן היתה ירידה רצינית במורל. הוא לקח את החיילים ל„יד־ושם" כדי להראות להם את האלטרנטיבה. האלוף בן־גל אמר אז, שאת חיילי ההסדר אין צורך לקחת ל„יד־ושם". אתמול נפגשנו עם גורם בכיר בצה"ל וגם הוא שיבח את חיילינו.

ש. כיצד זה, לדעתך, גם אחרי הקזת הדם הרבה של חיילי ההסדר יכול הפוליטיקאי רן כהן להתבטא כך?

ש. אם כן, מה לדעתך המניע לדבריו של רן כהן?

ת. אנחנו רוצים להאמין, שהתבטאותו איננה מייצגת את כלל המפקדים ומתוך הכרותנו אותם לא עולה במחשבתם דבר כזה. נוסף לכך, אחד מאפייני צה"ל עד היום, ואני בטוח שיימשך הוא שחיילים מכל ההשקפות והגוונים, משרתים יחד למען אותן מטרות. אני משער שגם רן כהן מצטער כיום על מה שאמר לאור הוויכוח שניהלתי אתו בתכנית „ערב חדש" בטלוויזיה נראה שהוא קצת נסוג מהתבטאותו.

ישיבת „אור־עציון" קיימת כבר 26 שנה והוציאה אלפי בוגרים. אף פעם לא שמענו שלאיזה מפקד בצה"ל בעיות עם חיילים אלה. שמענו רק שבחים.

ש. אם כן, מה לדעתך המניע לדבריו של רן כהן?

ת. לדעתי, יש קבוצה מסויימת בתנועת העבודה, שחושבת שהמדינה שייכת רק לה. במשך שנים היו המיועדים בקצונה הבכירה בצבא רק ממפלגה אחת. מאז שהשתנה משהו — הדבר נתפס כדבר פוליטי. כך גם בהתיישבות ביו"ש. לדבריהם, היא איננה התיישבות אלא התנחלות. הם חושבים שהצדק והדמוקרטיה שייכים להם. הם פיתחו במשך שנים הרגשה שהמדינה שייכת רק להם וכאשר חוגים אחרים תופסים עמדות, מתוך צרכי המדינה, זה מפריע להם.

ש. נטען שבוגרי הפנימיה הצבאית הדתית „עלולים" להחדיר בחייליהם רוח קיצונית. היכן אתם מחדירים בתלמידיכם קיצוניות?

ת. אנחנו מוכרים כישיבה שרחוקה מקיצוניות. תלמידינו נפגשים בקביעות עם תלמידים חילוניים מתוך כבוד הדדי. אנחנו הישיבה התיכונית היחידה ששולחת תלמידים ל„גשר". תלמידנו פעילים בשירותי הקהילה בסביבה ובכלל זה מגן דוד־אדום, „משמר אזרחי", מרכז קהילתי, חפירות ארכיאולוגיות ועוד. כל הצוות משרת במילואים ומעולם לא נתקלנו בטענות קיצוניות נגדנו. להיפך — אנו ישיבה שמחנכת לאהבת ישראל בפועל. בישיבה תלמידים מכל העדות וההשכבות וגם כששמענו על מתחים עדתיים — כאן מעולם לא היו כאלה.

ש. האם יכול לדעתך רן כהן להמשיך בתפקידו כמפקד במילואים והאם היית מייעץ לחייל דתי שנפל בחלקו לשרת תחת פיקודו של אל"מ (מיל.) כהן נוכח התבטאויותיו?

ת. אני רוצה להאמין שכהן אמר את דבריו מתוך חיפזון, שכן אני מאמין שבחטיבה שהוא מפקד עליה יש גם דתיים וכמו שעד היום לא נתקל בבעיות עימם, כך יהיה גם בעתיד.

מצד אחר, אינני מקל ראש בהתבטאויותיו. מחובת הפיקוד העליון לקרוא אותו לבירור ואם יתברר כי הוא עדיין דבק בדעתו יש להסיר ממנו את המינוי.

לחיילים הדתיים שתחת פיקודו הייתי מציע לפנות למפקדם אליו ואם יתברר שאכן הוא עומד בדעתו זו — מן הדין שיבקשו לעבור ליחידה אחרת.

אגב, אחיו של רן כהן היה מפקד בהיאחזות נח"ל דתית בשנת 1962 וגם הוא היה שם. זאת דוגמה שקצין מה„שומר הצעיר" וחיילים מבני עקיבא יכולים לחיות יחד בשלום.

*

שיחות השבוע
*
מאת מוטי זפט

נתן שילו, המשנה למנכ"ל הבורסה: צפויה התייצבות מהירה של שוק ההון

השבוע נתגלתה שוב הבורסה לניירות־ערך בתל־אביב במערומיה. הצהרה מעורפלת על אפשרות להטלת מס בשיעור של 2 אחוזים הביאה ביום רביעי ואתמול לגל היצעים של כ־50 מיליון דולר, והתוצאה — מפולת.

מי שהעליות המטורפות של מאה אחוזים במהלך חודש אחד במספר רב של מניות לא שכנעו אותו, שהגיינץ הכללי בצבר בדלתות הבורסה ולא הזר פנימה — ודאי שוכנע עתה, נוכח המפולת. וכי מס של שני אחוזים מצדיק מכירה מכל הבא ליד ובכל מחיר גם בהפסד של עשרות אחוזים? — כלכלנים ודאי ישיבו בשלילה. אלא, שהבורסה ה„לאומית" ראוי לה יותר הכינוי ה„קאזינו הלאומי" בעליות כבירידות.

ח"כ חיים רמון מהמערך, ש„דחף" בצורה נמרצת בשבועות האחרונים את רעיון הטלת המס על הבורסה, זכה לקיטונות „כחמאלית" בבורסה. גם ראש הממשלה, שמעון פרס, לא נהנה בבאי למות המסחר מאהדה רבה. „היו להם שמונה חודשים לעשות מה שהם רוצים, כשהבורסה היתה רגועה, והם נזכרו דווקא עתה, כשהלה התאוששה" — „קיטורי" הסוחרים. ומי ש„אכל" אותה בצורה הקשה הם, כרגיל, דווקא „עמך", שרק באחרונה נכנס להשקיע בבורסה ולא נהנה מהעליות התלולות שהיו בה בשבועות האחרונים. גם אם תתייצב הבורסה בשבוע הבא ההערכה הרווחת היא ששוב יעבור זמן רב עד שהמגמה החיובית תשלוט בה. הציבור הרחב — ידיד רגליד מכנה.

על אירועי השבוע בבורסה שוחחנו עם המשנה למנכ"ל הבורסה, עו"ד נתן שילו.

ש. הצהרה מעורפלת אחת ב„מקורבי" ראש־הממשלה כדי להפסיק את המסחר בבורסה?

ת. הפסקת המסחר לא נעשתה בגלל שמישהו אמר משהו אלא בגלל שהציבור פעל בבהלה בעקבות ההצהרות המעורפלות. כשבאנו לעבודה בבוקר התברר שאפשר לקיים את המסחר כרגיל, אך לאט לאט התחלנו לקבל הזמנות מהססה שיש גל עצום של מכירות.

ש. ומכל־זאת, גם כשחודש המסחר ביום רביעי הוצפה הבורסה בהיצעים.

ת. כשגל ההיצעים בא לאחר ההבהרות, על זאת אפשר לומר שאלה כללי המשחק בבורסה. ביום שלישי התרשמנו שהציבור פעל על־סמך אינפורמציה חלקית, לא ברורה ודאגנו שיקבל קודם כל ההבהרות. לאחר שהגיעו הבהרות להצהרות — פתחנו ביום רביעי את המסחר. כידוע, שמענו הבהרות רשמיות מפי שר האוצר וממלא־מקום שר האוצר (שהוא בוהיה) שאין כל החלטה להטיל מס על הבורסה וכי האוצר מתנגד לפעולה כזו. בצהרים שמענו בדיוו מאנשי ראש־הממשלה שגם הוא מתנגד למס. לעומת זאת, בערב שמענו בטלוויזיה דברים שונים.

עתה לפחות יודע הציבור שאין בשלב זה שום החלטה, וכי באוצר מתנגדים ושראש־הממשלה אינו פוסל בצורה מוחלטת אפשרות להטיל מס. זה מה שיש.

ש. מה תהיה השפעתו של האירוע הנוכחי — על המגמה בבורסה. „מכת מוות" להתאוששות שהחלה בשבועות האחרונים או שבעוד מספר ימים תתייצב המגמה?

ת. על פי תחושה בלבד, אם להתבטא בזהירות אני צופה שתוך יומיים שלושה תירגע המגמה ותחול התייצבות בשוק, שכן אין הסבר הגיוני, שאני יודע, שתימשך מגמת הירידה כמו זו שהיתה ביום רביעי.

ש. כיצד תסביר את העובדה שבשבועות האחרונים זינקו שערי מניות רבות, וביניהן של חברות כושלות (כ„כלל בונה" ואחרות) בעשרות אחוזים בשעה שלא היתה לכך הצדקה כלכלית? מה עושה הבורסה כדי למנוע ספקולציות ו„הרפיפ" לשערים?

ת. אינני מסוגל להסביר עליות או ירידות. זו לא פעם הראשונה שהשוק מתנהג מבחינה כלכלית לא דווקא בהתאם למצב החברה/מניה. ונגד ספקולציות — אנו נוקטים כל הזמן פעולה שקטה — עקבית כדי למנוע אותן. מחלקת הביקורת של הבורסה עוקבת ונכנסת לעובי, אם יש פעולות חשודות, ומעבירים את החומר לרשות לניירות־ערך. אך יחד עם זאת, אין לי ספק שחלק מהפעילות בבורסה, כמו בכל בורסה, היא מקור לטיורות מניפולטיביות וכד' — אך לא יותר מאשר בבורסות אחרות בעולם.

נשים העושות מלאכתן ב„אמונה"

גלויות מלונדון
*
מאת מנחם מיכלסון

מתוך קומה אחת צנועה בבית „המזרחי" בלונדון נפרשים החוטים אל כל רחבי האי. נשי „אמונה", אחד הארגונים הפעילים ביותר באנגליה, פועלות למען ישראל.

בשתי דרכים עיקריות אפשר לפעול למען ישראל. הדרך האחת, פשוטה ביותר — לעלות לישראל. אבל, לעיתים זה לא כל־כך פשוט, ואולי לא כל־כך ברור. ולכן התהליך המצפוני הוא: לגייס כספים למען מוסדות ומפעלים חינוכיים בארץ.

נשי „אמונה" אנגליה, בראשותה של רות זקס, מגייסות כספים, מקימות בתי־ספר בארץ, מייסדות מעונות־יום ומתנ"סים, מתקצבות את הפעילות השוטפת של כל אלה, ומקצות רעיונות חדשים ומבצעות אותם במהירות.

זה נשמע אולי כמו תשדיר־שירות, אבל זה מה שיש: מבט מהיר מגלה שורה של מוסדות חינוכיים, שהוקמו על ידי „אמונה" אנגליה בכל רחבי הארץ. עם שלוש וחצי מישרות ותקציב שרף צנוע גייסו השנה נשי „אמונה" אנגליה חצי מיליון לישי"ש (כ־750 אלף דולאר).

„בנוסף למוסדות שלנו, הקיימים כבר בישראל", אומרת רות זקס, „אנו שוקדות עתה, על שני פרוייקטים חדשים. האחד — מעונות־יום ומרכז קהילתי בשכונת קריית משה, ירושלים. השני — במפעל דומה בחיפה. העיקרון של שני הפרויקטים הללו אחד הוא: לרכז ביחד את הקהילה, טיפול תינוקות והזקנים. זה יכול לתרום המון לרווחת התושבים ולהרגשתם הטובה. האמת היא, ואיננו מנסות להצטנע יותר מדי, שאנחנו גאות מאוד על כל מה שעשינו בארץ, החל בבית הספר הנוהיה, התיכון המקצועי לבנות בקרית הרצוג, בני ברק — וכלה בבתי הילדים שהשיקומו בבית רימה שבגליל. טביעת האצבעות שלנו כבר ניכרת בהרבה מאוד מקומות ופינות בישראל. כמה ארגונים יהודיים ציוניים עולמיים יכולים להצביע על הישגים כאלה?"

שלושת אלפים חברות רשומות באנגליה: כארבעים קבוצות פעילות — רובן הגדול בלונדון ובמנצ'סטר: קבוצות חדשות של נשים צעירות — בשכל היש הגדול הזה מתנהל תחת פיקוח אישי צמוד של המשרד הראשי, קרי: רות זקס.

היא עצמה, ילידת ברלין, יו"ר „אמונה" אנגליה זה 15 שנה, מכהנת היטב בערך אירגונה. נשיאת האירגון כאן היא הרבנית אמילי יעקובוביץ, רעייתו של הרב הראשי ליהודי אנגליה. חברת כבוד באירגון היא מימי אבנר, רעייתו של שגריר ישראל באנגליה, יהודה אבנר.

רות זקס אינה מתעייפת מן הפעילות של אירגונה ואינה יגעה מלהדגיש באוזניו של מי שאינו יודע עד כמה גדול כוחה של „אמונה".

בעניין אחר — יחסי „אמונה" ו„המזרחי" בלונדון — כאן אין מקום להתפעלות יתירה. נשי „אמונה" ניתקו את עצמן מפעילות „המזרחי".

ולמרות זאת, בביקור אותו הן מתכוננות לערוך בעוד חודשים אחדים בארץ, בו ישלו חלק למעלה ממאה חברות „אמונה" אנגליה, ישתתפו גם כמה גברים.

*

אשף הזמר החסידי

למעלה מ־2500 יהודים עמדו על רגליהם והריעו לשגריר ישראל באנגליה, יהודה אבנר. געש ורעש. הכל רצו לשמוע עוד ועוד, לשמוע אל הרינה ואל הזימרה החסידית, מפיו של אשף הזמר החסידי, מרדכי בן־דוד (ורדיגר).

זה היה ערב, בו חברו יחדיו הנאה בשירה חסידית — עם סיפוק ממעשים טובים. כל ההכנסות מאותו ערב היו קודש לבית־הספר הלונדוני „בישורון", מוסד יהודי לילדים מפגרים. מרדכי בן־דוד הגיע מארצות־הברית, אורי שבת, אשר שר כמה שירי „חיטוש", סס מהארץ — ובסיומו של הערב מנו מארגניו 25 אלף לישי"ש טבין ותקילין שנכנסו לקופת „בישורון".

אבל, עד אשר ספרו את הכסף הם רוו נחת ממרדכי בן־דוד. כל שיריו הידועים — ואלה לא מעטים — עלו ובאו לבמה, נוגע, עם מילות קישור דלות אך עם נעימה עשירות, שבה את לב הקהל עוד לפני שפצה את־פיו. למען האמת, הוא לא צריך היה להתאמץ יותר מדי. הקהל היה שלו מכילא. קהל שנהר להמבלי בן השכונות היהודיות בסטמפורד־היל ובגולדרס־גרין, מפאתי צפון פינצ'לי והמפסטד, מאילפורד ומקנטון, מאדג'וור ומאיפה לא.

הקהל אהב אותו, את בן־דוד. הזמר החסידי החזיר אהבה לקהלו. כמוך להצה התחימה ההופעה. הקהל הלך לביתו, כשבאוזניו מתנגנים השירים — והמלים. השירים של בן־דוד המלים של ג'ירי ציצ'קס, צעיר נמרץ וחם־לב, איש־עסקים מצליח וצבעת, ממארגני הערב, שאמר בדברי הסיכום: „העולם מתחלק לשניים, לנותנים — ולמקבלים. המקבלים אוכלים יותר טוב, הנותנים ישנים יותר טוב: ואתם, קהל נכבד, אתם תישנו הלילה היטב..."

*

טובים השניים

עוד לא תמו נפיצות בן־דוד וכבר הגיעה לאירופה „צמד רעים" הפופולארי, בני רותבאום וישראל גוטסדינר בדרך כיבושי־פק של אירופה. ההתחלה היתה באמסטרדם, בהופעה בהיכל „ריי" היוקרתי, בפני קהל של 1500 איש בעברית ושאינם בעברית ובכולם גם יחד אוהבי ישראל. הכנסות הערב, שאורגן על־ידי הקהילה היהודית באמסטרדם, נועדו ל„בית הלוחם" באשקה.

„צמד רעים" שר באמסטרדם את הרפרטואר החסידי שלו, שירים ישראליים, ואף שיר אחד בהולנדית: „יאי אביק מטנש פרומן דוד" (אתה ואני נעשה זאת יחדיו).

ההופעה זכתה להצלחה רבתי, עד שבטלוויזיה ההולנדית הוזמן הצמד לתוכנית־יחד (ואף אם ת־צא לתכנית־צמד) בטלוויזיה ההולנדית, התכנית שתצולם ותוקרן בערב יום־העצמאות.

הדי אותו ערב הגיעו ללונדון עוד לפני שישראל ובני נחתו בגבל ההצלחה הרבה. הופעתם כאן במסגרת מרשית זכתה להצלחה — ועל גלי שתי ההופעות הללו הם הגיעו לציריך.

בשוויץ חגגו נשי „אמונה" ציריך עם „צמד רעים" מלאות 18 שנה להיווסדות הראשונה של בני ישראל בחו"ל. היתה זו אז הגיחה הראשונה של „צמד רעים" מעבר לים — ומאז ועד היום הם הופיעו בפני עולם ומלואו. בציריך, היתה ההופעה „אמונה"־ציריך דישראל — גני ילדים, כוהדית סיעה, מצוות ים וצוה.

נו, אז מה הפלא שאושים באמסטרדם, בלונדון ובציריך הולכים היום ברחוב כשהם מזמזמים „לא איך?..."

סיכומו של שבוע

קרבן נוסף ל„מהפכה המצרית"

אסתר טל־אור, שנרצחה שלשום ליד היריד הבינלאומי של קהיר, היא קרבן נוסף של אותם חוגים במצרים המתנגדים להמשך תהליך השלום עם ישראל.

את האחריות לרצח ולפציעתם של שלושה עובדי שגרירות ישראל נטל על עצמו ארגון המתקרא „המהפכה המצרית", שהיה מעורב גם ברצח של הדיפלומט הישראלי אלברט אטרקצ'י, שנרצח באוגוסט 1985 בעת שנסע במכונית בשכונת מעאדי בקהיר. אנשי „המהפכה המצרית" הודיעו אז וגם עתה כי הם כיוונו כדוריהם לעבר אנשי „המוסד" הישראלי. נראה כי הסבר זה נועד לאוזני דעת־הקהל במצרים, כדי ליצור רושם כי ישראל מנהלת פעולות ריגול בקהיר. אך עצם פעילותו של ארגון זה נגד ישראלים — הן במעשי התנקשות שהפילו חללים הן בפעולות שנכשלו — נועדה לשבש את תהליך השלום בין ישראל ומצרים. לפני שנתיים, בעת שהוקם, נפנף ארגון זה בסיסמה „לנתק את מצרים בכל מחיר מהסכמי „קמפ דייוויד". אין ספק כי העיתוי שנבחר להתנקשות הנפשעת לא היה מקרי: הביתן הישראלי ביריד הבינלאומי בקהיר משך רבבות מבקרים, ויש בו צעד מסויים בכיוון של נורמליזציה. המתנקשים ביקשו להפגין את התנגדותם לכל סממן של נורמליזציה, וביצעו את המעשה חצי שעה אחרי שהגיע שר התיירות, אברהם שריר, לביקור בביתן.

לנוכח מעשי הרצח של אלברט אטרקצ'י ואסתר טל־אור וכן הנסיונות להתנכל לבניין השגרירות הישראלית בקהיר יהא על השלטונות המצריים להגביר את האמצעים לשמירת שלומם ובטחונם של הישראלים השוהים בארצם. ממשלת קהיר נתונה בסבך של בעיות פנימיות ומול אופוזיציה, ונסיון ההתמרדות של כוחות הביטחון הפנימי לפני כמה שבועות היא עדות בולטת לכך. השאלה היא, אם בעקבות הרצח שלשום ליד היריד הבינלאומי תמצא ממשלת מצרים לנכון לבטא את מחוייבותה להמשך תהליך השלום, כדי שגורמים דוגמת „המהפכה המצרית" לא יקבלו עידוד לפעולותיהם מצד חוגים רחבים יותר.

ב. ש. נגה

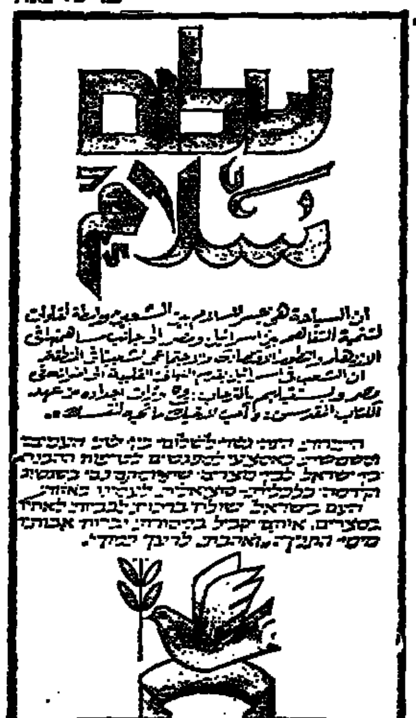

שלום בצד רצח

שלושים דקות לאחר ביקורו של שר התיירות, אברהם שריר, בביתן הישראלי ביריד הבינלאומי בקהיר, אירע הרצח הנפשע של אסתר טל־אור על־ידי אנשי „המהפכה המצרית". אתמול נפגש שר התיירות עם נשיא מצרים, חוסני מובארק, והגיש לו את האיגרת המקורית, מעשה ידיו של האמן אליעזר וייסהוף, שממנה הוכנה תעודה מיוחדת המציינת את התיירות בין שני העמים כגשר לשלום. את התעודה, שבראשה המלה „שלום" בעברית ובערבית, יקבל כל תייר מצרי שיגיע לישראל. השאלה היא, מה תהיה השפעת הרצח על יחסי שתי המדינות.

(צילום ופפ"א)

בקרוב צפוי הסכם ב„חירות"

סגן ראש הממשלה, דוד לוי, קרא את „מפת הקרב" נכון, והחליט להושיט יד להידברות ב„חרות" ולהסדרת המחלוקות בינו לבין מ"מ ראש הממשלה, יצחק שמיר.

הסיבות מבחינתו הן פשוטות בתכלית:

● המנצח היחיד בוועידת „חרות" היה אריאל שרון, שהביס את ד"ר בנימין בגין, למרות היותו בנו של מנחם בגין, למרות נאומו המצויין ולמרות ההערכה של „מחנה שמיר" כי הוא יגבר על אריאל שרון אפילו ברוב גדול יותר מזה של משה קצב על אליהו בן־אלישר.

● האלימות נקשרה בשמו ובמחנהו של דוד לוי — דבר שהחברה הישראלית, עמוסת האלימות, מסתייגת ממנו מכל וכל.

● אריאל שרון הפך מתוך זמסבך ב„חרות". והוא מושך אליו את הכוחות והבנה אישית לתועלתו ולתועלת מחנהו, תוך יצירת מערכת יחסים טובה עם „מחנה שמיר".

● אין למחנה לוי אופציה לפילוג והאופציות היחידות העומדות לרשותו הן: הריסת „חרות" עד היסוד או הידברות תוך ויתורים מסויימים.

● מספר לא מבוטל של בני עדות מזרח נמצאים ב„מחנה שמיר", ביניהם גם כאלה המשולבים בהנהגה ב„חרות", כך שיקשה על דוד לוי להפוך את העימות לסיפור עדתי טהור.

דוד לוי מעוניין, ככל הידוע, לבסס את מעמדו ודימויו כמספר שניים בתנועת החרות, מקום השמור בינתיים לפרופ' משה ארנס. וסכאן, שכל הצעה שתבשר כי דוד לוי קודם למשה ארנס, תזכה לתשומת־לב ב„מחנה לוי" והאווירה ב„חרות" תשתפר בלי הכר.

יש להניח כי בתוך מספר ימים תימצא הנוסחה הגואלת לשלום־בית ואז יסכים גם „מחנה שמיר" לכינוס המושב המיוחד של ועידת „חרות" עוד טרם שתתכנס ועידת מפלגת העבודה.

ש. שיף

פגישות מדיניות — לא עניין מקרי?

בזמן השתתפותו בלווייתו של ראש ממשלת שוודיה, אולוף פאלמה, ניסה ראש הממשלה, שמעון פרס, לנהל מגעים מדיניים עם כמה ראשי מדינות שהשתתפו בטקס.

מר פרס ביקש להיפגש עם ראש ממשלת בריה"מ, ניקולאי ריז'קוב. התיווך נמסר לידי שר החוץ האמריקני, ג'ורג' שולץ, ווילי בראנדט. התשובה הדיפלומאטית היתה: אין זמן. זוהי תשובה שלילית מנומסת, שכן התשובה האמיתית היא: לא רוצים עכשיו להיפגש. העניין מסובך בשבילנו.

ניסיון לערוך פגישה כזו יש בו משום סטות האווירות. אם נציג מוסמך של בריה"מ ירצה להיפגש עם נציג ישראלי, הדבר יבוא ביוזמתו. במדיניות הסובייטית אין עניין מקרי. מאז ניתוק היחסים היו פגישות לא מעטות בין נציגים מדיניים של שתי המדינות. שרי החוץ דאז, אבא אבן ואנדריי גרומיקו, נפגשו בוועידת ז'נווה לעיני כל. גם שר החוץ, יצחק שמיר, נפגש בעצרת האו"ם עם גרומיקו, שהיה עדיין שר החוץ. אך אלו היו פגישות שתוכננו מראש בקפדנות יתירה.

גם ללחיצת הידיים המקרית בין מר פרס לבין שר החוץ האלג'ירי, בנוכחותו של שר החוץ האמריקני, ג'ורג' שולץ, אין כל משמעות. באלג'יריה כבר הספיקו אפילו להכחישה.

מר פרס עמד נבוך בפגישתו עם קארל גוסטב, מלך שוודיה. המלך אמר לו כי מאתיים שנה לא היה רצח פוליטי בשוודיה, אך הוסיף: זה לא היה כבוון הרצח הפוליטי הראשון של אזרח שוודי. מי אם כן היה קרבן לרצח פוליטי? — שאל פרס, והמלך השיב: הרוזן השוודי פולקה ברנדוט. המלך הזכיר בשכחות, ופרס היה נבוך.

הרוזן ברנדוט נרצח בשנת 1948 בירושלים על־ידי קבוצה משרידי מחתרת לח"י, בגלל המלצותיו לעצרת האו"ם לנתק את הנגב מישראל ולהציע את ירושלים לירדן. רבים מאנשי לח"י ואצ"ל נעצרו אז. הרצח בוצע שלא על דעת מפקדת לח"י, שכבר היתה אז בתהליך של פירוק. אכן, בשוודיה עדיין זוכרים את הרצח הזה. רצח ברנדוט גרם נזק חמור לישראל. שגרירה הראשון של ישראל בשוודיה, ד"ר ישעיהו אביעד, מראשי „הפועל המזרחי", נאלץ בימים ההם לעמול קשות בשטוקהולם כדי לשפר את מעמדה של ישראל בדעת הקהל בשוודיה. האירוניה של הגורל היא, ששוודיה העניקה מעמד דיפלומטי לנציג ארגון המרצחים אש"ף, והוא הוזמן ללוויה. אילו הוזמן יאסר ערפאת ללוויה, לא היה מר פרס נוסע לשם. אך, למרות רצונו, לא הוזמן ערפאת — וראש ממשלת ישראל נסע ללוויה.

י. א.

התוועדותם של עושי חסד של אמת

יום ז' באדר, יום פטירתו של משה רבינו, היה ליום של עובדי החברה קדישא בכל אתר ואתר. הלכה, העוסקים בחסד של אמת עם הנפטרים, בתוליהם, בתום יום של תפילה וצום, כדי לעשות את חשבון הנפש ויחד עם זאת לשבוע בפני העובדים בראש החברה קדישא, פנים על מאזן הפעולות בשנה שחלפה.

עובדי החברה קדישא נוטלים על עצמם עבודה שכולה שליחות קודש. זוהי, עבודה קשה, בפרכה, שלא אחת מעורבים בה גם רגשות ותחושות המסביבים את ההכבם הי קשה על העובדים לתקופה ממושכות.

„אלמלא מצוות העשיית חסד של אמת עם הנפטרים, אי אפשר היה להתמיד במלאכה זו" — אומרים העובדים, שביום־התוועדות זה הם זוכים לתשומת לב, לשבחים על הערכה ולעידוד, מצד המסביבים, העסקנים וכל הקרובים אל נשא העבודה בחברה קדישא.

השנה שחלפה לא היתה קלה גם לעסקני החי"ק, שכן פרשת בית העלמין ברמת אביב ג', למשל, מטילה צל כבד על ההתייחסות בכלל אל נושא הקבורה, וקריאותיהם לגבי חומרת המצב, כשכבר אין מקומות קבורה במרחב גוש דן, אינן מעוררות די הצורך מחשבות לגבי העתיד. כי מחשבתם של העסקנים הבכירים במישור המוניציפלי נתונה לגבי „איכות החיים וסביבה", כי אילו בתי עלמין בישראל אינם יכולים להשתלב במגמה זו...

למרות הכל, אומרים, זרם החיים נמשך, והמאבקים המגיעים לעתים גם אל כס בית המשפט העליון, מעוררים בסופו של דבר את הגישה הנכונה והאמיתית. עובדה, את בית ההלוויות העירוני בתל־אביב, שאת הקמתו עיכבו יותר משבעה חודשים, ללא כל סיבה סבירה, משלימים עתה, דעל כך היה מגביל החברה קדישא בתל־אביב, ישראל אריליך, איש בשורה, בהתוועדות של השנה, שהתקיימה השבוע.

חיים פיקרש

גל יורדים: „יוצאי התכנית הכלכלית"

הישובים שנעשו על ידי הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה מצביעים על גידול רב בהיקף הירידה בשנת 1985. בשל שיטת המדידה אין עדיין ודאות לגבי המספר המדוייק. האומדן הוא: כ־19 אלף יורדים.

אפשר כי יש כאן אומדן מוטה כלפי מעלה. אבל גם אם יש סטייה מסויימת ברור כי מדובר בשנה של ירידה גדולה מאד בהשוואה לשנים הקודמות.

אין ספק שהגורם העיקרי לגידול הירידה בשנה האחרונה היא ההתמוטטויות הכלכליות. השחיקה הגדולה בשכר והעלייה באבטלה גרמו לגל חדש של יורדים. אפשר להיווכח בכך לא רק על פי הנתונים הסטטיסטיים אלא גם במפגשים עם ישראלים בארצות הגולה העשירות. בניו־יורק ולוס־אנג'לס, כמו בודאי טורונטו ומונטריאול, „זוכים" לגל חדש של יורדים מישראל.

התמוה הוא שממשלת ישראל בדיוניה ובהחלטותיה על מהלכים כלכליים לא בדקה ולא התייחסה להיבט זה של הגזירות. לא ניתנה הדעת במועד כיצד לבלום גל זה.

י. ד.

עט לשחוק

- מאז הועלתה ההצעה להטיל מס מחזור בבורסה קיימים שם היצעים ניכרים. שר האוצר הודיע על התנגדותו להיטל. מעניין מה הוא **מציע**.

● ● ●

- בשבת השתתף פרס בלווייתו של אולוף פאלמה. מסתבר כי מכל כ־100 ראשי המדינות שהשתתפו בלוויה היה פרס היחיד שהלך אחר ארונו.

● ● ●

- „לא יהיה פילוג" — כך מבשרים ב„חרות" האמנם אף־פילוג?

● ● ●

- האפיפיור יבקר בבית הכנסת המרכזי של רומא. יהיה זה מעשה מאוד פופולארי.

● ● ●

- סגן נשיא ארצות הברית יבוא ביוני לישראל. אנו נחכה עד בוש.

● ● ●

- לפני שבוע חשבנו שנחלת בנימין היא ועדת המנדטים של „חרות". עכשיו אנו יודעים כי היא מדרחוב.

● ● ●

- רק בתו של מנהל האורווה המלכותית הבריטית יכולה לשים רסן לנסיך צוהל.

אילן בומבך

תסמונת השכחה...

שעורי סופרים וספרים

„ויעבור מרדכי" / מאת אלכסנדר מלביאל

במגילת אסתר נאמר: „ויעבור מרדכי ויעש ככל אשר צותה עליו אסתר" (ד', י"ז). רישא דקרא „ויעבור מרדכי" הוא ביטוי סתום, שכן לא פירש הכתוב שום מושא לפועל „ויעבור" — היכן עבר? לאן עבר? ואכן נאמרו שני פירושים שונים למלה „ויעבור".

פירוש אחד מצינו בתרגום יונתן בן עוזיאל: „ויעבר מרדכי ...", [illegible]

פירוש אחר כתב התלמוד: „ויעבור מרדכי — שהעביר יום ראשון של פסח בתענית".

[illegible]

אין ברצוני של המקרא לציין פרטים טכניים, אלא ...

[illegible]

נראה אפוא שגם לטעם זה — מלבד הטעם המובא ב„שפתי חכמים" — העדיף רש"י לפרש „ויעבור מרדכי" בדרך שפירש.

ואולם אם נעמיק להתבונן, יתברר כי עד יותר עד כמה צדק פירושו של רש"י לפשוטו של המקרא.

הפועל עבר בבניין קל (פעל) יש לו במקרא כמה משמעויות:

א) הלך בגוף ממקום אחד אל עבר שכנגדו. ...

ב) הלך ממקום למקום. ...

ג) הלך והתקדם. ...

ד) בטל או הפר חוק, פקודה, התחייבות. ...

[illegible]

גם במגילת אסתר בצורי הפועל עבר בבניין פעל חמש פעמים, והנה נסרט אותן כסדרן:

(א) „ויכתוב בדתי פרס ומדי — ולא יעבור" (א, יט).

(ב) „מדוע אתה עובר את מצות המלך" (ג', ג).

(ג) „ויעבור מרדכי, ויעש ככל אשר צותה עליו אסתר" (ד', יז).

(ד) „...ולא יעבור — להיות עושים את שני הימים האלה" (ט', כז).

(ה) „וימי הפורים האלה לא יעברו מתוך היהודים" (ט', כח).

[illegible]

ובכן זה לא עולם את העבודה של „אחר המגלה" ...

[illegible]

הערות:

1) הרב מאיר ליבוש בן יחיאל מיכל (מלבי"ם), נפטר בקיוב בשנת תרל"ט (1879).
2) רבי שבתי בס, נפטר בשנת תע"ח (1718).
3) בראשית ל', ו—ח.
4) דברים ד', יג.
5) שם כ"ז, ב.
6) במדבר ל"ג, ח.
7) בראשית ל"א, כא.
8) ישעיהו כ"ג, ב.
9) בראשית י"ב, ו.
10) שמות י"ב, יב.
11) ירמיהו ב', י.
12) שם ב', י.
13) שמות ל"ה, ו.
14) מיכה ב', יג.
15) בראשית י"ח, ד.
16) שם ל"ג, כה.
17) תהלים צ', ד.
18) עמוס ח', ה.
19) ירמיהו ה', כ.
20) שיר השירים ב', יא.
21) במדבר י"ד, מא.
22) ישעיהו כ"ד, ה.
23) דברים י"ז, ב.
24) תהלים קמ"ח, ו.
25) בן הראוי לציין שבמגילת אסתר נמצא הפועל עבר פעמיים גם בבניין הפעיל: א) „להעביר את רעת המן" (ח', ג) ... ב) „ויסר המלך את טבעתו אשר העביר מהמן" ... [illegible]
26) מסכת יומא דף פ"ב, א.
27) פירוש ארץ ישראלי בנאה השביעית לספירת האומות.

חילופי איגרות בין ש"י עגנון לראי"ה הרצוג ועוד

פורים דפרזות ופורים דמוקפין

מאת דוד תמר

בחילופי האיגרות בין הראי"ה הרצוג זצ"ל לבין ש"י עגנון ע"ה אתה למד על יחסי ההערכה וההוקרה ההדדיים ששררו בין רבה של ארץ־ישראל ושל מדינת ישראל לבין גדול סופרי ישראל. ככה כתוב פי האיגרות בין הרב והסופר, הנמצאים בחלקם ברשותי, פרסמתי לפני כמה שבועות ב„ידיעות יוהד־נות" וכמה נפרסם להלן.

האיגרת הראשונה היא תשובתו של הרב לשאלתו של הסופר כיצד עליו לנהוג בקריאה המגילה, לאחר שעמד לצאת מביתו בשכונת תלפיות בירושלים לאחת כפרי הפרזות ביום י"ד באדר בצהריים ולשוב אליה לכהות ביום ט"ו בצהריים.

האיגרת השנייה היא מכתב־תודה של הסופר לרב, שנתן לו במתנה את חיבורו תורה האהל, שיצא בשנת השי"ח, הכולל שיעורים על הרמב"ם הלכות סנהדרין, שנאמרו בישיבת אהל תורה ביה דוד.

לאחר מכן אנו מפרסמים איגרת של הרב חיים יצחק יעקובוביץ ז"ל לש"י עגנון, שנכתבה בתחילת שנת תרצ"ט, ותשובתו של הסופר לאיגרת זו. הרב יעקובוביץ, שכיהן כר"מ בישיבת רבי שלמה בגראו ז"ל בצרעק פורט ובארץ שימש כרבה של קהילת „חורב" בירושלים, סבר, שעגנון כתב בדבר הלכה בספרו „אורח נטה ללון". כתשובתו של הסופר אתה למד עד כמה דקדק בכל תיבה ותיבה בסיפוריו לא רק כמהדנת הלשון הנ־גנון אלא גם מבחינת ההלכה.

הריני מודה לכבוד הנשיא מר חיים הרצוג, בנו של הרב המנוח, ולגבי אמונה יותן, בתו של הסופר המנוח, שבאדיבותם נתנו לי רשות לפרסם את האיגרות הללו. כן הריני מודה למר רפאל וייזר, הממונה על ארכיון עגנון בבית הספרים הלאומי והאוניברסיטאי, שמסר לידי בטובו את האיגרות הללו.

ב"ה, ט' באדר השט"ו

לכבוד
יהי"ב גאון סופרי ישראל

תשובתי נתאחרה בגלל הטרדות וגם מפני אי שהיבות הבריאות באלו הימים האחרונים, ולדבר הזה ישלח לי ידידי, הי"ו.

ברם התשובה בקצרה: עצם העובדה שכב' יוצא מתלפיות ביום י"ד בצהריים ועתיד לשוב לתלפיות עד משכו ביום ט"ו [illegible] ...

בברכה שמחת הפורים
ובברכת גאולת ישראל השלמה,
מוקירו מאד מאד,
י. א. הלוי הרצוג
ראש הרבנים לישראל

*

איגרת תודה

ש"י עגנון — ירושלים ת"ו

לאדוננו מורנו ורבנו הגאון האמיתי ר' יצחק אייזיק הלוי הרצוג שליט"א

אף על פי שהודיתי לכת"ר על כפרו הגדול תורת האהל, אלא מחמת שהגיבה על שהגתו אחזור ואודה לך בכתב. ... [illegible]

הנני דורש שלומו
מוקירו עד
שמואל יוסף ברבי שלום
מרדכי הלוי עגנון

תלפיות ג' לך לך השי"א

1) לא יכולתי למקום אחר צירוף לשון זה — תריפות אצילה. כנראה ביקש הסופר לומר, ... [illegible]

ריבת שזיפים בערב יום הכפורים

ב"ה ירושלים עוה"ק הי"ד ב"ה השרי תרצ"ט לפ"ק

לכבוד הסופר הנכבד מאד ש"י עגנון נ"י!

בתוך אחד מקוראי הארץ בסיפורו „אורח נטה ללון", ארשה לי להעיר על פרט אחד מגליון ...

יום ה' כ"ה תשרי, שם כתוב לאמר: ריבת של פוחידל"ה [1] המה שהטמינו בתנור תתבשלה שם המתיק את האוויר שבבית וכו' [2].

והנה לפי הדין בשו"ע או"ח סי' הרי"ם המחבר אומר שמותר להטמין חמין מעיוה"כ למוצאי יוה"כ. הג"ה ויש אומרים שאין להטמין ביוה"כ וכן במדינות אלו עיי"ש. וכן בחיי אדם סי' קמ"ו ס' י"ג: המנהג הפשוט במדינות אלו שלא להטמין כו'.

וכנראה הסיפור לא מדבר מעיר של ספרדים לפי מנהג הב"י שבודאי אין להם „פוחידל"ה" כזו, בעל המלון אשכנזי הוא ודאי שאינו מסמין, ושגגה יצאה מלפני השליט בספרותנו.

בכל הכבוד הקי'
חיים יוסף יעקובוביץ
ירושלים רחוב' ב' רחוב רד"ק 8

1) ריבת שזיפים בפולנית.
2) אורח נטה ללון, עמ' 13.

*

ירושלים תלפיות
א' של ר"ח מרחשון תרצ"ט

לכבוד הה"ר ר' חיים יוסף יעקובוביץ נ"י,

בתשובה על יקרתו בענין הטמנת פווידל"ה מערב יום הכיפורים והביא גם את דברי השו"ע סימן תרי"ט [1] שלא להטמין, ויכולני להוסיף על המצומרים שולחן ערוך להרב מלאדי ור' עקיבא איגר בהגהותיו לשו"ע והגאון בעל מטה אפרים וכן מביאים בשם הגר"א ז"ל שלא החירו שום הטמנה אלא משום כבוד שבת כמו שכתב הרא"ש, וכן פסק בעל קיצור שו"ע.

אבל יעיין מר בסידור דרך החיים להגאון מליסא ז"ל וז"ל:

וזה לא שייך רק כשמטמין מאכלים לצורך אכילה של מוצאי יוה"כ אבל אם מטמין בתנור דברים שאינן לצורך אכילה של מוצאי יוה"כ כגון במדינתינו שעושין הפאווידל"ע ועושין הרבה בפעם אחת שצריך על זמן רב ושורק פי התנור בטיט מותר להטמין בעיוה"כ בתנור שנתבשל שם בתנור ביוה"כ אפילו אחר חצות מותר וכו' ואפילו אם רוצה לאכול מהפאווידל"ע במוצאי יוה"כ מותר לאכול ממנה.

עכ"ל. ובעל המלון מר זומר הי' לו על מי לסמוך.

ושלום וכל טוב למר

1) כאן מחק עגנון ארבע תיבות וכתב במקומן מעל לשורה: חיי אדם.

גלגול מודרני ליודאיקה

מאת נעמי גוטקינד

„אני מרגיש כמו גילגול של צייר יהודי מהמאות הקודמות. כל הזמן מתרוצ־צים לי בראש רעיונות וויזואלים לפרוכת, קמיעות, כתובות ומיגזרות נייר של „מזרח", של מגילת אסתר, של ההגדה של פסח או „שיר השירים" — שלוש מאות אלף דימויים בדקה... כשאני מניח את הצבעים שלי בשעות שבהן העבודה זורמת הכי טוב, בשתיים או בשלוש לפנות בוקר, מורח את הזהב והארגמן, הכחול טורקיז והירוק ים, יש לי הרגשה כאילו כבר הנחתי פעם את הצבעים בדיוק בצורה הזו, כאילו כבר ציירתי אי־אז כאלה חמסות וכאלה מלאכים וכאלה דגים ושולמות וענגים ונקודות מנצנצות... לא קורה לי למחוק בציור שום דבר, הצורות מוכתבות לי ואני כמו עוד חוליה בשרשרת ארוכה של אמנים ואומנים שקדמו לי...".

לולא עבודתו, תוך כדי שכיעת הדברים, לנוכח הסנה הבוער. על ידיעת קלף צנקית, באדום והזהב וארגמן, מרתף בחלל טורקיז כקוף סולמות, עם כשה בעל כובע מצרי למטה ואותיות סת"ם של פסוקי החיים כלמעלה — יכולתי לחשוב שלאיש־שיחי יש יומרות צנקה, שהוא גאוותן ושחצן מעבר לכל קנה־מידה. אבל כל מי שכודמן ביכים אלה ללובי של הספרייה המרכזית באוניברסיטת בר־אילן והוסף את הלום הבראות, הגוונים והסמלים היהודיים של הפרוכה רפאל אבקסיס יודע שהבחור הצעיר בכיפה הסרוגה אינו כשלה את עצמו. דורות של יודאיקה כתנגנים במכחוליו.

אותנטיות ויהודיות

יריעות הקלף — ההומר הבלעדי כמעט עליו הוא מצייר, אותיות סופר הסת"ם שהוא מפליא לצייר והן כצעצורות כל דמות וכל סמל, התמסות ההופכות אצלו לבני אדם ולמלאכי שפים הדגים והמנורות הסולמות, הפיתולים האופייניים של האורנמנטיקה הצבעונית (פרחים, עלים, שיחים וענפים) ועל כל אלה — ציפורי הפלאות שפעם הן ביסוי לשכינה ופעם אחרת נישאות את מרבד הקסמים המוביל את יוצאי מצרים בדמות יוצאי תימן בדורנו, מעבדות להירות — כל אלה משכנעים, ממבט ראשון, באותנטיות, וביהודיות של התופעה. הביטחון העצמי של אבקסיס הוא בחזוני של רב־אמן.

לפני כארבע שנים, זמן קצר בלבד לאחר ששקע בעולמה הקסום, הכמו־נאיווי, של היודאיקה ועיצב בה לעצמו מבע אישי, הגיע אל אוצרה האמנות היהודית במוזיאון ישראל והראה לה את עבודותיו, את הקביצות והכתובות ודפי ההגדה ומגילת אסתר. באותם ימים אפילו לא חתם עדיין את שמו על עבודותיו. האוצרת, כמו כל אדם בישראל המניח עין על ציורי אבקסיס — התלהבה מאוד. מנין לך היצירות הללו? — שאלה.

מהיך זהירות ענה הבחור: זה מאוסף פרטי שנמצא ברשותי...

ביהרה האוצרת והזמינה את האוצר הראשי. שוב התלהבות „...הכליסי: או מה אתה רוצה? אבקסיס: ...ציירה במוזיאון.

טוב, ...את מקור היצירות וזהות היוצר.

אבקסיס: אני היוצר.

שתיקה הדדית ולאחריה: אתה? בחור צעיר כמוך? כמה שנים בכלל אתה כצייר?

— שלוש שנים!

— וכבר תהיה נפשך בתערוכה במוזיאון ישראל? חזור אלינו כשיהיה לך ותק של עשרים שנה!

אבקסיס: אינני מתכוון לחכות לכם עשרים שנה... אני מבטיח לכם שבעוד עשר שנים אתם תהיו אלה שתרצו אחרי ותתחננו שאציג במוזיאון...

עשר שנים עדיין לא חלפו ואבקסיס פתח תערוכות של יצירותיו ב„היכל שלמה" בירושלים (המותח — של החינוך התרבות, יצחק נבון) במוזיאון חיפה, במוזיאונים של הרצליה, פתח־תקווה, באר־שבע, רמלה, נען וברצם, בעוד כשבועיים יערוך סימפוזיון על אמנותו היהודית בהופה בהשתתפות ח"כ זבולון המר. „אמנות לצם" כמגמת הערוכה ניידת של 28 מיצירותיו המסתובבת בכל המתנ"סים בישראל (לצד תערוכות הנייר הייחודיות של יהודית שדור וציורי אילן הייחסין של יעקב כלכה) והקהילה היהודית של ברקלי מכבצת לו כיור דומה עם עבודותיו בכל רחבי ארה"ב, סיור שתחילתו באוגוסט 1986. ב־1982 היתה לו כבר תערוכה בפריס (ורוב רוכשי העבודות היו דווקא אשכנזים ולא יוצאי אלג'ירייה שבצרפת!) ובשנת 1983 — היתה לו תערוכה בניו־יורק.

נכון שבמוזיאון ישראל עוד לא רק אחריו (גם זה יבוא, לדעתי, אבל הבחור הגיע רחוק הצורה שבה הוא שולט במיגזרות הנייר או בהבהת צבע הזהב על ירידת הקלף — מעידה על איכות כפתיעה. אנשים נדהמים לפגוש בי ולראות שאני עוד אדם צעיר, אומר רפאל אבקסיס, לפי עבודותי הם חושבים שאני זקן, איזה שריד בן שקועים לדור הישן...

יצירתיות מילדות

לא פהות מרשימה מאמנותו של רפאל אבקסיס — היא הביוגרפיה שלו. מי שמתעניין בבני אדם יותר מאשר באמנות ניגד שקורותיו כרוקות פי כמה מכבי־תוליה.

שום דבר ברקע הגינאלוגי של אבקסיס לא הכשיר אותו לקריירה של אמן. הוא נולד במרקש בשנת 1953 לאב שניהל מפעל לבורגים דווקא. גם בכור לא היה, בניגוד לתיאוריות של אלה הסבורים שבכורים ניעדו לגדולות, אלא בן שלישי במשפחה בת שבעה ילדים („בכור לבנים", הוא מדגיש). כשהיה בן שלוש עלה עם הוריו ואחיו לנתיבות וכל ילדותו עברה עליו שם בחולות, בין צריפים לארגזים, אם תרצו „להות עשוקה" טיפוסית. עידוד יצירתי? שיעורי ציור? אדרבא, כשתפסו את רפאל הקטן משרבט בשוליים של המחברות או על הברכיים של מכנסיו הארוכות — חטף נזיפות. ילד רציני ונורמאלי — לא מצייר!

בימי מלחמת ששת הימים הגיעו ההתרגשות המתח הזו אצל רפאל שפע ציורים של חיילים וטנקים. וכאשר במקום מוחאה קיבל מבט חמוץ מצד המבוגרים, תפס סוף סוף את הרמז — חדל לצייר!

שער מגילת אסתר — מעשה ידיו של האמן רפאל אבקסיס

המורה לשרטוט בכתה ז' התפעל אמנם מהילד שתפס את נושא הפרספקטיבה והיה עושה לו חתכי אורך, גובה ועומק של גופים הנדסיים שלומדים בי"א תיכון. מאיפה קלטת את זה? — שאל המורה. רפאל לא ידע לענות וגם לתשוקת היצירה שבערה בו, ושהוא הדחיק בכוח, לא נתן עדיין מבע.

לאן שולחים הורים יהודים טובים הדואגים לעתיד הילד את בוגר העממי מנתיבות?

למוסד „יד בנימין" של פא"י, שילמד חשמלאות ואלקטרוניקה, שייצא עם מקצוע ביד. רפאל אבקסיס ההודיע שם למלחם ולחוטי הנחושת. ובמקום להלחים כתם הוט הצמל „אחד לשני היה מפסל בהלחמות, בקלות, כמעט בתיסת הדעת, מגדלים ופרצופים ודכוויות.

היצירתיות העצומה שאיתה נולד הנער — מצאה ביטויים חצי מבחיקים. הוא נעשה לכשל הספר של חבריו. יום אחד נטל מספריים וללא שום הכשרה קודמת הכליח עד שמוריו דאגו שיוכל להתפרנס (המצב בבית לא היה מזהיר מבחינת כל־כלית) מספרות בשכר. פעם אחרת חבר הביא לפני־כיה ידיעה כד מבנה הבטיחו הוריו לתפור לו מכנסיים חדשים. מה הבעיה אני אתפור לך, אמר רפאל, השי־כיב את החבר על הבד, צייר, סימן, גזר, התגנב לבית הורי החבר כשהוא משתשל בחלון גבוה אל הבקום שבו עמדה מכונת התפירה של האם ויצר לחברו מין מכנסיים שלא דמו לתפירה עילית אבל איכשהו ניתן ללבשם.

„היה לי צורך עז ליצור; אבל צורך ללא כיוון, ללא עידוד וללא הנחיה של מישהו שמבין מה קורה. גדלתי בסביבה ריקה מאמנות ואדישה, סר־כאלית לאמנים", כסכם היום, בבבת לאחור, האמן הבוגר.

עם „בגרות מקצועית" ביד התגייס רפאל אבקסיס להתותחנים ואחרי השחרור נעשה חשמלאי עצמאי בנתיבות ובאר־שבע. הוא מספר: „הלך טוב, היו לי כבר פועלים, עשיתי כסף—הייתי צריך להיות מרוצה בחיי אבל אני הסתובבתי חסר מנוחה כמו חיה כלואה. לא ידעתי מה חסר לי, היה לי רע. יום אחד, על לוח מודעות ראיתי שנפתחה הרשמה לסמינר למורים לאמנות בבאר־שבע. נכספתי לבאר־שבע ונכנסתי למשרד ההרשמה. היו שם רק בנות. הופעתי גראתה לכולם משונה. נו, טוב, גש לבחינות הכניסה. כל יבנות ידעו את ההיסטוריה של הציור ואת תולדות האמנות — אני לא יכולתי לענות על שום שאלה... כיולא, אמרו, לך הביתה והבא את העבודות שלך ונראה איך אתה מצייר... והרי לא ציירתי שום דבר. בבית לא היו לי שום עבודות. גמגמתי ש„עבודותי" עבקיות ואי אפשר להוביל אותן בבכונית. קבלו אותי לנסיון, אמרתי, ובהזדמנות אביא את ציורי מנתיבות... ויתרו לי והתחלתי ללמוד, וההתחלה היתה נורא קשה. אפילו פיקאסו היה חידוש בשבילי. כל עבודה שהתלמידות עשו בג'יק — הייתי צריך להשקיע בה שעות של כאמ־צים. גם התחלתי לקרוא הכוך ספרי אמנות. ברור שלהשתמלאות לא נשאר זמן. חיסלתי את העסק, הפו־עלים השכירים התפזרו, שכרתי דירה עם עוד כמה חברים בבאר־שבע ולכדי להתפרנס נעשיתי שומר במתלשים בנגב. כל לילה על ג'יפ, מעשר עד שתיים, יצאתי לעבודה; ובימים מבוקר עד חמש אחה"צ — שקעתי באמנות".

בקסם הצורות המסורתיות

שלוש שנים למד רפאל אבקסיס בסמינר למורים לאמנות. אם בהתחלה לא היה לו אפילו ציור אחד בבית להראות לבוחנים על עבודת הגמר שלו, ציור בגדלי בבל ותיה בשם: התפתחות הפלקט בתיאטרון „הבימה" — קיבל ציון עשר.

כבוגר מצטיין ומורה מוסמך התחיל רפאל אבקסיס שילדות עשוקה כמו שלו — לא ההיה עוד לעולם בחלת ילדי נתיבות. הוא חזר לעירו הקטנה ושכנע את ראש המועצה ואת מנהל המתנ"ס לפתוח מרכז לאמנות חזותית בניהולו. למרכז הזה להגיע, תחילה כיפין טיפין ואחר־כך בזרם גובר והולך, ילדים, בני נוער ואמהות. רפאל לימד את כולם ציור, ערך להם תערוכות (בסיוע „אמנות לעם"), וכאשר מ„בית התפוצות" בתל־אביב הציעו לו לערוך ערב עדות ופולקלור בנתיבות נעצה רפאל בהתלהבות, אסף תמו־נות, צילומים, קסטות, השתתף בהוצאת חוברת על הפולקלור העממי והתנדב לצייר את התפאורות לי־מופע המרכזי של הערב.

עד אותו יום — צייר רפאל ציור סוריאליסטי, נפתים וצורות פתוחות וצבעים והזקים בהראות על הבד — תלמיד מוכשר ונאמן של מוריו ושל אמנות המאה ה־20. לצייר גדול לא החשיב את עצמו או כן החשיב את עצמו, לא זה היה העיקר בעיניו. היתה לו שליחות: להביא את האמנות לנתיבות ולאפשר לילדים יצירתיים אחרים לעבור מסלול אחר מזה שהוא עבר...

ועכשיו, פתאום, אתגר: תפאורות לערב פולקלור. ברור שסוריאליזם, קוביזם או אבסטרקט לא יצלחו למשימה. או מה לצייר? רפאל בדק פה ושם, שוחח, התרשם ותפס: צריך לצייר חמסות, דגים, שטיחים ואורנמנטיקה יהודית את הצבעים והזקים ההומים של המזרח. כך עשה, ותוך כדי ציור — נשבה בעצמו בקסם הצורות המסורתיות הללו, צורות שאובות מכתובות וחנוכיות, ממנורות שבת ומקמיעות. לא חלף זמן רב — ובמזל טוב, הכצא את כלתו, בת נתניה־ בשמחת כלולות החליט: אני כצייר לעצמי את הכתובה שלי. אותיות סת"ם למד עוד בביה"ס אבל קלף מנין? נסע למאה שערים והשיג שם באחת החנויות את הקלף הראשון שלו. צייר בשקדנות את כל הטקסט של הכתובה, צייר סביב סביב אורנמנטי־קה של צמחים, הרגיש שצבע הזהב מסע מתבקש והלך וקנה זהב וכשהחברים ראו את הכתובה המוגמרת — היתה התעוררות כללית: שכע, גם בשבילנו אתה מצייר כתובה כזו... כל החברה' היו אז בגיל נישואין בערך. כתובה גררה כתובה, ומקלף לקלף, אות לאות, נעשה אבקסיס שבוי בכל לבו ונפשו בעבודות הללו. הוא החל לאייר פסוקים כן התנ"ך, את בראשית, את פרשת נוה, את ההגדה של פסח. בבקרים היה המורה לציור (כפי שעודנו) של ביה"ס בנתניה, כתות א' עד ו' הי, בשעות אחה"צ השתעשע עם שלושת ילדיו, שהיום הם בני שמונה, ארבע וחצי ושנתיים — ובלילות החל לצייר, באחוז בולמוס, קמיעות וסימניות, פרקי תנ"ך וכתובות, „מזרח" וברכת הנרות, כשהצבעים והצורות נובעים מתוכו בלי לדעת מאין.

ציורי אבקסיס נותנים לך אכן הרגשה של „זה זה וזי" („כבר ראיתי את זה") ואכן דברים דומים, אבל שונים, ראינו בתעודות עתיקות, בסידורים כימי הבי־ניים וביצירות מצפון אפריקה, אלא שאצל אבקסיס הם מקבלים עיצוב אישי, אחר, ייחודי לו. יש כאן גם השפעות אשוריות ומצריות וגוני הטורקיז של המיניאטורות הפרסיות המהחיות.

אגב, אבקסיס איננו היחיד המנסה להמשיך את רצף האמנות היהודית, כבר הזכרתי את שדור עם גיגזרות הנייר שלה ומלכה המצייר אילנות יוחסין. סול האלטרנטיבה הזורכת במקום, הנמצאת במבוי סתום, של האמנות המודרנית העכשווית, עם המי־נימאליזם העקר שלה או החזרה אל הריאליזם הפו־צוני — מסמנים האמנים (האם כולם יוצאי המזרח?) היוצרים את הניאו־יודאיקה, אלטרנטיבה אחרת.

טיפוח המשך ולא אספנות

וזו הסיבה מדוע אבקסיס כועס על מוזיאון ישראל. הם עוסקים באספנות בלבד בקיום בטיפוח המשך. „הם מאמינים שאמנות יהודית היא דבר שחלף מן העולם כמו האמנות המצרית, ואני מאמין — שיש לה המשך ואני מנסה לגלם את ההמשך הזה"...

השאול. צמך, סתם ציבור של מבקרי תערוכות, שנתף כנראה לאמנותו. יצירות אבקסיס זוכות בדרך כלל להדים חמים (כך גם ראיתי במו עיני ב„בר־אילן") ורבים רבים נגשים לשאול: כמה זה עולה...

אבקסיס, שיצירות הקלף הגדולות שלו עולות דון — לא שש למכור. אם היא מוכר — או רק מה שבזמינים אצלו. הבאים מזמינים סימניה או קמיע, כתובה או, בבקרה יוצא דופן כמו זה של המיליונר האמריקאי אמריקאי כיוון — מגילת אסתר שלמה.

(סוף בעמוד 8)

מקורות רש"י לחמש מגילות

מאת שמחה רז

מורשתו של רש"י, גדול פרשני ישראל שבכל הדורות, שימשה בדורות האחרונים נושא למחקר ולעיון מבחינות רבות ושונות. אכן, פירושיו לתורה שבכתב ובעל־פה עיצבו לא במעט את מסורת הלימוד וההוראה בישראל עד עצם היום הזה, בפותחם שערי בינה ודעת לכל המבקש לרדת לעומקם של דברים.

הספר שלפנינו, „מקורות רש"י, מדרשי הלכה ואגדה בפירושיו לחמש מגילות" [*], עיקרו ותכליתו חיפוש מקורותיו המדרשיים בפירושו למגילות הנזכרות. איתורם של מקורות אלה, שהינם אבני פינה בפירושו, הנו פרי עיון ובחינה בספרי היסוד המדרשיים. כמבואיהם של עיון ובחינה אלו נתונים בדפי הספר — פרי עמלו של המחבר ד"ר מנחם זהרי.

שני זרמים פיכו ביניהם לבעיין פירושו של רש"י. הזרם האחד, זרם גיאה ועולה, של עולם ההלכה והאגדה. הזרם השני, זרם דליל במנו, של דורשי המסורה, הפשטנים והמדקדקים. מיזוגם ובהם של זרמים אלה מצביע שעיבוי את פירוש רש"י על צביונו ההרמוני והשלם.

רש"י עצמו רואה את פירושו כמכוון לפשוטו של מקרא ולאגדה המיישבת דברי מקרא דבר דבור על אפניו. אמת, ההקקותו המרובה לספרות ההלכ־מודית ולספרת המדרשים מבטה הוהמה על בניין פירושו. ועם זאת הטיב רש"י להבחין בין אותם מדרשים ואגדות המיישבים את הכתוב על אופניו, המעשירים והמעמיקים את הובנו, ובין אלה המפליגים כפשוטו ומקשמעו של כתוב. וכך הגדיר גישה זו בפירושו לשמות כ"ג, ב': „יש במקרא זה מדרש חכמי ישראל אבל אין לשון המקרא מיושב בהן על אופניו... ואני אומר לישבו על אופניו כפשוטו וכך פתרונו".

קווים אלה, המציינים את כלל פירושיו, כוע־אים בקוכם גם בפירושו לחמש מגילות. אכן, אין חמש המגילות דומות זו לזו בתוכנן ובצורתן, וכאן השיעור השונה של השימוש במקורות המדרשים בכל מגילה ומגילה. כך, למשל, רב השימוש במקורות אלה בפירושיו למגילת קוהלת, כבודה הציון ההגות, ולמגילת שיר השירים על משמעותה האלגורית, ומועט, יחסית, השימוש בהם במגילות אסתר ורות, כשבתווך מגילת איכה, ניב ומבע לסבל העם להרהוריו. ואולם עם כל אלה מתייחדים פירושיו במידת הצמצום המצוי שבהבאת דברי המדרש והאגדה, כשהיוצא כן הכלל מעיד על הכלל.

רש"י נודע לא רק כגדול פרשני ישראל אלא גם כאמן ניסוח הלשוני. לשונו הוכה והצחה, הכתמשה דוגבה ומופת אף בימינו אלה, ניכרת בעיבודים של המקורות, בקיצורם, בפישוטם ובשילובם ברצף ההרצאה. בכך שיוה לפירושי אחידות ושלמות גם יחד. הספר הנדון, שהוא ראשון בסדרה, פורש לפנינו את שלל המקורות אשר שימשו את רש"י במפעלו הגדול. כל המעיין בספרנו יוכל לעקוב אחר שורשי פירושיו, לעמוד על דרכו, להבין את דקויותיו והרכוש בינה ודעת בעושר והעפמן בפירושו זה.

*) „מקורות רש"י, מדרשי הלכה ואגדה, בפירושיו לחמש מגילות", מאת מנחם זהרי, הוצאת „מהאמבי" ירושלים תשמ"ו.

זכירה, תקשורת ואמונה

(בשולי פרשת זכור)

מאת הרב בנימין צביאלי

אחד מיסודות התקשורת האנושית הוא הזכרון, סגולת הזכירה. האדם מתקשר לאדם פלוני, או משוחח על עניין פלוני, או כותב, או מצייר או מגנן משום שהוא זוכר את האדם, את העניין, את האירוע, את הנוף, את הצלילים, את החוויה. וכשמנגנון הזכירה מתחיל לפעול, מופעל גם מנגנון התקשורת. הזכירה היא „החומר" שממנו קורצה התקשורת.

אם תמצי לומר, כל מסכת חיינו בנויה על זכירה, על העלאת אותם פרטים שאוחסנו ב־חביוני המוח האנושי והם שוכבים שם שקטים ורדומים, ומצפים שמישהו יקיצם ויעוררם ואז יצאו במהבואם לאור עולם ויתגלו ויפעלו, והנה הם כה. הם היו פה גם הרגע הראשון, שנקלטו, אולי בהיסח הדעת ואנחנו לא ידענו על קיומם עד שנשלפו מתוך „הכגרה" המופ־לאה שחנן בה הבורא את האדם ויצרו כארג עדין של הקשורות הכחברות אותנו עם העולם כסביב.

אדם מדבר בלשון עצו, כי הוא זוכר את מלותיה, את ניביה, את תחביריה. אדם עושה מלאכה כישים שהוא זוכר את סדר הפעולות שעליו לעשות כדי להגיע להכליתה. אדם אוהב או שונא, כי הוא זוכר מה היה עימו. ... [illegible]

*

מתוך הויות האדם נתון כולו בסבך הזכירה, שבלעדיה חייו אינם חיים, הוא מייחס הכונה זו גם לבורא ומבקש „זכור חסדיך", „זכור עדתך". אל תזכיר לנו עוונות ראשונים, „זכור כי עפר אנחנו", „זכור דבר לעבדך", ואף הקב"ה מייחס כביכול לעצמו הכונה זו של זכירה — „והזכרתי את בריתי", „זכרתי לך חסד נעוריך", „ויזכור ד' את נח... את אברהם... את רחל", „השאתיך לא אזכור", „יזכור כי בשר המה" „לזכרון לפני ד' עוד הרבה".

ביהדות הפכה הזכירה למצוה. עצם הזכירה, עוד בטרם מעשה, יותר על כך — המעשה בא כדי לעורר את הזכירה. עשרות פעמים כצווה התורה על הזכירה — „למען תזכרו", „וזכרת", „זכור" ועוד הרבה. הזכירה היא אם כל מעשה טוב. זכירת העוון מביאה לידי תשובה הה־וידוי הוא אחד מביטויי הזכירה. זכירת סבלו ועצתו של הזולת משפרת את המידות, מצרפת את המעשים ומביאה לידי צדקה. גם כוונת התפילה יסודה בזכרון. „זכרונות" הם תמצית התפילה בימים נוראים וכן בסליחות — „זכור רחמיך".

היהדות לתנגדה לאמצעי השכחה, לטשטוש החושים, לסמים, לשכרות, שמטרתם להינתק מן המציאות ולהפליג לעולם הדמיון שאינו קיים, „ישתה וישכח רישו".

היהדות תובעת זכירה בלתי פוסקת ומביאה תקשורת בלתי פוסקת עם ההוויה ועם יוצרה. לשם כך באה מערכת המצוות בגופו בלבושו, בביתו ובכל מקום הימצאו של אדם בישראל, שיח בלתי פוסק, קשר בלתי פוסק. „והיה לך לאות על ידך ולזכרון בין עיניך". מצוות הפילין אינה מתקיימת אלא בזכירה ואסורה בהיסח הדעת ומשום כך אסורה השינה בי תפילין, אף לא האכילה. עיקר מצוות ציצית „וראיתם אותו וזכרתם". תכלת דומה לים וים דומה לרקיע ורקיע לאבן ספיר, ואבן ספיר — לכסא הכבוד.

*

„זכירה מביאה לידי עשייה", אמרו חז"ל, אך הזכירה עצמה מצוה היא. עד כמה גדול לאדם באשר הוא אדם וליהודי באשר הוא יהודי. „זכור את אשר עשה לך עמלק", „תמחה את זכר עמלק" שתי מצוות הן, גם כשאין בידנו לקיים מצוות מחיית עמלק אנו מצווים על הזכירה. „זכור את אשר עשה לך עמלק".

יש בזכירה יסוד בינה, הקיה טובה, „בזכירה יסוד הגאולה" אומרים בשם ר' ישראל ה־בעש"ט. הגאולה כאופיינת במלת פקידה, „פקד פקדתי", „פקד אפקודי" — זכירה.

יש נוהגים לומר אחרי התפילה שחרית את שש הזכירות כפי שהן בהופעיה בסידור ואחריהן את י"ג העיקרים. ויש קשר בין הדברים — „למען תזכור" „אני מאמין באמונה שלמה".

ושמא יתקשר כאן יפה שירה של רחל ה"ה כשורה: „ואיך יהיה אדם ואיך ייכול לחם / לבעותי הווה ולרוגז הבאה / באין לו כוף מחסה, באין לו חיק האם / של זכרונות"...

هكذا من الأصل

בין הדף והמדף

● יחסה של הציונות לשאלה הערבית

השאלה הערבית וה־בעיה היהודית, זרמים מדיניים־אידיאולוגיים בציונות ביחסם אל הישות הערבית בארץ־ישראל ב־שנים 1882—1948, מאת יוסף גורני. ספריית אפקים, הוצאת עם עובד תל־אביב. 443 עמ'.

העימות היהודי—ערבי יכיו כימי ההתיישבות היהודית החדשה בארץ־ישראל, שהחלה בעליה הראשונה ב־1882. סכסוך זה עבר כמה גלגולים. הוא הושפע בין היתר משינוי היחס המספרי בין האוכלוסיה היהודית והער־בית בארץ ישראל: בעוד שב־שנת 1880 היה היחס 1 : 22 (24 אלף יהודים מול 525 אלף ער־בים) הרי בשנת 1947 היה 1 : 2 (630 אלף מול 1,310,000). ה־מחבר, פרופ' יוסף גורני, אינו סוקר בספרו זה את קורות הסכסוך היהודי—ערבי. אלא בוחן את המימד הרעיוני של המדיניות והמעשה הציוני, הבא לביטוי ביחסם של הציונים ל„שאלה הער־בית" ובקשר שבין היחס הזה ובין הבעיה היהודית, במובן הקיומי ובמובן הפרטי. שאלה זו נבחנת דרך ההשקפות של הזרמים הפוליטיים—רעיוניים בתנועה הציונית וביישוב העברי בארץ־ישראל — מהתנועה הרוויזיוניסטית ועד „ברית שלום".

לאחר המבוא שבו בוחן המחבר את הקווים המאפיינים את הסכסוך היהודי—ערבי המתמשך, הוא מנתח את התייחסותה של המחשבה הציונית לערבים היושבים בארץ־ישראל על רקע שינוי התנאים ההיסטוריים. הספר מתחלק לשלושה חלקים: הראשון, „השאלה הגלויה", דן בשנים 1882—1914, תקופה שבה נוצרו זרעי העימות היהודי—ערבי, כשהמפעל ההתיישבותי היה בראשיתו והיקפו מצומצם. בחלק השני, „עיצוב תודעת העימות הלאומי", נדונה התקופה שבין 1918 ו־1929, השנים שלאחר הצהרת בלפור שבהן התרחשו ההתנגשויות האלימות, הראשונות בקנה־מידה ארצי בין שני העמים. „העימות בתקופת החירום הלאומית" הוא נושאו של החלק השלישי, הדן בשנים 1930—1948, תקופה שעמדה בסימן המאבק המדיני על גורל ארץ־ישראל, שהשפיע במישרין על היחסים בין שני העמים.

בספר לא נפקד, כמובן, מקומה של הציונות הדתית, שהיה לה תפקיד נכבד בעיצוב המדיניות הציונית. המחבר מציין, כי בהתפתחות הגישה המדינית של „המזרחי" ו„הפועל המזרחי" בין ימי „תכנית בילטמור" ליוזמי הצעת החלוקה ניתן להבחין בשלוש דרגות: בשנת 1942 הביעו אנשי המחנה הדתי תמיכה נלהבת ב„תכנית בילטמור" כאמצעי למימוש הציונות הגדולה. בשנת 1946, ימי הויכוחים הפנימיים בשאלת חלוקת הארץ, הם אימצו לעצמם עמדת המתנה ולא הביעו דעה נחרצת לכאן או לכאן. השלב השלישי היה התייצבותו של המחנה הדתי־לאומי במחנה המתנגדים לחלוקה ערב הקונגרס הציוני הכ"ב, בהשפעתם של הרב מאיר בר־אילן (בר־אילן) ז"ל האחרים מראשי „הפועל המזרחי", כמו יבלח"א ר' שלמה זלמן שרגאי, שדרש מהקונגרס להכריז כי הפתרון היחיד למצוקת העם היהודי אחרי השואה הוא „לכונן כל ארץ־ישראל כמדינה יהודית", והמנהלה הציונית דרש לדבוק בעמדה זו בכל שלבי המו"מ עם בריטניה וארה"ב.

● משנת המהר"ל בראיית הראי"ה

משנת המהר"ל בנתי־בות עולמנו, סקירה ר־עיון, מאת משה צבי בהרב ר' פתחיה מנקין ז"ל נריה. הוצאת ישיבת בני עקיבא כפר הרואה. 36 עמ'.

על משקל אמירתו של החתם־סופר על הרמב"ן כי „ספריו מצויים ולומדיו מועטים", מציין הרב משה צבי נריה שעל ה־מהר"ל מפראג ניתן היה לומר, כי לא ספריו היו מצויים במידה מספקת, ולומדיו — „נער יספרם". רק יחידי־יחידים מעמיקים עמדו על ערכם הרב ועיינו בהם, ואילו קהל הלומדים הרחב אליו לא הגיע. למרות פרסומו הרב כגדול מיוחד בהלכה, במחשבה ובהנהגה וא"ש־מופת מופלא במעשיו, נשארו ספריו בבחינת אור גנוז, וכל כולו מדרש נעלם.

בדורנו היתה זכנה למשנת המהר"ל, ספריו נדפסים במהדורות שונות, נתחברו ספרי עיון בתורתו ולא רק „יודעי חן" הוגים בה. הרמ"צ נריה עומד בחלקו הראשון של הקונטרס על הסיבות שבמשך שנים רבות היתה משנת המהר"ל נחלתם של יחידי סגולה. לאחר מכן הוא מציין כמה מאלה שהפיצו את משנת המהר"ל — ביניהם האדמו"ר בעל „אבני נזר" מסוכטשוב ובנו בעל „שם משמואל", ובתנועת המוסר רבי שמחה זיסל מקעלם, תלמידו המובהק של הגאון ר' ישראל סלנטר, והרב אברהם אליהו קפלן, מגדולי תלמידי סלבודקה ומהמקושרים ל„סבא" מוהרנ"צ פינקל. בעשרות השנים האחרונות הירבו להפיץ את תורתו הרב אליהו־אליעזר דסלר והרב יצחק הוטנר. הרי"י הוטנר ז"ל, שבכרכי ספרו „פחד יצחק" מרבה לפתח את רעיונותיו של המהר"ל, אמר בזמנו: „הרב (מרן הראי"ה קוק זצ"ל) הוא שפתח לפני את מהר"ל מפראג"!

הרמ"צ נריה, תלמידו המובהק של הראי"ה קוק, בוחן בגוף עמודי הקונטרס את זיקתו של מרן הרב זצ"ל לתורתו של המהר"ל מפראג. הוא מציין, כי הראי"ה לא רק שגילה את המהר"ל לעצמו, לא רק ששילב אותו בין יתר מערכות המחשבה הישראלית, אלא שהוא הפך אותו לאבן־פינה לכל השקפת עולמו. תורת כלל־ישראל של המהר"ל מפראג היא בניסוחו של הראי"ה תורת ארץ־ישראל, וכל המעלות הטובות שנשנה לנו המהר"ל ביחודה של כנסת־ישראל מקבלות פנים של רעננות ושל נועם כשהן צומחות כתוך ארץ־ישראל, מתוך קדושתה ומתוך תורתה. ומוסיף הרמ"צ נריה: „זכה הרב להיות שליח ממרום לדור של תמורות ומבוכות, בדור שיבת בנים לגבולם, ובהם לא־מעט בנים שהתרחקו ממקור־מחצבים, והוא ידע לצרף מחשבות למעשים. משנת כלל־ישראל של המהר"ל לא נשארה אצלו רק בתחומי המחשבה המופשטת, אלא הפכה לכיוון־הדרכה מעשי בהנהגתו הרבנית־הציבורית רחבת־האופקים ורבת־הפעלים. היא נקבעה אצלו לתורת־חיים בעבודת יום־יום, מקור ברוך לפסקי הלכות בהליכות הציבור מתוך ראיה רחבה ומקיפה של הליכות עולמו של ישראל. הוא קירב בימין־צדקו כל אשר יכונה בשם ישראל, הוא הושיט יד מעודדת לכל מעשה הקשור בבניינה של ארץ־ישראל".

● חותמו של ברוך בן נריה

בולות עבריות מימי ירמיהו, אודים מוצלים מ־ארכיון תעודות, מאת נחמן אביגד. החברה לחקירת ארץ־ישראל ועתיקותיה, ירו־שלים. 123 עמ'.

תעודות הפפירוס בעולם העתיק נחתמו בחותם, והבולה היא חו־מר של החותם, המטביעה שלו על גבי פיסת הטיט המחוברת ל־תעודה כתובה. מספר הבולות העבריות שנתגלו בארץ גדל ב־אופן תלול באוקטובר 1975. ב־אותה תקופה הגיעו לסוחרי ה־עתיקות בירושלים בולות, שהו־באו על־ידי כפריים ערבים, ומקורן כנראה בסביבות תל בית־מרסים שבדרום שפלה יהודה. בסך הכל הצטברו בתקופה זו 255 בולות, רובן ככולן שלמות ושבורות, חלק מהן יחידות ואחרות כפולות. רוב הבולות הוטבעו בחותמות של אנשים שהיו ברשותם חותם אחד ומכל טביעה נמצא עותק אחד בלבד. ברובן של הבולות נשתמרו שם בעל החותם ושם אביו, או לפחות שמו של בעל החותם עצמו. 11 בולות הן של פקידים בעלי תארים.

פרופ' נחמן אביגד מביא את תיאורן של כל הבולות בלווית צילומיהן ומציין כי הן חלק מארכיון ציבורי שעלה באש. האש כילתה את תעודות הפפירוס שאליהן היו הבולות קשורות, והטיט נצרף ונתקשה וכך נשתמר למרות לחות האדמה. ארכיון זה זוהה בוודאות כשייך לתקופתו של הנביא ירמיהו בעיקר בשל שתי בולות שבהן ניתן לקרוא בבירור: „לברכיהו בן נריהו הספר" ו„לירחמאל בן המלך". וכותב פרופ' אביגד: „כשאתה מחזיק בידיך ממש את הטביעות של חותמותיהם האישיים של ברכיהו בן נריהו הסופר, מזכירו הפרטי וידידו הנאמן של ירמיהו הנביא; ושל ירחמאל בן המלך שנאמר עליו שנשלח לעצור את שניהם בפקודת המלך, אינך יכול שלא לקשר אותם עם האנשים שלקחו חלק פעיל באירועים הסוערים שהתרחשו בחצר המלך קודם לנפילתה של ירושלים". וכשרואים את חותמו של ברוך בן נריה מקבלים משמעות מיוחדת ומרגשת דברי הנביא ירמיהו: „ואקנה את השדה מאת חנמאל בן דודי... ואתן את הספר המקנה אל ברוך בן נריה בן מחסיה... ואצוה את ברוך לעיניהם לאמר: כה אמר ה' צבאות אלקי ישראל לקוח את הספרים האלה את ספר המקנה הזה ואת החתום ואת ספר הגלוי הזה ונתתם בכלי חרש למען יעמדו ימים רבים. כי כה אמר ה' צבאות אלקי ישראל, עוד יקנו בתים ושדות וכרמים בארץ הזאת".

● צוהר לחיי יהודי תימן

משפחת חבשוש, כרך ראשון, מאת יחיאל בן אהרן חבשוש. 559 עמ'.

בכותרת המשנה לספר נאמר כי זהו „סיפור חלקי של משפחת חבשוש הענפה, הנלווים אליה, במאתיים השנים האחרונות. מאורעות שקרו, דברים שעשו, שכתבו, שנכתבו עליהם וכספי־רים". אולם, בבחינות רבות אין זה רק סיפורה של המשפחה הענפה, אלא הוא פותח צוהר נרחב לחייהם של יהודי גלות תימן בכלל והוא מהווה נדבך נוסף בתולדותיה של עדה שורשית זו.

הספר מתחיל באבי המשפחה, יחיא בן סאלם חבשוש (תק"ן—תר"ך, 1790—1860), שעיסוקו היה עשיית נרגילות מבדיל ונחושת, מעסקני קהילת צנעא. מכאן נפרשת יריעת חייהם של כמה מבני השושלת — כשמקום רב מוקדש לר' חיים בן יחיא חבשוש, חכם וסופר, שנודע בעיקר בספרו „מסעות חבשוש": הרב שלום חבשוש, שהיה ראש הישיבה הגדולה בבית הכנסת בית צאלח בצנעא, שבין היתר חיבר את הספר „שושנת המלך": סלימאן בן יחיא חבשוש (סבו של המחבר) ועוד בני משפחה עד ימינו אלה. כאמור, אין זה רק סיפורה של המשפחה, אלא גלומים כאן פרקים מעניינים מחייה של יהדות תימן — מבחינה דתית, ארגונית, חברתית, תרבותית וכלכלית. מסופר, בין היתר, על חיי היום־יום של היהודים בתימן, על פרנסותיהם והתקציעות שבהם עסקו, על כהלות התרופות, על גזרות שמד היתומים ע"י האיסלאם, על עלילות דת, על האימאם יחיא ותקופת שלטונו, על פעמי הציונות בתימן ועוד ועוד. הפרק האחרון מוקדש לסיפור התאג' — כתר התורה של משפחת חבשוש, שהובא לארץ בשנת 1950 ביחד במבצע „מרבד הקסמים", הופקד בבית הספרים הלאומי ולפני כשנה יצאה מהדורה מודפסת שלו.

ש. יהושע

נצחיות פורים בהשקפת מהר"ל

מאת הרב בצלאל נאור

בספרו על פורים, „אור חדש", מתרץ מהר"ל מפראג בארבעה אופנים קושיה מסויימת שכנראה הטרידתו לא מעט. כשמחבר חוזר אל בעיה לא פעם, ולא פעמיים, אלא ארבע פעמים ובהקש־רים שונים, ברור שהיא מה־ווה אחד מעמודי־התווך של חיבורו.

המדרש (שוחר טוב משלי ט, א) אומר: „כל המועדים עתידים להי־בטל, ויומי הפורים לא בטלים לעו־לם שנאמר (אסתר ט, כח) ולא יע־ברו וגו', ר"א אומר אף יום הכי־פורים לא יבטל לעולם שנאמר (ו־יקרא טז, לד) והיתה זאת לכם ל־חקת עולם". [בכור לנו יש לציין את הירושלמי (מגילה א, ה): „ר' יוחנן וריש לקיש, חד אמר נביאים וכתו־בים עתידין להיבטל וחמשה חומשי תורה אין עתידים להיבטל, מאי טע־מא, קול גדול ולא יסף (דברים ה, יט), וריש לקיש אמר אף מגילת אסתר והלכות אין עתידים להיבטל, שנאמר (אסתר ט, כח) וזכרם לא יסוף מזרעם, הלכות דכתיב (חבקוק ג, ו) הליכות עולם לו!] לדעת מה־ר"ל, גלום במאמר זה הסוד של פו־רים, בחינת „לא קני, מה קני"; הא לא קני, מה קני". כיצד אמרו חז"ל שכל המועדים או שנביאים וכתובים עתידים להיבטל, והרי נצחיות התו־רה היא אחד מעיקרי אמונתנו? מה משמעות הדברים? לא שהמהר"ל הוא הראשון שהתעורר בבעיה זו (ראה רמב"ם וראב"ד בה' הלכות מגילה, ושו"ת רשב"א ח"א צג), אולם היא הציקתו יותר מקודמיו, ובתשובותיו חשף ממדים חדשים ש־רק עולם המחשבה של מהר"ל יכול להם.

למרות שלא נכתבו ארבעת הבי־אורים במרוכז, יש ביניהם „כלכו" מספיק כדי להגיע שכוונת המחבר היתה להציגם במערכה אחת: „כך היה נראה פירוש זה אבל עוד ית־באר" (אור חדש*), הקדמה עמ' ג); „וגם כי כבר נתבאר לבעלה עניין זה, הכל שהיה אחד אמת ו־נכון, ועוד יתבאר בזה המגילה ב־פסוק דברי שלום ואמת (שם עמ' קלה); „ואם שפרשנו פירוש אחד לזה בהקדמה, בכל מקום דבר זה ג"כ אמת בדרך... והמשכיל והמבין יבין כי כל הפירושים אשר אמרנו ברורים ואמתיים" (עמ' רב).

יורשה לי איפוא להעתיק בקצירה את ביאורי מהר"ל למאמר חז"ל:

א) „יציאת מצרים, אף אם לא יצאו ממצרים, אפשר שיהיה להם משיח, ועל־ידי משיח היו נגאלים, ולכך כל המועדים שהם זכר ליציאת מצרים יהיו בטלים, מה שאין כך בענין פורים, שאם לא היה ביטול למחשבת המן, הרי־שלים היו יש־ראל כלים ולא הגיעו אל הגאולה של המשיח... יום הכפורים במדת החטא והעון אשר החוטא הוא כרת ואבד לנפש האדם, וכמו שבאו ימי הפורים לו שהיה המן מבקש לכלו־תם והציל השי"ת אותם ממנו, כך סמאל הרשע המקטרג והוא צר ואו־יב לאדם מבקש לאבד את הנשמה ולבטל אותם והשי"ת מציל אותנו ממנו, ומזה הטעם אף יום הכיפו־רים לא יהיה בטל כי אם לא היה י"כ היה בטול לנפש לגמרי מפני החטא שהוא לנפש... ולכך שני ה־ימים האלו אשר הם באים על שה־שי"ת מציל אותנו מן הכליון הגמור, הן מצד הגוף הן מצד הנשמה, לא הוו בטלים" (עמ' מט).

שלש הרגלים, פסח, שבועות וסו־כות, קשורים למאורע יציאת מצ־רים ולגאולה לאומית־היסטורית. ה אילו פורים ויום הכפורים אלו שתי גאולות, גאולת הגוף וגאולת הנפש, שבחצה... בכל שנה, [illegible] האדם מישראל... מאבק זה על הורת הנפש מתנהל מחוץ לאזור הקשר הסיבתי ואין סיבה שייבטל לימות המשיח, (ו־משום אופיה האנטי־היסטורי של גאולת יום־הכיפור, יש „מי שלא אמר רק ימי הפורים לא יהיו בט־לים אבל הכיפורים אפשר שיתבטל מפני כי יש הרבה צדיקים שאין ה־יצר יכול להם ולכך אף אם לא היה יום הכפורים לא היה מציאות האדם בטל לגמרי") מקביל לזה שיצא ה־מהר"ל במה שאמרו (מגילה ז, ב) „מיחייב איניש לבסומי בפוריא עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מר־דכי". כשאדם מגיע לשכרות כזו, „אז יסולק השכל לגמרי, והאדם נעשה ביטוי לגזירי" יום כיפור בא לברר את קדושת הנשמה של האיש הישראלי: פורים נוגע ויורד עד ה־יסוד והינו מברר שהגוף הישראלי קדוש לה' (ע"ע עמ' רכא, ד"ה ד־באמר אסתר קיים). הגם שפורים מעוגן באירוע היסטורי, השלכותיו מתנשאות מעל ומעבר לכך הנבצות ביסודות הקיום הישראלי. כשמדובר בהליכים היסטוריים, הרי ה„אידלר־גיה" של ההיסטוריה יפסיק להתקתק לימות המשיח, אבל הפסיכולוגיה־אורגנית האנושית תמשיך לפעם.

ב) „או הניסה אלוקים לבוא לק־חת לו גוי מקרב גוי (דברים ד, לד) ...כאשר היו תחת מצריים לא נמסרו לגמרי לכלותם תחת ידיהם, אבל כאשר נמסרו ליד המן לכלותם ה־שי"ת לקח אותם אליו וזהו החבור ה־דבוק הגמור. ולכך אף אם כל ה־מועדים בטלים, ימי הפורים לא בט־לים, כי המועדים כולם מורים הה־חבור והדבקות שיש לישראל אל השי"ת ולכך נקרא מועד כמו (שמות כה, כב) ונועדתי לך שם מעל הכפורת, שהוא לשון ויעוד והיינו... ולעתיד כאשר יהיה לישראל החבור והדבוק אל השי"ת יותר, לכך יהיה דבור זה שהוא על־ידי המועדים בטל, אבל פורים שהוא מורה על חבור יותר־ הוות הגדול... דבר זה לא יהיה בטל. וסבר ר"א דגם יום הכפורים לא

בכל כי גם ר"ה שהוא סהק הישא ואז הדבקות הגמור בו יתברך גם כן לא יהיה בטל" (עמ' סט).

הנבחין להציל את ישראל מידי המן היה כרוך בקשיים הרבה יותר גדולים מאשר הנס בן היציאה ממצ־רים. במצרים היו העברים קבוצה מלוכדת ומגובשת: „הנה עם בני ישראל" (שמות א, ט), וכאשר יצ־או היתה ההינתקות מהאוכלוס ה־מצרית מוחלטת. ברם בימי מרדכי ואסתר „ישנו עם אחד מפוזר ומפו־רד בין העמים" (אסתר ג, ח). גם לאחר מכאן „אף על־גב שעשה ה־ש"י גאולה זאת, בכל מקום נשאר ישראל בגלותם (עמ' לכד, ועי"ע עמ' רד"ח). אין הגאולה מסיבת בעליה המונית לארץ־ישראל, אין תזוזה כלשהי. היהודי נשאר באשר הוא שם. ודווקא גאולה זאת, הפרדוכס־לית, הגאולה בתוך־שבה של הגלות, מורה לפי מהר"ל על אהבה מצד ה־שם, אשר מים רבים — סיבוכים, סתירות, איפולים — לא יוכלו לכ־בות אותה. הדבקות של גאולת מצ־רים ההיסטורית, מוגבלת, אולם ה־דבקות האי־היסטורית של הגאולה בתוך הגלות, היא ללא גבול, היא שראויה לימות המשיח.

ג) „כל המועדים זכר ליציאת מצ־רים, ויציאת מצרים היא התחלת יש־ראל (=בחודש הראשון), וכל דבר יש לו סוף ולכן יש ביטול למועדים. אבל ימי הפורים אין זה היה מצד עצמם כי־אם מהשם יתברך, מה ש־הוא יתברך תכלית וסוף ישראל, כי ישראל הם אל השי"ת, דבר שהוא ב־צד השי"ת... לדבר זה אי־אפשר ש־יהיה לו הפסק כלל, ולכן ימי הפו־רים בחודש האחרון, ומפני כי ימי פורים הוא מצד שהשי"ת הוא צוות ישראל לאין זה מצד עצמם לא היה להם תשועה כלל רק מן השם ית־ברך... ולכן למ"ד אף יום הכיפורים כי גם יו"כ הוא מצד השי"ת והוא ש־רמזו רז"ל בגמרא (יומא פה, ב) אשריכם ישראל שאתם מטהרין ו־לפני מי אתם מטהרים מי מטהר אתכם, הקב"ה מטהר אתכם שנאמר (ירמיה יז, יג) מקוה ישראל ה', — לכך יו"כ ג"כ אינו בטל" (עמ' קלה).

בתור שחרור לאומי בריא, מוג־בל כושרה של יציאת מצרים להמ־שיך לגאול במשך הדורות. בסוף עלול כוח התנופה לקרוס ולמעוד תחת עול האינרציה. ספרי תולדות־הימים מלאים ספרי תולדות־העמים סיפורים של עמים שצמחו, שגשגו, הגיעו לשיא שיום התעצמותם, ולאחר מכן ירדה קרנם, התפרקו ונעל־מו — ושמא יפול דבר זה בגורלם של ישראל, כתורא יעקב אבינו (ויקרא רבה כט, ב, הובא במהר"ל). ב־פורים התגלה סוד יהודיות, „האח־רית" של עם ישראל: „האומות יש להם קץ וסוף... אבל תכלית ישראל אל השי"ת, כי הוא יתברך צירת יש־ראל האחרונה כמו שהוא כורה שם „ישראל" שחתם השם „אל" באח־רונה. ובזה הוא יתברך קיים או־תו קיום נצחי" (עמ' קלו). לימות ה־משיח יבטל כל דבר שיש בו רמז להישג אנושי. „ונשגב ה' לבדו ב־יום ההוא" (ישעיה ב, יא). רק פו־רים ויום הכפורים, המורים על תשי־שות כוחות טבעיים וגילוי אורים אלוקיים (בפורים, כח הגואל, ו־ביום כפורים, כח המוחל), ישרדו.

ד) „דברי שלום ואמת (אסתר ט, ל), מכאן דרשו (מגילה טז, ב) שצריכה המגילה שרטוט כמו אמתה של תורה, ומשמע ממנה כי התורה בלבד צריכה שרטוט ולא נביאים ו־כתובים... ונראה כי יש טעם לדבר ... כי השרטוט מורה על היושר ה־גמור... וזה ראוי דווקא לתורה כי ה־תורה היא היושר הגמור ואינה יו־צאת מן היושר. לכך נביאים אשר בהם נזכר כי השי"ת עושה טוב וחסד לישראל לפנים משורת הדין... אין צריכים שרטוט. אבל המגילה שהיה המן רוצה לכלות את ישראל לגמרי ובודאי היה שיהיה השי"ת מציל לכלו־תם שיש להם הטוב שהוא אשר ציוד עליה, לכך מפלת המן הוא היושר הגמור ולכך צריכה המגילה הזאת שרטוט... ולכך אמרו שאם כל ה־מועדים בטלים ימי פורים לא יהיו בטלים... כי הדבר שהוא יושר אין לו בטול הפסק... כי נביאים וכתו־בים אע"ג שכל הדברים שבהם אמת גמור מ"מ עיקר נ"ך שהשי"ת מנהיג את עולמו מצד החסד, ומצד החסד יש קץ וסוף, רק היושר אין לו הפ־סק כמו המשה וחמשי היה... כי התורה מצד העילה הוא השי"ת... אבל נביאים, אף כי הם מן השי"ת מ"מ איננו רק כפי מה שהוא ראוי מצד העלול הוא האדם... ולפיכך חמשה חומשי תורה אין עתידים להבטל ...וריש לקיש הוסיף אף מגילת אס־תר והלכות אין עתידים להבטל... ו־גם זה שאמור במדרש יום הכפורים אין עתיד להבטל, דבר זה ג"כ טעם זה, כי החוטא הוא שיוצא מן היו־שר... ויום זה, יום הכפורים הוא היושר בעצמו" (עמ' ריא־ריב).

נביאים וכתובים משקפים מצב של „בדיעבד", את תולדות הימים שלא היו אידיאליים כי אם התקיי־מו בחסד. בפורים ויום הכפורים, לעו־מת זאת, מתגלה המציאות האלו־קית האידיאלית, ה„לכתחילה". מ־ציאות זאת של „יושר גמור" בלי חשבונות, היא־היא המציאות המשי־חית המשיחית.

לסיום. שלש הרגלים מסמלים ב־תורת מהר"ל את המצב ההיסטורי, הנסיבתי, הלאומי־האנושי, המוגבל. לעומת זאת, פורים ויום הכפורים מסמלים את המצב העל־היסטורי, הקיומי, האלוקי, הבלתי־מוגבל.

* כל הציטוטים לפי הוצאת יהדות, בני־ברק תשל"ב.

קתדרה לחוקרים בתולדות ארץ ישראל

מטעם המרכז לחקר תולדות ארץ ישראל ויישובה של יד יצחק בן צבי ואוניברסיטת בר־אילן (בכון רייבלין), בשיתוף עם המכון לארכי־אולוגיה יתקיים דיון חוקרים על ה־נושא: [illegible] המרצה: ד"ר איתמר זינגר, אוניברסיטת תל־אביב. יו"ר: פרופ' יעקב קליין. משתתפים בדיון: פרופ' פנחס ארצי, ד"ר שמואל ורגון. מרכז הקתדרה: [illegible]. הדיון יתקיים ב־יום חמישי ט"ז אדר ב' תשמ"ו (27.3.86) בשעה 18.00 באולם [illegible] בנין, באוניברסיטת בר־אילן.

פור הוא הגורל

מאת רפאל לוי

בתקן הישראלי 562 — צעצועים: דרישות בטיחות, בסעיף 2.3 באב שנה, נאמר: „צבע צעצועים, שילדים עלולים לקחת לפה... קוביות לבניה או (קוביות) להטלת גורל".

נשאלת השאלה אם לכתוב „הט־לת גורל" או „להטלת גורל".

נראה מה גורל הפעלים יכה גורל השמות הנרדפים למלה „גורל".

מעיון במקורותינו נמצאו למדים, שכותר הזכר: ירה גורל, השליך גורל, הפיל גורל, ירה גורל, הפיל גורל.

ראה המובאות להלן (כתיב מלא): ויריתי לכם גורל — יהושע יח, ו. אשליך לכם גורל — יהושע יח, ח. לכו ונפילה גורלות — יונה א, ז. ועל נכבדיה ידו גורל — נחום ג, י. בחיק יוטל את הגורל — משלי טז, לג.

במגילת אסתר ג, ז קראנו: „הפיל פור הוא הגורל".

„גורל" אומר אבן שושן: „עצם כלשהו (אבן, פתקה, כדורים וכדומה) שמטילים או מוציאים בתוך קלפי להכריע על פיו בדבר ספק או ב־בחירה".

ומעניינים הדברים המובאים ב־מקורותינו על הגורל. בפסיקתא כב, אנו קוראים: „ארבעה שמות נקראו לגורל: חלש (סגול, סגול), פור, גורל, חבל".

יעקב רייפנברגר הזכיר לנו דברים דוכים בתנחומא בובר, יתרו, ה, אשר לשורש „חלש".

חלש (קמץ, פתח)) — ירק, „ש־יהא חולש את מעותיו בלשכה" — ערכין ס, ד. הפירוש: „שיהא מטיל מעותיו ללשכת הקדש שבמקדש".

חלש (סגול, סגול) — גורל, אבן או פתק המוטלים לקלפי, „ומטילין חלשין (חטף־פתח, כבק, חוריק) על הקדשים ביום־טוב" — שבת קמח, ב. הפירוש: הלשים — גורלות, כמו חולש על גויים (ישעיה יד, יב). ב־שבת קמט, ע"ב: „מאי משמע דהאי חלשים לישנא דפורא הוא... כלבד שהיה מטיל פור על גדולי מלכות..."

אגב פורים ועמלק כדאי להזכיר את הפסוק בשמות יז, יג: „ויחלוש יהושע את עמלק ואת עמו לפי חרב" (ובמובן החליש, הכניע).

ועל מעין „תקן" להבדלות הגורלות להחוברים שייעשו בהם איתם גו־רלות — מעניין להזכיר כאן את ה־גורלות של אהרן.

בספר ויקרא טז, ח: „ונתן אהרן על שני השעירים גורלות גורל אחד לה' וגורל אחד לעזאזל". ביומא לז ע"א קראנו: „איכ מה היו גורלים, שיהיו שוין, שלא יעשה אחד של זהב ואחד של כסף, אחד גדול ואחד קטן... ת"ל גורל גורל ריבה, רי־בה, ריבה של זית, ריבה של אגוז, ריבה של אשכרוע". לשון רש"י, כלומר שאפשר לעשותן גם מעץ זית, גם מאגוז וגם מאשכרוע".

לסיום. אגב דיון בחג הפורים, כד־אי להזכיר מעין „משחק פורים" ב־ימי התלמוד. בסנהדרין סד, ע"ב אנו קוראים: „כשוורתא דפוריא". הר' פירוש אומר: „קופץ בדגלית כדרך שהתינוקות קופצין בימי הפורים, ש־היתה חפירה בארץ והאש בוער בו והוא קופץ משפה לשפה".

בחיפוש אחרי „מסכת פורים" באיטליה

מאת מרדכי ארזי

עם סיום מלחמת העולם השניה נזכ־רו כמה מיודעי דבר שבתוכנו, כי איט־ליה אוכלסה בתוכה במשך דורות שב־טים גדולים מבני עמנו. הם רשמו פר־קים חשובים בשדה השירה, הספרות וההגות היהודית ואף בשטח האמנות, המפארים את עברנו הלאומי עד היום הזה.

שבבים מעטים מהגות העבר העשיר הזה, נש־ארו אי פה, אי שם ובעלי האוש לחישוף עתיקות ובעיקר תעודות, בעלות ערך היסטורי, אמנותי יהודי, ידעו לפעמים הבודת מספר קופסאות סיג־ריות, להשיגן אצל סוחרי ספרים עתיקים וכו' ולעיתים קרובות להצילן מאבדון. על כמה מהן אספר להלן.

טיטוס דאג להנצחתו בצורת שער ניצחון, שהעמיד ברומא וחקק עליה את פסוקו הידוע: „יודיאה קפטה", דהיינו „יהודה השבויה". ממנו ועמו, לא נשאר מאומה, כשבני יהודה החדשים, בצורת להקה צבאית ארצישראלית בצבא הבריטי, המוצגת ע"י הנה ברון ויוסי ידין משעשעים אותנו בפזמון: „כל הדרכים הן, מובילות לרו־מא...", ללמדך, שלא כל החקוק אפילו באבן, הוא בבחינת משפט סופי ומוחלט. ההיסטוריה מפלסת לה לעתים דרכים עקלקלות משלה ולאו דווקא בנתיב שלה יעד מגש זה או אחר, ב־זמנו...

היה זה ידידי הסופר א"ז בן ישי ז"ל, שהציף אותי בבקשותיו למצוא בשבילו (להשלמת ספרי־תו העשירה המגוונת, המצפה לגאולה, אף היא) את מחזור התפילות להגים, שהודפס באיטליה, ובו מבוא של שד"ל, המוקדש לשפה העברית ו־דקדוקה. ידידי בן ישי כתוספת לנ"ל, ביקש, ש־אחפש את הפרודיה לפורים, שגם היא נדפסה באיטליה, ומחברה הוא קלונימוס בן קלונימוס, ושמה „מסכת פורים". היכן ואת מי לשאול, על כך לא ידעתי. לשרידים המעטים של ניצולי היהו־דים באיטליה, היו אז דאגות אחרות, ורובם גם לא שמעו על ה„מציאות" החשובות שאני מחפש בגרות. הסמיכה עשתה כבר אז את החריש העמוק בשבט זה של היהדות, בעלת העבר המפואר.

היה זה דווקא השמש של בית הכנסת, שהציע לי את המחזור שבקשתי, ונפרד ממני, כאשר בידיו נשאר עוד כפיל זהה.

הבילוש אחרי „מסכת פורים", אותה רצה א"ז בן־ישי לא היה קל. בהגיעי פעם לרומא, החל־טתי לסור לרבה הראשי של איטליה, שישב ב־קומה העליונה של בית הכנסת המרכזי ולשאול אותו, אם ומה ידוע לו על העתק נדיר של ה־פרודיה לפורים, שכתב קלונימוס בן קלונימוס.

במשרד הרבנות ברומא מצאתי בשיטת הקרקע מספר פליטים, שעסקו בהדרכה של ד"ר י' (גם הוא ניצול השואה), בהרכבת כרטסת אישית של פליטים יהודיים, שהתרכזו אז במחנה אונר"א ב„צינה צ'יטא" ובערים נוספות באיטליה. היה זה מעשה נבון, לאחר השמדת 6 מיליונים מבני עמנו. כי הרבה יהודים בעולם, רצו לדעת, מי ומי נשאר בחיים מהמשפחה, מהידידים ומבני העיר. כרטסת זו, אף על פי שלא יכלה להקיף את כל הניצולים, תרמה את תרומתה המכובדת למטרות שיועדו אותה.

בחדר גדול בקומה העליונה, מוקף ספרים ישב לו על יד שולחן הרב הקשיש, המופלג בתורה, שבא במקום הרב שהמיר לתרבות קהילתו ועמו את דתו ועבר לכהן בכנסייתו של האפיפיור. מעשה מחפיר זה זעזע את העולם היהודי הבוכה. הוא הוסיף להיזוק רוחה הרופפת של יהדות איטליה, שרבים מבנה התבוללו, ושרשיהם הדו־דים נעקרו אט־אט.

תוך שיחתנו הקצרה, נודע לי מפי הרב, כי לפי מיטב זכרונו, נותרה עוד מגילה כזאת, המבוקשת על ידי, בקהילה קטנטנת שבאיזור באשילי, אך הדגיש, „כספקני", אם נשאר שריד ופליט מקהילה זו ובוודאי גם מגנזיה לא נותר מאומה. אם תזדמן, אי פעם, למקום נידח זה והיתקל אולי בעקבות המגילה הנדירה הזאת, אנא תודיעני ואשמח על כך", הפטיר.

ובינתיים, הציע לי הרב, להשתתף אתו בשמחת מצוה אחרת. „שמחה מיוחדת במינה", הדגיש. „בוא אתי ונרד למטה לבית הכנסת, בו נקהלו אותה עת כ־200 בני נוער שניצלו מטביליה, ב־היותם נסתרים בכנסיות, בתי מחסה ומנזרים. בחלקם מצאו עוד את הוריהם, לאחר צאת הגרמ־נים מרומא ובחלקם התייתמו, ללא קרוב וגואל", אמר הרב, ובעקבותיו יצאתי.

בהצטרפי להצעתו של הרב, לא ידעתי לאיזה חוויה הזמין אותי. משראו את רבם, הקורן כ־שמשה, פרצו בני הנוער ומלוויהם בתרועות שב־חה ובעיני רבים ראיתי את הדמעות הזולגות מהתרגשות. התרגשות זו, דבקה גם בי, ומבטפתי אף היא נהתה דמעה מעיני.

הרב שפתח באיטלקית, כמובן, שיבץ בדבריו דברי חז"ל ובין השאר גם את האימרה במסכת ברכות: מקום שבעלי תשובה עומדין, צדיקים גמורים אינם עומדין.

אם חזור בתשובה, או ההזורו, היינו הך. אני הרגשתי, שחוויתי חוויה נדירה ביותר ואין פלא, שגם הרב הקשיש לא עצר כוח ההתייפחות כילד בגמר דבריו המרגשים ללב...

אגב חיפוש המגילה, נתקלתי בכמה תעודות יקרות ערך, שבמענהן אני עוסק כבר זמן ניכר, ובסיומי אולי אצליח לפרסם את תוצאות עבודתי ברבים. ועד אז, תסתפק בסיפורו של ה־ז"ל, ה־שקב אהרי צבר צמו וחופש קרשים אי שם באיטליה...

(קטע מתוך הספר „ההגדה לשבת 524" המהיימה להקיפת הלהבה הטזלב השנייה, העומד לצאת לאור בקרוב)

משפחת המיליארדר - עושר ללא אושר

מאת בת שלום

איך זה להיות האיש העש־יר ביותר בעולם, או לפ־חות, העשיר ביותר באמרי־קה? ההיות של יהודים הל־פנים כמתיאלוליבקה או ב־חלום הלמו, התובעו, כמעט „הלכו מכות", כביב האמ־לה כמה כסף יש ליוחשילי־דים או האם אצל הוטשילד רק הכמות הם מוהב מהור אי גם הנלהגה. בימינו יש לפולקלור העממי ולההיה של „עשרי" הטשילדים הד־שים, לטשל מי? למשל, פול גטי.

שני ספרים יצאו עתה בבת אחת בארה"ב על ג.פ. גטי, ה־אחד — „גטי הגדול" של רו־ברט לנצבר, המשחק על ה־אסוציאציה של „גטסבי הגדול", הרומן המפורסם של סקוט פי־צ'גראלד (ספר אחר של פי־צ'גראלד: „ענוג הוא הלילה" מוקרן בימים אלה על מירקענו בסידרה מצולה שהופקה ע"י הבריטים), והשני — „בית ב־מיו של זקל שילה, הוא שיב על משקל „בית בידנבדיקי", ל־כשל, או בתים גדולים אוארים.

כראש אומר לכל אלה ביני־נו, שלבם נצבט מקנאה יעורם מוריק לצבם המחשבה על ה־מיליארדים בהם שובלים גטי ו־באצאיו, שיש בסיפור הזה עו־כר אבל אין בו אושר. להיפך, ומי שהוצה — יתנחם בנחמא פיתוא זו.

גטי נפטר בשנה 1976 והוא בן 84. גם אחרי מותו לא שב־עו צאצאיו נחת, שכן את רוב הונו הוריש למוזיאון ולאחוזת קבר...

אשר לגטי החי — הוא מצ־טייר לצבד הביוגרפיות הב"ל כאחד האנשים האנוכיים ביו־תר והאגוצנטריים ביותר שהול־כו על פני כדור הארץ. נאמנות אחת ויחידה היתה לגטי — ה־נאמנות של עשיית ממון וש־מירה עליו. עד כמה שמר על ממונו לומדים בפרק שפרסם את גטי בשנת 1973 בעולם כולו. באותה שנה נחטף נכדו, פול גטי השלישי, ע"י אנרכיסטים איטלקיים ששלחו בדואר להו־ריו את בדל אזנו ואיימו ש־אם לא ישולם כופר נפש ת־כורתו ימשיכו וישלחו אבר א־בר מגופו. תמורת הנכד, היפי בסלון חסר תועלת, צעיר אי־כלל שכל כמין המשפחה לא ס"ע להעניק משמעות להוין, דרשו החוטפים 850 אלף דולר. לאביו, פול גטי השני לא היה הכסף הזה, שכן רוב ממון ה־משפחה מושקע בעסקים. הסב סירב לתת. יש לו 14 נכדים ואם ייכנע פעם — לא יהיה קץ לסחטנות, טען. לבסוף, כ־שהגיעה האוזן בדואר, הסכים, (שינוי לב), להלוות את הכסף לבנו, את רגשותיו כסבא, ביי־טא, לדבריו, בכך שדרש מבנו החזר ההלוואה בריבית מינ־מאלית של 4 אחוזים בלבד...

היחסים המלבבים במשפחת גטי החלו עוד בימים שבהם גטי הזקן היה נער צעיר, בנו של בעל שדות נפט באוקלהו־מה. בצעירותו, שלא היתה מ־[illegible] ביקש את משפחת יואיב ב־דאלאס, הגיש על גטי תביעה ירושה נגד אבי האלבנה, וה־שלה אז — 1930. כשזכה ב־משפט, טוען הביוגראף לצטר קרא בתרועת ניצחון לצבור א־ הדו בבכוריו: „הקנתי את א־ מי"!

את זכיותה הנפט שקיבל ב־עקבות אותו משפט כבר גטי ברווחים אסטרונומיים. הוא נהג לקנות זכיונות נוספים בזול ו־הצליח למכרם ביוקר. בגיל 23 „עשה" מיליון ראשון ואז הח־ליט, ואף ביצע, את החלטתו „לעשות" מיליארד ראשון...

חמש נשים היו לגטי ואף א־חת מהן לא הצליחה לקיים או־הי חיי משפחה לאביהם. את ילדיו בקושי ראה. רוב הזמן בילה באירופה בעסקים ושע־שועים. בכורו, גטי השני, הת־אבד בשנת 1973. בן אחר נטש את עסקי המשפחה הנעצה בפיק סרטים קטן. בן שלישי, נער־שעשועים ידוע לשמצה בשנות ה־60, הוא היום אספן ספרים המתבודד בלונדון. עוד בן — קובאדוויסט, שאחרי מות אביו ביהר לבכיר את „נפט גטי", החברה הגדולה שייסד גטי ה־זקן — לטקסאקו. אשר לבכור (ההוא עם האוזן הכרותה) — אחרי שנים של אלכוהול וסמים שבל לאחרונה מהתקף שהותירו בשיתוק ועיוור. האם אין זו דוגמה מובהקת, כמאמר בן ה־היים ל„אבות אכלו בוסר"?

על כל פנים, עם מותו לפני עשר שנים — התברר לבניו של המיליארדר שאביהם הו־ריש את רכושו למוזיאון גטי במאליבו, קאליפורניה, שם גם נקבר באחוזת קבר שהוא חי־קוי אמריקני להיכל „די פאפי־רי" של הקיסר אדריאנוס (כמה מתאים!). הבנים הגישו ערעור בבית המשפט, ותביעתם עלתה להם עד כה 13 מיליון דולר. אפילו אם יזכו לבסוף בחלק מן הכסף — אושר ושביעת חיים, כנראה, כבר לא יהיו מנת חלקם.

*

קומדיית פשע

[illegible] גם בבריטניה יצא זה עתה [illegible] „קומדיית פשע" פרי עטו של ג'וליאן סימונס.

כמו ב„בלשים" הקודמים שלו, גם „קומדיית פשע" מתרחשת בעיר קטנה ליד לונדון. בקרב [illegible] הבריה קשורה, בדרך זו או אחרת, [illegible] העלילה מזכירת תאוצה כאשר [illegible] את קראולי, אחד המשתתפים, [illegible]

לאחר מכן בטיול קבוצתי לאיטליה שבארגנת חברת הנ־סיעות — מקדמים את המתח המצטבר בציבור. לשונציה ב־דרך — כניסים הדוברים אל שיאם (קליפקס) ואל פתרונם. יותר לא נפרט — להנאתם של קוראי האנגלית וחובבי ספרות המתח שוודאי יחפשו את ה־ספר.

על מדף „הבלשים החדשים" נמצא השבוע גם „קפיצתו של הצבי" (היוצאת לאור בראון) ש־כתבה האמריקנית מרתה גריי־מס. למרות שהעלילה מתרחשת שוב באנגליה, המתח בסיפור הזה נובע מן הדמיון המבוסס אל בני משפחה אחת שאינם יודעים על קשר הדם שביניהם. מעשי הרצח בעלילה נובעים ע"י תאוות בצע, כוח ובצע — האווירה הדרמטית שבתוך ה־משפחה. בסיפור נפרשים חיי ה־משפחה כמקום שבו נעדרים ל־חלוטין נדיבות, התחשבות וחי־בה. מקום של קנאות נסתרות, שנאות גלויות ואלימות מתפ־רצת. לפעמים דומה שאווירה כזו היא פרי דמיונו הפורע מדי של המחבר. אבל בימים שבהם הת־רחשה בירושלים ההוצאה של [illegible] ואחותה בידי נער — קשה שלא לחשוב שיש גם משפחות כאלה. אגב, גיבורת ה־ביתה של גריימס אף היא נע־רה בגיל ההתבגרות.

כאחר שהתחלנו בסקירת ספ־רי מתח חדשים, אבדה לצרפת גם את „להה פין אייתש" של בן צילט. הרקע — אפגניסטן הכבושה בידי הצבא הסובייטי. אפגניסטן נכבשת כאן גם ע"י ג'ין לאבבורס, אשתו של דיפ־לומט צרפתי, שתוך כדי טיפול בפצועים האפגנים נהיית על תגייסת המחתרת שלהם לאחד־גיי הרוסים. הגבירת לאבברס ש־היתה בעבר בקשרים עם איש הק.ג.ב., פוגשת בו שוב ב־אפגניסטן. ומובן מאליו שיהיה הבאקת מהרוסים פתה גם איש הק.ג.ב. [illegible] מי יישאר בחיים? מי יצ־ליח להגיע את איש לפני ש־האויב יתפוס אותו? סביב שאי־לות אלה כתובה המתח שבפ־לילה.

לפרשת השבוע **ויקרא**

לרצונו לפני ה'

מאת הרב חיים פרדס

אם עולה קרבנו מן הבקר זכר תמים יקריבנו, אל פתח אהל מועד יקריב אותו לרצונו לפני ה' (א' ג'). ומפרש רש"י: **יקריב אותו,** מלמד שכופין אותו (בית הדין להביא את קרבנו למקדש). יכול בעל כרחו, תלמוד לומר **לרצונו.** הא כיצד, כופין אותו עד שיאמר רוצה אני. מקור דברי רש"י הוא ב„תורת כהנים שם ג' ט"ו.

והשאלה ידועה, כיצד ניתן לומר שכאשר כופין אותו בכח עד שהוא אומר בעל כרחו „רוצה אני", שהדבר נחשב כרצון וכהסכמה שבלב לעשות את הדבר בלב שלם, עד שקורא אני עליו את הכתוב כאן: **לרצונו** לפני ה'. הרי לכאורה הדבר פשוט וברור, שאין כאן אלא כפיה בלבד ולא רצון והסכמה. וידועה בעניין זה תשובתו של הרמב"ם בהלכות גירושין פרק ב' הלכה כ': מי שהדין נותן (ומחייב) שכופין אותו לגרש את אשתו ולא רצה לגרש, בית דין של ישראל בכל מקום ובכל זמן מכין אותו עד שיאמר „רוצה אני" ויכתוב הגט, והוא גט כשר. ולמה לא בטל גט זה (מן הטעם) שהרי הוא אנוס (וכל הסכמתו ואמירתו „רוצה אני", אינן אלא מתוך כפיה). שאין אומרים (על אדם שהוא) אנוס, אלא מי שנחלץ ונדחק (על ידי אחרים) לעשות דבר שאינו מחוייב מן התורה לעשותו. כגון, מי שהוכה עד שמכר או נתן (דבר שאינו רוצה למכרו ולתתו במתנה). אבל מי שתקפו יצרו הרע לבטל מצוה או לעשות עבירה, והוכה (בידי בית הדין) עד שעשה דבר שחייב לעשותו (על פי הדין), או עד שנתרחק מדבר שאסור לעשותו, אין זה אנוס ממנו (ומאתנו, כלומר, מבית הדין), **אלא הוא אנס עצמו בדעתו הרעה.** לפיכך, זה שאינו רוצה לגרש, מאחר שהוא רוצה להיות (חלק) מישראל, (וממילא משמע כי) רוצה הוא לעשות כל המצוות ולהתרחק מן העבירות, ויצרו הוא שתקפו (שלא לשמוע בקול החכמים, המצווים אותו לגרש אשתו). וכיון שהוכה עד שתשש (ונחלש) יצרו ואמר רוצה אני, כבר גירש מרצונו. עד כאן דברי הרמב"ם הידועים והנפלאים.

והנה, פירוש דברי הרמב"ם הוא, כי בסתר לבו ובעומק לבו ונפשו, רוצה כל אחד ואחד מישראל לשמור ולעשות ולקיים את כל המצוות שבתורה. אלא שהיצר הרע הבא מחוץ לאדם, מסיט אותו מן הדרך הישרה ומן הנטיה הפנימית הטבעית הטבועה בנשמתו, לעבור על מה שכתוב בתורה. ומכיון שכל תקיפתו והשפעתו של היצר הרע אינה אלא חיצונית־שטחית בלבד, ואילו במעמקי לבבו נשאר החוטא טהור וזך בשעת החטא, ממש כפי שהיה לפניו. לכן יש בה בכפיית בית הדין כדי לסלק את ההשפעה היצרית החיצונית. וכך בוקעת ועולה מפנימיות הנשמה הטהורה, ההכרזה האמי־תית־הכנה־הזכה: „רוצה אני" לקיים מה שכתוב בתורה ומה שציווני חכמים על פי ההלכה. ואם כן איפוא, מבוססים דברי הרמב"ם על יסוד היסודות של האמונה בקדושת ישראל השורשית־המהותית־האלוקית, שאינה ניתנת בשום פנים ואופן לשינוי או לביטול, והיא קיימת ועומדת בנצחיותה העל־טבעית לנצח נצחים ולעד ולעולמי עולמים. נשמה שנתת בי טהורה היא, טהורה לאחר החטא כמו לפניו. משום שכל החטאים, העוונות, הפשעים, הפג־מים והכשלונות של היחיד ושל הציבור בישראל, אינם אלא בנופם ובחיצוניותם. ואילו בלפני ולפנים של ישראל בבתי גוואי ובמסתרים, במצולות הנפש והנשמה שלהם, הכל זך ובהיר ומאיר תמיד ותדיר כבתחילה וכבראשונה. כולך יפה רעייתי, ומום אין בך. והרי מלאים אנו במומים בכתמים בפגמים ובעוונות אין קץ, וכיצד ניתן כלל לומר: ומום אין בך. אלא שכאמור, כל פשעי ישראל לכל חטאתם אינם אלא בבתי בראי שלהם ומלבר, אבל מלגו ובקודש הקדשים של פנימיות־עומק־טוהר־מקוריות־מהותם, „כולך יפה רעייתי" ובאמת „מום אין בך" כלל ועיקר.

רעיון נשגב זה בדבר קדושת ישראל ומעלתם העל־יונה, מקובל הוא ונקוט בידינו מרבותינו עד למשה מסיני, והוא מלא את ספרי רבותינו, החל בתנאים וכלה בבעלי הסוד שבדורות האחרונים. בעיניים שטחיות ובמבט רדוד ובעיניים של בשר, אין אנו מבחינים לעתים בין ישראל לאומות העולם, שהרי „אלו ואלו עובדי עבודה זרה הם", ואלו ואלו שקועים ומשוקעים בהבלי הבלים של תענוגות העולם הגשמי ותועבותיו, ובמ"ט שערי טומאותיו ותאוותיו. בכל זאת ועל אף כל אלה, לעתים בשעות מזומנות ובימים מיוחדים ובתקופות גדולות, מת־עשת ישראל וקם מריבצו הגס והמגושם, ואז מתגלה הוא בהוד־יפעת־רוממות־נשמתו ובהדר־תפארת־על־יונות־מעלתו. הן עם כלביא יקום וכארי יתנשא, ואז הוא משיר מעליו את קליפתו הגשמית. ומסיר את בגדיו הצואים, ומתעטף במחלצות מלכות ומת־לבש במידותיו של הקב"ה שהן הן בעומקה של האמת הצרופה מידותיו הוא, ומאיר לעולם כולו בסגוליות סגולתו ובמהות־ממלכת־כהונתו וקדושת־לאומיותו. לא ישכב עד יאכל טרף ודם חללים ישתה. בבקר יאכל עד ולערב יחלק שלל. יזנק מן הבשן ויעלה מן הגלעד, וישראל עושה חיל. וברגעים גדו־לים אלו מתכופפת קומתם ושחה לעפר גאוותם של הגויים, והם לוחשים בסתר לבם ונפשם אל מול הדרם וגבורתם של ישראל: מה טובו אהליך יעקב משכנותיך ישראל. ואז, גם כאשר ישראל חוזרים אל ריבצם ואל קיאם, ונופלים מכל המדרגות ומידר־דרים אל אותן הדיוטות השפלות והתחתונות אשר מהן קמו עלו וגם ניצבו לרגעים, מכל מקום מקובלים ומאמינים אנו בכל לבנו, כי עוד יחזור ישראל להתנער מעפרו ברצונו ומרצונו שלו. שהרי אלמלא כן, ימלוך עלינו אבינו מלכנו ביד חזקה ובחימה שפוכה, ויכפה עלינו הר של תורה ומצוות כגיגית, ואז נאמר שוב „נעשה ונשמע" כשאנו דוויים וסחו־פים, נרעשים נפחדים, שרופים וחנוקים, גבי ושותתי דם ודמעות, כשאין בנו מתום וכל־כולנו פצע וחבורה ומכה טריה. לכן טוב לנו וראוי לנו לשוב מאהבה אל אישנו הראשון ואל אבינו שבשמים, המצפה ומייחל לשובם אליו של הבנים השובבים הסוררים והפושעים בו. מאשר נשוב אליו ברפיון נפש ובפיק ברכים מיראה ופחד ואימה וחיל וזיע, כשאנו מוכים ובושים, אבלים וחפויי ראש, כי טוב ונעים היה לנו אז מעתה.

וכך כותב רבינו הקדוש הגראי"ה קוק זצ"ל בספרו הטהור „אורות" עמ' קס"ו: **אלה הרחוקים,** אשר המעין של הרגשת הנשמה הישראלית בטבע־יותה נפתח אצלם. אע"פ שעדיין הולכים מדולחים, בחיצוניות שבחיצוניות, המים הרעים ששתו מהם עדיין שוטפים הם, הביצה הירוקה וכל המחלות המקננות בה עדיין נותנת היא את באשה. אבל אם זה יחלוף מהר, יבואו המים הזכים והנקיים אשר מן המקדש הם יוצאים, תבא אחרי ההרגשה הגסה החיצונית, ההרגשה העדינה והמלאה גודל וגבורה פנימית. אז כאיל ידלג ישראל, כארי יתנשא כלביא יקום, יצרח ויהמה כהמית ים על טמטום חושיו הרוחניים, אל אלקיו ואל טובו יפחד בבקשו את ארצו ומלכותו. מה נוראה היא התשובה הרעננה והחיה הזאת, הרים תפוצץ סלעים תשבר, חומות ברזל תהרס, ותשובה מלאה תתלקח בכל גבורת הוד רעמה.

מורי ורבותי, אחי ורעי

מאת משה קרונה

חבורת „השומר הדתי"

הצטרפותי לתנועה היתה קצו של תהליך שנמשך בקרבי זמן מה. הרבה שקלתי ב־דעתי והיססתי. דווקא בעניין זה לא הייתי בהיר ההחלטה. כמה מחברי הטובים קדמו לי והתלבטו בתנועה והחלו „לצבוע" עלי באצבעה כמותם גם אני. אחד מאלה היה שמעון זמכמן שבא לפולין בשליחות הפועל המזרחי ובהיותו הוא עצמו מן הסטודנטים הדתיים הבודדים בטכניון בחיפה היה מעונ־יין ברכישתם של תלמידי גימנסיות, בני ישיבות וסטודנטים לתנועה.

את עניינה של התנועה כבר הכרתי מ־זמן. מערפלי העבר הרחוק צולות נגד עיני תמונות שונות מתחום זה. עודני נער ו־נקלעתי לאחד הכינוסים הגדולים (ואולי ועידה ארצית) של המזרחי בפולין באולמי המזרחי ברחוב טלומצקי 13 בקומה העל־יונה שבצל מצודיה ואולמיה של אגודת הסופרים היהודיים בוורשה. האולם הגדול היה מלא וגדוש עד אפס מקום בצעירים מרחבי המדינה שרובם חבשו כובעים „יהו־דיים" ו„קאפוטות" חסידיות; היו שם הרבה רבנים נכבדים ועל הבימה עמד יהודי צעיר עטור זקן שחור שבא מארץ ישראל ודבריו היו סניגוריה להוסת על הפועל המזרחי ועמנותיו וסיגריותיו כלפי המזרחי העולמי שאינו נכנס בעידה מספקת לעבי הקורה של בעיות הפועל הדתי. אינו מסייע כמלכה וכיו"ב. האברך שחצב „להבות אש" על הבמה היה שלמה זלמן שרגאי.

התמונה שניה נשארה בזכרוני ברורה ו־בהירה יותר כי בזמננו עשתה רושם רב עלי. הנה אני מצוי בתוך קהל גדול, צפוף ודחוק שוב באותם האולמות הגדולות של המזרחי ברחוב טלומצקי. צר לי המקום כשם שהוא צר לכל הבאים. אולם הדברים הנשמעים מעל הבמה הם כה כובשים את הלב עד שלא יעלה כלל על הדעת לעזוב את המקום.

דברים שפתחו לבבות

היתה זו אסיפת־עם שערך המזרחי לכבודם של שני שליחים שבאו לפולין מטעם קרן היסוד: ד"ר שמריהו לוין והרב משה אוסטרובסקי (לימים הרב משה המאירי). הרב אוסטרובסקי דיבר קצרות. האידיש שלו היתה כבדה לכדי: סיפר על התיישבות ועל החיים הדתיים. לעומתו, שמריהו לוין היה בעל כושרון גדול כנואם מחונן, ותיק ורגיל: היה כמנהיג ציוני עולמי. שמריהו לוין לא נטה למזרחי וידוע היה כי בעצם הוא שייך להוגי מוצקין—וייצמן והיה מתלמידיו של אחד העם שייסדו את „הפראקציה ה־דימוקראטית" שהמזרחי התנגד לה מראשית הימים. אולם מה שייך? — הרי הוא בא בשליחותה של „קרן היסוד" וזו הקרן הוא עניין כללי ומשותף לכל הציונים, והמזרחי חייב ורוצה לנהוג בו כבוד וסובלנות ואף לסייע במלאכה.

ובאמת היה מה לשמוע. שמריהו לוין ידע לכבוש את לבבות שומעיו. דבריו היו קול־חים בניחותא ולא היו בהם סממנים אורטו־ריים, נאומיו היו מתובלים במשלים וסיפו־רים, בדברי בדיחות והומור יהודי עסיסי. האידיש שלו היתה שוטפת ומקורית ונעמה לאוזני השומע. כי הנה עברו למעלה מיובל שנים מאז ששמעתי אותו ועדיין זכורים לי היטב הדברים: „מפולין אל ארץ ישראל — כך אמר שמריהו לוין — ייתכן להגיע באחת משתי דרכים, והיינו דרך הים השחור ודרך הים הכספי. האם באמת נגזר עלינו כי לארצנו נגיע דווקא דרך הים השחור שהוא מלא סכנות וצרות, דרך ים הנדודים והסבל או שמא נוכל להגיע לשם דרך הים הכספי, מתוך רצון וכיסופים, מתוך גיוס אמצעים כספיים לאוצרים ופרדסים". דברים אלה שאמר שמריהו לוין כמעט שלקוחים מאוצר הדרוש אבל כמה אמת והגיון היה בהם! ראיה לדבר שהם נקלטו ונשמרו בלב השומע הצעיר לימים.

הנה ממשיך שמריהו לוין ואומר: „רבותי הרי כולנו יודעים ויודעים היטב כי אין הדברים קלים ופשוטים בארץ ישראל. יש תלונות וטענות, אכזבות וביקורות. יש כשלו־נות, לרוב; יש כעסי רמאות ואונאה. המצי־אות בארץ ישראל אינה מתחשבת עם החזון והדמיון. האם כל זה צריך להשפיע עלינו? האם בשל כך תפול רוחנו? הנה, רבותי, אף אתם אנשי המזרחי יודעים היטב את העקרונות שביסוד הדרמה התיאטראלית. הרי דבר הוא שעל במת החזון הדרמאטי מסוגלים האבנים לבצע ולשחק דרמה שב־תהום חיי היום לפעמים היא נמשכת כמה עשרות שנים. תקופות שלמות ומנושכות מתרחשות על הבמה במשך שעות מספר של ההצגה. סודו ופתרונו של החזון ה־דרמאטי הוא שאינו נכנס כלל לפרטים הרבים עד לאין ספור המתרחשים בחיי המעשה בין עניין הטוב מאד לבין עניין הטוב פחות. הפרטים ודאי שהם מתרחשים ובוודאי שבעצת התרחשותם מטרידים את המוקנים, מציקים עליהם, מפסיקים אותם וכותשים את כל תבונת הלב. אולם לענייני הדרמה הגדולה אין הם שייכים. זוטות של ימים מתנבדים להלוסין בסיפור המעשה ה־עיקרי עד שאין להם חשיבות. הנה — ממשיך שמריהו לוין — מה שמתרחש בארץ ישראל הוא לא פחות מאשר התפתחותה של דרמה לאומית גדולה. משולה היא ארץ ישראל של ימינו לבימה גדולה שעליה מתפתחים ומתרחשים מעשים היסטוריים מ־כח: קיבוץ גלויות, בניין חברה לאומית, גאולת הארץ וכיוצא בזה. פשיטא, בין עניין גדול אחד ובין עניין גדול שני מתרחשים אף דברים מאכזבים ומכאיבים, קיימות תופעות שליליות ויש כשלונות הרבה. אולם כל אלה בטלים ומבוטלים לגבי עיקריה של הדרמה, עם שבעצת מעשה אנו מרגישים כאבים וייסורים. אנו הציונים צריכים לכוון את ראייתנו אל עבר הדרמה ההיסטורית ה־גדולה"!

כאלה וכאלה דיבר שמריהו לוין וכל מא־זין יכול היה לראות בחוש כי הלבבות נפת־חים.

„שכחום וחזרו ויסדום"

ובכן, את המזרחי וצעירי המזרחי הכרתי במקצת. הקהל הזה היה מוכר לי וראיתי עצמי להלכה כאחד ממנו. נתקרבתי איפוא בהדרגה אל החוגים הצעירים שהתרכזו ב־„צעירי מזרחי" ו„השומר הדתי". ההווי היום־יומי של „צעירי מזרחי" לא משך אותי ביותר וההווי של „השומר הדתי" לא היה עדיין מגובש. כי ל„השומר הדתי" אירע כה שאירע לציונות הדתית בכללה והרבניתו בדברי הדרוש שלהם היו סומכים על זה את הפסוק „ואחר עד עתה". היסטוריית פיגרנו בהרבה עניינים חיוניים, גם בתחום עדכון המחשבה והרעיון וגם בתחום הפיכת הרצונות והעקרונות למעשים של קיימא.

אף בעניין „השומר הדתי" התרחש מה שמוגדר לפעמים בחז"ל: יסדום, „שכחום וחזרו ויסדום". עסקני המזרחי ובייחוד פעילי „צעירי מזרחי" במקומות השונים נוכחו ל־דעת כי התנועות הציוניות הלא־דתיות בונות לעצמן תנועות נוער כ„השומר הצעיר" ו„ביתר" וכדומה וכי החובה מוטלת עליהם לפעול באופן מקביל. ייסדו איפוא את „ה־שומר הדתי" „בלבעלה" ואת הסניפים ניהלו חברים מבוגרים בהרבה מבין פעילי „צעירי מזרחי" או „החלוץ המזרחי" שמצאו עניין רב בטיפול במה שהיה קרוי באותם הימים „הנוער בגיל הרך". מתוך יוזמות מקומיות אלו החלו לפעול סניפי „השומר הדתי" ב־לומז'ה, ורשה (תרפ"ח), ביאליסטוק (תר־פ"ט) קרקא (תרפ"ט). כמו כן פעלו סניפים שונים בגליציה המערבית וכבר בתרצ"א נעשה הניסיון הראשון לכנס ועידה ארצית של „השומר הדתי" בקרקא. היתה זו כפי

ר' יעקב גרינברג ז"ל

ששמענו ועידה מוצלחת אולם הוא הקיפה בעיקר את הסניפים בגליציה המערבית ו־כמה „אורחים" שבאו מערי פולין הקונ־גרסאית הסמוכות לשם. נבחרה שם הנהגה ראשית שמיד התחילה לפרסם בטאון בשם „השומר הדתי" (בעברית) וחוזר הדרכה בלשון הפולנית. אלא, כאמור, בהרבה מקו־מות נתקיים „שכחום וחזרו ויסדום": לא היה, בהיקף ארצי, ריכוז וכיוון מכוח תכנית כוללת. גרמה לכך גם העובדה שתנועת ה־מזרחי ותורה ועבודה בכללותן היו מפוצ־לות ולמעשה היו לה שלושה מרכזים: ורשה, קרקא ולבוב.

ואמנם, אם נמשכתי קמעא קמעא אל ע־בודת „השומר הדתי" בימים ההם לא היה זה כלל מפני שמשך אותי ההווי ותכנית העבודה היום־יומית. מעולם לא היתה לי זיקה לצופיות, הרגילי שדה, תלבושות מיו־חדות וכיוצא בזה מהסממנים החיצוניים של כל תנועת נוער שהיתה קיימת בימים ההם. באלה לא מצאתי עניין וממילא לא קסמו לי. למעשה, אירעו לי שני דברים אחרים שקבעו בהרבה בדרכי בחיים התנועתיים. נמצאו לי כמעט בעת ובעונה אחת חברים טובים — אחד יחיד ואיש סגולה ומבוגר ממני בהרבה, מצד אחד וקבוצה של צעי־רים ממני נאמנים וקשובים, מצד אחר.

במחיצתו של ר' יעקב גרינברג

האחד המיוחד הוא יעקב גרינברג שצריך אני בלי כל ספק לסווגו גם למורי ורבותי וגם לאחי ורעי. בבואי למרכזה של התנועה כבר היה יעקב גרינברג מחשובי המנהיגים הכלל־תנועתיים. היה איש סוקולוב פודלאס־קי, בן תורה חריף, מפולפל ומתמיד משחר נעוריו; קיבל תורה הרבה בישיבתו של האדמו"ר מסוקולוב שהיה מנכבדי האד־מו"רים בפולין (נין לר' מנדלי מקוצק) ולמדן מפורסם. יעקב גרינברג נתפרסם כבר בצעירותו כלמדן והיה אף מגיד שיעורים בישיבה. אלא שכבר בצעירותו נדלק לציו־נות הדתית והחל להיות פעיל ברוב מרץ. המשיך כמובן לעסוק בלימוד התורה אלא שבו בזמן ספג וקלט בכלוא כשרונו המבורך מדע, דעת, ספרות וחקר. היה בעל זכרון מופלא וכעין בור סוד שאינו מאבד טיפה. היה אוטודידאקט במיטב משמעותו של מו־שג זה ובכל מלואו. עינו ועיונו היו משוט־טים בכל מכמני אוצרות התרבות והדעת.

בימים שהכרתי את יעקב גרינברג ל־ראשונה הוא כבר היה ותיק ורגיל בעבודת התנועה; השתתף בהרבה ועידות וכינוסים וכבר עקר מסוקולוב והתיישב בוורשה ו־הכניס עצמו ראשו ורובו בעבודת התנועה, פעל והשפיע בהרבה תחומים. ה„מרכז" הזה של המזרחי ותורה ועבודה בוורשה בסך הכל היה גוף מצומצם שנשען בדרך כלל על עבודתם של מתנדבים רבים בכל רחבי המדינה והוא עצמו — „המרכז" מורכב היה מיחידים שנאלצו לעשות עבודתם התנוע־תית לאומנותם בשכר מצומק ובתנאים־לא־תנאים. יעקב גרינברג ריכז את עיקר עבו־דתו בתחום „החלוץ המזרחי", שהרי הוא הגוף התנועתי שפעל בתחומי ההכשרה ה־חלוצית וארגון העליה. בתחום עבודה זה היה לו שותף מובהק קבוע — זרח ורהפ־טיג. משך כל שנות עשייתם בעבודת ה־תנועה היו כמים „תרין הלך ולא מתפרשין". נוצרה ביניהם, שלכאורה היו שונים לגמרי ובאים מ„שני עולמות", איזו „כימיה" אדי־רה שעוצמת שתוצאתה היתה ברוכה לתנועה בכל המובנים. הניגוד קר וההתלהבות הסו־דית, רגש חסידי ותבונה ליטאית — חברו יחדיו.

יעקב גרינברג לא היה נואם גדול. אולם אלה שהקשיבו לו — והיו רבים מאד — באו על שכרם. היה איש שיחה מקסים. למדנותו ופקחותו הרבה בצבצו מבין הדב־רים. אפשר היה ללמוד ממנו ובין הלומדים ממנו היו גם גדולי רבנים ותלמידי חכמים. גרינברג היה מתבל כל דבריו, בסיפורים ובבדיחות. תענוג היה להקשיב לדברים שנ־בעו ממעיין בלתי נדלה; היה מצליח ל־שכנע על ידי סיפור או בדיחה, משל או חידוד יותר משהצליחו אחרים לשכנע על ידי נאומים ודרושים.

גרינברג ידע כמובן לכתוב. בזמן מסויים היה גם עורך את הבטאון השבועי „דאס אידישע לעבען" שפרסמה התנועה בפולין. במאמריו כלולים הרבה דברי פולמוס עוקצ־ניים וחריפים כלפי היהדות החרדית ורא־שיה שעמדו מנגד למזרחי ולא הצטרפו, כפי שיכלו וכפי שהיה צריך לבניין הארץ ב־פועל. אולם את עיקר כתיבתו הקדיש לאוסף העצום שנצטבר אצלו של „עיטורי תורה". על מלאכת מחשבת זו שקד שנים הרבה. היה אספן ידען בקורי ובספרי „עיטורי תו־רה" כלולים הרבה דברי תורה שהיה אוספם מתוך הזכרון של שיחות עם תלמידי חכ־מים, מתוך טורח עצום של לימוד ועיון בספרים לאין ספור. „עיטורי תורה" הם לא ליקוט אלא מעשה יצירה. כך נתפסו בדעת הקהל בעת שפרסם את דבריו, משך שנים, בכל ערב שבת ב„הצופה" וכך הם נחשבים גם היום על ידי חובבי תורה ברחבי העולם.

יעקב גרינברג מצא אותי לבראה „מסתו־בב" במרכז התנועה ומיד משכני בעבותות חיבה וידידות. משל הייתי שווה לו בידי־עות, בהבנת עניינים תנועתיים וכדומה לזה, הנמשל כלל לא היה דומה למשל ויעקב גרינברג נפל על ה„מציאה" והחל להעסיקני — תחילה בעבודת התנדבות ולימים בשכר מצומצם שאף פעם לא היה קבוע וברור.

גרינברג לא היה סדרן בעבודתו. מהותו לא תאמה עניין זה ומה גם שעל כתפיו היו עמוסים עניינים רבים ושונים. כשהיה מטפל בענייני „החלוץ המזרחי" לא הסיח דעתו כלל וכלל מענייני הקונגרס הציוני הבא, מדברים שיש לפעול למען הפועל המזרחי בארץ ישראל, כמתן סיוע לבוזידות לקהילה ולהוצאת סיוע בפועל להוריהם של רבנים מתאימים בקהילות שונות. הוא לא הבחין לצווים ופקודות מטעם המוסדות התנועתיים אלא יצר לעצמו איזה מנגנון פנימי שהציג לו בכל עת אתגרים ומשימות.

עיקר עבודתו של יעקב גרינברג בימים ההם היה ב„החלוץ המזרחי". היתה זאת עבודה מרובה. העליה החלוצית לארץ היתה „מסודרת" על ידי „סרטיפיקטים" (מכסות) מנ־דאטוריים. קומץ רשיונות העליה לחלוצים ששלטונות המנדט היו מקציבים באמצעות הסוכנות היהודית, לא סיפק אף במשהו את הצריכה הגדולה. אלפי אלפי חלוצים מועמ־דים לעליה ישבו משך שנים בקיבוצי הכ־שרה שהיו פרושים על פני רחבי המדינה. הרי, כמה קשים ויגעים היו החיים האלה לרבבות הבחורים והבחורות! פרט לכמה מקומות הכשרה שהיו מוסדרים באמת ונתנו הכשרה מקצועית ראויה לשמה למועמדי ה־עליה, היו שוררים ברוב המקומות תנאי דלות מעיקה, צפיפות דיור, והעיקר — מצו־קת סבל נפשי מחוסר אפשרות לראות תכ־לית ומוצא קונקרטי לעליה. ובעוד קיימים תנאים־לא־תנאים אלה, נפתחה מעין התח־רות פרועה בין התנועות החלוציות של הזר־מים הציוניים השונים כדי להתקדם ולזכות באחוז גדול יותר במכסות העליה. נוסדו עוד ועוד קיבוצי הכשרה והדבר גרם ל־ירידת איכותה של ההכשרה עצמה ולהעמקת של המצוקה הנפשית. החלו אף טענות ועדיות למכביר בדבר קיפוחים, סילופי מספ־רים סטאטיסטיים וכיוצא בזה ומכל הקשר זה אף החלו לפתוח טענות וקובלנות בתוככי התנועות החלוציות עצמן. היו טענות בדבר אי סדרים בחישובי ותק הכשרתי־חלוצי, אי התחשבות מספקת במצבים אישיים־משפח־תיים מיוחדים ולבסוף — אף על מכירת „סרטיפיקטים" ורשיונות עליה. היו כמובן בעיות תקציביות לרוב, הן בכל הנוגע לעצם קיומן של ההכשרות שלא היו זו הנושא את עצמו, הן בענייני סיוע למימונה של העליה עצמה.

בתוך כל האנדרלמוסיה הזו היו ליעקב גרינברג חברים־לעבודה נאמנים מאד. זרח ורהפטיג היה מייצג נאמנה את ענייני ה־חלוץ המזרחי במשרד הארצישראלי בוורשה שהיה הגוף המוציא לפועל מטעם הסוכנות היהודית וכל הארגונים הציוניים־החלוציים את כל ענייני העליה לארץ. שם, במשרד הארצישראלי, היו „מערכות המלחמה" של החלוצים הדתיים לזכויות שוויון ובראש המערכה — זרח ורהפטיג, ואילו כלפי פנים סייעו לגרינברג אותם החברים מהנהלת ה־חלוץ המזרחי שהיו מעין „מפקחים" נוד־דים ממקום הכשרה אחד למשנהו, „פות־רים" בעיות מכל הסוגים ומיישבים סכסו־כים ואי־הבנות. אחד מאלה ואולי המיוחד שבהם היה הרב שלמה סקרוצקובסקי מתל־מידיה המצויינים של ישיבת לומז'ה, שכל כולו היה להט בתחום החלוציות הדתית. היה מעין „נודד נצחי" שהתגלגל ימים רבים בדרכים, ישב עם החלוצים ימים ושבועות בתוך קיבוציהם, מדריך ומסדיר את כל הדבר הקשה. היו גם פישל גוטהארט — תלמיד חכם מובהק ומוותיקי החברים, קיבל שפילרי השבאל ותוצקי (צבי־אל) ועוד. על כל אלה נוספו השליחים אשר הפועל המזרחי בארץ התחיל לשגר לפולין כדי ל־השפיע מרוחה של התנועה בארץ, לייעץ, להדריך את החברים בקיבוצי ההכשרה. ה־תנועה בפולין קלטה תמיד באהבה רבה את השליחים מארץ ישראל. בתוך עצם היו יקרבים ומלים היו עם הציבור.

(המשך יבוא)

הציונות הדתית במבחן

מאת משה קנלר

נשיא המזרחי והפועל המזרחי באירופה

תוצאות המיפקד במפד"ל מעודדות. רוח חדשה החלה מנשבת בתנועה, אחרי שנים של משבר ויאוש שפקדו אותה ורבים מבין חבריה הנאמנים. העובדה שלמעלה ממאה אלף איש התפקדו, נותנת יסוד לתקווה כי הציונות הדתית עולה על הדרך הנכונה לחידוש ימיה כקדם. יחד עם זאת יש להיזהר מהפקת לקחים מוק־דמים שלא להיתפס לאופטימיות בטרם זמן. יש לזכור כי המיפקד אינו אלא ציון דרך שהצלחתו תיבחן בתוצאות הבחירות לוועידה ובחידוש פני ההנהגה של הציונות הדתית.

הציונות הדתית מאז היווסדה התייחדה בערכי־יותה, בקפידתה לשמור על הערכים המקודשים של עם ישראל וראיית ארץ־ישראל כחלק בלתי נפרד מעם ישראל ותורת ישראל.

ראשיה ומחולליה של הציונות הדתית התייחדו באהבת ישראל אהבת ארץ־ישראל ותורת ישראל. הם הניפו את הדגל של „המרד הקדוש" בהילכם חושים לבניין הארץ שלא להניח את חידוש החיים היהודיים בארץ־ישראל בידי אלה שנטשו את דרך היהדות.

פרנסי הציונות הדתית היתוו דרך לשלמות ה־יהדות — לחיים של תורה ועבודה תוך שמירה על כבוד האדם שנברא בצלם אלוקים. הם לא היו עסקנים אלא שליחי ציבור. לפי הכלל שקבעו חז"ל כי שליח ציבור אינו נדחק לעבור לפני התיבה אלא רק אחרי שמפצירים בו פעמיים־שלוש ביאות לעבור לפני התיבה. נראה לי כי כלל זה צריך להיות קו מנחה אף בעסקי ציבור כדי למנוע מראש התמודדות בין הקופצים בראש...

*

לא אגזים אם אומר כי המשבר הקשה שפקד את הציונות הדתית הוא תולדה של התמודדויות אישיות: „מי בראש". תוך נטישת הדרך הרעיונית שייחדה את תנועתנו ואת השקפת עולמנו הציו־נית. לכן כאשר מגיעים לעריכת סיכומים של המיפקד מן הראוי לערוך חשבון נפש מה גרם למפולת של התנועה כדי לתקן את המעוות ותיקן בעת ההיערכות החדשה לליכוד השורות.

תנועה דתית לאומית צריכה להתייחד בין היתר בכל הקשור בכיבוד הבריות. חכמינו ז"ל הקפידו מאוד על כיבוד האדם. זאת אנו למדים בין היתר על־פי המסופר במסכת ברכות כיצד העבירו את רבן גמליאל מנשיאותו משום שפגע בכבודו של רבי יהושע. עם זאת מדגישה הגמ"א כי לא מינו את רבי יהושע במקומו של רבן גמליאל שלא לגרום לרבן גמליאל חלישות הדעת היתירה — כפירושו של המאירי.

ומי שאינו מקפיד על כבוד הבריות לרוב נמנה עם הרודפים אחרי הכבוד. בעל מסילת ישרים בספרו, סוף פרק י"א, בא להתריע מהרדיפה אחרי הכבוד והוא מונה בין היתר את חטאם של ה־מרגלים שהוציאו דיבה רעה על הארץ והביאו מיתה להם ולבני דורם. מתוך חשש שמא בעת כניסתם של בני ישראל לארץ הם לא יהיו נשיאים ויעמדו אחרים במקומם. כך שהעדיפו להוציא דיבה על הארץ והעיקר שההנהגה תישאר בידיהם.

לא ארחיב בהבאת מקורות על גודל הסכנות הטמונות ברדיפה אחר הכבוד. זאת אומר, כי יש בהם ללמד גם אותנו לקח. אם יש את נפשנו להביא לחידוש פני הציונות הדתית ולהחזרת עט־רה ליושנה. אולם לא רק מהמקורות עלינו ללמוד. מה שהתחולל לפני שבוע בוועידת תנועת החרות אף בו יש כדי לכוון עיני הציבור ולראות מה גודל השבירון הבא כתוצאה מהרדיפה אחרי הכבוד.

*

חידוש פני הציונות הדתית כרוכה ביכולתם של פעילי התנועה ונאמניה להתוות דרך חדשה בכל הקשור בבחירת ההנהגה, כדי להעלות אל ראש התור אנשים בעלי שם ויכולת להצעיד את התנועה קדימה. עלינו להעלות להנהגה אנשים העומדים בקריטריון שקבע אדון הנביאים כי מנהיג ציבור הוא איש אשר רוח בו, כי רק איש כזה מסוגל להנהיג את הציבור.

לא באתי להתערב בעניינים הפנימיים של ה־תנועה בישראל. אך כחבר ותיק בתנועה, המקדיש לה למעלה מיובל שנות חיים אני חש צורך להביע את רחשי ליבי, מה גם שאינני עומד מנגד אלא יש לי חלק לא מבוטל בכל הקשור בקידום המע־רכת החינוכית של הציונות הדתית, כגון ישיבות בני־עקיבא, אולפנות וישיבות ההסדר.

אני רואה לנגד עיני ציבור גדול ורב עוצמה מקרב בני הדור הצעיר, ספוג תורה ויראת שמים ונאמנות אין־קץ לעם ישראל וארץ־ישראל. ציבור זה מקומו הטבעי הוא בתוך התנועה הדתית לאו־מית. אולם כדי שהוא יבוא אלינו ויזדהה אתנו דרושה הנהגה הנוהגת לפי אורחות חיים שהורו לנו חכמינו ז"ל. בראש וראשונה זאת צריכה לה־יות הנהגה משוחררת מרדיפה אחרי הכבוד וה־מקפידה על כבוד הבריות.

תנועה הנושאת את עיניה לאחדות צריכה להיות משוחררת מתסמונת „מי בראש". בכל מקום לא אלה הנושאים את עיניהם להנהגה — צריכים להציע את עצמם לתפקיד, אלא יש להניח בידי ציבור החברים לעשות זאת.

על הפסוק „ויחן שם ישראל נגד ההר" — מס־בירים המפרשים כי הם היו מאוחדים כאיש אחד ובלב אחד לקבלת התורה. רק כאשר מאוחדים כאיש אחד ובלב אחד ניתן להגיע להתעלות רו־חנית ולהישגים גדולים. הדברים הללו צריכים להיות נר לרגלינו אם בשעות אלה שהציונות הדתית עושה מאמצים להחזיר את העטרה ליושנה. כי בלא שתשרה בתוכנו האחדות, ספק רב אם נוכל להשיג במטרה נעלה זו.

בהזדמנות זו עלי לציין כי עצם העובדה שכל הגורמים בתנועה נתנו יד למיפקד והציבו בראש ועדה מיוחדת של אנשי שם לא על־פי מפתח סיעתי, נותנת יסוד לתקווה כי האחדות תיכון במחנה הציוני־דתי, אך, כאמור, המבחן עדיין לפנינו. אם נצליח בוועידה שגם הבחירות לוועידה יתנהלו באווירה של אחוות והבחירה תהיה ענינית כדי להציב את האיש הנכון במקום הנכון, יש סיכוי שבוועידה נגבה לבחור הנהגה חדשה שתבשר מפנה בחיי הציונות הדתית במדינת ישראל ובתפוצות ישראל.

חובה לזכור כי חולשתה של הציונות הדתית בארץ־ישראל גרמה להחלשת כוחה גם בתפוצות ישראל.

אני תקווה כי בכוחו של דבר השלום ישרור במחנה ובעדיו. נצליח להחזיר את העטרה ליושנה ולחדש את ימי הציונות הדתית כימים.

השליחות — האמנם שחיתות?

מאת יהודה עזריאלי

השליחות בתפוצות מטעם התנועה הציו־נית ושלוחותיה השונות, הפכה מטרה פופו־לארית למתקפות ציבוריות ועיתונאיות. וכל המרבה בפרסומים על השחיתות שבשליחות, הנועדה לעידוד עליה והעמקת החינוך ה־יהודי בגולה, הרי זה משובח. ונדמה שגם דו"ח ועדת לנדאו הנכבדה, עלה על הגל המשמיץ הזה.

לא שהוועדה בראשותו של השופט משה לנדאו לא עשתה עבודה רצינית במשך שנה תמימה: לא שלא גבתה עדויות מכל מי ומי בהנהלת ההסתדרות הציונית ופקידיה הבכירים ובהנה בארץ ובחו"ל נתונים, מס־מכים והדרישות של ועדות קודמות, כמו הוועדה בראשותו של אברהם כץ, ראש המחלקה לנוער והחלוץ, שעסקה בעבר בענייני השליחות. אלא, שנראה לנו, כי מסקנותיה של הוועדה מלאות סתירות ונוגדות את הערך הבלתי, הרעיוני, החינוכי והחברתי־ציוני, של מוסד השליחות.

מלת המפתח של מסקנות הוועדה היא שיש למנות „גוף מקצועי", איזו ועדת־על, שתפעל לעשות תחת שרביטו של יו"ר הנהלת הסוכנות וההסתדרות הציו־נית, ופקידים הם הרבה יותר „מקצועיים" ו„אובייקטי־ביים" בשיקוליהם ובכוונותיהם הטהורים במינוי השליחים, אם יטפלו בנושא — ולא ראשי המחלקות שהם פלגניים ופוליטיים — רחמנא ליצלן.

כבר בהקדמה להמלצות (ראה עמ' 19), עוד בטרם אנו דנים במסקנות של הדו"ח ובסיכומם של המבונים העדויות, מהווה הוועדה מגלה כיוון מגמתי, המושרש אותה בדעה קדומה: „...אין אני משלה עצמי שהמלצות אלה תתקבלנה ללא עוררין.. מתוך קין סעיפים מצד אותם אינטרסים פרטיקולריים, שגרמו מלכתחילה ליצירת הפיצול של הטיפול בשליחות, בין המחלקות של ההנהלה הציונית ושגרמו לעצם ריבוי המחלקות.. ולא על נקלה יותרו מידן עמדות הכוח המתבטאות בהקצאה של מכסות השליחות"... כלומר, המחלקות השונות, כמו החינוך, תרבות תורנית, הנוער והחלוץ ומחלקת העליה, שלהן רוב רובם של השלי־חים, הושחתו מלכתחילה באינטרסים לא כשרים. כאילו כל מעייניהן בצבירת עמדות כוח, על־ידי ריבוי שליחים. לא יעוד, לא דרך, לא רעיון. לא מאבקים ומשאבים, שהושקעו במשך שנים להחזיק מסגרות החינוך והתנועה הציונית, לא הם שהביאו עולים ויצרו את הזיקה העמוקה, הנאמנה, לציון ולירושלים. — הכל שורבא פרח, ויש לסלק כעפרא דארעא.

הציבור שבצעינת הוועדה [illegible]. אלה הם 12 השליחים שירדו מארץ במשך השנים האחרו־נות הוצגו [illegible] „שנכשלו בשליחותם, עד כדי בגידה בייעוד השליחות"... דיש לרשום את התופעה [illegible]. אולם הצגת „משבר השליחות" [illegible] של ציד השליחים, הנעשים כיום בתפוצות ישראל [illegible] תבל, כאילו הסיכומים של היורדים הוא [illegible] של המאות והאלפים. [illegible] הוועדה [illegible] ולרעיון השליחות של מדינת ישראל בקרב העם היהודי.

*

הוועדה [illegible] להסטוריה האיכה והחזיבה של השליחות הציונית בארץ־ישראל. אולם גם ההסבריה על [illegible] והשליחים [illegible] על יורדים ולא סורחים. [illegible]. לא כל השליחים היו הצנחנים שנשלחו אל מעבר לקווי האויב, דמויות מופת של [illegible] להציל יהודים מהכיבוש הנאצי.

מה נלין על השליחים כיום, [illegible] באלפיהם ובדרבנותיהם מאמריקה לישראל, לפני הקמת המדינה ואחריה?

שליחות היא השעפה לבוית עיוה, שאין לבודד איתה [illegible] למיחר. חוץ חינוך [illegible] בכספים. הנה דווקא לגבי [illegible] כספים בחו"ל. אין הוועדה גורסת [illegible] עיים", צו הדרך והסכנות על של הדיר, אלא סומכת ידיה על המוסדות הקיימים, אפילו הם פרטי־קולריים ולא פחות מפלגתיים ממחלקות אחרות.

*

הוועדה מקדישה פרק ארוך ומלומד ליעדי השליחות הציונית בחוה, על רקע העבר ומול צרכי העתיד. ממציאים להגיע אנשים להזדהות עם הרעיון הציוני ומסקנות אישיות לקראת הגשמת הציונות. כלומר, עליה ובניין המדינה. לא כמקום מקלט לשעת צרה, אלא מעורבות אישית בהוויית, של היחיד כמו החברה; תוך הקניית תוכן עמוק יותר לחייו של הפרט כיהודי וכאדם. כאן, אין הוועדה יכולה להימלט מהמציאות, הריאלית והאידיאית, ומסיקה: „...מוטי־ווציה לצעיר היהודי לעלייה ארצה הנובעת לא רק מאמונה דתית, אלא גם לאורח החילוני". ולא בכדי מצטטת הוועדה במילואו מכתב שקיבלה מאחד האישים העומדים בראש הארגונים הציוניים. על רקע השפשוש והמבוכה האידיאולוגית בגולה (עמ' 12): „בעוד שהעלייה היא בראש כל הנאומים וההצהרות על התנועה הציונית, האמת היא שעלייה מן העולם החופשי היא קטנטנה ושום משרד או שליח איננו יכול להגדילה. על השליחים להתרכז בחינוך יהודי — ומפני זה מחלקת החינוך התורני מצליחה כל כך — ולאיגון את אלה שעולים מאז הקמת המדינה ולהאדיר בהם את חשיבות השמירה על זהות יהודית".

*

במסקנותיה, אין הוועדה מתעלמת מהצורך של חינוך ציוני, שלא ייתכן ללא תשתית של חינוך כלל יהודי. למעלה מ־300 שליחים, שהם המספר המחלקתי הגדול ביותר בתנועה הציונית, פועלים בשליחות המחלקה לחינוך ותרבות תורנית. בוודאי שלא מסעפים של עמדות כוח פוליטית ומפלגתית של תנועת המזרחי. צרכים אובייקטיביים ומקצועיים פועלים כאן. השליחים במחלקה זו, בראשותו של יצחק מאיר, הם מורים, מפקחים, מנהלי בתי־ספר, רמי"ם — מעט מזעיר מהביקוש הרב של העם היהודי והמצורך הגדול לשקם את רוחו והרגשו הציוני־דתי, בקהלות ישראל בכל אתר ואתר. הם פועלים בפיקוח מקצועי והדרכ־תה של דרגים תורניים, פדגוגים, שמרכזם בירושלים והם מקרינים על כל בית־הספר ומוסד חינוכי שבשלי־חותם.

רובם של השליחים הללו, כמו למשל שליחי המחלקה לחינוך כללי, ממומנים ומשומנים על־ידי המוסדות והקהילות. כידוע, איפוא, ניתן להפכם לשליחים רב־תכליתיים הכפופים ישירות לפקודה של נציג ההנהלה המרכזית — ולא למורות פדגוגיה והדר־כית, שהוא חלק מהמבנה המחלקתי הקיים, שהוכיח את עצמו. גם כלפי הקהילות היהודיות ולרצון אנשיהן.

כל שינוי מבני מהזירות ובכפיפות יגרום לכך שהמוסדות והקהילות יחפשו את אנשיהם בישראל באופן ישיר, תוך עקיפת המוסדות והציונים הרעיו־ניים הציוני, שהמחלקות משרתות. במצב הקיים פועלים ביריב השליחים החינוכיים בכינוסים של משאבים לאומיים של התנועה הציונית, כיוון ש־85 אחוז כן המורים מלוממים על־ידי גופים מקומיים. כל שינוי אירגוני יגרום לאכזבה אצלם, לשינוי במבנה הסיוע הכספי ולביזוי יותר של משאבים. שהוועדה כה תרוה לו, ובה יועילו חכמים בתקנתם?!

בהמשך המסקנותיה, מקדשת הוועדה יותר ויותר את המשאבים. כלומר את המעלות האחודה בחו"ל, את האחודות במבנה ובכפיפות הארגונית, כאילו זוהי הדרך היעוד של התנועה הציונית כולה. וכל המתנגד להאחודה הוו שייך ל„חלם הידיד". שאיננו כוחו של יכולת קנויות של בצלי חזהה טיתטיים, ח"ו.

עד כמה עירה המצפתית בדיני הוועדה. אנו רואים בסעיף על שליחי התנועות הנוער. בין השאר היא ממליצה להקדיש תשומת לב מיוחדת להגברת הפעילות בין צעירי נוער יהודיים בחו"ל. שאינם [illegible] הנוער הציונית [illegible] (...) [illegible]: „הכוונה היא במיוחד לארגוני הנוער הק החילוני־הרפורמי באמריקה ביניהם כר פעולה מבטיח לשליחות ציונית". הוועדה התעלמה מארגונים אורטודוקסיים שם, כמו תנועת הנוער „אחותי" של ישראל־הצעיר, השולחת ארצה מאות מחבריה בכל שנה.

*

השופט לנדאו הודה לאחר מעשה, שזו היתה טעות מצידה של הוועדה, בתשובה למכתב התלונה של חבר ההנהלה הציונית, אליעזר שפר. בעניין זה. לעומת זאת, אין הוועדה מתעלמת מעובדות בוטות, שהיא מגדירה כ„מצערות", על חוסר הצלחתה של תנועת השומר הצעיר למשל, המתקשה לרכוש את ליבו של הנוער בארצות הרווחה: „באמריקה כולה קיימים 7 קנים, המונים כולם יחד 180(!!) חניכים מגיל 9 עד 22, מהם 30 בוגרים, בקנדה קיימים 2 קנים, עם 60 חניכים, מהם 6 בוגרים. ובכל הרביעה לפי הדו"ח של הקיבוץ הארצי בצפון אמריקה. היו ביוני אשתקד שני גרעי־נים, המונים יחד 40 בוגרים". אלה תוצאות הצעידה לצידוד העליה של 11 שליחים ועוד 2 בקנדה, של תנועת הקיבוץ הארצי באמריקה.

כלומר „יש צורך דחוף בשינוי מפת השליחות. יש צורך באימוץ רבות מהמסקנות של הוועדה בעניינים ארגוניים־טכניים, שהם לעתים יסודיים, כמו הכשרה הולמת של השליחים; בחירה יותר סלקטיבית של המועמדים. הידוק שיתוף הפעולה בין השליח לבין הארגונים הציוניים המקומיים הארציים ועם העצמאויות הישראליות. ובכלל, הקפדה יותר על ההנהגה השליח וביקורת עליו — אין בה פסול. הכנת תכניות אב שנתית והקצאת תקציבים מתאימים, הם כורח חיוני בכל עת ובכל ארגון.

אולם, ההמלצה העיקרית של הפקעת נושא השלי־חות מהמחלקות, אך ורק משום שראשיהן הם נציגי תנועות, שהם נבחרים בהנהלה הציונית, מפקידה למעשה את היחוד והיעוד של התנועה הציונית בגוף ועדיני־אופרטיבי.

ההנהלה הציונית מייצגת ומורכבת מתנועות רעי־יוניות „מקצועיות". וזו מושג זר לנושאי שליחות אידיאית, שיש עימה חזון והגשמה. לכמה הדברים דומים לסיכוי ממשלה טכנוקראטית, המקובלת בדרך כלל במשטרים רודנים ללא בחירה דמוקרטית וה־מודדות רעיונית, תוך ריכוז סמכויות מירבי בידי השלטון המרכזי.

*

בין הליסיון של דו"ח הוועדה ובעיקר בפרקי ה־ביקורות על מוסד השליחות שהתפרשו התדרדר. אנו מוצאים ביקורת על ההסתדרות הציונית בכללותה, בבחינת „אין בפרט אלא מה שבכלל". תדמיתה של התנועה הציונית אינה מהמשופרות. בוודאי שב־קרב העם היהודי בחו"ל. היא הפכה גוש ביצוי מהוויה החברתית והרעיונית של הגולה. כשם ש־מדינת־ישראל איננה מהווה גורם מושך לעליה בקרב יהדות הרווחה. שיש לה חופש הבחירה והדעה.

אכן, המצב דורש טיפול שורש, כלשון הוועדה, אבל, לא רק במוסד השליחות, ולא על ידי הפיכתו למוסד טכנוקרטי של „בעלי מקצוע". להיפך. הצעיית המוסד האידיאי, הגברת העיסוק החינוכי והחשיבתי, הצבת אישים המייצגים את הרוח היהודית, המורשתה, אנשי מופת באמונתם ובהגשמתם. הם היכולים להביא את המהפכה הציונית האמיתית, שדבוה יהיה אביה

תשובתנו לבעיית הקיטוב

כבר ברור לכלם שהדרך היחידה להשיב שלום־בית בין החילוניים לדתיים היא הסברה הדדית. רבים הם המתעניינים והוגאליים על היהדות. החובה עלינו לברר איתם יחדיו — שלא את היהדות האמיתית הם שהאים. ביקורתם אינה אלא על המצטייר בעיניהם כיהדות. בכל מה שלמדו ושמעו בנושא זה בדרך מ„כלי־שני" אשר גם הוא צונן למדי...

רבים הם הקוראים לנו לצאת ולהסביר, החל מנשיא המדינה ועד לאישים בתוך הציבור הדתי־לאומי כגון הרב מ.צ. נריה, משה אונא ועוד. כמה לא נותר לנו אלא לצאת ולבצע. אך ביוזר שאין הכוונה להסב־רה פרטית־ספונטאנית פה ושם. הכוונה אני לגוף מאורגן, אשר יערוך לקיום פעילות כגון: סמינר־יונים, שיחות בקיבוצים ובמושבים, הרבית בערים הגדולות, ימי־עיון בבתי־ספר ועוד...

אכן בשנים האחרונות — רבים יושבים בנושא זה, ובאותם הנובה „אל־עמי" שהוקמה ישיבת „ברכת־הרב" בראשות הרב הראשי. „אל־עמי" פונה אל הציבור הדתי החילוני כאדם לאדם, אחים בני עם אחד! „אל־עמי" פונה אל האנשים במקום מגוריו ללא קטיעת מהלך החיים הרגיל. אין כאן הסברה פוליטית, להיפך — הכוונה להכיר ולהעמיק את משמעותם של ערכים כגון: תורה, אמונה, ארץ־ישראל, מדינת־ישראל, מוסר אישי וציבורי וכו'. ובעיקר את משמעותם האישית לגבי כל יהודי באשר הוא. כלילת, אפשר להגדיר זאת כדרכו של אהרן הכהן שהיה אוהב את הבריות! — לא על־תנאי שיתקרבו לתורה, אלא מתוך יצירת קשר אישי וחברי שמתוך הלבבות גם להכשבה.

יוכבד היא הדרך לאהבה — שיחה חשובה, דין בשיתוף מתוך ראיית הדיבי שבכל אחד, הקפדה על כבודת האדם" בכלל, אשר בשבילו בתאיכה הספרה (הרינק) ולא כפיה (איליוף).

בציבור הדתי־לאומי ישנו רבות בדברי ימי המד־דינה — בניין, יצירה, חינוך, צבא. ואף בהקליטה דתית, אך עד כה לא השקענו מאמץ רציני ומרוכז בהסברה כלפי חוץ! חסרון זה בולט ביותר כעת, כאשר תופעת הקיטוב הגוברת בעת מחריפה.

אם כן, כאשר העם דורש הסברה (וכבר היום ה־ביקוש רב על ההיצע, ו„אל־עמי" נאלצת לדחות פניות רבות, מחוסר אמצעים) וכמובן ישנם הכלים הארגוניים להסברה — על הציבור הדתי לאומי להיות שותף כאמור זה, להוי ניבוי ציבורי הולם, ולעזור בהשגת אמצעים (כגון: אנשים מתאימים להסברה, ספריה נידה, ציוד אור־קולי, הדפסות, רב להפצה מבצים, ועוד...).

היכולת התקציבית של הממשלה מוגבלת, לכן עלינו להרכז מאמצינו בנושא זה ולצאת בהסברה לעם! נשוב נא לבד „הסקה הציוני" בהרום נא כולנו אם בתרומה חד־פעמית (מכובדת) או בהוראת־קבע (במכה יה־סית) וגם בכך נהיה שותפים במבצע חיוני זה. אל נא ניתפס לאדישות העם! אם כל אחד יתרום נוכל לפעול גדולות. הנסיון מלמד שבכל פעם שבו ישנה פעילות כרוח זו כמו של „אל־עמי" — הול־ך ונעלם הניכור והקיטוב ומפנה את מקומו להתעניי־נות אמיתית.

כשם שהתעשתנו באופן פעיל בשלבי הגאולה הראשית־המדינית כך עלינו להשתתף בעשיה בגאו־לה הרוחנית. ובע"ה נצליח בכך.

מ. בן דוד
ירושלים

גלגול מודרני

(סוף מעמוד 6)

על מגילת אסתר שבה משולב, בעזרת מיגזרות קלף, אילן היוחסין של משפחת אבריליו, עבד אבק־סיס חודשים תמימים. כמה היא עלתה למזמין — הוא מסרב לענות אבל לא מכחיש כשאני מנחשת: הרבה אלפי דולארים...

שלא בהזמנה, אלא כדחף אישי, צייר אבקסיס על שבעים יריעות קלף את כל ההגדה של פסח, ותערוכת ההגדה נפתחת בשבוע הראשון של אפריל במוזיאון היפה. כמה הוצאות ספרים פנו אליו מיסבים להדפיס את ההגדה שלו. אבל הצייר מסרב, הוא מעדיף להכין ליטוגרפיות ממוספרות.

לעומת זאת — הציבור הרחב יוכל לרכוש את כרזת יום־העצמאות 1986 שהכין אבקסיס, לאחר שזכה בתחרות כרזות העצמאות ונוצח בה. בכרזה המודפסת ב־צבעים אלה בהדפסת משי יקרה כדי שלא לעשות עוול לצבעי העצים, רואים בצבעי הקלף את שבעת המינים, שופרות, ציפורים, כתר מלכות צבוע זהב, דגים מהעופפים, קשת ומעליה בתי ירושלים, נבל עם שני אריות, ובתוך הטקסט של מגילת העצמאות באו־תיות סת"ם. בהגהת לטקסט יונים ומגן דוד.

עוד יצירה אבקסיסית אופיינית שתהיה בהישג יד הציבור כולו: הוא סיפור יציאת מצרים שלו (יהודים עם זקנים אשוריים עולים בשביל זגזגי לעבר מרכב הלוי שבאוויר הנישא ע"י ציפורים בגגל, והכל עטוף בפרחים וברוק (הזה) — מהציור הזה יפיק השירות הבולאי, שאבקסיס ממוגח, במסגרתו, על נושאי ה־יודאיקה, בול חדש.

כל אלה — חלומות שנתממשו, אבל לאבקסיס יש חלומות אחרים — שהוא משתוקק מאוד לבכמש עתה. לו היתה לי יהודה של עשרת אלפים דולר בכיס, אמר לי בטון רווי געגוע, או לו מצאתי מצנס או גוף ציבורי שהיה מסכים לממן אותי, הייתי ניגש להלום חיי.

אליף, הכנה שתים עשרה פרוכות, שכל אחת תסמל שבט בישראל, פרוכות הלה־סגדיות מסוג חדש עם מיגזרות קטיפה. כל הדגמים כבר מוכנים אצלי ב־ראש. הייתי משיב רקמות תימניות, מרוקאיות, אצבזויות, מכל עדות ישראל, לרקום אותן ואחי־מצניע לתריסר בתי כנסת בארץ. כל פרוכת מורכבת מעליונה מכסים ועל כל מסך ציור רקום המשלים ומכין את הרקע לקראת הבא אחריו. עד שמגיעים אל הקודש, אל הארון ואל ספרי התורה פותחים מסך אחר מסך כשכל פריצה מגביהה במתפללים ובצופים את תחושת ההוד והכבוד אל קדושת התורה.

ובית — חלום שני שמלווה אותי שנים. לקחת יריעות קלף בכמות, שתכסה קיר שלם של בית, ולהכתיב עליהן את כל ספר בראשית, מקפט ועיור...

ועד שיתנו לו לכתוב על קלף מצייר בגודל בית את ספר בראשית — מצייר אבקסיס בימים אלה, בדחף אישי — את כל מגילת שיר השירים...

הצופה לילדים

ב"ה, יום ו', י' אדר ב' תשמ"ו (21.3.86)
גליון מס' 223
בעריכת מלכה שנער

השועל בעין הנציב
סיפור מאת יצחק בון

— אבא של חגי לקח אותו מבית הילדים אל הדשא שלפני ביתם בעין הנציב. חגי רוכב על כתפי אביו. אבא מחזיק ברגליו וחגי איננו פוחד. ידיו של אבא חזקות. חגי יושב זקוף, ידיו מושטות למעלה, מעל ראשו של אבא. הוא רואה את אמא מחכה לו על יד הבית. ילדי השכנים כבר מתרוצצים על הדשא. אבי הוריד את ידיו ולטף את לחיי אבא ושאל:

„אבא, מה תספר לי היום?" — „איזה ספור אתה רוצה לשמוע?" — „בלילה שמרת, נכון?" — „נכון!" — או ספר לי מה ראית בלילה. — „טוב שהזכרת לי, יש לי משהו לספר לך". — „מה, אבא? ספר" — „ראיתי שועל". — „שועל גדול או קטן?" — „לא גדול ולא קטן. כמו הכלב של עדינה. מה הוא עשה?" — „שום דבר לא עשה, רק הסתכל והלך לו. זה הכל. — „ואתה לא פחדת. נכון? היה לך רובה!" — אין לפחד משועל. אני עמדתי על יד העץ. והשועל טייל סביב הרפת: — „הוא נכנס לרפת?" — „לא. היה שם אור. הוא מפחד מאור. הוא ברח". — „אבא אני רוצה לראות את השועל". — „השועל מפחד מאנשים". — „אבל ממני הוא לא מפחד. אני לא אעשה לו כל רע. אני רוצה לראות אותו". אבא

הוריד אותו מעל כתפיו. הוא רץ אלא אמא".

— „אמא, אבא הראה לי שועל". — „מה אתה מטטטס? מה פירוש: אבא הראה לו שועל?" — אני לא מטטטס, אמא, זה אמת. אבא ספר לי. הוא ראה שועל.

לשועל שלי. אני רוצה לראות אותו. אבא ראה אותו ראשון והוא נותן לי אותו. נכון אבא, שאתה נותן לי את השועל שראית בלילה על יד הרפת?" — אבא צחק. — „אני אשאל אותו אם הוא רוצה להיות שלך.

חגי ספר לילדים שיש לו שועל. „אבא ראה אותו", פעם אחרת הוא יבוא אלי", והילדים ספרו על השועל של חגי.

עברו ימים. עברו שבועות. השועל לא בא אל חגי. אולי בא בשעה שחגי ישן, אבל חגי לא ראה אותו. אבא נתן לחגי ספר חיות ובו מצויר שועל יפה. — „זה השועל שלי", אמר חגי.

לפני פורים שאלה הגננת כל אחד מהילדים: „למה אתה רוצה להתחפש?" חגי השיב: „לשועל!" — „זה קשה", אמרה הגננת. אבל „אין דבר, אימי תעזור לי". וכן היה. אמא של חגי והגננת, שתיהן הכינו לו בגדי שועל עם זנב עבה כמובן ועם מסכה של שועל על הפנים.

בפורים, כשהוא מחופש כשועל, רקד חגי ושר: „שועל שועלי! חבר אתה לי!" רקד, כשכש בזנבו ונדנד את אזניו. — אני השועל, במסכה. הילדים שמחו וההורים צחקו, „שועל בא לעין הנציב! בואו ותראו! קראו זה לזה. באותו יום החזיר אבא את חגי לבית הילדים מאוחר. היה כבר חשך. חגי עיף, מחזיק ביד אבא והולך אתו. אבא עמד. — „למה אתה עומד? אני רוצה כבר לישון". — „חכה, חכה, שקט! הבט שמה! אתה רואה?" — „איפה?" אבא החזיק בראש חגי והטה פניו אל בית הכנסת החדש, היפה, שרק לפני חודש חנכו אותו בחגיגה גדולה. — „כן, אני רואה, אבא! זהו השועל שראית, נכון?" — „אני חושב שזהו. דומה לו מאד. — „אתה רואה שהוא בא אלי? „שועל שועלי, חבר אתה לי". אבל עכשיו אני עיף. אני רוצה לישון. בוא מחר בבקר". חגי דבר בקול רם. השועל נבהל וברח. בבקר ספר חגי לכל ילדי עין הנציב בשמחה: „השועל בא לראות אותי. איבכם מאמינים לי?" — שאלו את אבא שלי. אבא שלי לא משקר אף פעם". הילדים לא התביישו הלכו ושאלו את אבא של „חגי"? — „כן, נכון!" השיב להם, „חגי שלי לא משקר אף פעם".

מי הוא השועל? מאין בא ואנה הלך? — זהו סיפור אחר, סיפור בפני עצמו.

מברק בהול

ברגע האחרון לפני סגירת הגליון הגיע למערכת המברק הבא:
„למערכת הצופה לילדים" — נקודה. כל בני ניתלו על העץ — נקודה. מי יאמר אחרי קדיש — נקודה. היש עצה — נקודה. על החתום — המן בן המדתא.
תשובת המערכת: הפרק האחרון במסכת „קידושין" הוא „עשרה יוחסין", מכיון שכל עשרת היוחסין שלך מתו — פנה אל הבא אחריהם, חומייני. הכתובת — אירן.

רעיון לתחפושת / שולה מנדלברג

[illegible]

„...וימלא המן חימה"

שמחה רבה מלאה את לבם של היהודים שעלו לירושלים בימי עזרא. הם עסקו יומם ולילה בבנית חומות ירושלים.

[illegible]

(המשך בעמוד הבא)

שלום ילדים

ילדים, כיצד לכם מדי שנה בשנה, פורים... [illegible]

שלכם במדורה
מ ל כ ה

„...וימלא המן חימה"
(המשך מעמוד קודם)

[illegible]

(ע"פ „אגדת אסתר",
מגילה ט"ו, ב')

פרשת השבוע
ויקרא

ויקרא אל משה...

[illegible]

(בשם ר' בונים מפשיסחא)

יקריב אותו לרצונו לפני ה'

[illegible]

(מהבעש"ט הקדוש)

„...כל דבש לא תקטירו ממנו אשה לה'"

[illegible]

(ר' מיימי מקוצק)

מחרוזות ל„ארבע פרשיות"
ד"ר ג. ה. סרבר

השקלים שנשקלו ישראל למשכן
הצדיקו את שקלי המן.
שוחד ישראל שקלים לאוצר
אך השם הפר עצת הזר.

זכור את אשר עשה עמלק לך —
חוק מדור דור ולא יעבור.
לא רק בימי קדם אויב השתולל,
גם בזמננו — שואה, עולל.
לא נוכל ונשכח להשכית,
כי מלחמות ערות ב"נחש בחושך".

חידון ושעשוע

חידון המגילה / מאת שולמית צימרמן

[illegible]

„ונהפוך הוא" / מאת שולמית צימרמן

[illegible]

בחוג המשפחה

בעריכת נעמי גוטקינד

תחפושות - הרגע האחרון

למרות שחנויות התחפושות גדושות בימים אלה בקהל צפוף ועצבני של אמהות וילדים, למרות שחלונות הראווה קורצים לילדי, כמו גם ודאי לילדיך ולנכדיך בשלל בדים מבריקים וקישוטים נוצצים, גדילים וכפתורים ומסיכות מצחיקות, למרות שבעלי החנויות מצאו השנה פטנט חדש למשוך לקוחות והם משמיעים דרך רמקולים, וללא הפסק, שירי פורים עליזים מן החנות אל הרחוב — אפשר, וכדאי, לחסוך את עשרות השקלים של התחפושת הבודדת ולהפעיל במקומם דימיון יוצר.

גישה אחת לתחפושת, המחזקת את הקשר של הילדים עם השורשים המשפחתיים שלהם היא להתחפש בעזרת הבגדים שנשארו בבית או בבתי קרובים מארץ המוצא.

בתצלום המצורף בחרתי אמנם בצמד תימניות (בגילומן של שחקניות התיאטרון כוכבה הררי וסיגלית ארוסי המופיעות בתיאטרון לילדים ולנוער בהצגה „אהבה אפשרית") אבל אפשר ללבוש את בגדי הסבים והסבתות מרומניה ועד לוב, מקורדיסטן ועד דמשק. בבתים רבים לא נותר דבר מן הבגדים הישנים אבל בקצת חיפושים ומאמץ, בין אם בבוידעם ובין אם אצל זקני המשפחה וקרוביה — יימצאו ודאי פריטי לבוש רבים. והמאמץ הזה — חינוכי וכדאי לו רק מטעמים תקציביים.

בגישה שונה לחלוטין — מפעלים את הדימיון היוצר של הילדים ונותנים להם להשתולל עם כל מיני ניירות, כפתורים, סרטים, שרוכים, מדבקות, צבע ספרי, חומרי איפור, דבק, גומיות וכו'.

פני להם מקום מרווח, תני להם לעזור זה לזה בתחפושת ובטוחני שתיתקבל תוצאה מצחיקה רבת דמיון והשראה, ורעננה לא פחות מזו שילדים מפגינים בציוריהם מן הגן ומבית הספר. ברישום המצורף, כאיור לרעיון, בחרתי במשהו הלקוח מהצגת 'המכשפה' שוב של התיאטרון לילדים ולנוער. אבל כל הצגת ילדים, סיפור ילדים, אפילו שיר ילדים — יכולים לשמש לצאצאינו כנקודת זינוק להפעלה חופשית של דימיונם.

אם הילדים קטנים מאוד, עליך להשאר בשטח ביחוד שעה שהם משתמשים במיספרים או במיכלי הספריי אבל אם הם בכיתות הגבוהות של ביה"ס — תני להם לעשות כאוות נפשם, כשאת מסכמת מראש כמה כללים הכרחיים כגון שלא צובעים את הקירות. לא מתיזים צבע לעיניים, ולא מגייסים, מרוב התלהבות גם את הווילונות לשם הכנת התחפושת.

מאידך — אם את יכולה להרשות לעצמך להקריב כמה מגבות מטבח צבעוניות למען תחפושותיהם — למה לא?

בישול

אזני המן מבצק זיבדה

בצק זיבדה מכיל יותר נוזלים מבצק פריך רגיל, ומאידך אין בו ביצים או סוכר. מכינים אותו בתוספת אבקת אפייה ושמנת, ודבר זה מקנה לאוזני ההמן טעם המלהיב, לפחות בביתי, את כל הטועמים ממנו. את אינך רוצה להפוך את אזני ההמן לחלביים — את יכולה להשתמש במיץ תפוזים במקום בשמנת, על כל פנים — כדאי פעם לנסות את הווריאציה הזו של ההכנות לפורים.

לבצק הזיבדה עליך ללוש ביד או במערבל 200 גרם מרגרינה, גביע שמנת או זיבדה (או — כוס מיץ), 3 כוסות קמח, ושקית אבקת אפייה. כסי בנייר פרגמנט והכניסי למקרר למשך הלילה.

בבוקר — חלקי את הבצק לשלושה חלקים, רדדי לשלושה עלים דקים, מרחי כל עלה במרגרינה, וחתכי ממנו את הריבועים לאזני המן.

במה למלא את הריבועים? אם החלטת שאת משתמשת בשמנת ומכינה אזני המן חלביים — תוכלי לבשל כוס חלב, 200 גרם פרג ו־¾ כוס דבש על אש חלשה תוך בחישה עד שרוב הנוזלים נספגו, להוסיף כפית קליפת לימון מגוררת ו־50 גר' צימוקים, לקרר ולמלא.

ואם את רוצה אזני המן פרווה, ומשתמשת לבצק הפריך במיץ — מלאי במלית אגוזים משובחת. לשם כך עליך לערבב 2 חלבונים, 150 גרם אגוזים טחונים וכוס וחצי סוכר בסיר קטן על אש חלשה עד שהתערובת חמה. הוסיפי 50 גרם צימוקים, קררי ומלאי.

„אקוומרין"-אבן הלידה של חודש אדר

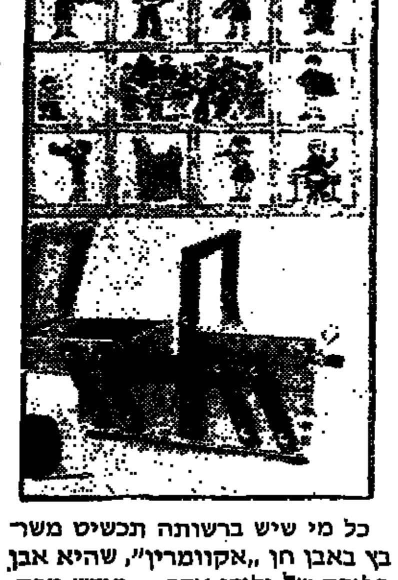

כל מי שיש ברשותה תכשיט משובץ באבן חן „אקוומרין", שהיא אבן הלידה של ילידי אדר = חודש מרס, תוכל להנות משרות חינם לבדיקת איכות האבן, ע"י מעבדות „גמולב". החברה המבצעת הערכת אבני חן ותכשיטים לבעלי מקצוע ולחברות ביטוח.

אבן ה„אקוומרין", שהיא אבן תכשיט, הינה אחת מתוך 12 אבני חן שנבחרו עוד בתקופה הקדומה כאבן־לידה המסמלת את מזל החודש והן מקובלות על התכשיטנים, האסטרולוגים וכל העוסקים באבני חן. השם אקוומרין (בלטינית מי־ים) מתאר את צבעה הנע בין כחול עד ירקרק־כחול. והיא מסמלת אושר ונעורים נצחיים. בימי הביניים האמינו שכל העונד אקוומרין ניחן בשכל רב ובראיית הנולד.

12 אבני הלידה מוזכרות גם בתורה כ־12 אבני החושן המשובצות באפוד שנשא הכהן הגדול ועליו חרוטים שמות שבטי ישראל. ההתדרות באבני חן ותכשיטים משובצים מוכרת עוד מתקופת האדם הקדמון. האבנים ששובצו בתכשיטים נועדו, בתקופה ההיא, גם לצורך הגנה מעין־רעה ושאר מריעין בישין. כיום, ההגנה שזקוקה לה כל מי שרוכשת ועונדת תכשיטים משובצים באבני חן היא ההגנה מפני זיופים.

מעבדות "גמולב" מציעות שרות חינם, כל חודש לאבן הלידה שלו. ובו תבוצע אבחנה, זיהוי ואימות בעזרת המיכשור האופטי המשוכלל המצוי במעבדות החברה. השרות יינתן ב„גמולב" רח' מונטפיורי 17, קומה ב', תל־אביב.

השרוולים המרוזים

[illegible]

מה נצפה | מה צפוי

ברדיו ✱ בטלוויזיה

בעריכת שולה מוסטיק

ברדיו

✱ „קבלת שבת" — פרשת „ויקרא" — בעריכת משה חן (א') שישי, 15.00 — הפרשן: רבי אליעזר בן אליה אשכנזי. המשוחח: השר ד"ר יוסף בורג. האורחים: 1. הרב יהושע שטיינברג ידבר על אהרון אוהב שלום. 2. הרב בארי ידבר על פתח החודש „דיני מכירות". עוד בתכנית פינה הראיה על משגים בנושא הקרבנות.

✱ „מהודה מהכהה" (ב') מוצ"ש, 22.10 — „משכבים ועד ברבים בי המהר" — הדים מקלסים בביקור בי אילפבה „אבן סמאלי".

✱ „מחשבת ישראלית" — סדרת שיחות מפי איתמר גרינוולד (א') ראשון, 19.03.

✱ „אוכמי בשבחוק" (ב') ראשון, 20.05 — „שלום לבין חדיו" — פרק יברכה בשידור וה. עורך: שבתאי בירבי.

✱ „תפוח העץ" (א') ראשון, 22.05 — הפעם: „בעיות של הופעה חיצונית".

✱ מגילות הלב (גל"צ) ראשון, 23.05 — עדנה עברון, משוחחת עם השחקן שלמה בר־אבא (שי"ח).

✱ „האנציקלופדיה הפתוחה" — „הפלאי הצהוב" (א') שני, 17.20 — הפעם: „היצירה הספרותית ביידיש ובעברית בגיאות ובשאנות בימי השואה — ד"ר יחיאל שיינטוך.

✱ פיוטים לפורים (א') שני, 18.06.

✱ „קריאת מגילה" בנוסח יהודי אשכנז — שידור חי מבית הכנסת באפרת (א') שני, 18.30.

✱ „משתה פורים" — מהדורה פורימית של מצעד הזמירות — לקט מתוך הקלטה פומבית שנערכה באוניברסיטת בר־אילן. עורך: שבתאי בירבי (ב') שני, 20.05.

✱ „שש אפס למובת קישון" — שידור חוזר של המופע שנערך ליום ההולדת ה־60 לאפרים קישון — תכנית ראשונה (א') שני, 22.05.

✱ „היכן הם קברותיהם של מרדכי ואסתר?" — תכנית לפורים בהשתתפות זאב וילנאי (א') שלישי, 16.05 (שי"ח).

✱ „כנסת מחופשת" — תכנית פורים מן הכנסת (ב') שלישי, 18.06.

✱ פיוטים לפורים (א') שלישי, 18.06.

✱ קריאת המגילה בנוסח יהודי ספרד — שידור חי מבית הכנסת הספרדי החדש בירושלים (א') שלישי, 18.30.

✱ פרקי חזנות „בבקשתך" — תכנית לפורים (ב') שלישי, 20.05.

✱ „שש אפס למובת קישון" — שידור חוזר של המופע שנערך ליום ההולדת ה־60 לאפרים קישון — תכנית שנייה (א') שלישי, 22.05.

✱ „על תחפושות ומסכות" — במסורת היהודית, במיתולוגיה ובחיי יום יום (א') שלישי, 23.05 (שי"ח).

✱ „מפיק ודי" — מהדורה מיוחדת לפורים (ב') רביעי, 18.06.

✱ „סיכום ההלכה היומית" — מפי הרב חיים פרדס (א') רביעי, 19.05.

✱ „בוזהר הרקיע" — הקלרנית הצחוק — פגישה עם הכליזמר ישראל זוהר תיגונית (ב') רביעי, 20.05.

✱ אלי"ם ביבר — שנה למותו — קטעים מתוך ערב לזכרו של אלי"ם זאב בר־לביא — „ביבר" מהיל המודיעין במלאת שנה למותו (גל"צ) רביעי, 23.05 (שי"ח).

✱ „צומת המזרח-התיכון" — בעריכת אפרים אבא (א') חמישי, 16.05.

✱ „שיעור בתניא" — מגיש: הרב עדין שטיינזלץ (א') חמישי, 19.05.

✱ „צימוקים ושקדים" — מבחר שירים ביידיש (ב') חמישי, 22.05 — הפעם: שירים עם זאן פינצ'יק במלאת 15 שנה לפטירתו.

בטלוויזיה

✱ „מופע הבידור המלכותי 1984" (מבצ"ש, 22.20) — אמנים רבים, קודמים ולא ידועים, משתתפים במופע הזה, בהם מרגיל הדין אמני הגולה של קלה, של דניאלס בקסמים, המוסיקאים ג'יימס גאלוויי והנרי מאנצ'יני, השחקן הווארד קיל ועוד.

✱ „מסוקו של מקום" (מבצ"ש, 23.30) — מבט אל כל ארץ מכוסה בעורון (ואדי עארה).

✱ „כופר בלב" (א', 23.20) — הפרק השני: השוטר הצעיר לוקח על עצמו, באומץ לא רשמי, את הטיפול בפרשה המסובכת. בתוך זמן קצר הוא מגלה את האמת. עוזרת לו בכך חברתו, שהיא עובדת סוציאלית.

✱ „מגילת אסתר" (ב', 20.02) — קריאת המגילה ושמחת פורים יועבר הפעם מישיבת והמוסד „ימית" בחוף דקלים.

✱ „פרימדונה" — קומדיה מוסיקלית משעשעת במהדורת הפרטים „התזמורות". (ב', 20.30).

✱ „פליפת פה" (ב', 21.30) — קטעים מתוך הצגת יחיד של דודו טופז.

✱ „המגידה" (ב', 22.20) — „פורים שפיל" של איציק מאנגר בנוסח עברי של חנם מרי.

✱ „דיפלומטים" — תכנית בידור נורבגית (ב', 23.05) — סאטירה של הנורבגים על שירות החוץ שלהם עצמם ועל אורח החיים של הדיפלומט הממוצע.

✱ „כולבוטק" (ג', 20.02) — לכבוד פורים צוות „כולבוטק" מפעיל את המצלמות הנסתרות, כדי להשתעשע.

✱ „כתוב בעיתון" (ג', 20.45) — תכנית לפורים.

✱ „אלגרו" — חידון מוסיקה פופולרי, במהדורת פורים (ג', 21.30).

✱ „מסוקו של מקום" (ג', 00.10) — מבט אל ברעם, שלפי אחת המסורות, שם מקום קבורתה של אסתר המלכה.

✱ „קונטאלאפ די פורים" (ד', 20.30) — אגדה ירושלמית לפורים מפי הספרדים בירושלים העתיקה.

✱ „על מוראן האוזה" — סרט טלוויזיה (ד', 22.05) — נערה אמריקנית שידידה הסתבך בהלוואות מן העולם התחתון, נאלצת לפנות אל סבה, בלית ברירה, ולבקש ממנו עזרה. הסב, אלוף אגרוף לשעבר, וזקן קשוח שהתאכזר לאמה, והוא לא ראה אותה שנים רבות מלאות השרות, אך הם שניהם זקוקים לה לעזרת הכל.

✱ „המגדל השחור" (ה', 22.25) — הפרק הרביעי: בבית ההבראה מטילים האשמות זה על זה בקשר למוות במגדל השחור. דאלגליש מגלה תגלית מדהימה. האחות אורסולה הוליס שבורה חווית קשה בדרכה לעזור לחולה אחרת, בשעת לילה מאוחרת.

לרקורד צ'...

✱ **סיפורו של תשדיר אשכוליות**

אשכוליות — כן, בהאמבון. אבל מהיום שמוקם בתשדיר שילוח. מכובדי ומתוחכם יותר — כך לפחות מקווים ארגוני הנשים.

המועצה לשיווק פרי הדר שבחרה לפרסם את הערך התזונתי של האשכוליות דווקא באמצעות „עופרה" ואומר צבייה" של האשה, החליטה להוריד את התשדיר הזה מן המרקע.

תשדיר השירות של האשכוליות, ששודר בפעם הראשונה לפני שבועיים, עורר כבר אז הדים העובות מצמות של ארגונים למיניהם, בעיקר של נשים, ביניהם „אמונה"; התנועה הפמיניסטית; מרכז סיוע לקרבנות אונס; ד"ר ניצה שפירא ליבאי, יועצת ראש הממשלה למעמד האשה, ועוד. השנה כשהחליטה המועצה לשיווק פרי הדר להעלות שוב לשידור ביקשה קודם את אישור הוועדה של תשדירי שירות, זו בכל זאת אישרה אותו, ברוב של 3 נגד 2. גם הערעור שהגישה עבריה לווין, מגמת אמונה, נגד המשדר לא התקבל.

אלא שבסופו של דבר החליטה בעצמה המועצה לשיווק פרי הדר להוריד את התשדיר, אולי בגלל ההד הציבורי השלילי שקנה לו התשדיר, שעלול היה, אולי, לפגוע במכירות.

✱ ● ✱

✱ **צביעותם של „החוגים המתקדמים" — בעיניו של לפיד**

„אני מבקש להצביע על צביעותם של החוגים המתקדמים שיצאו חוצץ נגד שידורו של הסרט" — מתייחס העיתונאי יוסי לפיד בפינתו הקבועה ברדיו „השבוע שלי" לתכנית הטלוויזיה „התבוללות בישראל 2", שנפסלה לשידור.

התכנית, שנגעה בתופעה של נישואי תערובת בישראל ומעמדם הלא ברור של ילדי הזוגות המעורבים, נחשדה בעיני „החוגים המתקדמים" כגזענית, ובלחץ מרתוני, ובאמצעות שגלות הצביעות שניחתו בה הורידו אותה, לעת עתה, מן השידור.

החוגים המתקדמים האלה שיצאו חוצץ נגד שידור התכנית הם „הרי אלה בדיוק אותם החוגים הנלחמים תמיד בחירוף נפש בצנזורה ובקומיסרים של תרבות" — ממשיך לפיד. „אלה הם אותם האנשים הטוענים תמיד שצריך לתת ביטוי לכל הדעות, גם אלה שלא מקובלות על הציבור... אלה הם האנשים הנאורים שהופיעו מאחורי הצגות שהכפישו את מדינת ישראל ואת צה"ל והשוו אותנו לנאצים. אלה הם החוגים שיצאו בשם חופש הביטוי להגנתו של משורר שתיאר בשירו כיצד אנשי גוש אמונים עושים מצות מדמם של ילדים פלשתינאים, ועכשיו הם טועקים למנוע שידורו של סרט דוקומנטרי אובייקטיבי, או לא אובייקטיבי, טוב או גרוע, רק מפני שהוא פוגע בציפור נפשם של ערבים." — והגובת לפיד. והוא שואל: „מצות מדמם של ילדים פלשתינאים — כן, אבל דברים בגנות נישואי תערובת — לא? מדוע? היכן כאן הדמוקרטיה, היכן חופש הביטוי?" והוא מציע איזו פשרה קטנה — „אנשי גוש אמונים יפסיקו לעת עתה לאפות מצות מדמם של ילדים ערביים, ונציגי הקדמה הכלל אנושית יסכימו להקרנת הסרט נגד נישואי התערובת".

אל שכדי להקרין את התכנית הזו בכל זאת על המרקע לא תצטרך המחלקה הדתית בטלוויזיה לפשרה הזו. ועדת שידורי מורשת ישראל ברשות השידור החליטה, של המחלקה להפיק ולערוך את התכנית מחדש, בהתחשב בנימוקים המשפטיים והמקצועיים שהועלו נגדה במתכונתה הראשונה. המסר שביקשה התכנית להעביר — יוקלט גם כך.

✱ ● ✱

✱ **תחנת רדיו מקומית באילת — רק שאלה של בעלות**

מקובלת הסברה, כי בוויכוח בין שניים — השלישי זוכה.

האם תושבי אילת יזכו בקרוב לתחנת רדיו מקומית, כפי שהובטח להם בעבר?

על „המכרז" נטוש עתה ויכוח בין רשות השידור לבין אמנון רובינשטיין, שר התקשורת.

לפי חוק רשות השידור, שהתקבל בכנסת ב־1965, השידורים בישראל הם בסמכותה של רשות השידור.

אלא ששר התקשורת שהחליט עפ"י הצעת חוק שהוא עומד להגיש, לקחת את כל משא תחנות רדיו מקומיות תחת חסות משרדו — מתכוון לאומר בחוק רשות השידור. בכוונתו להנחות את חברת „בזק" שלא לאפשר לרשות השידור להוציא את תכניה לפועל.

הפעם נראה, כי בוויכוח בין שניים — השלישי יפול בין הכסאות.

תושבי אילת שחשבו כי יזכו בקרוב בשידורי רדיו משלהם, ימשיכו ככל הנראה לשחק עם הכפתורים כדי לנסות ולקלוט לפחות, ורק בקושי, את שידורי הרדיו הקיימים.

לילדים ולנוער

בטלוויזיה הכללית והלימודית

✱ יום שישי

13.30: שעת משפחה — הסוד הנורא — נערה נוהגת במכונית המשפחה של חנות הפרחים שבה היא עובדת ופוגעת ברוכב אופניים. היא לוקחת אותו לבית החולים, אך בורחת מיד לאחר מכן. הסרט מתאר את המצב הקשה שעובר על הנערה עד אשר היא מחליטה להתוודות בפני הוריה ולהסגיר את עצמה למשטרה.

15.30: צ'וקי — צ'וקי ממשיכה לפקוד את מתיו. מתברר שה„שיחות" איתה משאירות את רישומן, מוריו של מתיו חשים בכך. גם מורים כל הסובבים למתמטיקה מאמץ את עידוד של מתיו והמצביע על שינוי שחל בהתנהגותו — שינוי שבו חשו כל המורים האחרים.

✱ יום ראשון

14.00: מורשה יפה ביהדות — „ונהפוך הוא" — על מצוות ומנהגי חג הפורים בקהילות ישראל, מקורותיהם במגילה, בהלכה ובמחשבה.

16.30: תיבה 2 — פרק י"ב: רובין הוד — הצגות נתקל ב„רובין הוד" מהדורה של המאה ה־25, שנלחם בראש כפר הגדול חושה מתושבי הכפר כדי ליאור דלק בשביל כלי רכב שהוא בנה.

17.30: „הבה נהלאה" — הפרק השמיני: „מים טהורים חכמים" — המים, חומר מהזה ויקר, חיוני לכל חי וצומח, בלעדיהם היו החיים נפסקים. דיוויד אטנבורו מוליך אותנו במקורות מים שונים ברחבי תבל: נהרות, אוקיינוסים, מפלי מים, אגמים וביצות.

✱ יום שני

09.00: קשת העץ — מגות ומתנות — את המנהג המיוחד של חג הפורים: „משלוח מנות" — דרך הבנתו עפ"י מקורות ההלכתיים. מתנות לאביונים — טיבם וטעמיהם. האווירה המיוחדת לפורים.

09.25: לכלוכית — אגדת לכלוכית מוגשת באנימציה בובות עם ליווי מוסיקלי מקורי.

10.05: הסוס הנשגב — סיפור עם סוסי עם מוסר השכל. „אל תסתכל בקנקן אלא במה שיש בו". נער בעל מבצע עין מיוחדת במיכה לסוסים משובחים בוחר בשביל המוכם בסוס שמראהו רגיל ביותר. אך מתברר שהסוס הוא סוס נשגב שיכולתו מתפלאה ואין הוא מוכר אותו אבק או עקבות.

10.40: הקרקס הבינלאומי — מופע קרקס עם להטוטנים, אקרובטיקה, מוסיקה, בעלי חיים, וכו'.

14.45: „שירלי מבמבל" — חיננית — שירלי טמפל מגלמת את דמותה של ילדה שגדלה אצל סבה, פרופסור אמלבי — הסב אינו בחל בגנבות ומתפרנס בקושי. חיננית נכבשת כעצמת שליו, אך קשורה אליו בעבותות אהבה. הם מכירים את גבי דוד העשירה הרוצה לאמץ את חיננית. בגלל שיקולים כלכליים הם מסכימים, אך מתגעגעים זה לזה ושבים לחיים בצוותא.

16.00: שמגו — צילום לטלוויזיה של ההצגה המקורית. מה בהצגה? על המלך שמגב, זכוכית, על עכברים, חתולים וצעצועים. על אורי והגל וצוד.

✱ יום שלישי

09.30: דודתו של צ'רלי — מחזה המשרדיסטי על רקע חיי הסטודנטים בתחילת המאה באנגליה. הסרט שוזר ב„טעויות" המצחיקות ומפרידות בין בני זוג.

10.33: הליצנים — הסרט מציג סיפורים שונים של ליצני קרקס, על הכנה ומאחורי הקלעים.

14.00: על הבובות והאנשים — סרט המתאר את העשיה מאחורי הקלעים של מופע התבובות.

15.30: דייק פרקין — הגיבור ספייקר עומד לשאת לאשה את פילית, בניגוד לרצונה. סרנק ומזפרסניק דואגים לכך שהנישואים לא יצאו אל הפועל.

16.00: „זהירה" — תכנית פורים.

17.30: „זוג לחרשות" — הצגת פורים.

✱ יום רביעי

09.25: שוליות הקוסם — סרט אגדה עפ"י אגדה של האחים גרים. מעשה במכשף רע שהודיע רוע בעולם. הוא לוקח לו שוליה שיודע קרוא וכתוב, וזה מורים עליה הילד — שוליה מצליח לגבור על הקוסם בעזרת ידידו.

14.00: הגמדונים — סיפור אגדה על גמדונים החיים מתחת לעצי היער ועוזרים לבעלי החיים. אלא שלגמדונים הטובים יש אויבים בנפש: האלה הם הטרולים, יצורים מכוערים ומלוכלכים שאינם מניחים להם לחיות בשקט.

14.45: פרובופילים — סרט קרנבל באורך מלא המספר על תחורת מרצנים שבגנות מוחש אדם מבמה לבתון אותו בהתנהגויותיו החברתית. הפבנגון משעשע בתוכם, אך המדען שבנה אותו חושש שיוצבעו אותו למטרה לא מוסרית.

16.45: כדלקין — כסף — הכסף כש מש כאמצעי חליפין, כאמצעי לשמירת ערך וכיחידה חשבונאית. הסרט מתאר את גלגולי הכסף כשמר החליפין, דרך המתכות היקרות ועד כסף הנייר בימינו.

17.30: „צמיגיות באהירי" — תכנית מיוחדת לפורים.

✱ יום חמישי

14.00: הדוב — סיפור מאת וליאם פוקנר על נער המבקש להוציא לצוד את הדוב הראשון שלו ובהלכו להבין מהם יופי, אומץ לב והגות.

15.45: קוסמוס — סדרה בת 13 פרקים הלוקחת אותנו למסע ביקום. הפרק הראשון: חופיו של האוקיינוס הקוסמי.

18.00: „סיפורים בראש" — הפעם הספרים האלה: „ההוסוף" — ...; „הרפתקה לא גראוית" — מאת הארס מציאה; „2000 משחק ומשחק"; „ילדה מהגשם" — מאת חוה שנהב.

פרקי היום בתנ"ך

רשת א+

יום א' (18.50) מגילת אסתר — שיחה מפי פרופ' משולם מרגליות על הנושא: מהותה של מגילת אסתר.

יום ב' (18.06): מגילת אסתר — שיחה מפי פרופ' משולם מרגליות על הנושא: מהותה של מגילת אסתר.

יום ג' (18.06): מגילת אסתר — שיחה מפי פרופ' שמואל אברמסקי על הנושא: האם יש הדים אנטישמיים במגילת אסתר.

יום ד' (18.50): מגילת אסתר — שיחה מפי פרופ' שמואל אברמסקי על הנושא: האם יש הדים אנטישמיים במגילת אסתר.

יום ה' (18.50): ישעיהו, פרק ס"א — קריאה מפי יעקב בנאי, ושיחה מאת ד"ר מנחם בולה על הנושא: כי אני ה' אוהב משפט.

פינת הבול

נאות חיים לנגלבן

יובל ה־50 לטלקומוניקציה

ארבעה בולי זכרון של איי קיימאן, מציגים פריטים שונים של ציוד טלקומוניקציה, ששימשו באיי קיימאן, החל מהגנת הטלקומוניקציה באיים בשנת 1935, בה הותקנה מערכת טלגרף בקוד מורס. האיים נתגלו על־ידי קולומבוס ב־1503. רוב המתנחלים הגיעו מג'מאיקה, שהשיגה עצמאות בשנת 1959. קיימן נכללת בחבר העמים הבריטי, כאשר החל משנת 1972, קיבלה אוטונומיה, עם זכות להנפקת בולי דואר, מטבעות זכרון וכתעודת כספים עצמאית.

הבול הראשון בן 5 סנטים מראה שולחן קבל מבריק, וניתן לראות היכן לחבר את זוגות המשדר ולחוזר העקלט. המהירות הממוצעת של העברה ידנית בקוד טלגרף היא 25 עד 30 מילים לדקה. מערכת קוד מורס שימשה, עם שיפורים קלים, בעולם כולו, במשך שנים רבות.

עד שנת 1966, מערכת התקשורת היבשתית הבינלאומית היחידה שהופעלה באיי קיימאן על־ידי הממשלה, היתה הטלפון הרדיו. המוצג על הבול בן 10 סנט. בזמן הזה, התקשורת בין המנוי לבין המרכזיה נעשתה באמצעות זרם חילופין, שנוצר על־ידי חומר מגנטי ידני. הזרם להפעלת משדר הדיבור סופק מסוללות.

כאן אמצע שנות ה־60 פשה איי קיימאן התקדמות גדולה בשכלול מערכת הטלקומוניקציה באיים, על־ידי התקנה בנובמבר 1966 והפעלה ב־1967 של צלחת אנטנה מיוחדת טרופוספרית (האטמוספירה שמתחת לסטרטוספירה, בגובה של 11 ק"מ), שחיברה את מערכת התקשורת הראשונה באיים כולם וכן סיפקה תקשורת בינלאומית דרך ג'מאייקה. מערכת זו מראה על הבול בן 25 סנטים.

טכנולוגיה גבוהה — תקשורת לווינים — מוצגת בבול בן 50 סנט, בו נראית תחנת הקליטה שהותקנה בנובמבר 1979. השיחה הראשונה באמצעות לווין בוצעה ב־22 באוקטובר 1980. שיפור זה ביכולות שהושג על־ידי מערכת זו, היוצה בזכות ההתקדמות הגדולה שהושגה בתחום הטלקומוניקציה בשנים האחרונות.

הבולים שראו אור ב־25 באוקטובר 1985, עוצבו בידי ג. ואסרלי והודפסו בבית דפוס ממלכתי מקומי בשיטת ליטוגרפיה. הבולים הם בגודל 28.45×42.58 מ"מ. גליון הדואר השלם מכיל 50 בולים.

ביום הופעת הבולים הוצאה למכירה מעטפת „היום הראשון", שהוטבעה בחותמת דואר לציון היובל. גם על המעטפה, ציורי תחנות הכוח הטכנולוגיה המתקדמת שהותקנה באיים.

החלפת חותמות הדואר של בית הדואר בנמל בן־גוריון

ביום ראשון כ"ח אדר א' תשמ"ו — 9 במרץ 1986, הוחלפו חותמות הדואר ותוויות הרישום של בית הדואר בנמל התעופה בן־גוריון. התעתיק הלועזי של נמל התעופה שונה מנמל תעופה בן גוריון ל„בן גוריון אירפורט".

שינוי שמה של סוכנות הדואר בשדה בוקר

השם הרשמי של המדרשה שדה בוקר הוא מדרשת בן גוריון ולא מדרשת שדה בוקר, כפי שנהוג לכנותה. לאור זה, החל מיום חמישי ט' באדר ב' תשמ"ו — 20 במרץ 1986, הוחלפו חותמות הדואר ותוויות הרישום ממדרשת שדה בוקר למדרשת בן־גוריון.

✱

הכיפה האדומה בבולי הונגריה

דואר הונגריה ניפק סדרת בולים נאה להגינות המאתיים לאחים גרים, סופרי האגדות. הבול מראה את הילדה בעלת הכיפה האדומה, כשהיא עם הזאב בדרכה לסבתא.

صورة عن الأصل

[redacted]

המפולת נבלמה — גל עליות במניות

מאת מרדכי זפס

שוב מהפך בבורסה. שלשום מפולה ואתמול ביקושים ערים ועליות תלולות. ההפרעות כי לא מתכנן מה על הבורסה הפי־

אך לגל ביקושים ובעקבותיו נק־ בעו 242 עליות ורק 48 ירידות כשבתוך 99 ני"ע נסחרו ללא שינוי בשער.

השינוי באווירה הביא לכך, ש־ בקרנות הנאמנות המתמחות במניות היה לאחר קיזוז פקודות מכירה ו־ קניה עודף רכישות של כ־1.8 מי־ ליון דולר ובקרנות הסולידיות — 1.1 מיליון דולר. למניות ההסדר היה עודף ביקוש של כ־14 מיליון ש"ח והן עלו בין 2.5 ל־4.4 אחו־ זים.

ביקושים גדולים במיוחד הופנו למניות ששלשום, יום המפולת, נק־ לטו בהם היצעים בירידות אף של 10%, שכן קליטה זו העידה שיש להן „אבא".

במספר רב של מניות נקבעו את־ מול עליות של 10% וב„כבדות" סופקו הביקושים בעליות עד 6 אחוזים.

באגרות־החוב היו היצעים לא גדולים.

הסוחרים הביעו אופטימיות, ל־ נוכח השינוי הקיצוני במגמה, אך הוסיפו כי להערכתם, גל הביקו־ שים והעליות התלולות שהיה ב־ שבועות האחרונים יבלם והמסחר יתנהל, בזמן הקרוב, תוך יציבות בחירה סלקטיבית ותנודות לשני הכיוונים.

אתמול בבורסה

שערי המניות

השינוי ב־%	השינוי בנק'	השער	החברה
+ 4.4	+3400	80900	אי.די.בי
+ 2.4	+1400	59400	אגיד
+ 3.0	+300	102100	דיסקונט א'
+ 3.9	+1250	33050	מזרחי
+10.0	+104	1144	פ־נות 0.1
+ 3.5	+1850	54480	פועלים
		135750 *	כלל
+ 2.6	+1200	46800	מ־ין 1.0
		3420 *	ה־בלאומי
+ 4.9	+160	3428	פ.ב.י.
+ 0.3	+ 13	5001	אדנים
+10.0	+372	4092	ל. משי ש'
		931 *	פ. כשי ש'
		1871 *	מ־כבן ש'
קף	+237	4984	צבאא'ת
+ 3.9	+425	11350	מב' ר"ג ש'
קף	+113	2378	מירב
		ה.מ.	ש־תן
+10.0	+451	4963	לאומי תע' ש'
+ 5.7	+150	2805	השנה ש'
קף	+ 56	1181	היניקס
+ 8.8	+200	2480	פ־ירינס
קף	+115	2410	צ־ין 5.0
+ 1.7	+ 74	4515	דזלק ש'
+10.0	+227	2501	הרצל 1.0
+ 0.8	+ 30	4020	ש־ביסל א'
+ 2.2	+ 80	3690	אהרים
+ 3.9	+1000	26920	אלריקה 1.0
		3230 *	דינ־ר 1.0
+ 5.0	+120	2505	בבבים
+ 2.1	+ 49	2388	גבים 0.5
		44840 *	הפ' היי' ש'
קף	+117	2453	ישפרו
קף	+608	12761	יכרים
— 1.2	— 67	5599	רסקי ב"ר
+10.0	+1663	18288	אגן
+10.0	+1663	4990 *	א־דין 0.1
+ 5.0	+213	4490	אי.בי.
+ 4.5	+101	3350	אילקו 0.25 ש'
+ 5.0	+313	6586	אלקטרה 0.5
		3610 *	דשנים 0.5
+ 1.0	+138	13500	כבלים ש'
		949 *	קיט פת 1.0
+ 3.8	+ 31	853	היכה כימיק'
+ 0.3	+152	500	מבע ש'
		2532 *	כלל סלקט'
+ 9.7	+ 68	770	להדזה 0.4
+ 6.0	+751	13270	ים המלח
+ 1.0	+1625	164550	ספמלי־נייר
+ 9.5	+ 30	346	קרירטכנים
+10.0	+530	5830	נחושתן 0.5
+ 9.3	+340	3985	פוליגון
+ 3.9	+360	9571	פייטארום
		3564 *	אי.די.בי פי'
+ 3.9	+100	2655	אילון ש'
+10.0	+546	6002	ת. לישי 1.0
		8170 *	אכפא
		2128 *	דיס' השי' ש'
		3914 *	פועי' השי' ש'
		4615 *	בליל השי'
קף	+116	2429	ירדן
+ 5.0	+684	14364	מי' השי' ש'
+ 7.6	+ 23	324	כלל נדל"ן
		1453 *	כלל תע'
—15.0	—164	932	עה 0.5
+ 1.9	+ 80	4265	פכה 0.5
+ 7.9	+169	2300	פריון
+ 4.9	+480	10245	פז נפט

* ללא שינוי

הודעות הבורסה

* כספי הדרים — רווח מתואם של כ־1.5 מיליון ש"ח ב־1985 ל־ עומת הפסד מתואם של 452 אלף ש"ח אשתקד.
* ארים — רווח מתואם של מי־ ליון ש"ח ב־1985 לעומת חצי מי־ ליון ש"ח אשתקד. החברה תח־ לק מניות הטבה בשיעור 500 אחוז. „אקס" ב־17/4 והקצאה ב־21/4.

מזל טוב באסותא

הורה ויואל סורוצקין — בת
מלכה ומנחם הלברון — בת
אודנה ודורון גלס — בן
שרה וישראל ברזובסקי — בן
שרה ויהודה ליבוביץ — בן
ענת וליאון ליפוביץ — בן
יעל ואמיר בן משה — בן
ענת וגדעון ברשצקי — בן
נחמה ורפאל גוגנהיים — בת
יפה ומשולם גרינבאום — בת
פנינה ומשה בוסי — בת
דפנה ויגאל עורף — בן
פנינה ואלי כהן — בת

גם לך מגיע אסותא
240185

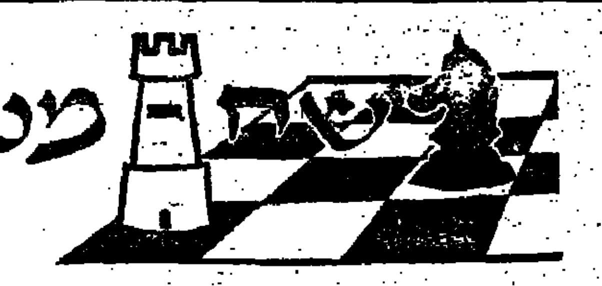

מאת
שלמה
קנדלשיין

באר־שבע בראש הליגה

אחרי הסיבוב החמישי במשח־ קי הליגה הלאומית של שחמט במרכז כאמור, באר־שבע עלתה למקום הראשון.

תוצאות הסיבוב החמישי:

באר־שבע — אס"א ירושלים (1)0:5

בנק לאומי — מרכז „בכור העה־יים" ת"א 1.5:3.5 (!)

אס"א טכניון חיפה — „הפוע־ על" רחובות 1.5:3.5

„הפועל" הרצליה — „הפועל" חדרה 2.5:2.5

„הפועל" ראשון־לציון — אס"א ת"א 2.5:2.5

דירוג הטבלה: באר שבע 17.5, ת"א 16.5, „הפועל" חדרה (1), אס"א טכניון חיפה ובכור. ה־ עיתים א' ת"א 12.5 כ"א, בנק לאומי 12, „הפועל" ראשון לצי־ ון 11.5 (1), „הפועל" הרצליה 11, „הפועל" רחובות 10.5, אס"א ירושלים 6.5.

*

בשלב שמינית גמר גביע ה־ מדינה נפלה הפתעה גדולה. ה־ אלופה ומחזיקת הגביע אס"א ת"א הפסידה ל„הפועל" ראשון לציון ב' מליגה הארצית 3:2(!) תוצאה ממעגל המשחקים.

גמר אליפות הארץ לגברים ונשים

המשחקים ייערכו בספריה ה־ עירונית במרכז יפו (רח' התקו־ מה 1) בין התאריכים 28 ב־9 בא־ פריל. בתחרות הגברים ישתתפו 16 שחקנים ובתחרות הנשים 12. האלוף הנוכחי הוא האמן הבינ־ לאומי אלון גרינפלד מבאר ש־ בע והאלופה לובה קריסטול מ־ ירושלים.

דו־קרב הכתר

דו־קרב העולמי קאספרוב־ קרפוב בן 24 משחקים ייפתח ב־ 28 ביולי בלונדון שם ייערכו 12 קרבות, ואילו המחצית השניה של המשחקים תתקיים בלנינגרד. אירוח מחצית אחת של הדו־קרב יעלה לאנגלים כמיליון דולר!

שובה מנצח

התחרות בבאר־שבע

רב־אמן סיזואי שובה מרומני־ יה זכה בתחרות הבינלאומית ש־ הסתיימה בבאר־שבע עם 8.5 נק' מ־11 לפני אלון גרינפלד 7, צוס (הונגריה) ושמידט (פולין) 6.5 כ"א, גד ריכליס, קיבלמן (מערב גרמניה) ונתן בירנבוים 6 כ"א, ברגה (ארגנטינה) 5, גר־ רביץ' (ארה"ב), שוורדלר 4, מ־ טר וזאפק 3 כ"א. ניהל את ה־ התחרות אליהו לבנם. מן ההיי־ לציין כי התחרות — נטלו חלק שחמטאים מהגוש המזרחי במ־ יוחד מהונגריה ופולין.

יושע אלוף „רטי"

אבשלום יושע זכה באליפות השנתית של מועדון „רטי" מיר־ תיקי המועדונים בארץ. יושע צ־ בר 9.5 נק' מ־13 לפני נוח ס־ גל 9, אשר שמיר 8, סמילטינר 7.5, גרינגרד 7 וכו'.

הישג לגוטמן בשוויץ

האמן הבינלאומי לב גוטמן מבאר שבע זכה להישג מצוין בתחרות הבינלאומית בלוגאנו. גוטמן חילק מקום ראשון־חמישי ובין השאר ניצח את בכיר שח־ קני אנגליה אנטוני מיילס. ה־ דירוג — שורט, קורצ'נוי, גוס־ מן פלסקט ואדוואנטו 7.5 נק' כ"א מ־9. סירוואזו, נאן, ניקוליק ו־ טוקמקוב 7 כ"א וכו'.

ד"ר צ'יפלר ז"ל

בגיל 80, נפטר בחיפה הרופא ד"ר נפתלי צ'יפלר שהיה אחד ממייסדי האיגוד הישראלי לשח־ מט, יו"ר ההנהלה, ונציג ישר־ אל בפיד"א. הפיד"א העניקה לו תואר „חבר כבוד" לכל ימי חייו. בין פעולותיו הברוכות והבול־ טות היה פיתוח השחמט בקרב הנשים. להלן אחד ממשחקיו של מנצח תחרות באר־שבע ומשחק נוסף של הנציג ההונגרי.

בירנבוים — בנוני — שובה

1. 47 פ6ו 2. 43 ה6 3. 3ז 53 4. 5ד ה:ד5 5. ג:ד5 ד6 6. מגג 3ז 6ז 7. רז2 רז7 8. פ3ז 9. 0־0 0־0 10. פא6 רו24! מג7 11. א4 צה8 12. פד2 פה5 13. רה3ז 6ב 14. פ:4 רא6 15. פא3 מהדז 16. מהגג2 צהז7 17. צזה1 צאה8 18. רז3 פ6ו 19. רו4 ח6 20. צאד1 5ז 21. רגו 4פו 22. בג 5פה 23. רת2 5ו 24. רבב 4ז2 25. מהבו1 26. פגג 4ח 27. פה3 צה8 28. פו1 מהה8 29. ז:ה4 פ6ו 30. הז 3ז פ:ה4 31. פ3ו רה5 32. פנה2 ר:ה2 33. צ:ה2 צח7 34. ר:ה5 מ:ה5 35. מהבו2 מהה7 36. צגג2 פ3ו + 37. ר:ו3 ז:ו3 38. צג4 ו:4! 39. צ:4 40. 41:צ 41ה מהה4, הלבן נכ־ נע 1:0.

מגיר — נימדוביץ — צ־יט

1. 47 פ6ו 2. 43 ה6 3. 3ז רבו4+ 4. רד2 מהה7 5. רז2 0־0 6. פו3 7. ר:ד2+ מה:ד2 5ד 8. ח־0 0־0 פבדז 9. מהו4 ד:43 10. מה:ג7 מהב4 11. פבדז פבו6 12. מהג5 מה:ב2 13. זוב1 מהב2 14. צבג1 מהא4 15. פ:ג4 פבדז 16. פיה5 פדז 17. מהה6 פ:ה5 18. מה:ה5 צד8 19. ה4 פב4 20. מהגג ד:ז47 21. פד6 22. רדז מה:ב7 צד8 23. ה5 פד3 24. צג4 צ:ג4 25. פ:ג4 פג5 26. מהבו2 מה:ג4 27. צג1 פד3 28. צ:ג4 פ:ב2 29. צד4 רה8 30. רה4 31. פא4 רבב פבג6, הלבן נכנע 1:0.

תחרות פורים ברמת השרון

„תחרות פורים" לנוער, תערך ביום שלישי הבא החל בשעה 8.30 בבוקר בבית הנוער נוה מ־ גן (רח' הוית רמת השרון). ה־ תחרות מיועדת לילדים ונוער ב־ כל הגילים. ההרשמה במקום.

יוח מועדים בבורסה

23.3.86 לוינשטיין — אקס הטבה 1000%, הקצאה 27.3.
אג"ח רמון 7202 — פתיחת מסחר.
25.3.86 פורים — הבורסה סגורה.
27.3.86 לוינשטיין — הקצאת מניות הטבה.
1.4.86 אג"ח סדרה 3105 — פדיון סופי.

הונש שי בנק המזרחי המאוחד בע"מ, אגף ניירות ערך, מדור ניי־ ערך ומחקר.

שערים יציגים

השערים היציגים ל־20 במארס 1986:

דולר ארה"ב	1.4880
לירש"ט	2.2208
מר"ג	0.6615
פר"צ	0.2150
פל"ה	0.5862
פר"ש	0.7880
כת"ש	0.2074
כת"נ	0.2098
כת"ד	0.1794
מר"פ	0.2929
דולר קנדי	1.0686
דולר אוסטרלי	1.0607
רנ"ד	0.7180
פר"ב (10)	0.3231
שיל' אוס' (10)	0.4924
לירה איטלקית (1000)	0.9721
ין יפאני (100)	0.8443
פאונד אירי	1.9990
פוטה ספרדית (100)	1.0530
דינר ירדני	4.1515
לירה לבנונית	0.7631
לירה מצרית	0.8407

עיריית פתח־תקוה
הועדה המקומית לתכנון ולבניה פתח־תקוה

הודעה על־פי סעיף 149 (1) לחוק התכנון והבניה תשכ"ה — 1965

ניתנת בזה הודעה, כי הוגשה ל־ ועדה המקומית לתכנון ולבניה פ"ת בקשה להתן הקלה

גוש 6193 חלקה 277 רח' בירנ־ באום 1 הנם ציון 32.53% בניה במקום 30%.

גוש 6400 חלקה 141 רח' בר אילן 22 לוי יאיר 35.67% בניה וקו צדדי 2.75 מ' במקום 60% וקו צדדי 3 מ'.

גוש 6712 חלקה 200 רח' מרדכי בובר לידבסקי יהודה 51.31% בניה במקום 50%.

גוש 6388 חלקה 240 רח' קיש 22 שלום מנחם 30.44% בניה בקומה א' מרווח צדדי 3.65 במקום 27.5% ומרווח צדדי 4 מ'.

גוש 6390 חלקה 7 רח' יאנוש קורצ'ק 8 28.90% בניה במקום 27.5% יוסי בוארון

גוש 6372 חלקה 134/2 רח' דוד שמעוני 2 בר־ציון ציפורה 31.57% בניה קו צדדי 2.70 מ' במקום 30% וקו צדדי 3 מ'.

גוש 6389 חלקה 126 רח' מלאכי 2 חממי שלמה 31.5% במקום 27.5% ומרווח צדדי 2.95 מ' במקום 3 מ'.

כל מי שיש לו התנגדות לבקשה הנ"ל, יואיל להגישה לועדה תוך 15 יום מפרסום הודעה זו.

ד. הבורי
יו"ר הועדה המקומית לתכנון ולבניה פ"ת

הסתדרות הפועל המזרחי — ועדת תרבות סניף ראשון לציון

קרן מילגות ע"ש ניצה מקייטן ז"ל

מסיבת פורים תתקיים, אי"ה, במוצאי שב"ק י"א אדר ב' תשמ"ו 22.3.86, בשעה 20.00 באודיטוריום שבבנין נחום (סוף רח' הרצל לכוון נס ציונה).

בהופעת מר יוסף שובלי — מ"מ ראש העיר
בהשתתפות: מר מאיר ניצן — ראש העיר
בתוכנית האמנותית: מקהלת זמר לציון של מנשה לברן
להקת 4 לב ארגון בהדרכת הזמר יאיר קלינגר
הזמר דמי דנור
הזמר גיקי מקיטן
להקת מחול תימנית
מכירה פומבית של דברי יקרי ערך
הגרלות והפתעות
מנחה: משה קולקר

כרטיסים ניתן להשיג בסניף הפועל המזרחי ובמשרד ועד עובדי העיריה. כל ההכנסות קודש לקרן מילגות ע"ש ניצה מקייטן ז"ל.

מלון דביר חיפה

* ארוחות בוקר, צהריים וערב
* ערב מאכלי עמים כל יום שלישי
* הזמנות לאירועים חגיגיים

כשר בהשגחת הרבנות בחיפה

מלון דביר, רח' יפה נוף 124 טל. 389131

התזמורת הפילהרמונית הישראלית
מנהל מוסיקלי: זובין מהטה

ורדי - רקויאם

זובין מהטה
מנצח
מונסרה קאבאייה, סופרן
מרילין הורן, מצו־סופרן
ניל וילסון, טנור
יאקו ריהאנן, באס
מקהלת גכינגר קאנטוריי משטוטגרט

כל הכרטיסים להופעה ב־26 וב־27 במרס נמכרו

לבקשת הציבור נקיים קונצרט נוסף במוצאי־שבת, 29 במרס 1986 בשעה 8.30 בערב

תל־אביב, היכל התרבות ע"ש פרדריק ר' מאן

כרטיסים מיום א', 23.3.86 —

בתל־אביב בקופת התזמורת, היכל התרבות, מדי יום בשעות 10—1, 5—7, בימי ו' 10—1 בלבד וב„קסטל" רח' אבן גבירול 153, טל. (03)444725.

בחיפה במשרד התזמורת, בית הקרנות, בימים א, ב, ד, ה, בשעות 10—2, ביום ו' 10—1, ביום ב' 4—7.

בירושלים במשרד „קלעים", רח' שמאי 8, מדי יום בשעות 9—1, 4—7, בימי ו' 9—1 בלבד.

הנחה למנויי התזמורת לפי תלוש מס' 104.

מדליה פורימית
זכר למחצית השקל

פורים הוא החג העליז והססגוני מכולם, וגדולים כקטנים מצפים לו בקוצר־רוח ועורכים הכנות מרובות לקראתו. ובין הכנות התחפושת לאפיית אזני המן, אסור לשכוח להצטייד בפריט חשוב: "מדלית פורים - זכר למחצית השקל". מדליה יפה זו מכילה יותר מ־10 גרם כסף טהור, כפי הדרוש, לזכר מחצית השקל שהיו נותנים אבותינו למקדש. בימינו ניתן לקיים את המצוה באמצעות מדלית פורים.
המדליה מלווה בתעודה המאשרת את כשרותה, חתומה על־ידי הרבנים הראשיים לישראל, הרב אברהם כהנא שפירא הראשון לציון, הרב מרדכי אליהו, הכותבים "רצוי שתמצא בידי כל יהודי ובמיוחד בידי כל גבאי בתי הכנסת כדי לקיים זכר למצוה כדבעי".

מחיר המדליה 17.20 ש"ח (כולל מע"מ) וניתן להשיגה בחנויות החברה, רח' אחד העם 5, ירושלים, ובדרך מנדלי 3, תל־אביב, ובחיפה, אצל הסוחרים המורשים - "פתו", רח' הרצל 8 ו"המטבעה", רח' יפו 24.

הזמנות טלפוניות (24 שעות ביממה) ממילקס טל. 03-7511235

החברה הממשלתית למדליות ולמטבעות
היחידה המנפיקה מדליות ממלכתיות של ישראל.

ירושלים, אחד העם 5, טל. 02-668165; תל־אביב, רח' מנדלי 3, טל. 03-227428

בתנועה

„אמונה" — תנועת האשה הדתית הלאומית, במרכז

פתח תקוה

יום ראשון — מסיבות פורים יי־ ערכו לפנסיונריות במועדון בשעה 5 אחה"צ, הצגה, ריקודים ומשלו־ חי מנות ע"י תלמידות מכללת אור־ רות. במועדון מסיבת פורים בשעה 8 בערב, תרצה הח' ש. פיקסלר.

בחוג תהילה — מסיבת פורים תרצה הח' ברכה שטרנברג.

יום רביעי — חוג תהילה ל־ דרום.

חוג פנינה — טיול לגליל.

חולון — בבית הפועה"מ ב־7.30 מסיבת פורים. מנחה אבי כיסל. שיחה בעניני דיומא מפי הרב יחי־ אל תם.

ראשון־לציון — במרכז „אמונה" בשעה 10 בבוקר שחרית פורים ל־ ילדים ואבהות, בארגונה של רחל גרקוביץ'.

תנחה בליווי מוסיקלי, צביה אל־ בו.

„אמונה" — המדור לקליטה הברתית ההזנית של עולים מוצאי שבת קודש

תל־אביב — בבית משפחת ני־ סים, רחוב האגיר 19 בבה אבי־ בים. מסיבת פורים לעולים מא־ רצות רווחה הגרות בסביבה.

רמלה — בבית המגורים של ה־ עולים האתיופים מסיבת פורים ו־ שמחה להולדת בת. שיחה מר אב־ רהם אזורי, תחפושות וכיבוד ע"י הברית אמונה.

יום א'

קרית עקרון — בבית העולים ב־ מגורי הקבע, חברות אמונה תגבנ־ נה לעולים האתיופים הכנת אזני המן ותסייענה בהכנת תחפושות ל־ ילדים.

ראשון לציון — במועדון העולים יבקרו ילדי הגן של אמונה ויחלקו משלוח מנות לעולים וישמחו את העולים בתחפושות.

אשדוד — בסיבת פורים במועדון 2005 שיחה הרב קוס בהשתתפות אדית יפרת, והבנות הלנה ורונית מהמחלקה לתרבות תורנית נגינה ו־ כיבוד הברות ניר גלים.

יום א' — אשדוד מסיבת פורים בבית רוגוזין לעולים אתיופים ו־ מארצות שונות הגרים בדירות ה־ קבע. תכנית פורים, כיבוד ע"י חברות ניר גלים ובני דרום.

יום שני

נתניה — משלוח מנות לעולים חדשים מארצות שונות הגרות ב־ דיור קבע ע"י תלמידי בי"ס וחב־ רות אמונה.

במרכז קליטה שקד מסיבה ב־ השתתפות תלמידי בי"ס ישורון ב־ ראשות המורה אסתר רס, בהצגה ושירה. במרכז גרינשפיין חלק ב־ העולים מארצות הרווחה, משלוח מנות למשפחות ע"י 2 כיתות בי"ס תיכון בר־אילן. בקרית־נורדאו ו־ אורים — נאות שקד מגורי קבע של עולים מאתיופיה משלוחי מנות ע"י תלמידי ישיבת נחלים וחב־ רות אמונה.

יום רביעי

לוד — במועדון האתיופי בגבעת הזיתים מסיבת פורים וחלוקת מש־ לוחי מנות בשיתוף משרד הקלי־ טה.

חולון

יום חמישי

חולון — (למחרת שושן פורים) מסיבת פורים ע"י העולים בסניף בשכונת ג'סי כהן. שיחת רב הר פצה בהלבושת הזמנית החברה נו־ רית גוזי שירה בציבור בליווי הי אקורדיוניסט וכיבוד חברות אמונה.

בחג הפורים תבקרנה חברות בבתי דייר הקבע ובמרכזי הקלי־ טה, במקומות שונים שחברות אמו־ נה נמצאות בקשר עם העולים ל־ קיום מצוות משלוח מנות.

„אמונה" סניף תל־אביב

פרשת השבוע — בהמשך שיעו־ רין רחי המערכה 40, המרצה: משה גלידאי.

במבנין הנוער הדתי קרית שלום המרצה: הגב' שינבוים.

בבצרון בבית הכנסת ב־11.15 לפנה"צ מפי הרבנית גולדשמיט.

יום שני

בבצרון ב־6.30 בערב יתקיים חוג התנ"ך מפי הרבנית גולדשמיט.

שיעור בתנ"ך של הרבנית רפפורט — ביום רביעי

שיעור התנ"ך עם הרבנית רבינו־ ביץ יתקיים ביום רביעי, (ט"ו אדר ב') בשעה 4.30 בסניף „אמונה". רח' אחד העם 110. הנושא: „לקח לדורות" במגילת אסתר, ופרשת ה־ שבוע.

תל אביב

בבית הכנסת הגדול בהי"א אלנבי 110

השבת יעבור לפני התיבה החזן ה־ ראשי אברהם פרסמן. לפני קבלת ה־ שבת, השעור ברמב"ם מפי נשיא בית הכנסת אברהם הצרוני בהלכות מע־ שה הקרבנות ג, ד בנושא „קורבנות הכהנים במקדש וקרבנות ישראל ב־ כל הדורות". מנחה 5.50; שחרית 8.00.

עונג שבת — „אהל שם"

השבת ב־5 ירצו מעניני דיומא העו"ד גרשון גרמן, הרב אליעזר כהן הרב ש. זלמן הרכמן, החזן משה ציטרין ישמיע פרקי שירה.

בבית הכנסת בילייו ב־10.30 הר־ צאתה של הרבנית הספורת — נחמה לייבוביץ בנושא: ימי הפורים לאור ימנו.

הרב ד"ר ש.ז. כהנא ירצה בשבת בירושלים במדרשית אברהם ובמשך השבוע בהיכל שלמה ובהרצליה ה־ שואה בהר ציון. כמו כן במועדוני מוריה ובבני ברית.

חיפה

בבית הכנסת לנוער בביה"ס „יבנה — נצח ישראל" חיפה

התפילות בליל שבת לפי זמני הד־ לקת נרות, ובשבת בבוקר ב־8.15 לפני התפילה ב־7.30 שעור בתלמוד מפי הרב ישעיהו נגר, רבו של בית הכנסת. לפני הקריאה לימוד משניות לזכרם של תלמידי ביה"ס שנפלו במערכות ישראל.

בית הכנסת הפועל המזרחי (רח' החלוץ 59)

בשבת בשעה 7 בבוקר יתקיימו 2 שעורים בתנ"ך ובגמרא מפי מנחם המר, ובשעה 10.30 שעור בחוג רמ־ ב"ם מפי יוסף קרייצר.

ביכ"ס „היכל אליהו" האשכנזי מנין צעירים — ק. שפריצק

התחלת התפילה בשבת ב־7 בבוק־ ר, לאחר התפילה שיעור בפרשת השבוע.

מגזרות נייר מסורתיות

תערוכה זוסא של האמן יעקב נא־ מן. „מגזרות נייר מסורתיות" תת־ קיים בהיכל פתוח לאמני חיפה, בבנין העיריה. רחוב חסן שוקרי. ה־ תערוכה תיפתח ביום ראשון י"ב אדר ב' (23.3.86) ותתקיים עד כ"ד אדר ב' (4.4.86). דברי פתיחה יש־ מיע ד"ר יוסף שיינפלד.

למשרד ציבורי דתי בירושלים
דרושה מזכירה
הידעת בעברית ובאנגלית
משרה מלאה או חלקית.
הנאים מצויינים
02—421094, 02—226812

בס"ד
אקדמאית נאה מאד עדינה ואיכותית
בורא שמים רציני מ־37 לנשואין
לכתוב לקלו: הלון גרינברג s/5

דרוש רב
בקהילה האשכנזית במקסיקו

יודעי מתעמדים: בעלי נסיון בעבודה רבנות, יודעי השפה הספרדית.

לקביעת ראיון: נא להתקשר טלפונית למר שמשון פלדמן בבלון הילטון, תל־אביב, טל. 03—244222 במוצאי שבת פר' צו, י"ח באדר ב' (29.3.86) וביום א', י"ט באדר ב' (30.3.86) לפנה"צ.

הסתדרות הפועל המזרחי — סניף תל־אביב
אחד־העם 108 טל': 7—6—204175

סדר ליל פסח

ייערך אי"ה ביום רביעי י"ד ניסן תשמ"ו (23.4.86) בשעה 7.15 בערב באולמי „מקסים" רח' המלך ג'ורג' 48 פינת שד' בן ציון ובמועדון החבר בעדי סמאטס 22 צפון ת"א.

בהשתתפות:
רבים ממנהיגי התנועה ואישי צבור
אוירה חגיגית, אוכל טעים וכשר למהדרין
חברה נעימה

פרטים: בבית הפועל המזרחי, אחד־העם 108 בשעות 9—15 לפנה"צ בלבד.
מספר המקומות מוגבל. ההרשמה עד י"ח ניסן
החברים נזקקים הנהלה

הסתדרות הפועל המזרחי — הועד הפועל
המחלקה לעליה וקליטה

מפגש שש־שבה בין צעירים/ות עולים מארצות הרווחה והוותיקים. גילאי 40—20, תתקיים אי"ה בשבת פרשת צו, י"ז—י"ח אדר ב' (28—29.3.86) במלון הדקור הרצליה־פיתוח.

בתכנית: שיחות בעלי תורה
דינבוקה קבוצתית והוי הפצה נאה.

פרטים והרשמה: מחלקת העליה אצל החבר דוד גרוסמן טלפונים: 03—440316, 03—444151, 03—460402.

שערי חליפין במט"ח

בנק המזרחי המאוחד

שערי קניה ומכירה של בנקנוטים והעברות במטבע־ חוץ ליום 20.3.86, עד למחרת בשעה 12.30, לעסקות ברולרים עד לסך 1,000 דולר ובוחר המטבעות עד שווי 500 דולר, יהיו במפורש להלן:

הנוסף לשערים דלהלן יש לגבות עמלה בשיעור של 0.75%

המדינה	המטבע	יחי'	שער קניה (שקים והעברות)	שער מכירה (שקים והעברות)	שער קניה (בנקנוטים)	שער מכירה (בנקנוטים)
ארה"ב	דולר	1	1.4778	1.4962	1.46	1.52
בריטניה	לירש"ט	1	2.2048	2.2028	2.17	2.27
גרמניה	מרק	1	0.6579	0.6662	0.65	0.68
צרפת	פרנק	1	0.2134	0.2161	0.20	0.22
הולנד	גולדן	1	0.5815	0.5888	0.57	0.60
שוויץ	פרנק	1	0.7839	0.7937	0.77	0.81
שוודיה	כתר	1	0.2058	0.2084	*0.20	*0.21
נורווגיה	כתר	1	0.3091	0.2108	*0.20	*0.21
דנמרק	כתר	1	0.1781	0.1803	0.17	0.18
פינלנד	מרק	1	0.2906	0.2943	0.28	0.30
קנדה	דולר	1	1.0601	1.0733	1.03	1.09
אוסטרליה	דולר	1	1.0492	1.0623	0.99	1.09
דרא"פ	רנד	1	0.7093	0.7182	0.70	0.73
אוסטריה	שילינג	10	0.9376	0.9494	0.92	0.96
איטליה	לירה	1000	0.9671	0.9792	**0.91	**0.99
יפן	ין	100	0.8405	0.8511	0.83	0.86

* רק לגבי בנקנוטים בערכים של עד 100 כתר
** רק לגבי בנקנוטים בערכים של עד 10,000 לירטות
לגבי בנקנוטים בערכים גבוהים יותר יש לקבל את השער המתאים לעסקת חוץ.

רדיו

קול המוסיקה

06.02 „צלילי בוקר"; 07.07 „בו־ קר טוב"; 07.28 „מה נשמע"; 07.30 „שחרית מוסיקלית"; 09.30 „קונצרט בוקר"; 13.00 „קונצרט צהרים"; 15.00 „דומינו"; 16.00 „לבקשתכם".

מוצאי־שבת

19.00 „קונצרט הערבית של מוצאי השבת"; 20.05 „אופרה"; 23.00 „מוסיקה קמרית".

רשת א'

07.30 „פעמי המזרח"; 09.30 „מפגש"; 10.30 „רדיו קלי"; 11.10 השידור היומי לבתיה"ס; 11.30 „השכלה ודעה לכל"; 12.05 „והאר עינינו" — שירים; 14.06 „לבת ר' לכל המתענין"; 15.00 „קבלת שבת" — פרשת „ויקרא"; 26.05 „היכן הם קברותיהם של אסתר ו־ מרדכי?".

מוצאי־שבת

19.05 „אנתולוגיה קטנה לשירה"; 22.05 „שיחת הולין".

רשת ב'

06.00 „שמע ישראל", „מה טוי בו אהליך יעקב" וסיכום המשנה היומית; 07.00 „הבוקר הזה"; 08.05 „כל צבעי הרשת"; 12.10 „שריקת פתיחה"; 14.06 „כרטיסים בקופה"; 15.45 „מה בשמיי"; 16.10 „עוד מעט שבת".

מוצאי־שבת

19.05 „הקול קולנוע"; 20.05 „יד מן השבוע"; 21.05 „המבדיל"; 21.08 „ניגונים"; 22.05 - פרקי היום ב־ תנ"ך: ישעיהו, פרק ס"א קריאה מפי יעקב בנאי; 22.10 „כלוה מל־ כה"; 23.05 „עד כאן".

גלי צה"ל

05.45 פרקי אבות; 06.00 באופן בילדי; 06.10 פזמונים לכולכם; 07.07 תוספת בוקר; 08.05 בוקר טוב ישראל; 09.05 בילוי נצים; 11.05 קולה של אמא; 12.05 „סב־ דליים"; 14.05 „עוד לא שבת"; 15.05 האהרודים; 16.05 שיר בשקט ב־ שקט.

מוצאי־שבת

19.05 קריאת כיוון; 20.05 מס־ רת מסורות; 21.00 כבט לחדשות; 21.30 פזמונים לכולכם; 22.00 קונ־ צרט שבועי; 00.05 ציפור לילה; 02.05 לא רוצים לישון.

מגן דוד

טלפון חירום 101: ירושלים, בית־שמש, תל־אביב, חיפה, נהריה, עכו, חדרה, הרצליה, כפר־סבא, נתניה, קרית־שמונה, צפת, ראשון לציון, באר־שבע, אופקים, דימונה, ערד, אילת.

ירושלים — טל' 523133, בית־ שמש — 811288, תל־אביב — 460111, רמת־גן, גבעתיים, בני־ ברק — 781111, פתח־תקוה — 9231112, קרית־אונו — 344442, חולון — 803133/4, בת־ים — 585555/6, חיפה — 512233/4, נהריה — 923333, 979335, עכו — 912333, קרית־טבעון — 931401, קרית־ביאליק — 721817, חדרה — 063-22333, הרצליה — 541333, כפר־סבא — 33222, טבריה — 067-90111, קרית־ שמונה — 067-44334, בית־שאן — 065-8722, עפולה — 065-93333/4, חצור הגלילית, 067-36333, קצרין — 067-61333, נצרת עלית — 065-73333, מגדל־העמק — 065-4006, רחובות 054-451333, אשדוד — 055-51332/3, אשקלון — 051-23323, לוד — 054-229133, רמלה — 054-221022, קרית־גת — 051-881333, קרית־מלאכי — 055-8233, ראשון־לציון — 942333, שדרות — 051-97074, באר־שבע — 057-78333, אופקים — 923022, נתיבות — 941033, דימונה — 59333, ערד — 957222, ירוחם — 80133, מצפה־רמון — 88333, אילת — 059-72333, צפת — 067-30333.

בתי חולים

יום שישי

ירושלים: הדסה עין כרם (ילדים, פנימית, עיניים), ביקור חולים (נשים, א.א.ג.), שערי צדק (כי־ רורגית), הדסה הר הצופים (אורטו־ פדית).

תל־אביב: רוקח (ילדים), איכילוב (פנימית, כירורגית).

נתניה: לניאדו.

שבת

ירושלים: ביקור חולים (ילדים, א.א.ג.), הדסה עין כרם (פני־ מית, נשים, עיניים), שערי צדק (כירורגית), הדסה הר הצופים (אור־ טופדית).

תל־אביב: רוקח (ילדים) איכילוב (פנימית, כירורגית).

נתניה: לניאדו.

טלוויזיה

טלוויזיה ישראלית

08.15 קשת ונגן; 08.40 מסך ל־ ספרות (יסודי); 09.00 מוסיקה ד־ — ו'; 09.20 לשון ותקשורת ג' — ה'; 10.10 חשבון ד'; 10.30 ה־ גיל הרך — בבית של פיסטוק; 11.00 מדעי הטבע (יסודי); 11.15 חברה ותרבות (יסודי); 11.45 אוי־ רחות (חט"ב); 12.15 חברה ותר־ בות (על־יסודי); 12.45 מוסיקה על־ יסודי — העשרה; 13.30 שעת סיפ־ פור — הסוד הנורא; 14.20 כל־ כלה — כעגל של הכנסות והוצ־ אות במשק; 14.30 האוניברסיטה הפתוחה: כאנה בגדולה יצד ה־ איגודנציית (באר); 15.00 בבצון הרדים; 15.30 צ'וקי; 16.00 ערב חדש — מוסף לשבת.

טלוויזיה בז'לית

מוצאי־שבת

20.00 „צירופים"; 20.30 „בנסוף"; 21.00 מבט לחדשות; 22.20 „מיפע הבידור הבלכתי"; 23.30 „1984": „סוקי של כוכים": חדשית.

בתי מרקחת

יום שישי

ירושלים: התהנה הברבורות, יפו 234, 520190.

תל־אביב: בריאות, המלך ג'ורג' 28, 283731; ארלוזורוב, ארלוזורוב 76, 230746.

נתניה: נאות שקד, מרכז מסחרי אזורים 52484.

חולון: אסותא, רח' סוקולוב 4, 858197.

פתח־תקוה: קופ"ח הכללית, חיים עוזר, 905271.

חיפה: הנשיא, שד' הנשיא 33, טל. 333312.

ב"ב—ר"ג: פינצי, חיבת ציון 43 ר"ג, 782821.

יום שבת

ירושלים: קופ"ח של ההסתדרות, מרפאת הזבבה רח' המ"ג 28, 523191.

תל־אביב: בבי, דיזנגוף 174, טל. 222386; יהודה המכבי, יהודה ה־ מכבי 42, 455198.

נתניה: נאות שקד, מרכז מסחרי אזורים 52484.

חולון: הרצל, ויצמן 12, 845236; עין יהב, עין יהב 4, 884854.

פתח־תקוה: קופ"ח הכללית, חיים עוזר, 905271.

חיפה: ניצן, ככר ניצן ק. ים טל. 751680.

ב"ב—ר"ג: הדסה, כצנלסון 151 ר"ג, 722271.

מוצאי־שבת

ירושלים: רפא"ל, רח' הלבן סורא־ קין 39, 811601.

תל־אביב: בבי, דיזנגוף 174, טל. 222386; סופרפרם אינשטיין 40 רמת־אביב, 413730.

לוח הצופה

* המכירה בבניינים בעקבון פועלי אגודת ישראל 3 חדרים גדו־ לים, סוכה, ק"א ע"צ, צדדים טובים. 055-24317.
* בבני־ברק דירת 3½ חדרים מסופחת + דו"ד + 3 מרפסות ק"ב 3 ב"א 03-701778.

לוח חיפה

* 4 ברמבאק + שרותים כפולים כניסה נפרדת רחבה לסוכה — 04-642078.

המו"ל: הצופה בע"מ. העורך: משה אישון, מערכת ומנהלה: תל־אביב, רח' המסגר 66, טל': 336054, ת"ד 2045. חשבון בנק הדואר 441144 * סניף ירושלים: רח' בן־יהודה 3, ת"ד 1148, טל': 02—234910, בערב טלפון: — 02—639524 * סניף חיפה: רח' ארלוזורוב 1, טל' 04—663628 * דפוס העשור בע"מ תל־אביב.

אין המערכת אחראית לתוכן המודעות והפרסומים

הצופה
עיתון יומי
HATZOFE
DAILY

צפויים פיטורים במערכת הבנקאות

מאת כתבינו הכלכלי בירושלים

צפויים פיטורים בהיקף גדול בעובדים במערכת הבנקאות.

בבנק ישראל גובשה עמדה כי יש לבצע היקף גדול בסניפי הבנקים. זאת כיוון שפעילות הבנקים ירדה כתוצאה מצמצום האינפלציה. פעילות רבות שנבעו לכסף חם, כגון פקדונות, ותפ"ס וכן קניה ומכירה של פתיחים ירדה באופן דראסטי. גם הפעילות בעובדי השב ירדה באחרונה. בסך הכל מספר הפעולות הבנקאיות הוא גבוה בהרבה ממה שהיה בתקופת האינפלציה הגבוהה.

לכן גורמים בבנק ישראל שאם צריך בבנקים כה רבים ובמספר עובדים כפי שהיה עד כה.

דרכה של הציונות הדתית בהשתלמות מזכירות „אמונה"

מאסר עולם למחבל שרצח את מ' דדון ז"ל מנתיבות

הלכות פורים ב...פרסית

מאת חיים סקורניק, סופר „הצופה"

7 שנות מאסר על נסיון רצח בדקירות סכין ברמלה

הורים שכולים יחישו הקמת האנדרטה לזכור חללי הנח"ל ביער חדרה

מאת סופרנו בתל־אביב

יהודה אריאל ז"ל — למנוחות

ציור נרצח ושלושה נפצעו במכונית בירושלים על רקע פלילי

„עזרה תורה" בת"א הכריזה על מבצע „קמחא דפסחא"

מאת סופרנו בתל־אביב

הופיע אלבום „עם מקדשי שביעי" על מערכת השבת בפ"ת

מאת סופרנו בפתח־תקוה

מוקדי הפעילות של סניף התנועה בת"א — לקראת פסח

מאת סופרנו בתל־אביב

תיקון

למכירה לרציניים בלבד:

ספר תורה שנכתב בגרמניה, במצב טוב

טלפונים: 08—239019

03—267673

03—392660

אישים ומוסדות

— ב־ו' אדר הוכנס בבריתו של אברהם אבינו...

בית החולים בקור חולים ירושלים

ברכות מזל־טוב

להולדת הבנים/הבנות

אברהם אהרן ומלי	— בת	כהן מרדכי ואילנה	— בן
אברגל חיים ושושנה	— בן	מנפרד דוד ונעמי	— בת
ארנפרוינד אברהם ובת־שבע	— בת	מרקוס בן־ציון ופייגע	— בן
אביטבול אליהו ולבנה	— בן	מיארה שאול ובת־שבע	— בן
אליהו יחזקאל וירדנה	— בן	סלומון חיים ואהובה	— בת
אחדון יאיר ורווה	— בן	סולי אליאס וכוכבה	— בת
בוימן אבנר ואסתר	— בת	עידו אבישי ויפה	— בת
בינלר אהרן ושושנה	— בן	פרץ ישראל ותינה	— בת
בלום משה ורווע	— בן	פרץ אברהם ושושנה	— בן
גמליאל שלום ואסתר	— בן	פרקוביץ אברהם וסימה	— בן
גולדברג חיים ואיטה	— בת	פוזינה אשר ואילה	— בת
גרוס ארמון ורבקה	— בת	קרוקחמר נת ומלכה	— בן
גמליאל רחמים ורות	— בת	קומיסרנקו ארנולד ומריטה	— בן
גוטסטין שאול ונוריה	— בת	קוניגסברג יצחק ורבקה	— בן
גרמין יעקב ותליה	— בן	קסביאן ורדי ואשרה	— בת
דבש אפרים ויפה	— בת	קיגר ארז ורויטל	— בת
הוניגסאלי יוסף ורבקה	— בת	רבינוביץ יוסף ותה	— בת
הלר אביגדור ופרידה	— בן	רבינוביץ ישראל וריווע	— בן
הלברשטם יצחק ולאה	— בן	רבינוב צבי ועליאה	— בן
וינבאר מנשה והנה	— בת	ריווקס דניאל ורות	— בן
זקן סלם ויפה	— בן	רוטנביץ אליעזר ומוה	— בת
חנון אברהם ושרה	— בן	רחנביץ ישראל וחוה	— בן
חייט רוני ובשמת	— בת	שטרן אברהם ופרומה	— בן
טורגמן דוד ורות	— בת	שרייבר צבי ושרה	— בן
כהן מרדכי וצפורה	— בת	שניידר ישראל והנה	— בת
כהן יוסף והדסה	— בן	שמביק משה ולילי	— בן

יזכו ההורים לגדלם לתורה, לחופה ולמעשים טובים

בברכה

ההנהלה

ב"ה

אוניברסיטת בר־אילן

המחלקה לפסיכולוגיה

המגמה החינוכית־טיפולית מתכבדת להזמינכם ליום עיון שיתקיים אי"ה ביום ראשון, כ"ז אדר ב', תשמ"ו, 6 באפריל 1986 באולם ארגנטינה, בין השעות 9—13.30

הנושא:

„פגיעות והתמודדות אצל ילדים בגיל ביה"ס"

חוג ידידי „המרכז הרפואי אסף הרופא"

בס"ד

קונצרט חזנות ומוסיקה יהודית

באולם אוהל שם בתל־אביב רח' בלפור 30 ביום שני כ' באדר ב' 31.3.86 בשעה 8.00 בערב.

משתתפים: צבי אהרוני — מיאמי

ברציון מילר — נוי־יורק

דודו פישר — ישראל

נגן הקלרניט ישראל זוהר — ישראל

התזמורת הקאמרית החדשה בניצוחו של ד"ר מרדכי סובול

מנחה: מרדכי פרימן

כרטיסים להשיג ב: חברת גג רח' נפתא 3 בני־ברק 186—709

חברת איו. אמ. סי. רח' הרב קוק 7 בני־ברק. טל. 79־74־70

נותרו מספר כרטיסים מצומצם

מתקן לכיבוי גז ביום טוב

שי לחג הפסח

התקנה עצמית מהירה וקלה

מאפשר בישול ביום טוב, וחימום בשבת

ניתן להשיג במפעל

תיל־און — יצור גופי תאורה ומצברי שבת

תל־אביב, רח' קשר המנות 2 • טל. 03—1907

בחנויות המפעל

תל־אביב: רח' יהודה הלוי 30 טל. 03—656059

חיפה: רח' אלנבי 12 טל. 04—523855

ובחנויות חשמל מובחרות

גזור ושלח

ב"ה

אל עמי

רח' הרב קוק 9, ת.ד. 6275 ירושלים 91076, טל. 02-232560

התאריך .... שם ומשפחה ....

לכבוד .... כתובת ....

„אל עמי" .... עיר .... טלפון ....

הוראת קבע

בתשובה לפנייתכם האישית, שמחתי להיות שותף למפעלכם בהרמת תרומתי.

על פי כתב הרשאה המפורט מטה הנכם רשאים לחייב את חשבוני, מידי חודש בחודשו, בסך 10 / 15 / 20 / 25 / 50 ..... $ (דולרים של ארה"ב) במילים ....

התמורה תחוייב בשקלים, לפי שער בנקאי מקובל (סמן בעיגול).

ברור לכם, כי הוראת קבע זו ניתנת לביטול/לשינוי בכל עת ואינכם רשאים למשוך כספים, מעבר לסכום האמור.

בכבוד רב,

התאריך .... חתימת בעל החשבון ....

הרשאה לחיוב חשבון

לכבוד .... מס' החשבון בבנק .... סוג החשבון ....

בנק .... קוד מסלקה: סניף .... בנק ....

סניף .... קוד המוסד: 01929 אסמכתא* ....

כתובת הסניף .... * מספר מזהה

1. אני/ו הח"מ .... הגר/ים ב־ ....

מס' זהות .... נותן/ים לכם הרשאה לחייב את חשבוני/נו הנ"ל אצלכם בסכומים שיהיו נקובים ברשימות החיובים ו/או בסרטים מגנטיים שיומצאו לכם מדי פעם בפעם ע"י „אל עמי" ומספר חשבוני/נו יהיה נקוב בהם.

2. הננו/י מוותר/ים על קבלת הודעות חיוב מכם בגין חיובים אלה.

3. הוראה זו ניתנת לביטול ע"י הודעה ממני/מאתנו בכתב לבנק או עפ"י הוראת דין.

4. אתם תפעלו בהתאם להוראות הנ"ל כל עוד מצב החשבון יאפשר זאת וכל עוד לא תהיה מניעה חוקית או אחרת לביצוען.

5. הננו/י משחרר/ים אתכם מכל אחריות בעד נזק, הפסד, הוצאות וכו' העלולים להיגרם עקב אי מילוי הוראות אלה: גם בגלל חוסר כיסוי או בגלל סיבה אחרת.

6. נא לאשר ל־„אל עמי" על הוספה המחובר לזה קבלת הוראות אלו ממני/מאתנו.

התאריך .... חתימת בעל/י החשבון

קריאה דחופה למתנות לאביונים

ב"ה, ירושלים ז' אדר ב' תשמ"ו

היות ואסון נורא אירע כאן בפעיה"ק ירושלים ת"ו, כי אחד מבני הדעת ת"ח וחסיד מופלג נפטר בדמי ימיו, והשאיר אחריו אלמנה ושבעה יתומים קטנים, ללא משענת, והבית אין מאומה, ושולחן האלמנה ריקם, והעולם חשך בעדם יה"ר.

לפיכך אנו מצטרפים לרעתם של גדולים ומסכה רבה לזה, לעזור ולסייע בעין טובה ופרוה נדיבה, לקיים בזה הוא הדור מצות מתנות לאביונים...

יהי רצון שבזכות ויקויים בנו: „ליהודים היתה אורה ושמחה וששון ויקר" בפסט וכדו"ש, אכי"ר.

מרדכי אליהו	אברהם שפירא
ראשון לציון הרב הראשי לישראל	הרב הראשי לישראל

הכתובות להעברת הכספים:

1) הרב יעקב איידלשטיין, שדרות חן, רמת־השרון.

2) הרב יהושע גייבירט, בית וגן, ת"ד 5468 ירושלים.

3) הרב אביגדור נבנצל, העיר העתיקה, ת"ד 5422 ירושלים.

4) הרב יוסף הכהן, רח' אהליאב 18, חיפה.

5) בנק דיסקונט גאולה ירושלים, חשבון 732990.

6) הוועדה למען המשפחה, ת"ד 686, ירושלים.

נ.ב. לפי פסק הרבנים אפשר לזכות עבור המשפחה מצות האביונים בפורים להעבירם אחרי פורים עבור המשפחה.

המפלגה הדתית לאומית — ההתאחדות הפועל המזרחי סניף תל־אביב — אחד־העם 108

לחברי ההנהלה ברכות מאליפות

לה' שלום זילברפרב ומשפחתו להולדת הנכד

לה' בוקאי שלמה ומשפחתו לנשואי בתכם כוכבה תחי'

לה' מנחם מדמון ומשפחתו להולדת הנכד

תזכו לרוות הרבה נחת מתוך שפע אורה ושמחה

מועצת התנועה

המפד"ל—הפוהמ"ז בתל־אביב

המזכירים ועובדי הסניף

א. פישלר

דרוש בשכירות למוסד לימודי דתי לבוגרים בירושלים

ב' דירות לפנימיה

שיכלול 6—8 דירות בנות 4—3 חדרים במצב תקין

רצוי באזור בית וגן / גבעת מרדכי

לטלפן 02-423131, לבקש את מרים

למכירה ברמת־גן

דירת 4 חדרים

רח' ביליים 11, רמת־גן

לדתיים

טל. 03—762837

04—532235

למכירה או להשכרה

דירה 3 חדרים

+ מרפסות, קומה ב'

ברח' השילוח, חיפה. טלפון:

בשעות אחה"צ וערב: —

04־222382 ,221634

מוסדות בוטושאן

מפעלי תורה וחסד: חיפה, בני־ברק, יבנאל

מיסודו של האדמו"ר הגה"צ רבי מרדכי פרנקל זצ"ל

בנשיאות בנו הרה"צ רבי פיני מאיר פרנקל שליט"א

בית־המדרש לתורה ולתפילה „זכרון יהודה"	הרבנות הראשית לחיפה והסביבה

כינוסי אזכרה והתייחדות

עם זכרו של

הגה"צ רבי מרדכי פרנקל זצ"ל

האדמו"ר מבוטושאן, רב הקהילות ביסל צרפתי ורמת־שאול וחבר לשכת הרבנות הראשית

יתקיימו ביום השנה השני להסתלקותו לגנזי מרומים.

שבת קודש פרשת „זכור"

בשעה 5.00 אחה"צ בבית־המדרש „זכרון יהודה", רח' משרניחובסקי 27

תפילת מנחה וסעודה שלישית

סיום משניות ודברים מפי בנו הרה"צ רבי פיני מאיר פרנקל שליט"א.

יום השישי, כ"ז אדר ב' התשמ"ו

בשעה 11.00 לפנה"צ

עליה למקום מנוחתו בהר־הזיתים בירושלים. נפגשים בשעה 10.45 בתחנת המוניות איינבנר, ברחוב מאה שערים, ובשעה 11.00 מול מלון אינטר־קונטיננטל.

בשעה 6.30 בערב עצרת זכרון והתייחדות בבית־המדרש „זכרון יהודה", רח' משרניחובסקי 27, חיפה

דברים:

הרב הראשי לחיפה וראב"ד הרה"צ רבי שאר־ישוב כהן שליט"א

הרב הראשי לחיפה וראב"ד הרה"צ רבי אליהו בקשי דורון שליט"א

הרה"ג רבי נחום אין, רב שכונת קרית אליהו: מנהיג ועדה

בהשתתפות

אסיר ציון ר' יוסף מנדלביץ: קיום מצוות בתנאי מאסר ומצוקה

דברי־נעילה:

מר ישראל לבנון, ראש המועצה הדתית

הרה"ג רבי פיני מאיר פרנקל שליט"א, רבה של יבנאל

הרב ד"ר ישראל האיתן, מנהל רב

ידידיו ומוקירי זכרו של מרן האדמו"ר זצ"ל

— מוזמנים להשתתף

משרד החינוך והתרבות

מכללת בית ברל

המרכז להכשרת יוצאי אוניברסיטאות ואקדמאים להוראה

גבעתיים רח' בורוכוב 3, מיקוד 53201 טלפונים 722207(03), 732943(03)

(בקרבת תחנת הרכבת הצפונית, תל־אביב)

יוצא/ת אוניברסיטה אקדמאי/ת!

ההרשמה לשנת הלימודים האקדמית תשמ"ז 1986/87 - התחילה!

מועמדים בני 32 ש"ש לפחות במוסדות להשכלה גבוהה ובמבחני כדין יכולים להרשם למגמות הבאים:

לגיל הרך: גננות, מורות לכיתות א'־ב'.

לבית ספר יסודי: כיתות ג'־ה', לחינוך מיוחד ולהוראת האנגלית.

לחטה"ב ולעל־יסודי ל: חינוך מיוחד, אנגלית, מתמטיקה משולבת במחשבים, לימודי מחשב לצורך ההוראה, ספרות ולשון, מקרא ותורה שבעל־פה, גיאוגרפיה, לימודי א"י, היסטוריה של א"י וכללית, לשון ערבית ולימודי האיסלם, טכנולוגיה ליסודית הכבירה מרכזים למרכזי מצאבים, הגוון וייצוק.

לתחומי חינוך מסייעים: לימודי מבוגרים והנחים לקבוצות הורים, טכנולוגיה לימודית — ברכזים למרכזי משאבים. השתלמות למורים על יסודיים — בחוגים.

מורים היוצאים לשנת שבתון: ההשתלמות לתואר „מורה מוסמך בכיר" בהוראה סלולה, יצירתית, טכנולוגיה ליסודית, לימודי א"י, ערבית, הוראת מחשבים והנחיית קבוצות הורים, יהדות וצוה.

+ קיימת אפשרות של לימודים מרוכזים ביומיים בשבוע להתלמידים הגרים במרחקים.

** סטודנטים הזכאים לכך יוכלו לקבל הלוואות מותנות.

המעוניין בשנתון ובטפסי רישום, ישלח המחאה של 5.— שקלים לפקודת „המכללה להכשרת אקדמאים להוראה — גבעתיים".

בדבר מידע נוסף יש לפנות לכתובת הנ"ל בימים א'־ה' בין השעות 9.00—15.00.

*** סטודנטים, בעלי השכלה כנ"ל, יוכלו לפנות גם אל יחידת הרישום של מכללת בית ברל בכפר סבא. טלפונים: 052־52155, 052־448721, 052־448733.

זכר למחצית השקל

בחודש אדר — חזקו את ידינו בתרומתכם הנדיבה לקירוב רחוקים והפצת תורה בדרכו של אהרון הכהן — אוהב את הבריות ומקרבן לתורה.

מכון מאיר

תרומות אפשר לשלוח:

שדרות המאירי 2, ירושלים, ת.ד. 3268 • חשבון בנק הדואר 3־16179־4

תרומות מתקבלות גם בכל סניפי בנק המזרחי המאוחד